محمود اسعد

تاریخ صنایع

(ازمیر مکتب اعدادئ ملکیه‌سنده تدریس)
(اولنمق اوزره قلمه آلنمشدر)

١٣٠٧

— افادهٔ مخصوصه —

معلومات بشریه نك حیز تفزای عقول اولان درجهٔ قصوای ترقی یه واصل اولدیغی عصر حاضرده « تاریخ صنایع » هنوز کندینه لایق بر موقع احراز ایده مه مشدر ۰

حالبوکه بر مسئله سنه تدقیق انظار ایدلسه ، بر فکر قطعی استحصالی همان متعذر اولدیغی نمایان اولور ۰

غایت مختصر و صغیر الحجم اولان شو اثر ناچیز ، بو بابده تفصیلات لازمه یی اعطادن هر وجهله قاصردر ؛ مجرد مکتبلرده زانوزدهٔ تحصیل اولان اطفاله ، و برده — هر قومك تاریخ صنایعنه مخصوص مجلدات کثیره یه مراجعت ایتمکسزین — صنایعك کیفیت ترقیاتی حقنده بر نبذه معلومات آلمق ایستین ذواته مخصوص اوله رق ترتیب اولنمشدر ۰

بو سببدن ، اثر مذکورك هر طرفنده پك چوق نواقص کوریله جکدر ۰

شبهه سز ، شو برقاچ صحیفه لك رساله ده نیجه

اسامی ووقایع تعداد اولنه بیلیر ایدی . فقط بویله تعداد اسامی یه کیرشمک ، ذهن یورغونلغندن بشقه هیچ برفائده‌یی انتاج ایتمز .

هردور ایچون ، انجق او دوری ارائه ایدن اشخاص وآثارك ذکریله اکتفا اولنمش ، وباشلوجه موسیو (بایه) نك افکاری اساس اتخاذ ایدلمشدر .

ذاتاً تاریخ صنایع نظرنده ، ارباب صنایعك ترجمهٔ حاللری ، آثار ووقایع صناعیه قدر حائز اهمیت دکلدر . بوراده اصل مقصدیمز صنایعك هرقوم نزدنده نه صورتله توسع ایتدیکنی ، تاریخ نقطهٔ نظرنده نه کبی تأثیرات ایقاع ونصل اوصاف ابراز ایلدیکنی و برمملکتدن دیکر مملکته نه درلو تأثیرات اجرا اولندیغنی مختصراً کوسترمکدن عبارتدر .

امید ایدرمکه ، اثرم بو یولده ارباب قلممز طرفندن یازیله‌جق تألیفات مکمله ایچون ، برچیغیر آچمش اوله‌جقدر . فی ٢٣ اغستوس سنه ١٣٠٥

محمود اسعد

تاریخ صنایع

معلومات ابتدائیه

مندرجات : ۱ صنایع و تاریخ صنایع : تاریخ صنایعك تعریفی . صنعت کلمه‌سی . صنایع اصلیه‌نك یاردمجیلری . صنایع اصلیه‌نك کیفیت تنوعی . صنایعك منشئی . تاریخ صنایعك دورلری . تاریخ صنایعك غایتی و فائده‌سی . — ۲ اسلوب و اساسلری : اصول ، تنظیم و افاده ، اجرا . — ۳ تاریخ صنایعك اساسلری : صنعتکارك شخصیتی ، مواد مستعمله ، اعمالخانه ، صنایعك تأثیرات متقابله‌سی . — ٤ بعض حکمانك تاریخ صنایع حقنده‌کی فکرلری : هه‌کل ، هربرت سپنسر ، تاینه .

١ — صنایع و تاریخ صنایع

۱. تعریف . — تاریخ صنایع ، صنایع اصلیه ایله تفرعاتنک حصوله کتیردیکی آثار و مؤسساتدن ، واعصار وامصارك بو خصوصده اجرا ایتدکلری تأثیرات متقابله دن بحث ایدر برفندر .

صنایع اصلیه ، اوچدر : معمارلق ، نقارلق ، رسساملقدر . بونلرك تفرعاتی دخی صنایع تجیلیه (یعنی چوملکجیلك کبی صنعتلر) ایله نقاشلقدر .

تاریخ صنایع ، علی الانفراد هر بر صنعت مخصوصه نك احوال واصولندن بحث ایتیوب انلرده متعاقباً حصوله کلن ترقیات ونشوونمایی تدقیق ایدر ، وآثار صناعیه نك دقایقنه واقف اولمق ایچون انلری ظهوره کلدکلری محللره ارجاع ایلر .

۲. صنعت کلمه سی . — صنعت کلمه سنك معنای اصلیسی ، عمومیدر : حصولی انسانك اراده سنه

واعمال فکر ودست اقتدار ینه محتاج اولان شیلره علی العموم « صنعت » دنیر [۱] . بوافاده یه کوره « صنعت » بعضاً « حرفت » معناسنه کلیر ، اشجیلق صنعتی ، جراحلق صنعتی ، جامجیلق صنعتی کبی ؛ بعضاً « حذاقت » و « مهارت » معناسنه کلیر ، صنعت موسیقی ، صنعت شعر کبی .

بواش بواش « صنعت » کلمه‌سنك استعمالی ، حصر وتحدید ومساعئ بشریه نك حسیات وتصورات دائره‌سنده‌کی مظاهرینه تخصیص ایدلمش ، وادوار سالفه اثناسنده افکار وتأثرات بشریه‌نك تجمع وتراکم ایتدیکی بش بوك صنعت حقنده استعمال

[۱] بعض علما صنعتی شو صورتله تعریف ایدرلر : صنعت ، حصوله کتیرلمسی اوجه ملحوظ اولان بر نتیجه حقنده استعمال ایدیلن اصول وقواعدك هیئت مجموعه‌سیدر . فرانسه متفننلرندن (لیتره) نك بیاننه کوره : صنعت بعض اصوله توفیقاً برشی اعمال ایتمکدر . (ژوبه‌ر) ك بیاننه کوره : صنعت نظریاته موافق اولان مهارتدر .

اولنمشدر : شعر ، موسیقی ، معماری ، نقاری ، رسم .

مؤخراً کلمهٔ مذکوره ، دها محدود بر معناده و « ادبیات » مقابلنده قوللانلمشدر . شمدی « صنایع » ذکر اولندقده باشلوجه صنایع ثلاثهٔ اصلیه ایله تفرعاتی ذهنه تبادر ایدر .

« نوع » و « اسلوب » معنالرینه اولان « فن » کلمه‌سی دخی بعضاً « صنعت » مقامنده استعمال اولنور .

۰۳ صنایع اصلیه‌نك یاردمجیلری . — صنایع ثلثهٔ اصلیه‌نك باشلوجه استمداد ایتدیکی شیلر الوان ، خطوط واشکال هندسیه ، ضیا وکولکه‌در .

فن معماریده ، باشلوجه خطوط واشکال هندسیه استعمال اولنور . فن نقاری ، دخی اشخاصك واشیانك شکللرینی ، بعضا مقرون حقیقت اوله‌رق و بعضا خفیفجه تغییر ایله ارائه ایدر . بونلردن هر بری ، ضیا ایله کولکه‌نك حرکاتنی دخی نظر اعتباره آلیرلر .

فن رسمده علم مناظر قواعدیله الوان ودرجات الوان ، استعمال اولنور . بودخی حیات وحقیقتك خیالنی تجسم ایتدیرر ایسه‌ده ، فن رسمك محصولاتی نقوش وصوردن عبارت اولوب یالکز حس بصر ایله تقدیر اولنور ؛ حالبوکه فن معماری ونقاری ، خارجده موجود برطاقم اشکال وهیاکل حصوله کتیرر .

٤ . صنایع اصلیه‌نك کیفیت تنوعی . — عصرلرك تبدلنه ، حصوله کتیردکاری معمولاتك احوالنه وصورت استعمالنه کوره ، صنایع ثلثهٔ اصلیه‌دن هر برینك اصول وقواعدی متمادیاً تبدل ایدر ؛ و بونلردن برطاقم شعبات آیریلرکه هر برشعبه کندیجه بر صنعت مخصوصه اولور . نته‌کیم ، فن معماریدن : نجارلق ، دیوارجیلق ، مرانغوزلق کبی نوعلر ؛ فن نقاریدن : هیکلتراشلق ، حکاکلق ، تصویر مسنم ، ذی قیمت طاش او یماجیلغی کبی نوعلر ظهور ایتمشدر . فن رسمده دخی دیوار نقاشلغی ،

لوحه رسملری ، خالیجیلق ، اوانی رساملغی کبی انواع حاصل اولمشدر .

هر برینك برقسم مخصوص عد ایدلمسی معتاد اولان ، صنایع مختلفه ، اشبو اقسام عمومیه‌دن برینه داخل اولور . مثلا اثاث ومنقولات بیتیه خطوطی اعتبار یله فن معماری یه ، تزیناتی اعتبار یله فن نقاری یه مربوطدر .

اشبو افاداتدن ، صنایع متنوعه‌نك باشلو باشنه بر صنعت مخصوصه عد ایدلمسنك خطا اولدیغی اکلاشیلیر . بلکه بالجمله صنایع ، برر ابطهٔ قویه ایله متحد ، ولایتغیر بر اساسه مستنددر ، اوده « حس صنایع » در .

٥ . صنایعك منشئ . — تاریخده صنایعك ایلك ظهورینه کسب اطلاع ایچون ، انسانیتك تامبدئنه قدر چیقمه‌لیدر . حس تحفظ ، انسان ایچون نقدر طبیعی ایسه ، صنایع دخی اوقدر طبیعیدر . انسان احتیاجیله صنعتکار ، فکر یله صاحب هنردر . انسان کندی احتیاجاتنه ، یاخود

مدافعه‌سنه لازم اولان شیلری اعداده قالقشدیغی زمان ، برصنعت احداث ایدر .

(تروغلودیت) دنیلان اقوام قدیمه‌نك مغاره‌لرنده برطاقم آثار صناعیه بولنمشدرکه : مصرك هیکللرندن نیجه عصرلر اول ، وفرانسه‌نك جنوب اورمانلرنده فیللی فیللرك ، چارلرنده (اوروش) دنیلن یبانی اوکوزلرك و (رن) دنیلن کیکلرك یشادیغی زمانه مصادفدر .

لکن غریبدرکه ، انسان چوملکجی اولمه‌دن اول زینتجی اولمش ، ومزینات (تووالت) ذوقی ، لباس ذوقنه تقدم ایتمشدر . یعنی انسان تحفظ احتیاجنی حس ایتمه‌دن اول ، قبا زینتلرله تزین ارزوسنه دوشمشدر . بوندن بشقه انسانك حال وحشتنده ومدنیتنك پك عادی درجه‌سنده بیله کوردیکی شیلرك رسمنی یاپمق ایچون برآرزوسی واردرکه بوکا « حس تصویر » دنیله‌بیلیر .

ویانه ، هوت غارون ، تارانت ، پیره‌نه ، انکلتره‌ده‌کی « قره‌سوه‌ل » مغاره‌لرنده وسائر برلرده

حجر ، عظام ، عاج (فيل ديشى) اوزرينه چاقق
طاشى واسطه سيله محكوك و يامسنم (يعنى قبارتمه)
انسانلر ، صيد جمعيتلرى ، حيوانات ثديه ، طيور ،
زواحف ، اسماك ، وحتى اسلحه دكمنكارى رسملرى
بولنمشدر . بو رسملردن بعضيلرى ومثلا (تائژه ن)
مغاره سننك چارنده (رن) دنيلن بر كيكك اوتلاديغنى
تصوير و ارائه ايدن بررسم ، اوقدر مهارتليدركه ،
انسانك خيالنى تهييج ايدر . فى الحقيقه ، بو آثارك
چوغى ، مدنيت بشريه نك ايام صباوتنك بيچمسز
وقبا طاسلاق او يونجقلرندن بشقه برشى دكلدر .
لكن بو تشبثات مبتديانه يه « حس صنايع » دن
« حس تصوير » دن بشقه نه نام ويريله بيلير ؟
فى الحقيقه برعاج اوزرينه « ماموت » فيلنك رسمنى
يابان برفنير « تروغ وديت » ايله رسام مشهور
« فيدياس » ياخود « رفائل » بيننده درجه جهتيله
چوق فرق واردر ، لكن طبعا بينلرنده هيچ برفرق
بولنه ماز .

بو آثارك مطالعه سندن اكلاشيليركه انسانده

« حس تصویر » طبیعیدر . حین وحشتنده ومدنیتنك پك عادی درجه‌سنده بیله حس مذکورك آثاری مشاهده اولنور . لکن بعضا حیوانات تصویری مواد تزیینیه‌دن اولمش بعض کره دخی یالکز خطوط واشکال هندسیه ایله اشتغال ایدلمشدر . نته‌کیم حجر مقطوع دورنده ، حیوان تصویری حتی انسان تصویرینه بیله فائق طوتلمش ایدی . لکن حجر مجلا وتونج دورلرنده ، تصاویر مذکوره بالکلیه غیبوبت ایتمش وانلرك یرینه مواد تزیینیه یالکز خطوط مستقیمه ومنحنیه‌نك ترکیبات مختلفه‌سندن وهندسه رسملرندن عبارت قالمشدر . بوحال ، ادوار مذکوره‌ده یشامش اولان اقوامك تحول ایتمش اولمسنه دلالت ایدر .

الیوم ، مدنیتك عادی درجه‌سنده بولنان اقوامك تزیینات ایچون اتخاذ ایتدکاری تصاویر بیله مختلفدر . (اسکیمو) طائفه‌سنك سلاحلرنده حیوانات وصید جمعیتلری تصاویری مرسوم اولوب اشکال وخطوط هندسیه مفقوددر . (اوستراليا) اقوامنده ایسه لباسلری ایله سلاحلری هندسه رسملریله

تزیین ایدلمکده‌در . انلرك بوتشبثات مبتدیانه‌لری ، طونج دورینك تزییناتی کبی ، هندسه‌دن اقتباس اولنمشدر . بعضا حیوانات ونباتات تصاویرینه تشبث ایدرلرسه‌ده پك قبا و بیچمسز اولور . قافرستان اهالیسنجه دخی مناظر اصولی مجهولدر . بونکله برابر آلات وادواتلرینك قبضه‌لرینه اولدقجه موافق حقیقت اوله‌رق زرافه ، دوه قوشی کبی حیوانات صورتنی اعمال ایدرلر . معمولات صناعیه‌ده پك کری قلان زنجیلر ، انسان شکلنده اصنام اعمال ایتمکده‌درلر ، اصنام مذکوره حقیقته اوقدر موافق اولمامقله برابر زنجی عرقنی تصویر ایتمکده‌در .

انسانك حال وحشتنده وجمعیت بشریه‌نك درجات عادیه‌سنده بیله موجود اولان شو « حس صنایع » و « حس تصویر » جمعیت مذکوره‌ده مستقبلا وقوعبوله‌جق سلسلهٔ ترقیاتك بذورینی حاویدر . بذر مذکور ، کتدکجه نشو ونما بولور و بر « لسان حال » صورتنه کیره‌رك انسانك وجد وحالنی

واعتقاداتنی ترجمه ایدر ؛ ومدنیتك درجات مختلفه سنی وانسانیتك احوال متعاقبه سنی افاده ایلر .

ایشته تاریخ صنایع هر برقوم نزدنده احوال اقلیمیه واجتماعیه وسیاسیه واخلاقیه ومذهبیه نك تأثیریله مذکور « بذر ابتدائی » نك نصل نشوونما بولدیغنی ودرجهٔ کماله نه صورتله واصل اولدیغنی کوستررر . لکن ، خفی دکلدرکه ، اشبو ترقیاتك صورت تعاقبی ، انجق ازمنهٔ تاریخیه نك دخولندن صکره تدقیق اولنه بیلیر . « قبل التاریخ » اولان ازمنهٔ عتیقه صنایعی ، هنوز اوهام وظنون وادیلرنده قالمشدر .

٠٦ تاریخ صنایعك دورلری . — تاریخ صنایع ، مبدئی معلوم اولمیان وقتلردن وانسانك قوای طبیعیه ایله مجادله ایتدیکی و بالجمله مؤسسات انسانیه نك حال مبادیده بولندیغی زمانلردن باشلار .

انسانلرده بر « حس صنایع » ظهور ایده رك کیدکاری دریلری و پاچاورالری ، قوللاندقلری سلاحلری ، آنلری قبا زینتلر ایله تزیین ایدرلر ؛

کوردکاری حیواناتك تصویرینی چیقارمغه چالشورلر .
هنوز کندیلرینه بر « مسکن » انشاسنه مقتدر
اوله‌مادقلرندن حیوانات وحشیه‌نك تعقیباتندن قورتلمق
ایچون مغاره‌لرده کندیلرینه بر ملجاء آرارلر . آثار
انسانیه‌نك شو برنجی تاصلاقلرندن پك چوق شیلر
الده ایدلمشدر . الك اسکی اجدادیمزك اشبو تجاربی
حقنده‌کی تدقیقات فنیه پك ناقص اولمقله برابر تاریخ
صنایع نقطهٔ نظرنده اوقدر حائز اهمیت اولمادیغندن ،
اثریمزك برنجی کتابنی اشغال ایدن بو بحثده چوق
توقف ایدلمیه‌رك مختصراً کچیله‌جك وحس صنایعك
قوانین ترقی‌یه کوره توسع ایلدیکی زمانلره
کیریشیله‌جکدر .

صنایع ، سائر مؤسسات بشریه کبی تولد ایدر ،
بیور ، بعض قوانینه توفیقا کسب ترقی و یا کسب ضعف
ایلر ؛ تربیه‌سی مکمل اولان هرقوم نزدنده صباوت ،
شباب ، کمال ، انقراض دورلرینی کچیرر .

تاریخ صنایع برطاقم تأثیرات متقابله‌دن عبارت
اولمغله صنایعك دورلرینی یکدیکرندن تفریق ایتمك

قابل دكلدر . شوقدركه تاريخ عمومی یه توفیق حركت ايچون انك تقسيماتی قبول ايدلمش وفقط « بردور تجدد » ادخالنه مجبوريت كلمشدر . بو حالده تاريخ صنايع دردت قسمدر : برنجیسی قرون اولی ، ایكنجیسی قرون وسطی ، اوچنجیسی دور تجدد ، دردنجیسی قرون حاضره‌در .

(بونلرك هر بری بر كتابده بيان ايدلمش وازمنهٔ عتيقه صنايعی ايچون دخی بر كتاب تخصيص اولنمش اولمغله شو اثر بش كتابی حاويدر .)

٧ . تاريخ صنايعك غايتی وفائده‌سی . — تاريخ صنايع ، ارباب صنعت ايچون كنديی مسلكلرنده بادیٔ ترقی اوله‌جغی شبهه‌سزدر . فی الحقيقه فن مذكورده يكديكره رقيب برطاقم مسلكلر واردر : خياليون (ايده آليستلر) ايله حقيقيون (رئاليستلر) سلف ايله خلف ، اصول عتيقه طرفدارانی (قلاسيكلر) ايله اصول جديده طرفدارانی (رومانتيكلر) كبی . ايشته بويله يكديكره مخالف اولان مسلكلر اربابنك مجادلات ومباحثاتنی مطالعه

اتمك ، صنعتكارلر ايچون معلومات وافكار صناعيه‌لرينك توسعنه مؤدی اولور .

بوندن بشقه ، عقول عاليه اصحابی دخی اسلافك اثرلرينی طانيه‌رق انسانيتك احوال عموميه‌سندن استفاده ايدر ، ومكتسباتنی جمعيت بشريه‌نك باعث فلاحی اولان توسيع صنايع خصوصنه صرف ايلر .

۲ — اسلوب واساسلری

۸ — اسلوب ، مصنوعاتك طرز تصويريدر .

هر قومك ، هر عصرك بر طرز تصويری اولديغی كبی صاحب مسلك اولان هر صنعتكارك دخی بر طرز تصويری واردر . بو اسلوبلر ، بو طرز تصويرلر انلرك اصول صناعيه‌لريله ، تصورلريله ، صورت افاده‌لرينی تمايز ايدر .

اولدقجه تجربه كورمش بر آدم ، بر كلدانی آثری

بر یونانی اثرندن ، قبل المیلاد التنجی عصرك بر یونان اثر یی بشنجی عصرك بر یونان اثرندن ، « فیدیاس »ك برهیکلنی (پولیقلت) ك بر هیکلندن اسلوبیله ، طرز تصویر بیله فرق وتمییز ایده بیلیر .

اسلوبك اساسلری اوچدر ، براثر صناعی نظر اعتباره النذقده بو اساسلر کوزه چارپار : اصول ، تنظیم وافاده ، اجرادر .

۹ .— اصول ، صنایعه عائد اسباب وموادفنیدر .

صنایعك طرز تصویرنده اتخاذ ایدیلن اصول وقواعد ، قوللانیلان موادك نوعنه واسبابك حالنه کوره تخلف ایدر ؛ شبهه سز برمعمار بر بنانك انشاسنده استعمال ایتدیکی طوغله لری ، اغاجلری ، طاشلری برطرز معماریده قوللانماز ؛ کذلك برنقار مرمری ، طونجی ، فیل دیشنی هب بر یولده ایشله مز ؛ هر بر یی بشقه بر ر اصوله توفیق ایدر .

مواد مستعمله نك تنوعی ، اثرلرك تصور وتصویرینه بیله تأثیر ایدر ، نته کیم اوجه مصر

نقارلری ، هیکللرینی سرت بورفیردن و یا غرانیتدن تصویر ایتملریله ، نمونه اتخاذ ایتدکاری جسمك تفرعاتنی خفیف چیزلر ایدی ؛ حالبوکه آثور نقارلری ، غایت یموشاق بر طاش استعمال ایدوب بچاقلری بالسهوله نفوذ ایتدیکندن نمونه‌نك تفرعاتنی زیاده‌سیله تدقیق ایدرلر ایدی .

۱۰ .— تنظیم وافاده ، اثرك اجزاء اصلیه‌سنی برنظامه قویمق وعمومیت اوزره اشبو اثری دفع ایده‌جکی احتیاجاته وترجمانی اولدیغی افکار وحسیاته تطبیق ایلمکدر .

مثلا برغوت معماری عینی مواد ایله عینی اصوله توفیقا بر قاتدرال (بیوك کلیسا) ، برشاتو (قصر) ، برخانه انشا ایدر ایسه ده هر برنده بشقه بشقه احتیاجات قارشوسنده بولندیغندن یکی ترتیبلر ، یکی وضعیتلر تخیل ایلر .

کذلك برسام ، هانکی ماده‌یی موضوع رسم اتخاذ ایدرسه ایتسون ، کرك رسمه عظمت و یاسکونت ، وکرك هیجان و یاشدت اعطا ایتمك ایستسون ، نمونه‌لرینی

طبیعتدن اخذ ایدر واستعمال ایلدیکی مواد والوان دخی اصلا تبدل ایتمز . لکن وضعیتلرك ، حرکتلرك ، افاداتك تنوعی ایله غایت مختلف حسیاتی ترجمه یه و بو درلو حسیاتی مختلف شکلرده افاده یه مجبور اولور .

١١ ــ اجرا ، صنعتکارلك حائز اولدیغی ملکهٔ شخصیه وشبوهٔ افاده‌در . (تنظیم وافاده) خصوصنده بعض قوانین عمومیه وضعی قابل اولسه بیله الك زیاده قوتله کوزه چارپان شی ، صاحب صنعتك شخصیتی ومسالك صناعیسیدر . برصنعتکار ، اصولی تماماً بیلدیکی وتنظیم وافاده قواعدینه واقف اولدیغی حالده ، حصوله کتیردیکی اثارك پك ناقص اولمسی قابلدر .

اجرا ، ایکی اساسدن نشئت ایدر : بری صنعتکارك تحصیل وتربیه‌سی ، دیکری اوصاف طبیعیه‌سیدر . مثلا « روبنس » کوزل بر الوانشناس ورسامدر ، لکن انك مهارتی یالکز فلامندیالی اولمسندن ویاخود یالکز ونديکلیلردن تحصیل ایتمسندن دکلدر . الوانك تضاد ومناسبتی

طبعاً زياده حساس اولان كوزلرى ايله برابر طبع بدايع پرورانه‌سنى تشكيل ايدن اوصاف طبيعه‌سى ، انك تصورات وادراكاتنى صنايعك تنظيم واجراسنه سوق ايلردى .

۳ .— تاريخ صنايعك اساسلرى

۱۲ .— تاريخ صنايعك اساسلرى .— آثار صناعيه غايت مشوش ومبهمدر ، بونلرى وضوح فنى ايله تعيين ايده‌بيلمك ايچون مورخك درت شى نظر مطالعه‌يه المسى لازمدر : برنجيسى ، صنعتكارك شخصيتى ؛ ايكنجيسى ، قوللانيلان مواد ؛ اوچنجيسى اعمالخانه ؛ دردنجيسى ، صنايعك تأثيرات متقابله‌سيدر .

۱۳ .— صنعتكارك شخصيتندن مقصد ، كنديسنه مخصوص اولان شيوهٔ افاده‌در . اكثريا

بر صنعتکار منقولاتدن ، افکاردن مستور اولان
مادهٔ ملیه و یا تاریخچه‌یی کندی اثرنده ترتیب وتنظیم
وعلامت شخصیه‌سنی وضع ایدر . بر مملکتک ،
بر دورک ، بر مدنیتک احوال عمومیه‌سی تعریف
ایدلدیکی زمان بر « لئوناردو و نیچی » نک ، بر
« رامبران » ک ، القا آتندن دخی بر حصه المق
لازمکلیر .

صنایعک ، معاصر اولدیغی « مدنیت » ایله
مناسبت دائمه‌ده بولنمسی ، بر حقیقت بدیهیه‌در .
بر هیکل ، بر رسم ، ومؤسسات سائره نظر مطالعه‌یه
النورسه انده مطلقا اول عصرک افکارندن ،
معتقداتندن ، اخلاقندن بر اثر مشاهده اولنور .
فی الحقیقه ، بر صنعتکار کندی مملکتنک وزمانک
آدمیدر ؛ وقتنده‌کی افکاری ، حسیاتی ، اخلاقی
افاده وانلری بر حیات اوله‌رق ارائه ایدر ؛ خارجدن
کندینه کلان عناصر صناعیه‌یی ترتیب وتنظیم وکندی
مخترعات ومحصولات فکریه‌سندن بعض شیلر علاوه
ایلر ؛ والحاصل بر صنعتکار ترجماندر ، افکار

وحسياتی ترجمه ايدر ؛ مقلددر ، اسلافنك وضع ايتديكی قواعد وآثاره تقليد ايدر ؛ مخترعدر ، فكريله قاعده‌لر وضع ايلر . بوسببدن انلك اثرنده نيجه دقايق بولنور كه انلری تاريخ تماميله حل ايده‌من .

ايشته آثار عتيقه ، مؤسسات قديمه مطالعه سندن مقصد بودر . ارباب صنايعك ذاتندن بحث اولنمسی دخی بومقصده وصول ايچوندر . ذاتاً كندی زمانك مدنيتنه هانكی روابط ايله مربوط اولديغنی سو بيلمكسزين بر بيوك صنعتكاردن بحث ايتمك متعسردر ، مثلا هانكی واسطه ايله (آتيكه) مدنيتنه ارتباط ايتديكنی اشعار ايتمكسزين فيدياسدن بحث ايديليرسه بيهوده براسامی تعدادندن عبارت قالير . ذاتاً تاريخ صنايعك هردوری ايچون صنعتكارك شخصيتنه اطلاع ممكن اولماز ؛ نته كيم ازمنهٔ عتيقه‌ده وقرون وسطاده اكثر يا يالكز اسباب وقواعد عموميه منظور اولوب شخصيت بالكليه غائب اولور .

١٤ — استعمال ايديلن مواد ، حائز اهميت

عظیمه‌در (۹ مرا) . بر صنعتی قواعدیله محاکمه وافاده ایتمه‌دن اول انده استعمال ایدیلان موادك طبیعتنی تدقیق ایتملیدر . برمعمار اخشاب ایله احجاردن ، وکذا برنقار غرانیتدن ، مرمردن و یوشاق طاشلردن هانکیسنی کندی اثرنده ترجیح ایدرسه اکا کوره اسلوب دخی تحول ایلر . مصر معمار یسنك اشکال متینه‌سنی اهالینك فکر ومذهبنه اسناد ایتمکدن زیاده مملکتك تشکلات ژئولوژیه‌سنه ، مقاومتلی وتنظیمی سهیل بیوك طاشلر اعطا ایدن طاش اوجاقلرینه عطف ایتملیدر . فی‌الحقیقه ، اکثریا مواد طبیعیه متفاوت ترکیباته الویرر ، ومثلا برحجر صنعتکارك النده انك ارزوسنه تابع اولوب ایستدیکی شکله کیرر ایسه‌ده حال طبیعیسنك مساعد اولمیه‌جغی بر صورت تشکل دخی بولنه‌بیلیر .

والحاصل برنتیجهٔ بدیهیه اوله‌رق قواعد تزیینیه مواد مستعمله‌نك طبیعتنه مربوطدر .

۱۵ . — اعمالخانه وفابریقه‌لرك اصول وترتیباتی انلرده ایدیلن استعمالات ویاسوء استعمالات ، مسلکلرك

ترقیسنه وانقراضنه مربوطدر ، بونلرك دخی نظر اعتباره النمسی مقتضیدر .

١٦ .— صنایعك تأثیرات متقابله‌سی .—

تاریخ صنایع متمادیا برطاقم تأثیراتدن وعکس التأثرلردن عبارتدر : نته‌کیم صنایع یونانیه مصر وآثور صنایعنك تأثیرینه ، صنایع نصرانیه روما وبتپرست صنایعنك تأثیرینه ، عرب صنایعی بیزانس صنایعنك تأثیرینه ، ژاپونیا صنایعی هند صنایعنك تأثیرینه تابع اولمشلر وانلردن اقتباس ایلمشلردر .

« منظور دیدهٔ انتباه واعتبار اولان تقلبات روزکاره تدقیق انظار اولنسه ، « تمدن » دنیلان شی ، علوم وصنایع ومعارفی وبونجه تجملات وتکلفات ولطائفی ایله برابر ماتندمرد جهانپیما ، قطعات ارضده سیر سفر ایده کلدیکی چشم حقایق بینه روشنا وآشکار اولور . عروس مدنیت مأنوس حکمت علم تاریخك خبرویردیکی عصرلردن مقدم هندستانده

تق بند حرمت واختصاص ومحرم خلوتسرای خواص اولوب بابل ومصره وروندده دخی ینه ستره پوش عز وناز وناسدن بر صنف ممتازه همراز ایدی . بعده یونانستانده کشف نقاب وسلب ایجاب حجاب ایله آچیلوب صاچیله‌رق عامهٔ انامه عرض دیدار وکوچه وبازارده کشت وکذار ایلدی . نهایت الامر خطهٔ یونانستان اسباب متنوعه دن طولایی برکار خانهٔ ویرانه دوندیکی اثناده خواهرام دنیا مثابه‌سنده اولان اسکندریه‌یه نقل بارکاه استقرار واشتهار ایتمش ایدی . انجق اسکیدن آلفته اولدیغی قبط قومنه چندان روی دل کوسترمیه‌رك تدارك ایتمش اولدیغی نواشنایان یونان ایله بر مدت دیار مصرده ترتیب بزم کرما کرم الفت ایتدکدنصکره انلردن دخی دامن کش استغنا وخطهٔ عراقده رونما اولدی . « بابل » برنده بغدادی بولدیغندی برمدت دخی البسهٔ خضرای اسلامیه ایله اقطار شرقیه‌ده طولاشه‌رق مصر وغرب یولیله ینه اوروپا قطعه‌سنه چکیلوب اوراده پابند استقرار ودستکشای انتشار اولمشدر . بوندن

صکره هانکی طرفه کیده‌جکی ونه رنکاره کیره‌جکی ونصل جاده‌لر کیده‌جکی محاط علم محیط الهیدر . »

٤ . — بعض حکمانك تاریخ صنایع حقنده‌کی فکرلری

١٧ . — تاریخ صنایعك تدقیق ترقیاتنه رهنما اولمق ایچون عصر حاضر متفننلری طرفندن وضع ایدیلن بعض مهم اصوللری نظردن کچرمك لازمدر . بو اصوللردن باشلوجه‌لری اوچدر : « هه‌کل » « هربرت سپنسر » ، « تاینه » نام حکمانك اصوللریدر .

١٨ . — (هه‌کل) ك قبول ایتدیکی اساس « فکر » در . آثار صناعیه‌ده دائما « فکر تحری ایدیلیر ، بولنور ، تجاوز اولنور » . صنایعك اساسلری افاده ایتدکاری فکردن تولد ایدر . « فکر »

اساس اوله‌رق کسب کمال ایدرسه شکل اوله‌رق دخی کسب کمال ایدر .

مدنیت عمومیه‌نك اوچ حالنده ، فکرك اوچ زماننه موافق اوله‌رق صنایعك اوچ شکلی واردر . سمبولیك ، قلاسیك ، رومانتیك شکللریدر ، اندن صکره « شخصیت » کلیر .

« سمبولیك » شکلی ، شرق صنایعی اولوب ازمنهٔ قدیمه‌ده احوال معنویه‌نك تمثال مجسمی عد ایدیلن مواد واشکالدر . بوراده اجرا ایدیلن آثار صناعیه‌ده عقل ، طبیعتك فوقنه چیقمق اقتداریني حائز دکلدر . تصور ایتدیکی افکار مبهمه وغیر معینه‌یی افاده‌یه چالیشیر وعالم حقیقینك اشکالنی افساد ایده‌رك قوای طبیعیه‌یی قبا وغریب بر صورتده تصویر ایلر . مصریلرك ، آثوریلرك تصور وتصویر ایتدکاری غریب الشکل معبودلر کبی .

« قلاسیك » شکلی ، یونانستان صنایعیدر . بوراده فکر بشر حال اغتشاشده قالماز وصنعتکار کندی اثرلرینه ویردیکی اشکالی طبیعتدن اخذ

ایدەرك مادەیە شاعرانە برصورت ویرر ، فکر بشر وفکرك مظاهر خارجیەسی یعنی خارجدە حصولە کتیردیکی آثار کتدکجە حسن تناسبە ولطافتە واصل اولور .

« رومانیتك » شکلی ، خرستیان صنایعیدر . قلاسیك صنایعندە مشهود اولان اطرادی کسر وکندینی تحدید ایدن هرشیئی ردایدر ، انك مقصدی لطافتدن زیادە افکار ووقوعاتی افادەدر . الك زیادە محبتلە افادە وارائە ایتدیکی شیء ، عیسی (ع م) ومریم وروح القدسك وحواریونلك تاریخلریدر ، یونانستانك اسکی قهرمانلغنە مخالف اولەرق اطاعت وقناعت قهرمانلغنی ارائە ایدر . حیاتك وانسانیتك درجاتی ، انك ایچون مظاهر صنایعك غیر متناهی برمنبعی اولوب یونانستانك اشعار عتیقەسندە بولنمیان برثروتە نائلدر .

شخصیت ، اوصاف وخصائص فردیەنك کسب استقلال ایلمسیدر . هرشی صنعتکارك ارزوسنە ومهارتنە تابع اولور . موادی حقیقت ظاهریە

وحیاتیه‌لری اوزره ارائه ایدر . اصلنه تماماً موافق اولان تقلیدلردن ممنون اولور . بو نقطه‌یه وصولدن صکره صنایعك مقاصدی کمال بولمش اولور .

١٩ . — هربرت سپنسرك قاعدهٔ اساسیه‌سی « تکثر » اصولیدر . اجسام عضویه‌نك ترقیاتی متجانسدن غیر متجانسه ، بسیطدن مرکبه تحول ایله وقوعبولدیغنی اساساً قبول ایتدکدنصکره بو قاعدهٔ اساسیه‌یی حیاتك ، جمعیتك ، حکومتك ، حرفتلرك ، تجارتك ، اسانك ، ادبیاتك ، صنایعك ترقیاتنه دخی تطبیق ایتدی .

اوائلده یالکز فن معماری موجود اولوب رساملق ایله نقاراق انك توابعندن ایدی . الحالة هذه اوستراليا اقوام وحشیه‌سی ؛ مقدس عد ایتدکاری مغاره‌لرینك جدارلرینه اشخاص رسملرینی حك ایتدکاری کبی ؛ اسکی مصریلر ایله آثوریلر دخی اساسا مختلط اولان معبود معبدیله حکمدار سرابنی دیوار نقشلریله تزیین ایدرلر ایدی . بو جدار تزییناتی بواش بواش رسامق ایله نقاراق شعبه‌لرینه

آیرلدی . اول امرده رسملر دیوار اوزرینه محکوك و یا رسم صورتنده حك ایدلمکه باشلادی ؛ بعده منقورات وتصاویر دیوارلردن افتراق ایده رك باشلی باشنه برهیکل اولمش ایسه ده اطراف اربعه سی وجودینه متصل ورأسندن کعبنه دکین قسم خلفیسی اولکی معبدك دیواری مقامنه قائم برکتلهٔ حجریه دن عبارت اولور ایدی .

ترقیات یونانیه دخی بو یولده در ؛ رسم ایله نقارلق اصللری اولان معماری ایله متحد اولوب مذهبه وحکومته خدمت ایدرلردی . مؤخراً هیکللر یك وجود اولدقلری بنالردن صورت قطعیه ده افتراق ایتدکدنصکره منشألری اولان معملری تخطر ایتدیرمك ایچون الوان ایله مستور قالدیلر . مدنیت یونانیه نك ازمنهٔ اخیره سنده رساملق ایله نقارلق دخی بالکلیه تمایز ایتدیلر .

بوقانون ؛ صنایع نصرانیه ده دخی تحقق ایتدی . رساملق ایله نقارلق معماریدن آیرلمشلر ایسه ده اصللریله اولان مناسبات قویه لرینی محافظه

انمشلردر . مصرده وآثورده اولدیغی کبی حکومته ومذهبه آلات اولدیلر . کلیسالرك ؛ مقابرك یاخود سرایلرك تزیینه خدمت ایدرلردی وذوات مقدسه یه مخصوص ایدی . انجق صوڭ عصرلرده رسامانق منقولات تاریخیه ، مملکت ، جنس ، طبیعت جامده وسائره رسامانغنه آیرلدی ؛ فن نقر دخی غیر متجانس شیلری ارائه ایتمکه باشلادی هم مواد حقیقیه دن وهمده خیالاتدن نمونه لر استعاره ایدر اولدی .

بو وجهله فن نقر ایله رسامانغك اصلی ؛ اسکی معابدك وسرایلرك تزیینات مذهبیه وسیاسیه سیدر .

الحالة هذه ، دیوارلریمزده معلق اولان بغچه تصویرلری ، فونصولرك اوزرنده موضوع قولسز یارم انسان هیکلی ، ماصه لریمزك اوستنده طوران « طریق » غزته سی بیننده اوزاقدن بر قرابت واردر .

بسیطدن مرکبه مرور ایتمك قاعده سی ؛ آثار صناعیه نك ترکیباتنده دخی نمایان اولور . شمدیکی برهیکل ؛ برلوحه اولکیلره نسبتله غیر متجانسدر .

یکی برمصر تصویری ایله شمدیکی لوحه‌لردن بری
مقایسه ایدیلیر ایسه الوان و درجات الوانك
استعمالنده و ترتیباتده بو فرق بداهة نمایان اولور .
آثار عتیقه‌ده افکار دخی مطرد و یکنسقدر .
نمونه‌لر محدود و اشخاصدن یاپیلان معبودلرك وضعیتلری
یکدیکرك عینیدر . طبیعته تقلید ایله بر باغچه ارائه
ایدلسه بالجمله اشجاری متساوی الابعاد و برار تفاعده
اوله رق ارائه اولنور ایدی . بر بالق صیدکاهی
کوسترلسه امواج یکدیکره مساوی ، اسماك دائما
برجنسدن و تحت الماء برعمقده کوریلور . صقال ،
صاچ ، حیوانات یله‌سی هب بو صورتده ارائه
اولنور ایدی .
بالعکس شمدیکی لوحه‌لر نظر اعتباره آلنیر و یاخود
برمصر و یا بر یونان هیکلی ایله اصول جدیده اوزره
یاپلمش بر مرمر مقایسه ایدیلیر ایسه متجانسدن غیر
متجانسه کچلدیکی درحال مشهود اولور .
هربرت سپنسر ؛ بو قواعدی صنایع سائره‌یه

دخی تطبیق ایدیيور : شعر ، موسیقی ، رقص اساساً متحد ایکن نه قدر بجا افتراق ایتدکلرینی کوستریيور . رقصدن انواع رقصك ، وزن وقافیه نك ، سجعك افتراق وتمایزی ؛ موسیقیده دخی اقوام وحشیه نك صو قباغندن وزیل چالغیسندن ، مصریلرك اوچ تللی سنطورلرندن شمدیکی موسیقی طاقنه قدر ترقی اولنمسی هپ اوقاعده نك تطبیقاتندندر .

٢٠ . — موسیو (تاینه) آثار بشریه یه وخصوصیله محصولات صناعیه یه بر « حاصل ضرب » نظریله باقمقده درکه بونی اوچ بیوك مضروب حصوله کتیرر : برنجیسی عرق ، ایکنجیسی اقلیم ، اوچنجیسی احوال سیاسیه در .

مومی الیهه کوره آثار صناعیه دن مقصد ، مواد حقیقیه نك کوستره مدیکی بعض خواص اساسیه یی و بعض افکار مهمه یی دها واضح ، دها مکمل صورتده ارائه ایتمکدر .

عرق ، وجودلرك درجهٔ اعتدال و بنیه سنده کی تفاوتلره مربوط اولان احوال داخلیه وتوارثیه در .

قوای ثلثهٔ اساسیه‌نك برنجیسی واڭ مهمی بودر .
عروق بشردن بر عرقه مخصوص اولان فکر وصنعت نسلاً بعد نسل انتقال ایده‌رك ترقیات مدنیه‌نك هر درجه‌سنده وحتی تحولات مذهبیه‌ده وانواع معمولاتده نمایان اولور . مثلا جرمانیا عروقیله لاتین عروقی مقایسه ایدیلیرسه انلری تفریق ایدن بعض اوصاف اساسیه‌یه تصادف اولنور .

اقلیم ، دخی عصرلر مروراتیدجه ، غایت بطی برصورتله بیوك تفاوتلر حصوله کتیرر . برنوع حبوابات ، اراضیٔ متفاوته‌یه مختلف درجهٔ اعتدالده زرع ایدیلیر ایسه هر بری کندی ارضنه موافق صورتده مذکور نمونه‌نك مختلف فرقه‌لرینی حصوله کتیردیکی کبی ، اقالیمك تفاوتی دخی عروق اوزرینه تأثیرات کلیه ایقاع ایدر . نته‌کیم جرمانیالیلر ، الینوزلر ، لاتینلرهب آریانی الاصل اولدقلری حالده بولندقلری مواقع انلرده بوقدر تفاوتلر حصوله کتیرمشدر .

احوال سیاسیه وشرائط اجتماعیه دخی ؛

عصرله دوام ایده‌رك اولکی انسانلرك اخلاق وعاداتنی تعدیل و برعرقده یکی بر فکر زرع ایدر .

موسیو (تاینه) نك بیانته کوره : آثار صناعیه حیاتك ترجمان افکاریدر . صنعتکارك مهارتی وذوق صناعیسی عمومك اخلاق وحسیاتیله برابر تبدل ایدر . اختلالات ژه ئولوژیه کندینه مخصوص مجموعهٔ حیواناتنی ومجموعهٔ نباتاتنی برابر کتیردیکی کبی ، جمعیتك هر بیوك تحولاتی دخی تصاویر خیالیه‌سنی برابر کتیرر . محل مادی کبی موقع معنوی دخی تهیجات وتضییقات متمادیه ایله هرفرد اوزرینه تأثیر ایدر . بعض عروقك توسعنه مساعد ویا مضر بردرجهٔ اعتدال مادی موجود اولدیغی کبی ، بر درجهٔ اعتدال معنوی دخی موجوددر . بو درجهٔ اعتدال معنوی تحول ایدرسه افکارك ، مهارتلرك نوعی دخی تبدل ایدر . بر وضعیت عمومیهٔ بشریه ، جمعیتك برشکلی ، مذهبك برنوعی انسانلرده احتیاجات مناسبه ، استعدادات متفاوته ، حسیات خصوصیه حصوله کتیرر . نته‌کیم یونان

هیکلتراشلغنده ، غوتیق معمار یسنده ، ایتالیا و یا هولانده رساملغنده ، فرانسه نك (قیلاسیك) صنایعنده ، شمدیکی فن موسیقیده بو حال بداهة نمایان اولور .

والحاصل ، سلسلهٔ تأثیراتك حلقه‌لری یکدیکره مربوطدر . مضروبات ثلثهٔ مذکوره‌نك برنده جزئی برتغیرحصولی ، حاصل ضرب اولان معمولات صناعیه‌ده دخی اکا مناسب تغیرات حصوله کتیرر . تاریخ مدنیت وصنایعی تشکیل ایدن وقوعات مختلفهٔ غیر متناهیه ، اشبو قوای مؤثرهٔ ثلثه‌یه قویاً مربوطدر .

کتاب اول

ازمنهٔ عتیقه صنایعی

كتاب اول

ازمنهٔ عتيقه صنايعى

(يعنى)

ازمنهٔ تاريخيه دن اول صنايع بشر

مندرجات : ازمنهٔ تاريخيه‌دن اولكى متروكات • متروكات مذكوره‌نك قدمى • ازمنهٔ عتيقه فنى • ادوار اربعه • حجر مقطوع دورى : قوم طبقه‌لرى انقاضى ، مغاره‌ادملرى • حجر مجلا دورى : قصبات غديريه ، مؤسسات حجريه • تونج دورى : تونج ، تونجدن معمول اشيا ، دور حديد • — خلاصه : اشبو درت دوزى نصل اكلاملیدر ؟ فقدان موثوقيت • قطعياً حل اولنان مسائل •

ازمنهٔ تاریخیه‌دن اولکی متروکات

۲۱ . — ازمنهٔ تاریخیه‌دن اولکی متروکات . — اکثریا یرده مدفون اسلحه ، آلات ، انسان قدیدلری ، وانسانلر طرفندن ترك ایدلمش بر طاقم بقایا بولنیورکه ، بونلر حقنده اصلا معلوماتمز یوقدر .

بونلردن فرانسه‌نك بالجمله ایالاتنده ، اسو یچره‌ده ، انکلتره‌ده اوروپانك کافهٔ جهاتنده بیکرله اخراج ایدلدیکی کبی آسیاده ، آفریقاده دخی کشف اولونمقده‌درکه ، عالمك هر طرفنده بولنه‌جغی شبهه‌سزدر .

اشبو انقاض ، تاریخك دائرهٔ اطلاعندن خارج اولدیغندن بونلرك منسوب اولدقلری زمانلره — « ازمنهٔ تاریخیه » یه مقابل اولمق اوزره — « قبل التاریخ » (پره ایستورق) نامی ویریلیر .

تقریباً قرق سنه‌دنبری ، اشبو انقاضك جمعنه

وتدقيقات اجراسنه مباشرت اولندی . الیوم اکثر موزه خانه‌لرده اشبو انقاض ایله مملو بر صالون ویا هیچ اولمزسه برقاچ جامکان موجوددر . پارس قربنده (سن‌جرمن) ده تماماً ازمنهٔ قدیمه آثار بنه مخصوص بر « موزه خانه » واردر . دائیمارقه‌ده ۳۰,۰۰۰ دن زیاده انقاض اله کچیرلمشدر . بونلردن ماعدا جهات مختلفه‌ده هرکون نیجه حفریات اجرا اولنیور . برخانه انشا ، بردمیریولی خندقی حفر ایدیله‌رك یکی برطاقم مواد دردست ایدیلیور .

۲۲ .— متروکات مذکوره‌نك قدمی .— اشبو مواد ، سطح ارضده بولنیوب علی العاده طوپراغك تحریك ایدلمدیکی یرلرده ودرین محللرده مدفون اولدقلری حالده کشف اولنمقده‌در . مواد مذکوره یواش یواش تراکم ایده‌رك انلری ستر وتأثیر هوادن محافظه ایدن رقوم ویاصلصال طبقه‌سنده کشف اولونمشدر . بوکیفیت ، انلرك چوق وقتدن بری اوراده مدفون اولدقلرینه دلیل قویدر .

۲۳ . قبل التاریخ آثار عتیقه فنی .— علما ؛

مواد مذکوره‌یی تدقیق وهانکی انسانلرك ترك ایتمش اولدیغنی ملاحظه ایتدیلر . انسانلرك قدیدلرینده بارقه‌رق نصل تشکل ایتمش اولدقلرینده ، واستعمال ایتدکلری آلاته نظر ایده‌رك نصل عمر کچوردکلرینه واقف اولدیلر . اشبو آلاتك الحالة هذه بعض اقوام وحشیه‌نك استعمال ایتدکده اولدقلری آلاته مشابه اولدیغنی اثبات ایتدیلر . بونلرك هیئت مجموعه‌سندن برعلم میدانه کلدی‌که بوکا « قبل التاریخ آثار عتیقه علمی » نامنی ویردیلر .

٢٤ . ادوار اربعه — ازمنهٔ عتیقه انقاضی ، مختلف نسللردن متباقی اولوب اوروپا قطعه‌سنده (ماموت) دنیلن دریسی قیللی ، ازی دیشی اکری برنوع جسیم فیلك یشامش اولدیغی زماندنبری پك مختلف دورلرده زیر زمینه وضع اولنمشدر . بوسببدن ، اشبو سلسلهٔ ازمان متعاقبه ، درت دوره تقسیم ایدلمشدر :

برنجیسی ، حجر مقطوع دوری ؛ ایکنجیسی ،

حجر مجلا دوری ؛ اوچنجیسی ، تونج دوری ؛ دردنجیسی ، حدید دوریدر .

مذکور دورلره بونلرك ویرلمسی ، ادوار مذکورهده طاشدن ، تونجدن ، حدیددن انشا اولونمش آلات سببیلهدر . اشبو دورلردن هر برینك نقدر وقت دوام ایتدیکی معلوم دکلدر . شوقدرکه اشبو دورلر یکدیکره مساوی اولمیوب احتمالکه حجر مقطوع دوری حدید دورینه نسبتله یوز کره زیاده امتداد ایتمش اولسون .

اولاً ، حجر مقطوع دوری

٢٥ . قوم طبقهلری متروکاتی . — الك قدیم متروکات ، قوم طبقهلرنده کشف اولنمشدر . بوسیو (بوشهدو پهرت) نام فرانسز عالمی (١٨٤١ — ١٨٥٣) سوم وادیسنده چقماق طاشندن معمول آلات جارحه بولمشدر . بونلر آلتی متروعمقنده واصلا اخلال ایدلهمش کیل ، قوم ، کاسی طبقات ثلثهسنك

التنده قوملرك ایچنده مدفون ایدی . بو محللرده اوكوز ، كیك ، فیل كیكلری دخی بولنور ایدی .

چوق وقتلر اشبو كشفیات ایله استهزا اولندی « بو چقماق طاشلری تصادفی اولەرق مقطوعدر » دیرلر ایدی . (١٨٦٠) سنه سنده بعض علما بالخاصه (سوم) وادیسنه كلەرك اشبو چقماق طاشلرینك انسان یدیله كسیلوب بیچلدیكنی كوردیلر . اولوقتدنبری كرك (سن) وادیسنده وكرك انكلترەده بونوع طبقاتده ، وحتی بعضا انسان كیكلریله برابر اولەرق ، بویله بشبیكدن متجاوز آلات بولنمشدر .

(غراویه) دنیلن قوم طبقەلرینك هنكام تشكلنده روی ارضده انسانك موجود اولدیغنده الیوم هیچ بر شبهه قالمامشدر . اكر اشبو انقاضی سنتی اتمكده اولان طبقات ، زمانمزده اولدیغی وجهله یواش یواش تحصل اتمش ایسه كیكلری ، آلتلری بولنمش اولان شو انسانلرك ایكیوز بیك سنه اول یشامش اولملری لازمكلیر .

٢٦ . مغاره آدملری . — اكثریا برنهرك اوزرنده

وقیا درونده کسلمش مغاره‌لرده دخی برطاقم انقاض بولنمقده‌در . اشبو مغاره لردن هر برده بولنیور ایسه‌ده ، الك مشهوری (وه‌زر) سواحلنده‌کی مغاره‌لردر . مقدملری اشبو مغاره‌لر مسکن اوله‌رق قوللانلدیغی کبی انسانلره مزار دخی اولمشدر . بومغاره‌لرده انسانلرك قدیدلری ، سلاحلری ، آلات وادواتلری بولنمشدر . اشبو آلات چقماق طاشندن معمول مزراق اوچلری ، چاقیلر ، بچاقلر ، بالطه‌لر ؛ والیوم بعض وحشیلرك استعمال ایتدیکی وجهله کیمکدن معمول ایکنه‌لر ، بالق صیدی ایچون چتال مزراق اوجلری ، اوقلردر . بومغاره‌لرك زمینلری حیوانات عظامیله مستوراولنمشدر . بالجمله وحشیلر کبی ، نظافتسز برحالده عمر کچیرمش اولان اشبو انسانلر حیواناتی اکل ایتدکدنصکره کمیکلرینی برکوشه‌یه آتارلرایدی . حتی شمدیکی وحشیلرك یاپدیغی وجهله کمیکلری یاره‌رق ایلیکلرینی چیقاررلر ایدی . بوحیواناتك ایچنده طاوشان ، کیك ، اوکوز ، آت ، یاپن بالغی بولندیغی کبی ؛ کرکدان ، مغاره ایوسی ، ماموت ، (ثه‌لان

دنیلن) بیوك كیك ، (اوروش دنیلن) یبانی اوكوز ، (رن دنیلن) یبانی كیك والحاصل برمدتدنبری بالكلیه منقرض اولمش و یاخود اوروپادن غیبوبیت ایتمش هردرلو حیوانات بولنقده‌در . حتی (رن) كیكلری اوزرینه یاخود (ماموت) نام فیلك دیشی اوزرینه محكوك بعض رسملر دخی بولنمشدر . الده ایدیلن بورسملردن بری (رن) لرك مجادله‌سنی كوسترمكده ، دیكری یدخی (ماموت) تصویرینی ارائه ایتمكده‌در . شبهه‌سز بو انسانلر اوروپاده (ماموت) ایله (رن) نام حیوانلرك یشادیغی دوره مصادف ایدیلر ، بوكونكی (اسكیمو) قومی كبی بالقجی وصیاد اولوب چقماق طاشی ایشلمه‌سنی واتش یاقه‌سنی بیلیرلر ایدی .

ثانیاً ، حجر مجلا دوری

۲۷ - قصبات غدیریه . — ۱۸٥٤ سنه‌سنده (زوریخ) كولی ، موسم صیفك پك قوراق كیتمسی مناسبتیله ، چوق اشاغی تنزل ایتمش ایدی . سواحل

سکنه‌سی بالیچیق درونده غایت کهنه تمل قازیقلری وقبا الات کشف ایلدیلر . بونلر صو اوزرینه بنا ایدلمش اسکی برقصبه‌نك بقیه‌سی ایدی . اولوقتدنبری (اسو یچره) کولنده بوکا مشابه ایکیوزدن متجاوز قصبات بولندی . بونلره « قصبات غدیریه » نامی ویرلدی .

اشبو شهرلرك تملی اولان قازیقلر ، سیوری طرفندن برقاچ مترو قدر کولك قعرینه باتیرلمش اغاچ کوتوکلرندن عبارتدر . هرقصبه ایچون ۳۰,۰۰۰ الی ۴۰,۰۰۰ وتد لازم ایدی . بووتدلرك اوزرینه اخشابدن بردوز چاتی یاپیلیر و یاغلی طوپراق ایله مستور اخشابدن خانه‌لر انشا اولنور ایدی . مذکور وتدلرك اراسنده بولنمش اولان نیجه مواد ، بوقصبه‌لر سکنه‌سنك نصل عمر کچیردکلرینی کوستر . انلر صید ایتدکلری عادی کیك ، یبانی طوموز (ته‌لان دنیلن) کیك کبی حیوانات اتنی اکل ایدرلر ایدی . حیوانات اهلیه‌دن کچی ، اوکوز ، قیون ، کوپك کبی حیواناتی بیلیرلر ایدی .

بو دور انسانلری ، اراضی بی زرع ایتمك ، بغدای یتشدیرمك ، دقیق اوکوتمك اصولنی بیلیرلر ایدی . چونکه قصبه‌لرینك انقاضی اراسنده بغدای دانه‌لری وحتی اکمك (دها طوغریسی مایه‌سز چورك) بولونمشدر . کتنو یردن قبا قاش طوقورلر والبسه دیکرلر ایدی . انلرك کیکدن معمول ایکنه‌لری دخی الده ایدلمکده‌در .

غایت مهارتسز چوملکجیلك صنعتی بیلیرلر ایدیکه ، اعمال ایتدکلری قابلر پك خام اولوب همان الده چورلمش و برقاچ چیزکی ایله تزیین اولنمشدر .

مغاره ادملری کبی ، بودور انسانلری دخی چقماق طاشندن معمول بیچاق واوق استعمال ایدرلرو بالطه‌لرینی غایت سرت برنوع طاشدن اعمال ایده‌رك جلاو یرمسنی بیلیرلر ایدی . بو سببدن انلرك زمانه (حجر مجلا) دوری دنیلمشدر .

بونلر مغاره ادملرندن غایت متأخردرلر ؛ چونکه کرك (ماموت) فیلنی و کرك کرکدانی کورمه‌مشلردر .

شوقدرکه انلرك وقتنده فرانسه اراضیسنده (ئه‌لان)
ایله (رن) وار ایدی .

۲۸۰. مؤسسات حجریه . — مؤسسات
حجریه ، ایشلنمه‌مش طاشدن معمول جسیم کتله‌لردن
متشکل اثاردر .

بو طاشلر ، ایکی حالده بولنور : برقسمی طوپراق
ییغینلری ایله مستور ، دیکر قسمی آچیق اولور .

اولاً ، بونلردن زیرخاکده مدفون اولان آثاره تل
« تومولوس » (یعنی او یوك) دنیلیر ، اوزاقدن
بر تپه‌یه بکزر ایسه‌ده اوستی آچلدقده داخلنده حجردن
معمول و بعضا زمینی دوز طاش ایله دوشنمش براوطه
بولنور .

ثانیاً آچیق اولان آثار حجریه ، برقاچ نوعدر :
برنجیسی « دولمان » درکه یره مرکوز بر طاقم
طاشلر اوزرنده مستو یا موضوع اوزون بر طاشدن
متشکلدر .

ایکنجیسی « قروملش » درکه ، دائروی تنظیم
اولنمش بیوك طاشلردن مرکبدر .

اوچنجیسی « مانهیر » درکه سیوری اوجی اوزرینه دکز اولونمش بر طاش کتله سیدر . بعضا متعدد (مانهیر) لر برخط اوزرینه تنظیم اولنمش بولنور . بریتانیا اطه سنده (قارناق) نام محلده حالا اون بر صره اوزرینه ترتیب اولنمش درت بیك « مانهیر » واردر .

اوجه محل مذکورده بو وجهله صف صف دیزلمش اون بیك (مانهیر) بولندیغی مظنوندر .

فرانسه نك غرب ایالاتنده وخصوصیله بریتانیاده یوزلرله اثار حجریه بولونمشدر . انکلتره ده همان هرتپه نك اوزرنده بونلردن موجود اولدیغی کبی (اورقاد) اطه لرنده ایکی بیکدن زیاده سی معلومدر .

دانیمارقه ایله آلمانیای شمالیده بونلردن پك چوق اثار موجود اولوب بوجوارلر اهالیسی تلال مذکوره یه (دیولر مزاری) دیرلر . اثار حجریه یه اوروپانك خارجنده ، هندستانده وافریقا سواحلنده دخی تصادف اولنور . بوکبی اثار جسیمه یی هانکی قومك اوروپایه نقل وانشا ایتدیکی بیلنه مکده در . چوق وقتلر اوروپاده

بولنان آثار مذكوره‌نك بانيسى (غولوا) و (سلت) اقوامى اولديغى ظن اولنور ايدى ؛ حتى آثار مذكوره‌يه (سلت مؤسساتى) دنير ايدى . لكن بو اثرلر نيچون افريقاده وهندده بولنيور ؟

تماماً محفوظ قالمش اولان اشبو تلالدن برى فتح اولنور ايسه آوتورمش ، ياخود ياتمش اوله‌رق اكثريا بر ويا متعدد انسان قديدى بولنور . بوسببدن انلرك مقابر اوله‌رق قوللانلديغى اكلاشيليور . ميتك يانده سلاحلرى ، اوانيسى ، تزييناتى وضع اولونمشدر . اشبو مقابرك الك اسكيلرنده بولنان اسلحه ، حجر مجلادن معمول بالطه‌لردن ؛ تزيينات دخى كيكدن ويا فيل ديشندن معمول كردانلقلردن ، صدفلردن ، اينجولردن عبارتدر . اوانى ايسه غايت ساده اولوب قواپى وطاربوينى يوقدر ، ياالكز چيزكيلر و يانقطه‌لر ايله مزيندر . تكلس ايتمش برطاقم حيوانات كيكلرينك يره سرلديكى كورياوركه ، بونلر ميتك مزارنده احباسنك و يرمش اولدقلرى ماتم طعامنك بقيه‌سيدر . بو كيكلرك اراسنده (رن) كيكلرى بولنمديغندن

بو كيفيت اشبو آثارك انشا ايدلديكى وقتلرده (رن) لك اوروپادن غيبوبت ايتمش اولديغنه و بناء عليه بونلرك « قصبات غديريه » دن مؤخر ايدوكنه دلالت ايدر .

ثالثاً ، تونج دورى

٠٢٩ تونج . — انسانلر ، معدنياتك اذابه سنه واقف اولدقلرى زمان ، سلاحلر يني اعمال ايچون معادنى حجره ترجيح ايتديلر . ايلك دفعه استعمال اولنان معدن باقر ايدى . چونكه باقر طبيعتده خالص اوله رق بولنديغندن ، اخراجى قولاى ايدى ، وصغوق ايكن دوكمه سى قابل اولديغندن ايشلنمسى سهيل ايدى . لكن باقردن معمول سلاحلر ، كورهك وضعيف اولوب دائما قيرلمه يه مستعد بولنور ايدى . بوسببدن باقرى خالص اوله رق استعمال ايتميوب دها مقاومتلى قيلمق ايچون اونده برنسبتنده قلاى ايله قاريشديررلر ايدى . ايشته باقر ايله قلايك شوخليطه سنه (تونج) نامى ويرلمشدر .

٣٠. تونجدن معمول اشیا . — تونجدن بچاق، چکیج، دستره، ایکنه، اولطه ایکنه سی کبی ایش آلتلری؛ بیله زیك، بروش، کوپه کبی مواد تزیینیه؛ خصوصیله خنجر، مزراق اوجی، بالطه، قلیج کبی اسلحه اعمال ایدرلر؛ وقلیجی اکثریا ایکی یوزلی یاپارلر ایدی. اشبو اشیادن اوروپاده (تومولوس) لر درونده والك یکی (دولمان) لرك النده، دانیمارقه نك (توربیه) لرنده طاشدن معمول تابوتلرده بیکارله بولونمشدر. تونجدن معمول اولان اشیاء مذکوره نك یاننده اکثریا التوندن تزیینات و بعضا یوکدن معمول لباس پارچه لری کشف ایدلمشدر.

تونجدن معمول بالجمله آلاتك یکدیکره مشابه اولمسی و برنوع خلیطه دن اعمال ایدلمسی تصادفی دکلدر. شبهه سز بو آلتلر بر زمانه مصادف اولدیغی کبی، رومالیلرك (غوللوا) یه وصوللرندن مقدمدر. چونکه آثار مذکوره نك ایچنده مخلوط اوله رق رومالیلرك متروکاتندن هیچ برشی بولنمامشدر. لکن

بو آثاری هانکی انسانلر استعمال ایتدی ؟ طونجی هانکی قوم اختراع ایلدی ؟ بو جهتلر وراء پردهٔ خفاده قالمشدر ::

تونج دورنده انشا ایدلمش « قصبات غدیریه » دخی بولنمقدهدر ::

— رابعاً ، حدید دوری —

۳۱ . حدید . — دمیرك اذابه‌سی باقردن مشکل وسرتلکی جهتله ایشلمسی اندن صعوبتلی اولدیغندن دمیرك استعمالی پك تأخر ایتمشدر . لکن ، دمیر دها متین ودها کسکین اولدیغندن کشف اولندقدن صکره سلاح اعمالیچون یالکز دمیر قوللانلمشدر . (هومر) لك زماننده یونانستانده دمیر قیمتدار بر معدن اولوب قلیج اعمالیچون حفظ ایدرلر ایدی ، دیکر آلات ایچون تونج قوللانیلیر ایدی . بو سببدن پك چوق مقابرده تونجدن معمول اشیا ایله اسلحهٔ حدیدیه مخلوط اوله‌رق بولنمشدر ::

۳۲ . اسلحهٔ حدیدیه . — بو سلاحلر : بالطه ،

قلیج ، اوق وقلقاندن عبارتدر . اسلحهٔ مذکوره ،
على العاده طاشدن ویا اغاجدن برتابوت ایچنده و بر
انسان قدیدینك یاننده بولنمقده‌در . چونکه ، جنکاورلر
وفات ایتدکلرنده کندی سلاحلریله برابر دفن اولنورلر
ایدی . بو سلاحلردن (توربیه) حالنه کیرن بر
بطاقلغك قعرنده قالمش ویاخود اسکی بر محاربه میداننده
انتشار ایتمش اولدیغی حالده دخی بولنمقده‌در .
بر کوننده اجرا ایدیلن حفریاتده (شلسویغ)
توربیه‌سنده جمله‌سی دمیردن معمول بیك قلیج ، بشیوز
مزراق ، اوتوز بالطه ، سکسان بچاق ، قرق بیز
بولندیغی کبی ؛ بونلرك بولندیغی محلدن پك اوزاق
اولمیه‌رق برقدیم کول یتاغنده تماما بالطه‌لر ، قلیجلر ،
مزراقلر ، بچاقلر ایله محمول یکرمی مترو طولنده بیوك
برسفینه بولونمشدر .

بو صورتله بولنان اشیاء حدیدیه لایعد ولایحصادر .
لکن « پاس » دمیری پك سریع یدیکی ایچون ،
بونلرتونجدن معمول اشیاقدر محفوظ قالمامشدر . ایلك

نظرده بونلر چوق اسکی ظن اولنورسه‌ده حقیقتده پك یکیدرلر .

٣٣ . دور حدید . — اوروپای شمالی سکنه‌سی روماليلرك وصولندن اول برنجی عصر میلادیده دمیری بیلیرلر ایدی . اوستریاده (هالستاد) طوز معدنلری قربنده بر عتیق قبرستانده هیچ بر روما اقچه‌سنه تصادف اولنمقسزین دمیر وتونج آلاتنی حاوی (٩٨٠) عدد قبر کشف اولونمشدر . لکن ' دور حدید روماليلرك زمان اداره‌لرنده دخی دوام ایلمشدر . همان دائما التون وکموش تزييناتی وروما چناقلری ' جنازه الاینه مخصوص قوواتوزلر ' قبر یازیلری ' ایمپراطورلرك تصاویرینی حاوی روما مسکوکاتی ایله برابر اشیاء حدیدیه بولنمقده‌در . قلیجلرینك ' قالقانلرینك یاننه یاتمش اوله‌رق بولدیغمز جنکاورلر اکثر یا بزه پك یقین زمانلرده ' چونکه (مرووتژیه‌ن) لرك زمان حکومتنده وحتی بعضیلری شارلمانك زماننده یشامشلردر . بوحالده « دور حدید » ازمنهٔ تاریخیه‌دن اول بر دور دکلدر .

خلاصه

٣٤۰ اشبو درت دوری نصل اکلاملیدر ؟ ۰
— برمملکتک سکنه‌سی ، متعاقباً حجر مقطوع ، حجر مجلا ، تونج ، حدید استعمال ایتمامشلردر ۰ حتی جمله بلاد برزمانده عینی دورلری کچیرمامشدر ۰ مصریلرک حدید استعمال ایتدکلری زمان ، یونانیلر هنوز تونج ودانیمارقه بار بارلری حجر دورنده‌ایدیلر ۰ امریقاده حجر مجلا دوری اوروپالیلرک وصولنه قدر ختام بولمامشدر ۰ حتی بزم زمانمزده بیله اوستورالیا وحشیلری حجر مقطوع دورنده قالمشلردر ۰ انلرک اردولرنده انجق مغاره آدملرینک استعمال ایتدیکی آلاته مشابه کمیکدن ، چقماق طاشندن معمول آلتلر بولنور ۰ بوحالده اشبو درت دور علی‌العموم جمعیت بشریه‌نک ادوار حیاتیه‌سی اولمیوب بلکه هر مملکتک حیاتنه مخصوص دورلردن عبارتدر ۰ یعنی هرمملکتک

كندينه مخصوص وديكر ممالكدن مستقل دورلری وادر .

۳۵. فقدان موثوقيت . — « قبل التاريخ آثار عتيقه » علمی ، هنوز پك يكی بر علمدر . اولكی انسانلر حقنده بيلديكمز شيلر ، بالتصادف محفوظ قالمش و بالتصادف بولونمش بعض متروكاتدن مستنبطدر . يكی بر تصادف ، بر خندقك آچلمسی بر برك ييقلمسی ، بر صو يك قورومسی هركون يكی بر طاقم كشفيات حصوله كتيره بيلير . حالا الده ايداش اولان شيلرك جمله سنی كيم بيليور ؟ شمدی يه قدر بولونمش اولان شيلرك عددی بيله نامحدوددر . لكن اشياء مذكوره بيلمك استديكمز شيلر حقنده پك ناقص معلومات ويريورلر . درت دوردن هر بری نقدر امتداد ايتمشدر ؟ عالمك هر جهتنده ادوار مذكوره نوقت باشلامش ونوقت ختام بولمشدر ؟ مغاره ترتيبی ، قصبات غدير يه ، تلال ، دولمانلر هانكی اقوامدن نشئت ايتمشدر ؟ بر مملكت حجر مجلا دورندن تونج

دور ینه کچدیکنده آلات مستعمله‌یی تبدیل ایدن عینی برقوممیدر یوخسه یکی برقوممی کلمشدر ؟

ایشته اجرای تدقیقات فنیه ایله نه وقت بو سؤاللره برجواب بولندیغی ظن اولنور ایسه درعقب یکی بر طاقم کشفیات میدانه چیقیور ، و (آرشئولوغلری یعنی) آثار عتیقه ایله اشتغال ایدن عالملری تکذیب ایدییور . مثلا دولمانلرك (سلت) اقوامندن کلدیکی ظن اولنیور ، برده دیکر طرفدن سلتلرك کچه‌مدکاری محللرده برطاقم دولمانلر کشف اولنیور .

٣٦ . قطعیا حل اولنان مسائل . — مع مافیه اجرا ایدیلن تدقیقات ایله استحصال ایدلمش اولان نتایج ثلثهٔ آتیه‌نك موثوقیتی ، ظن اولونمقده‌در :

اولاً ، انسانلر ، (ماموت) و (مغاره‌آیوسی) ایله معاصر اولدقلرندن بریوزنده‌کی موجودیتلری اسکیدر ، هیچ اولمازسه (دور رابع) دنیلن دور اثناسنده یشامشلردر .

ثانیاً ، انسانلر ، بروحشت حالندن کچه‌رك حال مدنیته واصل اولمشلردر . کندی آلات وادواتنی

چقماق طاشندن معمول بالطه‌لردن وآبو دیشندن معمول
کردانلقلردن باشلایه‌رق دمیر قلیجلره والتون مجوهراته
قـدر یواش یواش اکمال ایلمشلردر . چـونکه الك
قبا آلاتك الك اسکی اولدیغی کورولمکده‌در .

ثالثاً ؛ انسـان طریق مدنیتده کیتدکجـه چابوق
ترقی ایلمشدر . چـونکه ادوار ار بعـه‌دن هر بری
ماقبلنده‌کی دوردن قیصه‌در .

﴿ کتاب ثانی ﴾

﴿ قرون اولی صنایعی ﴾

اشبو کتاب ثانی ، بر مقدمه ایله سکز فصلی حاویدر : مقدمه قرون اولانك احوال عمومیه سنه دائردر . سکز فصلدن ۱ مصر ، ۲ آثور و بابل ، ۳ فنیکه ، ٤ بنی اسرائیل ، ٥ ایران ، ٦ یونان ، ۷ اتروریه ، ۸ روما صنایعیدر .

کتاب ثانی

قرون اولی صنایعی بیانندەدر

مقدمه

۳۷ . احوال عمومیه . — ازمنهٔ قدیمەدە مدنیتلری وصنایعلری ایله مشهر اولان اقوام ، بحر سفید سواحلندە اقامت ایدرلر ایدی : نتکیم مصریلر ، فنیکەلیلر ، یونانیلر ، اتروریەلیلر ، رومالیلر هپ سواحل سکنەسندندر . سواحلدن بعید کورونن آثوریلر دخی ، بعض وقتلر قدیم آسیا اوزرندە توسیع ممالك ایتمشلردر . اول وقتلر بحر سفیدك مرکز مدنیت اولمسی ، طبیعی برطریق مواردە اولمسندن ایلری کلمش ایدی . بحر سفید سواحلی اوزرندە متوطن اولان اقوام ، یکدیکریله مناسباته کیرشدیلر ؛

مملکتلرندن بعید محللرده مستعمرات تشکیل ایتدیلر . تأسیساتلرینی ، فنلرینی ، صنعتلرینی نشر ایلدیلر . بوسببدن نفوذلری تضاعف ومناسبتلری تکثر ایتدی .

برنجی فصل

صنایع مصریه بیاننده‌در

مندرجات : مصر مدنیتنك اوصاف عمومیه‌سی . — مصرك کشفیات صناعیه‌سی . — ملتقطات . — مدنیت وصنایع . — فن معماری : مقابر ، معابد . — فن نقر . — رسم . — ادبیات . — تقسیم : « منفیس » دورصنایعی ، « تبه‌ن » و « سائیت » دورلری صنایعی ، یونانیلرك استیلالری دوری .

---

۳۸ . مصر مدنیتنك اوصاف عمومیه‌سی . — ابوالمورخین « هرودوت » دیورکه : « مصر ، نیلك

بر «موهبه سیدر» . فی الحقیقه مصر قطعه سی نهر مذ کورك بخش ایتدیکی جاموړلردن تشکل ایتمشدر . حالا هر سنه مصرك موجودیتی و محصولدارلغی نیلك منتظماً فیضانی سایه سنده در .

مصر ، بو کونکی کبی مقدملری ده چوللر ایله محاط اولدیغی حالده ، نیلك سواحلی بوینجه امتداد ایتمش وطالغه لرندن استفاضهٔ حیات ایتمکده بولنمش ایدی .

مصرك سکنهٔ قدیمه سنك « سام » سلاله سنه اولدقلری ظن اولنیور ، بونلر تعیینی قابل اولمیان بر زمانده آسیادن ورود ایتمشلردر .

مصرك سکنهٔ قدیمه سنی تشکیل ایدن قبائل مستقله ، ذاتاً پك مشکل اوله رق اتحاد ایدرلر ایدی . مؤخراً امرای عسکریه دن « منس » بر حکومت مستقله تأسیس و (منفیس) شهرینی انشا ایلدی .

« منفیس » دورنده مدنیت مصریه غایت ایلرلمش و نیجه مصرلر ظرفنده اجرا ایدیلین ترتیبات ایله حاضرلنمشدر .

مؤخراً « هیکسوس » دنیلن چوبانلرك استیلاسی ، اقوام مصریه‌نك ترقیلرینه بر مدت مانع اولـدی ؛ مصر مدنیتی همان محو اولمق درجه‌سنه کلدی . مصر سفلا ووسطـاده معبد ، سرای ، قبر ، هیکل وسائره کبی نه قدر آثار بولندیسه هپ خراب ایدلدی . لکن درتیوز سنه‌دن صکره مصریلر انلره غلبه ایتـدکاری کبی خارجه تجـاوز ایله سوریه‌یی ضبط ایدوب دجله‌یه وفراته قـدر واصل اولدیلر (قبل المیلاد ۱۷ نجی عصر) .

ایکنجی رامسسك که (بیوك سیزوستریسدر) زمان سلطنتی اون بشنجی عصره طـوغری مـدنیت مصریه‌نك زروهٔ منتهاسنی ارائه ایدر .

بعده مصر اولا آثوریلر ، ثانیا ایرانیلر طرفندن دوچار استیلا ومغلوبیت اولـدقدن صکره یونانیلرك زیر اداره‌سنه کچدی (قبل المیلاد ۳۳۰ —— ۳۰)

اسکندر کبیرك جنراللرندن برینك احفـادندن اولان (بطلمیوسلر) مصره یونان تربیـه‌سنی ادخال

ایتمشلر ایسه ده مدنیت عتیقه یه ده تعرض ایله مشلردر .
نهایت خطهٔ مصریه شرق ایمپراطورلری نه وعربلره
چکوب اندن صکره دولت معظمهٔ عثمانیه نك زیر
اداره سنده استقرار ایلمشدر . اسکی مصریلر دخی ،
شو انقلابات عظیمه اثناسنده محو اولوب کیتمشلردر .

اقوام قدیمهٔ مصریه لطیف ، ضبط واداره سی
آسان ، سریع الزوال اولان فتوحاتیله برابر جنکاورلکاری
یلك از برملتدر .

مصریلر ، جمله اقوامدن زیاده قواعد مذهبیه یه
مربوط ومتدیندرلر . بالجمله محرراتلری ، دینی
کتابلرندن عبارتدر . « هرودوت » قولنجه « تب »
شهرینك کاهنلری وحدانیت الهیه یی تصدیق ایدرلر
ایدی . مصریلرك اکثریا حیواناتدن ونباتاتدن
اختراع ایتدکاری متعدد معبودلر انجق برالله واحدك
تماثیلندن بشقه برشی دکلدر . بوتماثیل ایسه ، بعضا
رؤسای روحانیه نك سوء استعماللریله باطل شرح
وتفسیرلرندن ایلرو کلمشدر .

مصریلرك الك بیوك معبودلری ، (تب) اهالیسنك

« آمون » تسمیه ایتدکاری (اوز یریس) درکه کونش معبودیدر . زوجه‌سی « ایزیس » واوغلی « هوروس » در . (آپیس) دیدکاری بوغا دخی اوزیریسدن کنایه در . کدی ، ییلان ، فاره ، تمساح ، چایلاق ، بعض نباتات ، روزکار دخی معتبر معبودلردندر . مصریلرك بحساب عمومی تکریلرندن بشقه هرمملکتك کندیلرینه مخصوص معبودلری واردر .

مصریلرك باشلوجه اشتغاللری یوم آخرته عائددر . بعد الموت روح اوزیریسك محکمه‌سنه چیقه‌جقدر . هر (مومیا) ده بر نسخه‌سی بولنان « اصول دین وعبادات مجموعه‌سی » اشبو محاکمه‌نك تفصیلنی بیلدیرر .

روح ، مجرم ایسه جهنمه کوندریلیر ؛ عادل ایسه بر سلسلهٔ مراتب اوزره تصفیه اولندقدن صکره اوزیریسك معیتنه والهه‌لر زمره‌سنه کیدر .

۳۹ .— مصرلك کشفیات صناعیه‌سی .—

اشبو مملکتك تاریخی کبی مؤسساتی دخی چوق وقتلر

یاکلش بیلینیر ایدی . « ناپولیون بوناپارت » مصری اشغال ایتدیکنده (۱۷۹۸ — ۱۸۰۱) نزدینه بر طاقم علما وارباب فنون طوپلادی . نتیجهٔ تدقیقاتی « مصرك احوالی » نامیله بیوك بر کتابده جمع ایدلدی . لکن اولوقت بیوك بر مشکلاته قارشی توقف اولونمش ایدی . مؤسسات جسیمه نك دیوارلری بر طاقم یازیلری حاوی ایدی ، مقابرده « پاپیروس » دینیلن نباتك ییراقلری اوزرینه یازلمش یازیلر بولنور ایدی ، لکن انلرنه اوقونه بیلیر نه ده اکلاشیلیر ایدی .

مصرده اوچ درلو خط استعمال اولنمش ایدی ؛ الك قدیمی (هیه روغلیف) خطی ایدی که بونك تاریخ صنایع نقطه سندن بیله فوائد کثیره سی واردر ؛ چونکه خط مذکور اشیایی ارائه ایتمك خاصه سنه مالك ایدی ، ذی روح موجوداتك وسائر اشیانك تصاویرندن مرکب ایدی .

۱۸۲۱ سنه سنده « شامپولیون » نامنده بر فرانسز (۱۷۹۰ — ۱۸۳۲) اشبو خطك سرائرینه واقف

اولدی : اوچ یازی یی حاوی بر کتابه النه کچدی ، « هیه‌روغلف » یاز یسنك یاننده رومجه ترجمه‌سی ده وار ایدی . « پتوله‌مه » نام قرالك اسمنده موجود اولان (پ ، ت ، و ، ل ، م ، ی ، س) حرفلرینی بولدی ؛ دیگر قراللرك اسملرینه مقایس ایله بو یاز ینك الفباسنی کشف ایلدی . بو یازیلر ، ذاتاً معلوم اولوب رومالیلرك زماننده مصرده تکلم ایدیلن « قبط » لساننه مشابه برلسانده یازلمش ایدی . ایشته اول وقتدنبری مصر قدیمك تاریخی تجدید ایدلدی .

« ماریه‌ت » نامنده برفرانسز عالمی (۱۸۲۱ — ۱۸۸۵) بیك سکز یوز اللی تاریخنده « آپیس » نامنده‌کی معبود مشهور اوکوزك مدفنی اولان (سه‌راپه‌ئون) نام مغاره‌یی کشفه مباشرت ایتدی . اشبو حفریات اثناسنده دردست ایدیلن اشیا « اوور » موزه‌خانه‌سنی قسما اغنا ایلدی . مؤخراً مصرده برمأموریت رسمیه درعهده‌سیله « بولاق » موزه‌خانه‌سنی تشکیل ایتدی . سائر علما دخی بونلره پیرو اولمغله « اژیپتولوژی » (یعنی علم احوال مصر)

یاد ایدیلن بر علم مخصوص وجوده کلدی . علم احوال مصر ایله اشتغال ایدنلره دخی « اژیپتولوغ » نامی ویرلمشدر .

٤٠ .— ملتقطات .— مصریلر ، خانه‌لره مشابه مقابر بنا ایده‌رک متوفانک استعمال ایتدیکی اثاث بیت ، قوماشلر ، اسلحه ، مواد غذائیه کبی اشیایی مقابر مذکوره‌یه وضع ایدرلر ایدی . بالکلیه یابس اولان اقلیم مذکورده اشبو اشیا تماما محفوظ قالمش تاریخ دفنندن درت بش بیک سنه صکره صورت سالمه‌ده چیقارلمشدر . بوسببدن ازمنهٔ عتیقه اقوامندن هیچ بری مصریلر قدر اثار ترک ایتمه‌مش ومعلوممز اولمامشدر .

٤١ .— مدنیت وصنایع .— متمدن برقومه لازم اولان صنایعی الک اول مصریلر اجرا ایتدیلر میلاددن اوچبیک سنه اول اجرای سلطنت ایدن ایلک سلاله‌لردن برینک مقابرنده چیقان رسملر چفت سورن ، اکین بیچن ، خرمن دوکوب صاووران انسانلری ؛ اوکوزلرک ، قیونلرک ، قازلرک ، طوه‌وزلرک مقابرینی ؛

غایت مزین تلبس ایتمش اشخاصی ، جنازه الایلرینی ، چالغی چالینسان بیراملری ؛ والحاصل اوزمانده‌کی حیاتی تصویر وارائه ایتمکده‌در . هندولر ، عجملر ، یهودیلر ، رومللر ، رومالیلر کبی بالجمله اقوام مشهوره‌نك هنوز حال طفولیتده بولندقلری برزمانده مصریلر چوقدن بری تمدن ایتمشلر ایدی . آلتون ، کموش ، طونج ، ایشلمه‌سنی ؛ اسلحه ومجوهرات یاپمه‌سنی ؛ جام ، فغفوری ، مینا اعمالنی بیلیرلر ایدی . یوکدن کتاندن البسه اعمال ، آلتون ایله ایشلنمش قوماشلر نسج ایدرلر ، اکین اکرلر ، یازی یازارلر ، هیکلتراشلق ایدرلر ایدی . اساسلی برمذهبلری ، حکمدارلری ، اصول اداره‌لری وار ایدی . والحاصل مدنیت مصریه ، تاریخده زمان ظهورندن بری بالتشکل کماله ایرمش بر صنایع ارائه ایدییور .

۴۲ . — فن معماری . — مصریلر ، عالمك الك قدیم صنعتکارلریدر . لکن بوصنایع ، مذاهب ومعتقدات مصریه‌نك امرانه ومتحکمانه القاآتیله تأسس ایتمشدر . اودرجه جسیم بنالر انشا ایتمشلردرکه

شمدی یه قدر هیچ بر خلل تطرق ایلهمشدر . انلر بزم
کبی حیاتده اولانلر ایچون مسکن انشا ایتمیوب معبودلر
ومیتلر ایچون معابد ومقابر انشا ایدرلر ایدی .
یونانیلرك روایاتنه كوره حکمداران مصریه نك
سرایلری بیله معابده نسبتله عادی بر مسافرخانه
درجه سنده قالیر ایدی . بونك سببی شودرکه مصریلرك
خانه لری یالکز حیاتلرنده لازم اولوب قبرلری ایسه
الی الابد ایشلرینه یارایه جق ایدی . مصر معماریسنی
توصیف ایدن شیلر : اهراملر ، پیلونلر ، هیکللر ،
سفنکسلر ، دیکیلی طاشلردر . مصرده هرشی جسیم ،
قیصه ، ثابت واسعدر . بوسببدن اثرلری ثقیل وفقط
ناقابل انخرابدر .

٤٣ .— مقابر .— اهراملر ، هردرلو شائبهٔ
زوال واضمحلالدن محافظه سی لابد اولان ، برمیتك
خانه سیدر . برنجی سلاله لك مقابری « منزل
ابدی » در . بونده اولان میت کندی خانه سنده
دیمك اولوب اطرافنی موجب مسرت اشکال وتصاویر ،
بیوك بر جمعیت احاطه ایتمشدر . یونانستانده ، بنی

اسرائیلده هنوز افکار ملیه موجود اولمادیغی زمانلرده مقابر مصریه برموقع ممتاز طوتمشدر . مقابرده مشهود اولان اوصاف عجیبه ، مصریلرك اعتقادلری اولان ایکنجی حیاتدن بشقه برسببه اسناد ایدیله‌مز .

بیوك هرم ، برحکمدار قبریدر . اسکی مقابر ، علی‌العموم بوشکلده ایدی . حالا مصر سفلاده بیوك کوچك پك چوق اهرام موجوددر . مؤخراً مقابر زیرزمینده یاپلمغه باشلادی . بعضیلری‌ده طاغلرده غرانیت طاشندن کسیلیر ایدی . ایشته بوصورتله « دیریلر » شهرینك قربنده دها زنکین ، دهاواسع اوله‌رق « اولولر شهری » تشکل ایتدی .

٤٤ .— معابد .— معبدلر ، محتشم وابدی برمسکندر . معبودلرك محل اقامتی برمحرابدن عبارت اولوب اطرافنده حویلر ، باغچه‌لر ، معبوده خدمت ایدن راهبلرك اقامت ایتدیکی اوطه‌لر ، معبوده مخصوص مجوهراتك ، الاتك ، البسه‌نك اوطه‌سی بولنور ایدی .

٤٥ .— فن نقر .— مصر نقارلری طبیعته تقلید ایده‌رك باشلامشلر ایدی . الك اسکی هیکللر حیاتی

صورت طبیعیه‌ده ارائه ایدرلر ، بونلر شبهه‌سز متوفانك شكلیدر . (لوور) موزه‌خانه‌سنده بولنان مشهور مربع تشین (اسقر یب) بو یولده‌در . لكن اون برنجی سلاله‌دن اعتباراً نقارلر وجود انسانی یی بیلدیكی كبی ارائه ایده‌مز ایدی ، مذهبك تعیین ایتدیكی قاعده‌یه توفیق حركته مجبور ایدی . اندن صكره بالجمله هیكللر یكدیگره بكزر ، جمله‌سی موازی بجاقلی ، سیوری ایاقلی ، قوللری كوكسنده باغلانمش ، سیماسی غیر متحول ، اكثریا عظمتلی ، ومتمادیاً سرت و یكنسق ایدی .

٤٦ .— رسم .— مصریلرك قوللاندقلری الوان غایت متین اولوب بش بیك سنه‌دن بری طراوتنی محافظه ایلمشلردر .

مصریلر ، الوانك درجات مختلفه‌سنی كولكه ومناظر اصولنی بیلمزلر ایدی . هیكلتراشلق كبی رسامـلق دخی قواعد مذهبیه‌یه تابع و یكنسق ایدی . اللی شخص كوسترلمك ایجاب ایتسه ، صنعتكار انلرك اللیسنی‌ده بر بر ینه مشابه قیلار ایدی .

٤٧ ‌.— ادبيات .— مصريلرك برادبياتی وار ايدی . مقابرده طب كتابلری ، الهيلر ، دعالر بولنديغی كبی ؛ اشعار ، منثورلر ، سياحتنامه‌لر وحتی رومانلر بولونمقده‌در .

٤٨ .— تقسيم .— مصرك تاريخ صنايعی ، تاريخ سياسی يه توفيقا درت دوره منقسمدر : برنجيسی « قاهره » جوارنده كائن مقر حكومت اولان « منفيس » و « منفيت » دوريدر . ايكنجيسی « تبه ن » دوريدر ، بودورده « تب » شهری اكثريت اوزره پايتخت اولمشدر . اوچنجيسی « سائيت » دوريدركه « سائس » ايله دلتانك سائر شهرلرينك تفوقی زمانيدر . دردنجيسی ، يونانيلرك استيلالری دوريدر .

٤٩ .— منفيس دوری صنايعی .— مصرك برنجی حكمداری طرفندن بنا ايدلمش اولان منفيس شهری برسد ايله محافظه ايدلمشدر . شهرمذكور بش بيك سنه‌دن زياده دوام ايتمش ايسه‌ده اون اوچنجی عصر ميلاديدن بری يرلی اهالی قاهره‌نك خانه‌لرينی

انشا ایچون شهر مذکور خرابه‌لرینك طاشلرینی الدیلر، بیر اقدقلرینی‌ده نیل ستر ایتدی .

منفیس دورنده معابد کورلمیوب بونلرك صنایعی جنازه‌لره مخصوص مؤسساتدن اکلاشلمقده‌در .

مصریلر هر انسانك بر « صورت » ی اولدیغنه وکندی فوت اولدیغنده اول « صورت » حیاتده قالدیغنه اعتقاد ایدرلر ایدی . حتی قبرستانه « صورتخانه » تسمیه ایدیلر ایدی . صورتك استعمالنه مخصوص اولمق اوزره براوطه درونده هردرلو اثاث بیت ، صندالیه ، ماصه ، یتاق ، صندق ، چاشیر ، البسه ، توالت طاقمی ، اسلحه ، بعضا برحرب عربه‌سی ؛ انك تلذذ ایتمسی ایچون هیکللر ، تصاویر ، کتابلر ؛ تغذیسی ایچون بغدای وماکولات سائره وضع ایدرلر ایدی . بعده اغاچدن ویا طاشدن معمول اولمق اوزره متوفانك برصورتنی قورلر وقاپوسنی دیوار ایله اورترلر ایدی . بوسببدن جنازه‌لره عائد فن معماری کسب اهمیت ایتمشدر . منفیسدن پك بعید اولمیان اهراملر حکومت قدیمه زماننه

قدر ترقی ایدر . اهراملردن اوچ دانه‌سی دردنجی سلاله حکمدارلرندن اوچ حکمـدارك قبریدر . الڭ بیوکلرك (١٤٧) مـترو ارتفـاعنده اولوب بونك انشـاسی ایچون اوچر آی بالمنـاوبه چالشمق اوزره اوتوز سنه ظرفنده یوز بیك عمله استخدام اولنمشدر . طاشلری یوقاری قالدیرمق ایچون آزمیللی سدلر انشـا اولنور ، بعده هـدم ایدیلیر ایدی .

بونك یانده قیادن کسیلمش « سفنکس » نامنده‌کی هیکل جسیم کسب ارتفاع ایتمشدر . جسامتندن برفکر حاصل ایتمك ایچون یالکز برونی ایکی مترو اولدیغنی مطـالعه ایتمك کافیدر .

بوندن صنایع مصریه‌ده علی الاکثر اجسـامك جسامتیله انظاره حیرت ویرمك جهتنه میل ایدلدیکی اکلاشیلیور .

اهمیتلی اولان هرقـبر (مصطبه) اوچ قسمی حاویدر : برنجیسی هرکس ایچون دخولی قابل اولان بر اوطه اولوب مراسم مقدسـه بوراده اجرا ایدیلر ایدی . ایکنجیسی (سرداب) دنیلن عزلتکاهدرکه

اوراده متوفانك هيكللرى ، تصويرلرى وضع اولنور ايدى . اوچنجيسى جنازه‌نك قبر مخصوصيدركه طاشدن حفر ايدلمش بر قويو ايله ايندبلير .

بو دورده‌كى هيكلتراشلق صنعتى ، مقابرده بولنوب اولوقتك اهاليسنى ارائه ايدن ، طاشدن و يا اغاچدن معمول هيكللردن اكلاشيلير . چونكه بو هيكللرده هيكلى ياپيلان شخصك سيماسنى تشكيل ايدن خطوط غايت مكمل كوسترلمشدر . بونكده سببى اكر موميا بوزيلورسه متوفايه تماماً مطابق اولان بر صورتك موجوديتى مذهباً مشروط اولديغندن عبارتدر . بو سببدن صاحب هيكلك اعضاسنده بر نقصانيت بولنورسه اوجهتده بيله مشابهت حصوله كتيريلير ايدى مع مافيه يونانيلرك هيكللره و بر ديكى فكر الوهيت مصريلرده اولماديغندن مصر نقارلغى يونان نقارلغى قدر كسب لطافت ايده‌مه‌مشدر .

قبارتمه‌لر وتصويرلر دخى اكثريا متوفانك دنياده‌كى حالنى كوسترر . بو سببدن مصر قديم سكنه‌سنك عاداتنه دخى دلالت ايدر .

٥٠ ـــ تبه‌ن وسائیت دورلرینك صنایعی ،

ـــ اون برنجی سلاله ایله برابر « تب » شهری « منفیس » شهرینه خلف اوله‌رق پایتخت اولدی ، انقاضی حالا موجوددر . نیلك صول ساحلی اوزرنده صره واری سرایلر ومعابد واردرکه بیوك مقابره ایصال ایدر . صاغ ساحلی اوزرنده یکدیکرندن یارم ساعت مسافه‌ده (لوکصور) و (قارناق) نامنده ایکی قصبه واردر . بونلر ایکی خط اوزره دیزلمش « سفنکس » لر چیدیله یکدیکرینه اتصال ایتمشدر . مقدما اوراده بیکلرله « سفنکس » وار ایمش . اشبو خرابه‌زار معابد ایچنده الك بیوکی قارناقده واقع « آمون » معبدی ایدی . « تب » شهری بیك بشیوز سنه قدر اشبو مملکتك پایتختی وحکمدارلرینك اقامتگاهی ورهابینك مسکنی اولمشدر .

مذکور دورلرده مقابره عائد صنایع اولکی اهمیتنی محافظه ایتمکله برابر معابد جسیمه بخصوصه جالب نظر دقتدر .

« سفنکسلر چیدی » صحنهٔ مقدسه‌نك مدخلی

اولان « پیلون » ه ایصال ایدر ایدی . بونك منظرهٔ معمار یه‌سی شایان تماشا اولوب یا ننده هرم شکلنده ایکی جسم وار ایدی . اوکارنده سنجاق وضعی ایچون دیرکلر رکز اولونمش ودیکیلی طاشلر و بیوك هیکللر موضوع بولنمشدر .

صحنه تماماً قالین بر دیوار ایله محاط ایدی ، داخلنده کوچك کوللر اولوب اوزرلرنده بعض بیرام کونلرنده معبودلر ینك تصاویر یله محمول ومحتشم قایقلر سبح ایدر ایدی .

دیکر بر « پیلون » دخی اصل معبدك مدخلنی کوستررایدی . مصر حقنده الده ایدیلن دلائله نظرا بر آولینك نهایتنده « جمعیت و یاحضور دیوانخانه‌سی » نامیله بیوك بر دیوانخانه آچیلیر ایدی‌که سقفنی طوتان دیرکلر سببیله اکا « ایپوستیل دیوانی » نامی و یرلمشدر . اهالی اوراده اجتماع ایدوب حکمدار و باش راهبلر معبودك تمثالی اولان محل مخفی یه داخل اولورلر ایدی .

قارناقده واقع « آمون » معبد کبیری ۲۳۰۰

متر و محیطنده بر سور ایله محاط اولوب عرضی ۱۳
متر و ، طولی ۳٦٥ متر و ایدی . (ایپوستیل) دیوانی دخی
۱۰۲ متر و طولنده ۵۳ متر و عرضنده اولوب یکپاره طاشدن
معمول ۱۳٤ دیرك ایله محافظه ایدلمشدر . بونلرك
الك جسامتلیسی اون ایکی دیرك اولوب محیطلری اون
متر ودن زیاده وارتفاعی یکرمی اوچ متر ودر . مصر
معمارلری یونانیلر کبی اصول وقواعد وضع
ایده بیله جك درجه یه واصل اولمامشلردر . لکن قبا
دیرکلری وستونلری اولدقجه متنوعدر . دیرکلرك
باشلری او یه لی اولوب کیتدکجه کسب توسع ایدن
چیچك دمتی شکلنی کوسترر . نیلك پاپیروس ،
لوتوس نامنده کی نباتلری ومجموعهٔ ازهاری تزیینات
مصریه ده بیوك برموقع طوتمشدر .

فن نقر ، منفیس دورینك صنایع نفیسه سی
عدادنده کسب تمیز ایتمش ایکن بو دورده او خصیصه یی
یواش یواش غائب ایتمشدر . اشکاله دها موزون
برتناسب و یرمك ایچون مواد طبیعیه یه تقلید جهتی
ساده لشمشدر . باش حقنده کی معین بر اصول دائما

تکرار ایدلمش ، بادم شکلنده‌کی کوزلر ، مشوش دوداقلر و بر ظرافت جمله‌سنده ثابتدر .

محصولات صناعیه‌ده ، قیو مجیلغه دائر مواده ، اشیا واوانی بیتیه‌ده اکثر یا فوق العاده برنفاست بولنور .

موادطبیعیه‌یه تقلید جهتنك کسب ضعف ایتمه‌سنه سبب اغاج و یاغایت یموشاق طاش یرینه غرانیت کبی پك سرت موادده‌ك استعمال اولونمسیدرکه پك ناقص آلاته مالك اولان صنعتکارلر شکلك تفرعات ودقایقنی دها زیاده کوستره‌مزلر ایدی .

۵۱ .— یونانیلرك استیلالری دوری .—

بطلیوسلرك زمان اداره‌سنده صنایع مصریه یونان اصول صنایعی ایله اختلاط ایتمش ایکن ینه اولکی حالی محافظه اولونمشدر . لکن اولوقت صنایع مصریه‌ده اختراع قوتی قالمامشدر .

ایکنجی فصل

آثور و بابل صنایعی بیاننده‌در

مندرجات : آثور و بابل مدنیتنك اوصاف عمومیه‌سی ۰— کشفیات جدیده ، خط میخی ۰— فن معماری وسرایلر ۰— بابل ۰— فن نقر ۰— علم نجوم وعلم رمل ۰— سحارلق ۰— فنون ۰

---

۵۲ ۰— آثور و بابل مدنیتنك اوصاف عمومیه‌سی ۰— الیوم « عراق عرب » و « الجزیره » نامیله معروف اولان « دجله » و « فرات » وادیلرنده ایکی بیوك حکومت مستقله ظهور ایتمشیدی . بری « بابلستان » در که شمال طرفنده اولوب مرکزی « بابل » در ، دیکری « آثورستان » در که جنوبنده واقع اولوب مرکز « نینوا » شهریدر . یکدیکره رقیب اولان اشبو ایکی حکومتدن هر برینك برر دور

غالبیتی واردر . اوجه تفوق کلدانیلرده یعنی بابلستانده ایکن مؤخرا قبل المیلاد اوندردنجی عصرك نهایتلرینه طوغری آثوریلرك زیر ادارەسنه کیردیلر . جهانکیرلکدن اوصانمیان آثور حکومت مستقلەسی یعنی (صارغونید) لر حکومت مستبده وظالمەلرینی ممالك بعیده یه توسیع ایتدیلر . آسیانك شمال غربی جهتی ومصر متمادیاً انلرك زیر ادارەسنده بولنور ایدی . انجق میلاددن ٦٢٥ سنه اول « آثورستان » کلدانیلرله مدیالیلرك تحت تحکمنه دوشدی ؛ و یکی تشکل ایدن ایکنجی بابلستان حکومتی قلیل الدوام بر شهرت وشانه نائل اولدی .

بونجه رقابتلر یله برابر متمادیاً یکدیکر یله اختلاط ایدن کلدانیلر ایله آثوریلرك مدنیتی قارشدی ودها طوغریسی آثور مدنیتنك اساسی بابلستاندن کلدیکی کبی آثورك معاملات سحریه‌دن عبارت اولان اعتقادات مظلمەلری دخی بابلستاندن کلمشدر . نجومك راصد ماهرلری اولان بابلیلر وآثوریلر اسرار قدری نجومدن استخراج ایتمك استرلردی . باشلوجه معبودلری « بعل » یعنی

کونش وایکنجی درجه‌ده معبودلری « میلتا » یعنی قردر . بونلردن ماعدا اکثریا بش سیاره دخی انلرك مستشارلری ایدی . بونلرك حرکاتنی ترصید ایچون معبدلر یعنی حقیقی رصد خانه‌لر انشا ایتدیلر . بونلردن بشقه حیوانات شکلنده غایت چیرکین ومدهش الهلر تصنیع ایدرلردی .

٥٣ — کشفیات جدیده . — قرق سنه‌یه کلنجه‌یه قدر آثوریلره دائر معلوماتمز پك محدود ایدی . ١٨٤٣ سنهٔ میلادیه‌سنده موصلده مقیم فرانسه قونسولوسی (بوته) دجله جوارنده کائن بر تپه‌نك التنده برآثور قرالنك سراینی کشف ایتدی . اول وقتدنبری دیکر تپه‌لر حفر ایدلدی ؛ دیکر سرایلر بولوندی . یابس اولان او یله براقلیمده برطبقهٔ ترابیه‌نك التنده قالان اشبو انقاض پك کوزل محفوظ قالمشدر . قبارتمه رسملر وتصاویر ایله مستور دیوارلر و پك چوق لوحه‌لر وهیکللر بولنمقده‌در . خصوصیله (خط میخی) دنیلن مخروطی الشکل یازیلرینك اوقونمسی آثار وهیاکلك کشف وایضاحنه سبب اولمشدر .

٥٤ . — (خط مسخی) طوغـله‌دن معمول لوحه‌لر اوزرینه یازلمش اوق شکلنده بر طاقم اشارتلرك اتحادندن حصوله کلمشدر . اشبو اشارتلری حك ایتمك ایچون نهایتی مثلث الشکل بر اوج ایله منتهی برقا استعمال اولنوردی . مذکور قا یموشاق کیلدن معمول برلوحه اوزرینه باتیریلیرو بعده حکی ناقابل برانطباع حالنه قویمق ایچون اشبو لوحه‌لر فرونده پیشیریلیر ایدی . (آثور بانیپالی) لك سراینده بولوحه‌لردن بر کتبخانه کشف اولنمشدرکه کاغد مقامنه طوغله قوللانیلیر ایدی . خط مذکور غایت مشکل اولدیغندن کشفیله اشتغال ایدن علمایی سنه‌لرجه اشغال ایتمشدر . چونکه خط مذکور ایله یکدیکره مغایر بش لسان یعنی آثور ، سوز ، میدیا ، کلدانی ، ارمنی لسانلری یازلمش ایدیکه بونلرك بشیده مجهول ایدی . بوندن صکره خط مذکور اسباب اربعه اتیه‌دنطولایی غایت مشوش ایدی .

اولاً ، خط مذکور هر بری برر کلمه‌یی کوسترن

اشارت مجسمه ایله هر بری بر هجا ارائه ایدن اشارات هجائیه دن مرکبدر .

ثانیا ، یکدیکره غایت شبیه ایکیوزه قریب اشارات هجائیه موجود اولوب یکدیکرندن تفریقی مشکلدر .

ثالثا ، اکثریا عینی براشارت هم بر کلمه یی وهمده بر هجایی ارائه ایتمکده در .

رابعا ، اکثریا براشارت مختلف هجالری کوستررمثلا عینی براشارت بعضا (ایلر) اوقوندیغی حالده بعضا (آن) اوقونورکه الک مشکلی ده بودر .

خط مذکور ، اِنی یازانلر ایچون بیله مشکل ایدی . اله کچن اثارلک نصفی غرامر ، قاموس کبی ایشیمزه یاره یه جق تفصلاتی حاوی کتابلر اولوب نصف دیکرینک حلنه معاونت ایدر .

نهایت مصریلرک هیه روغلیف خطی کبی آثوریلرک خط میخیلری دخی حل اولندی . اوچ لسان اوزره یعنی آثورو میدیاوایران لسانلری اوزرینه یازلمش بر لوحه بولنمغله (ایران) لسانی دیکرلرینک کشفنه بادی اولدی .

٥٥ ٠— فن معماری وسرایلر ٠— کلدانیلرك
اثرلری بالکلیه محو اولمش اولمغله انلرك صنایعنی
طوغریدن طوغری یه بیله میورز ٠ لکن الیمزده اثرلری
بولنان آثور ارباب صنایعی بابلستان ارباب صنایعنه
تقلید ایتمشلر ایدی ٠ بوسببدن آثار مذکوره ایله هر
ایکی مملکتك صنعتی محاکمه اولنه بیلیر ٠

مصرده اوقدر کثیر اولان صنایع جنازیه
یورلرده پك از کورلمکده‌در ٠ معبدلری ٬ اهرام
شکلنده اولوب طبقاته منقسم ایدی بونلرك انقاضه پك
از تصادف اولنمشدر ٠ الك زیاده کشف ایدیلن ٬
سرایلردر ٠ آثورك هر بیوك حکمداری ٬ اثراقتدارینی
اظهار ایچون بیوك برسرای بنا ایتمك استردی ٠

سرایلر ٬ صناعی تپه‌لر اوزرینه انشا اولنور
و بیوك تراچه‌لر کبی الچق ودوز یاپیلیر ایدی ٠ چونکه
اول حوالیده طاش بولنمیوب بنالرینی انشاده قوللاندقلری
خام کرپیچ دخی ٬ واسع ومرتفع قبه‌لرك انشاسنه
الویریشلی اولمادیغندن صالونلری طار والچق و بوکا
مقابل غایت اوزون انشا ایدرلر ایدی ٠ بوسببدن

سرایلری براو زون دهلیزه بکزه‌یوب طاملری دوز
و برجلو ایله مجهز بیوك تراچه‌لردن عبارت ایدی ·
قپوسنده سیماسی انسانه مشابه قنادلی بوغالر اقامه‌ایدیلو
ایدی · دیوارلرینك ایچ یوزی بعضا قیمتدار اخشاب
قاپلمه ایله ، بعضا مینه لنمش کرپجلر ایله ، بعضا اوزری
او یمالی و بیاض مرمر لوحه‌لر ایله قاپلنمشدر ·
بعضیلرینك دخی اوطه‌لری بو یاپلمش ایدی · حتی
قیمتدار قاقه‌لر ایله مزین منقولات بیتیه دخی بولنور
ایدی ·

آثوریلر ، طاشی از استعمال ایدوب بنالرینی
اکثریتله کونشده قورومش طپراق طوغله‌لر ایله انشا
ایتدکلرندن بنالرینك متانتی از اولوب چوق وقت
یچمکسزین خراب اولمشدر ·

معمارلر ستون اعمالنی بیلیرلر وا کثریا ستونلری
معدن ایله مستور اغاچدن اعمال ایدرلر ایدیسه‌ده اشبو
ستونلر بنانك رکن حقیقیسی اولمیوب اسباب تزیینیه‌دن
معدود ایدی ·

بوسرایلردن الك مهمی قبل المیلاد طقوزنجی

عصرده باشلانمش اولان « نمرود » سرایلری و ۷۲۲ سنه‌سنه طوغری مباشرت اولنوب ٦٦٧ سنه‌سنده هنوز ختامه رسیده اولمیان « خورساباد » سرایدر .

« خورساباد » سرایی ، عادتا برشهر جسیم اولوب اوتوز برآولی یه و ۲۰۹ قطعه یه تقسیم اولنمشدر . مرکزینی بیوك برآولی تشکیل ایدوب بوآولینك جهات اربعه سندن بری اوزرنده خارج ایله طریق مواصله اچلمشدر . دیکر اوچ جهت اوزرنده دخی سرایك اوچ بیوك محله سی تأسیس ایدلمشدر : برنجیسی حکمدارك محل اقامتی ، ایکنجیسی قادینلره مخصوص محل ، اوچنجیسی خدمتجیلرك اقامت ایلدیکی ومطبخلرك ، اصطبللرك وسائر تفرعاتك بولندیغی لاحقه‌لردر . اشبو محله‌لردن هر بریسی دخی ایکنجی درجه‌ده اقسامه تقسیم اولنمشیدی . ازجمله برنجی محله‌نك اوکنده قبول صالونلری بولنوب ، خصوصی دائره‌لر دها ایچرو چکلمش ونهایتنی اشغال ایلمشدر .

اشبو انشا آتك وسعتیله برابر آثور فن معماریسی استعمال ایدیلن موادك جنسندن طولایی دخی پك عادی

قالمشدر . موادك خساستندن نشئت ایدن نقصانی
تلافی ایچون دیوارلرك قالینلغی ایجاب ایتمش و بوحال
دخی بالجمله انشا آته کثیف برمنظره و یرمشدر .

٥٦ .— بابل .— « بابل » شهری قدس
شریفی تخریب و یهودیلری اسارتله نقل ایدن
« بخت النصر » ك پایتختی اولوب اوراده پك چوق
معابد وسرایلر انشا ایتمش ایدی . خام طوغله‌دن
معمول اولان بوآثار متفرق اولوب جسیم طپراق
وانقاض ییغینلرندن بشقه برشی قالمادی . یالکز (بابل)
شهرینك محلنده بعض اوحه‌لر بولنه بیلمش وشهرك
سطحی میدانه چیقارلمشدر . « هرودوت » قبل
المیلاد بشنجی عصرده بابله سیاحت و بابل حقنده
اعطای تفصیلات ایتمشدر . شهر مذکور ، مربع
الشکل برسور ایله محاط اولوب (٥١٣) مربع
کیلومترواق برمحلده مبنی (یعنی پارسك یدی مثلی
وسعتنده) وفرات ایله اورته برندن قطع اولنمش ایدی .
اشبو مسافهٔ جسیمه ، تماماً منازل ایله مستور اولمیوب
حال محاصره‌ده سکنه‌یی بسلمك ایچون پك چوق

مزرعه‌یی حاوی ایدی : والحاصل « بابل » برشهر
اولمقدن زیاده اطرافی مستحکم برموقع عسکری ایدی .
سورك دیوارلری قوله‌لر ایله مجهز و یوز عدد پرنج
قپویی حاوی اولوب اوستندن برعربه کچه‌بیله‌جك
درجه‌ده وسعتلی ایدی . سورك اطرافی واسع ودرین
برخندق ایله محاط اولوب کنارلری طوغله ایله مبنی
ودرونی صو ایله مملو ایدی . خانه‌لری ٣ یاخود
٤ قات اولوب یوللری قائما تقاطع ایدرلر ایدی .
(فرات) نهرینك اوزرنده غایت جسیم ومصنع برکرلی
کوپری اولوب (سمیرامیس) طرفندن یاپدیرلمش
وانشاسنده قورشون ایله دمیرچبوقلر استعمال اولنمشدر .
کوپرینك ایکی طرفنده متین قلعه‌لر ونهرك ایکی طرفنده
(٣٠) کیلومتروطولنده رنجتیم یاپلمشدر . عجائب
سبعهٔ عالمدن معدود اولان (اصیلی باغچه‌لر) دخی
موجب حیرت ایدی . بخت النصرك زوجه‌سی اولوب
طاغلق واورمانلق مملکتده بیومش اولان و بابلك
اورماندن محرومیتی حسبیله مملکتنه حسرت قالان ،

میدیالی بر قادین ایچـون بنا ایدلمشدرکه طبقـه طبقه
موضوع واغاچلر مغروس صنعی سدلردن عبارتدر .
شهر مذکـور جوارنده (نابوقونودوزور)
طرفندن مربع الشـکل و یدی قات قوله‌دن متشکل بر
معبد انشا ایدلدی . هرقوله سبع سـیاره‌دن برینـه
مخصوص ومذهبا اول سـیاره‌یه اسـناد ایدیلن لون
ایله ملون اولوب اشاغیدن یوقاری‌یه شووجهله ترتیب
ایدلمشیدی : زحل‌سیاه ، زهره‌بیاض ، مشتری‌لعلکون ،
عطاردمائی ، مریخ آل ، قمر کوش ، شمس آلتون .
الڭ مرتفع قوله‌ده برکوچـك معبد ، برالتون لوحـه
و بر محتشم یاتاق اولـوب اوراده بر راهبـه تعیش
ایدردی .

٥٧ .— فن نقر .— آثور یلرڭ نقـارلقلری
تاریخ نقطهٔ نظرندن برخاصه‌یی حائزدر : حکمدارلرڭ
مظفریت واقتدارلرینی اخلافه نقل ایدر . سرایلرڭ
دیوارلرنده‌کی بیوك قبـارتمه‌لر دخی انلرڭ خاطره‌سنی
محافظه ایلر . قپولرڭ مدخلنده اکثریا یکپاره طاشدن

معمول وجسیم هیکللر اقامه ایدیلیر ایدی‌که (لوور)
سراینده بولنان قنادلی بوغالر بونلردندر ٠

مصرده (تبه‌ن) دورنده نقارلر نمونه‌سی النه‌جق
جسمك احوالنی تخفیف ایتدکلری حالده آثوریلر مبالغه
طرفنی الـتزام ایدرلر ایدی ٠ بونك سببی شـودرکه
مصریلر غرانیت کبی سرت طـاشلری ترجیح
ایتدکلرندن تصویرلك تفرعاتنی طی ایتمك لازمکلیردی ٠
حالبوکه آثوریلر صو مرمری کبی طرناق ایله حـك
ایدیله‌بیلن غایت یموشاق طاشلری استعمـال ایتدکلرندن
تفرعاته دقت ومبالغه ایدرلردی ٠ مع مافیه آثوریلر
براز سرتجه مواد استعمال ایتدکلری صورتده دخی ینه
او یولده معامله ایتمشلردر ٠

صحنه‌لری غایت مغلق کوسـتررلر ایدی ٠ مثلا
محاربه‌لر ، صیدوشکار آلایلری ، بلده‌لرك محاصره‌سی ،
حکمـدارلك موکب عظیم ایله بولندیغی آیینلر تصویر
اولنور وکافهٔ تفرعات مدققانه برصورتله یاپیلر ایدی ٠
بوتصویرلرده حکمدارلك طعامنه نظارتله مکلف خدام ،
سراینی انشـا ایدن عمله آلایی ، باغچـه‌لر ، تولالر ،

كوللر ، صودەكی بالقلر ، یوواسنده اوطوران
ویا اغاجدن اغاجه طیران ایدن قوشلر كورلمكدەدر .
بوتركیباتك وضعیتی مقرون حقیقت دكلدر . بالجمله
رأسلری براصله رجاع ایتمك قابل اولور .

شبهه سز بو صنعت اربابی اشخاصی جبهه دن
كوسترمك اصولنی بیلمز اولمه لرندركه جملەسنی
(پروفیل) اصولنده ویاندن كوسترمشلردر . لكن
انلرده ظرافت واثر حیات نمایان اولمقدەدر . آثور یلرلك
قبارتمه لرنده حیوانات وشكارلر واردركه علی العاده
حیقی بر صورتده كوسترلمشلردر . نقارلر حیواناته
پك كوزل شكل ویررلر وطبیعت اشیایه دقت وحقیقتی
اوزره تصویر ایدرلر ایدی . ارسلان كبی بعض
حیواناته تعجب اولنه جق درجه ده حقیقت وحیات
اثری ویرمشلردر . ایشته اثور صنعتنك مزیتی بودر .
یونانیلر بیله اثور قبارتمه لرینی تقلید ومسلكارینی قبول
ایتمشلردر . فی الحقیقه بوخصوصده انلری كچمشلر
ایسه ده كرك یونانیلر وكرك اقوام سائره دن هیچ بری
حیواناتی آثور یلردن دها كوزل ارائه ایده مدیلر .

آثور یلرك تصاویرنده بیله ظلم واعتساف آثاری کورلمکده‌در . قبارتمه‌لی برتصویرده (اسور بانیپال)ك سراینك باغچه‌سنده غالبانه و یردیکی بر ضیافت کوسترلمشدر . برطرفدن قوشلر تغنی ایدیور ، سازنده‌لر چنك چالیور ، هرکس برسرور ایچنده وقت کچیریور ؛ دیکر طرفدن مغلوب بلرك وقراللرینك کله‌لری اغاج داللرنده اصیلی دوریور .

٥٨ .— نقاشلق وصنایع .— اقوام مذکوره‌نك نقاشلغی ، جدارلر اوزرینه تزیینات مقامنده وضع ایدلمش ومجلا رنکلرله مینالنمش طوغله‌لرده مشاهده اولنیور . بونلرده اشخاص وحیوانات تصاویری واردر . الوان ، قماشلرده وحلیلرده استعمال اولنمشدر . بومعمولات هرطرفده تحری اولنور ایدی . بونلرك ثناسی چوق وقت بقا بولمشدر . حتی رومادە (اوکوست) زماننده بیله آثور منسوجاتی ثنا اولنوردی .

اوانی ومشربه‌لر ومزین سلاحلر ، اثور یلرك تونج ومعادن متنوعه ایشنده‌کی مهارتلرینی اثبات ایدر .

محصولات صناعیه‌لری تجارت واسطه‌سیله محال بعیده‌یه نشر اولنور ، وزیر اداره‌لرنده بولنان مملکتلرك چارشولرنده پك مبذول بولنور ایدی . جنوب شرقیدن شمال غربی‌یه طوغری یونانستانه قدر آثور مدنیتنك اثری کوریلور . اوته‌ده بریده آثور محارلرینك مرورینه دلالت ایدن مواد بولنمقده‌در .

۵۹ . — علم نجوم وعلم رمل . — رهابین ، نجومك الك مقتدر معبود اولدقلرینی وانسانلرك حیاتی حقنده قوتله اجرای تأثیر ایتدکلرینی زعم ایدرلر ایدی . ظنلرینه کوره هرانسان عالمه بر سیاره‌نك نفوذی التنده کلیر وزمان تولدی انك قدرینی تعیین ایدر . بوسببدن هانکی سیاره‌نك زیر تأثیرنده دنیایه کلدیکی معلوم اولورسه اول شخصك باشندن کچه‌جك وقوعات کشف اولنور . ایشته « علم نجوم » ك اصلی بودر .

سماده وقوعبولان شیلر ، كرهٔ ارض اوزرنده وقوعبوله‌جق حادثاته علامتدر . مثلا برقوبروقلی یلدیز بر اختلاله دلالت ایدر . كلدانیلر ، رهابینك سمایی تدقیق ایله وقوعاتی اوله‌جه كشف ایده‌بیله‌جكلرینی زعم ایدرلر ایدی . ایشته « علم رمل » ك اساسیده بودر .

٦٠ .— سحارلق .— كلدانیلرك بر طاقم افسونلری دخی وار ایدی . كلمات مذكوره ارواحی طوتمش یاخود كوسترمك ایچون اوقنور ایدی . بو عادت تورانیلر مذهبندن ، قالمشدر و « سحارلق » ك اصلی ، بودر . بابلستاندن علم نجوم وعلم رمل روما ایمپراطورلغنه ومؤخراً بالجمله اوروپایه انتشار ایتدی . اون التنجی عصرك سحر نمونه‌لرنده تغییر ایدلمش آثور كلماتی بولنمقده‌در .

٦١ .— فنون .— بونكله برابر بابلستانده علم هیئته اساس وضع ایدلمشدر . منطقهٔ بروج ، سبعهٔ سیاره‌نك ساعتی اولمق اوزره هفته‌نك یدی كون اوزرینه ترتیبی ، سنه‌نك ۱۲ شهره ، كونك ۲٤

ساعته ، ساعتك ٦٠ دقيقه يه ، دقيقه نك ٦٠ ثانيه يه تقسيمى ، بزه كلدانيلردن كلديكى كبى ؛ طول واحد قياسيسى اوزرينه حساب ايدلمش اولان اوزان و مقياسات اصولى دخى انلردن كلوب بالجمله اقوام قديمه اشبو اصولى قبول ايتمشدر .

اوچنجی فصل

فنیکه و فنیکه مدنیتی بیاننده‌در

مندرجات : فنیکه مدنیتنك اوصاف عمومیه‌سی . — فنیکه‌لیلرك مدنیته خدمتی . — مستعمرات خارجیه . — تحریات وفن معماری . — اخراجات صناعیه وفن نقر .

٦٢ . — « فنیکه » سوریه دکزیله جبل لبنان اراسنده محصور اللی فرسخ طولنده و ٨ الی ١٠ فرسخ عرضنده طار بر محلدن عبارتدر . اصلی عجم کورفزی سواحلندن اولوب برنوع قرابت ایله « بابل — آثور » لیلره مربوط اولان فنیکه اهالیسی قبل المیلاد یکرمنجی عصره طوغری حوالیٔ مذکوره‌ده توطن ایتدیلر . فنیکه اراضیسی محصولدار ایسه‌ده

غلبه لك اولان اهالئ مرقومه یه کافی دکل ایدی ۰ شرق طرفنه یایله مزلر ایسه ده غرب طرفندن بحر سفیدك کشاده اولدیغندن کمیجیلك و تجارت ایتمه لری مملکتلرینك ایجابندن ایدی ۰ بونلر هیچ بر وقت بر حکومت متحده تشکیل ایتمیوب هرشهر مستقلاً اداره اولنور وتعرضات خارجیه یه قارشو جماهیر متفقه صفتنده حرکت ایدرلردی ۰ باشلوجه شهرلری آرد ، سیدون « صیدا » تیر « صور » بریت « بیروت » شهرلریدر ۰ بوشهرلرده زنکین تاجرلردن عبارت اولان اصلزاده لر ، حکومت ایدرلرایدی ۰ بعضاً قرالار دخی بولنمش ایسه ده حکومتلری حکومت مستبده اولمیوب مشروطه ایدی ۰ بونلر حقنده الك اعلی اداره تجارته مساعد اولان اداره اولوب جهت سیاسیه یه میل ورغبتلری یوق ایدی ۰ استحصال منفعت شرطیله تابعیت اجنبیه یی دخی قبول ایدرلردی ۰ حتی مصریلره ، آثوریلره ، بابلیلره ، مجملره بالمناوبه جزیه کذار اولمشلردر ۰

بونلرك مذهبی دخی آثور مذهبنه مشابه وخونریزدر باشلوجه قور بانلری سودامن چوجقلر ایدی ۰ فنیکه لیلرك

معبود اتخاذ ایتدکلری (مولوخ) یعنی شمس (آستاره) یعنی قمر وسائر معبودلر فنیکه لیلرله برابر اطرافه یاییلدیلر . وچوغی یونانستان آلهه لرینك اجدادی اولدیلر .

۶۳ .— فنیکه لیلرك مدنیته خدمتی .—

فنیکه لیلر عالم قدیمك قومسیونجیسی ایدیلر . هرقومدن امتعهٔ تجاریه لرینی الیر ودیکر مملکتده ارزاقله مبادله ایدرلردی . براً اقوام شرقیه ایله ، بحراً غربلیلر ایله اخذ واعطا ایدرلردی .

براً اوچ جهته کاربان کوندرلردی :— برنجیسی عربستان جهتی اولوب اورالردن عطریات ، آلتون ، عقیق ، کونلك ، مرصافی وهندستاندن جلب ایدیلن مایمون ، دوه قوشی توی‌لری ، اینجو ، بهارات ، فیل دیشی ، ابانوس کتوررلردی .— ایکنجیسی اثور جهتیدرکه اورادن پاموق و یوك قماشلری ، دارشیشمان (برنوع قوقولی اغاچ) ذی قیمت طاشلر ، قوقولی صولر ، چین ایپکی کتیررلردی .— اوچنجیسی قره دکز جهتیدر : قفقاسیه دن جاریه لروکوله لر ، باقرقابلری ،

اتلر كتيررلردى • تجارت بحريه ايچون دخى جبل
لبنانك بيوك اغاچلرندن مرتلى ، يلكنلى صندالار انشا
ايدرلردى • شمال طرفنى كوسترن قطب يلديزينه
نظراً حركت ايتمەلريله دائما سواحلى طوتمغه مجبور
دكلمردى • بو كوچك كيلريله بحر سفيدك نهايتنه
واروب اول زمان « هركول ديركلرى » دنيلن سبته
بوغازينى كچر وانكلترەيه وحتى نوروجه قدر كيدرلر
وانكلترەدن قلاى ، وروسيەدن كهربار كتيررلرايدى •
مصرفرعونى (نخاو) لك توصيەسى اوزرينه قبل
الميلاد يدنجى عصردە آفريقايى طولاشوب اميد
بورندن كچەرك اوچ سنه نهايتنده بحر احمره كلدكلرى
مرويدر • برفرقهٔ عسكريه قارتاجيادن چيقارق
آفريقا ساحلندن « كينه » كورفزينه قدر كيتمشلردر •
« هانون » اسمندەكى قوماندان اشبو سياحته دائر بر
اثر يازمشدركه حالا موجوددر •

آل بويا ، نقد ، رقم فنيكەليلرك ايجاديدر •
فنيكەنك معمارلرى ومهندسلرى مشهوردر • جامجيلق
صنعتى انلره اسناد ايديلير سەدە مصريلردن المشلر

وفقط يك ايلرو كتورمشلردر • رنكلى جاملرى شايان اشعاردر • اولوقت جام آلتوندن دها قيمتلى ايدى •

فنيكه ليلر يازينك موجدى اولميوب مصريلر نيجه عصرلردنبرى يازى يازارلر ايدى • شوقدركه فنيكه ايلو يازى يى ساده‌لشديرديلر و ٢٢ حرفلى برالفبا ترتيب ايتديلر • يهوديلر كبى بونلر دخى صاغدن صوله طوغرى يازارلر ايدى • يونانيلر صولدن يازمغه باشلدقلرى كبى سائر اقوام دخى فنيكه يازيسنك اشكالنى بردرجه يه قدر تبديل ايتمشلرسه‌ده جمله‌سنك اساسنده فنيكه يازيسى بولنمقده‌در • والحاصل عالمه يازى يازمه‌سنى اوكره‌دن فنيكه‌ليلردر •

٦٤ •— مستعمرات خارجيه •— فنيكه‌ليلر ، اجراى تجارت ايتدكلرى مملكتلرده تجارت شعبه‌لرى تأسيس ايدرلردى • بوتجارت شعبه‌لرى دكز ساحلنده طبيعى برليمان اوزرنده مستحكم برقره غول مركزى اولور ايدى • امتعهٔ تجاريه‌لرينى ، قماشلرينى ، اوانئ ترابيه‌لرينى ، صنملرينى اورايه چيقاررلر و برليلرك كتيردكلرى ارزاق ايله مبادله ايدرلر ايدى •

الڭ اول قبریسده شعبه آچوب اورادن باقر جلب ایتدکلری کبی اسپانیا شبه جزیره سندن کموش کتیررلردی . کریدده ، یونانستانده ، سجلیاده ، افریقاده ، مالطه ده ، و بالجمله ممالك غیر متمدنه ده و بلکه «غولوا» جهتلرنده چارشولر تأسیس ایتدیلر . بونلرك اطرافنده یرلیلر دخی کلبه انشا ایتمه لریله چارشو کتدکجه برشهر اولور ایدی . بونلردن الڭ بیوکی « قارتاجیا » درکه افریقا ساحلنده تونس جوارنده در . فنیکه نك « اسکندر » طرفندن بالکلیه منقرض ایدلمسندن صکره دخی « قارتاجیا » چوق وقت دوام ایتمش ونهایت روما لولر طرفندن مغلوب ایدلمشدر . قارتاجیالیلر سائر انسانلرك منفوری ایدی ؛ ظالم ، غدار ، خائن عد اولنورلر ایدی . کوزل بردونانمایه ، کوکللی عسکر جمعیچون اقچه یه ، وصاحب نفوذ برحکومته مالك اولمه لریله حکومتلری یدی اوچیوز سنه قدر محافظه ایلدیلر (قبل المیلاد التنجی عصردن اوچنجی عصره قدر) .

۶۵ . — تحریرات وفن معماری . — فنیکه لیلردن

هیچ برکتاب وحتی کتاب مقدس قالمامشدر . شهرلرینك محلی حفر ایدلدی لکن برشی الده ایدیله‌مدی . زیرا سوریه‌لیلر اموانك مجوهراتنی المق ایچون قبرلری بوزدیلر ، طاشلرینی چیقارمق ایچون بنالر بنی یبقدیلر ، مجسم تصویرلرك شریعت اسلامیه‌ده مذموم اولمسی حسبیله هیکللری قیردیلر . یالکز قیریق مرمر پارچه‌لری ، صهریجلر ، طاشدن کسلمش اوزم معصارلری ، وبعض طاشدن معمول قبرلر بولنمقده‌در . بونلردن هیچ بریسی معلومات تامه ویره‌دیکندن فنیکه‌لیلر حقنده روم مورخلرینك وبنی اسرائیلك وبردیکی معلوماتدن بشقه برشی بیلیورز .

فنیکه مستعمراتندن اولان قبریسده تاریخ صنایعه دائر دلائل عدیده بولنمشدر . قبل المیلاد تقریباً اونجی عصرده یونانیلر دخی بوممکتده توطن ایتملریله بونك نتیجه‌سی اوله‌رق چوقدنبری مترقی اولان صنایع شرقیه ایله هنوز مبادیده بولنان صنایع یونانیه بیننده براختلاط حصوله کلدیکی مشاهده اولنور . برطاقم کاشفلر وبالخاصه امریقا قونسولوسی (سانسولا)

١٨٦٠ تاریخ میلادیسندن بری اطه نك هرطرفنده بنالر کشف ایتمشدر . اشبو حفریاتدن حصوله کلن الك کوزل مواد (نو یورق) موزه‌خانه‌سنده موجوددر .

یونانستانده ، ایتالیاده وحتی غولواده فنیکه بازرکانلری طرفندن کتیریلن مواد بولنمشدر .

٦٦ .— فنیکه فن معماریسی اوقدرشایان دقت دکلدر . معلوم اولان انقاضنده غایت جسیم طاشلر ومواد استعمال اولندیغی کوریلور . فنیکه‌ده‌کی (آمریت) وقبریسده‌کی (غول‌غوس) معبدلری وسائر معابد عمومیتله کوچك ایدی . ستونلر یونانیلرك (دوری) و (ایونی) اصوللرینی آکدیرر ایسه‌ده انلرك تناسب وظرافتنه واصل اوله‌ماز . فنیکه‌لیلر باشلوجه لیمانلر ، ترسانه‌لر ، سورلر انشاسنی ترجیح ایدرلردی . صنایع نفیسه ایله ایکنجی درجه‌ده اشتغال اولنمشدر .

٦٧ .— اخراجات صناعیه ، فن نقر .— فنیکه‌لیلر تجارت بحریه‌لری سایه‌سنده باشلوجه معمولات

صناعیه‌نك اخراج وادخالیله مشغول اولورلر ایدی . ذوق صناعیلری پك توسع ایتمه‌مش ایدی . چوملكجیلك صنایعی ایچون آثوردن ومصردن نمونه الدیلر تعدیل وتركیب ایتدیلر وفقط كندی افكار شخصیه‌لرندن برشی علاوه ایتمه‌دیلر .

غربك هنوز تربیه كورمه‌ین اهالیسی خیالات مذهبیه مراقلیسی اولمه‌لریله فنیكه‌لیلر بومشتریلرینی خشنود ایتمك ایچون معبودلر اعمال ایتدیلر . فنیكه‌لیلرك باشلوجه تفوق ایتدكاری صنایع ؛ طونج قابلری ؛ جام معمولاتی ، آل بویالی قاشلر ایدی .

فنیكه‌لیلر تقلیده حصر نظر ایتمش اولمه‌لریله اولجه مصره وآثوره تقلید ایتدكاری كبی ؛ مؤخرا صنایع یونانیه انتشار ایدنجه اكا دخی تقلید ایتدیلر . هیكلتراشلقده فنیكه‌ده حكم سورن اجنبی اساسلری مختلف نسبتلرده اختلاط ایتمشدر .

سوریه‌ده یتشمش طپراقدن معمول كوچك هیكللر و (آنترو پوئید) نامنده وجود انسان شكلنده یاپلمش بوش مزارلر بولنمش ایسه‌ده بوآثارلرك هیچ برنده

براساس یوقدر . ارباب صنعت تصویری انسان اشخاصك خطوطنی وصورتنی ویرمه مشدر .

هیکلتراشلغك حکم سوردیکی قبریس جزیره سنده طرز صنعت بشقه در . موسیو (سانسولا) طرفندن کشف ایدیلن بیوك هیکلرده لباسلر ، قیوریجق صاچلر آثور اثارینه مشابه ایسه ده حصرا انلره تقلیداتمیوب یالکز برنمونه المشلردر . آثار مصریه حقنده دخی او یولده معامله ایدیلوب انلردن استعاره ایدیلن اصوله یونان فکر صناعیسی دخی اختلاط ایتمشدر .

معبود هیکلرینك نزدنده راهبلرك و پرستشکارلرك هیکللری دخی کورلمکده در .

شمدی یه قدر بیان ایدیلن اوصاف ، فنیکه نك وقبریسك چوملکجیلك ، قیومجیلق ، قاشجیلق کبی بالجمله محصولات صناعیه سنده بولنور .

والحاصل فنیکه لیلر هرنقدر از برشی احداث ایتمشلرایسه ده صنایعك ترقیسی امرنده واصل اولدقلری درجه ، بالاتردر .

دردنجی فصل

بنی اسرائیل بیاننده در

٦٨ . — بنی اسرائیل حقنده‌کی معلوماتمز کتب مقدسه‌یه منحصردر . انلر منبع معلومات اوله‌جق هیچ براثر براقمامشلر ویابراقشلرسه‌ده بدیمزه واصل اولمامشدر . بنی اسرائیل ، یونانیلر قدر فنون متنوعه وصنایع نفیسه‌یه مالك اولمادقلری کبی رومالولر قدر تشکیل واداره‌ٔ دولت خصوصنده کسب مهارت ایتمه‌مشلر ومصریلر قدر اثر براقامشلردر . چونکه بونلرك کافه‌سی امور دنیویه‌یه عائد اولوب حالبوکه بنی اسرائیلك وظیفه‌سی نوع بشرك جهت روحانیه‌سنی اصلاح وعقل بشری دائره‌ٔ حقیقته ایصال ایتمکدن عبارت ایدی .

بنی اسرائیل مجاورلری اولان فنیکه‌لیلرك حسیات بدایع پرستانه‌لرندن تباعد ایدرلر ایدی . مصریلر

وآثورلر ایله [illegible] گلن مذاهبلری انلرده ذوق

صنایعك ترقیسنه بادی اولمادقدن بشقه ، صنایع حقنده
بر نفرت کلمش ایدی . موسی علیه السلامك شریعتی
ذیروح حیواناتی تصویردن عبارات صریحه ایله منع
ایلمشدر . فی الحقیقه (یهوا) اتحاد کرینك اوزرینه
آثور تأسیساتنده کثرتله بولنان ایکی قنادلی حیواناتك
نمونه اتخاذیله آلتوندن معمول ایکی (کروبیم)
وضعنی امر ایتمشدر . لکن بونك دخی بر معامله
استثنائیه اولمسی موسی علیه السلامك شریعتنده‌کی
قاعدهٔ کلیهٔ مذکوره‌یی تصدیق ایدر ، حتی فلسطین
یهودیلری بو اثره نظر نفرتله باقارلر ایدی . بوسببدن
فن نقریم یهودیلر نزدنده قلیل المقدار اولان تزییناته
منحصر قالمشدر .

فن معماری دخی ، بنی اسرائیلده تأسس ایده‌مدی .
حضرت سلیمان (ع) اون برنجی عصرده عالی
برمعبد انشا ایتمك ایسته‌دی . « صور » حکمداری
(هیرام) ه مراجعت ایتدی . فنیکه‌لیلردخی معمارلر
عمله ، ومازمهٔ انشائیه تدارك ایتدیلر . معبد مذکور
نیجه کره‌لر خراب اولمش وتکرار انشا ایدلمش ایسه ده

میلادك يتمش تاريخنده روما قوماندانلرندن « تيتوس »
طرفندن قدس شريفك ضبطی اثناسنده بالكليه
احراق ايدلمشدر . بنی اسرائيل دخی ارض مقدسدن
طرد واخراج ايدلمكله دنيانك هرطرفنه طاغلمشلردر .
شوقدركه معبد مذكورك وسعت ووضعيتی كتاب
مقدسك تعريفی وتملنك بقاياسی ايله تعيين اولنه بيلمشدر .
تواريخك بيانه كوره بيت المقدسك انشاسنده
٧٠ بيك دولكر وديوارجی ، ٨٠ بيك طاشجی ،
٨٠ بيك رنجبر ، يدی سنه مدتله چالشمشلر و بونلرك
اوزرينه ٣٣٠٠ معتمد مأمور تعيين اولنمشدر .
ارتفاعی ١٠٠ ، طولی ٦٠ ، عرضی يكرمی زراع
ايدی . قپولری جويز اغاجندن وتزييناتی خالص
آلتوندن ايدی . هر برصفی اون بشر ديرك اولمق
اوزره درت صف ديرك اوزرنده برسلاحخانه انشا
اولنوب التوندن معمول بعض اسلحه وادوات ايله برابر
خالص التوندن اوچيوز قلقان وضع اولنمشيدی .
سلاحخانه نك اوزرنده بردائرهٔ مخصوصه دهٔ حقوق

نامه‌يی استماع ايچون بر ديوانخانه وفيل ديشندن بر تخت انشا اولنمشيدی •

موسيو (دوسولسی) يهود حكمدارلرندن بعضيلرينك مقابرينی بولديغی ظننه دوشمش ايسه‌ده بونلرده ازمنهٔ اخيره آثاری نمايان اوليور • « جده » دكزنده سليمان (ع) لك انشا ايتديكی دونتما فنيكه ملاحلريله ايشله‌دلمش واولوقت ثروتی ومعدنياتی ايله مشهور اولان « يمن » قطعه‌سيله مناسباته كيريشلمش وپك چوق ثروت وسامان جمعنه سبب اولمشدر •

بشنجی فصل

ایرانیلر بیاننده‌در

٦٩ . — اوته‌دنبری ایرانده اقامت ایدن ایکی قوم وار ایدی‌که داخلی قار یشقلقلردنناشی بیوك برهیئت سیاسیه تشکیل ایده‌مامشلردی ؛ میلاددن بش عصر مقدم انتباه بوله‌رق عظیم بردولت تشکیل ایتمشلر وحتی یونانستانی بیله تهدید ایلمشلردر : بوقوملردن بری میدیالیلر دیکری فارسیلردر ؛ بونلر بالمناوبه اجرای سلطنت ایتدیلر . ایران حکمدارلری بالجمله اقوامی برحکمداره تابع قیله‌رق یکدیکریله مجادله‌دن منع ایندکلرندن طولایی مدنیته خدمت ایتمشلردر . ملوك ایران درت طبقه‌یه منقسمدرکه پیشدادیان ، کیانیان ، اشکانیان ، ساسانیاندر . کیانیان مستقل اوچ سلاله اولوب بری میدیالیلردن ایکیسی فارسیلرندر .

ایرانیلر خیلی آثار مضبوطه براقشلردر اشعارك اکثریسی ایران ایله ترکستان بیننده واقع محار باتدن

بحث ایدر . بغداددن همدانه کیدن بیوك جاده اوزرنده « کرمان شاه » قریه سنه قریب برمحلده الیوم « تخت رستم » اسمیله معروف ٤٥٠ مترو ارتفاعنده برقیا واردرکه یوزی کاملاً حروفات ایله یازلمشدر . مذکور قیا « دارا » نك اثریدر . یازیلرك مندرجاتی دخی دارانك افعال وحرکاتندن بحث ایدر . سیوری خط ایله یازلمش اولان مذکور یازیلر زمانمزده اوروپا علماسی طرفندن قرائت وترجمه اولنمقده در . ایرانیلر بابل وهندستان یازیلرینی دخی استعمال ایدرلردی .

ایرانیلرك مذهبی پك ساده ایدی . اساساً وحدانیت الهیه یی تصدیق ایله برابر انك معیتنده « هرمز » ایله « اهرمان » نامنده ایکی معبود دخی طانیرلر ایدی . « هرمز » منبع خیر اولوب معیتنده ذیروح مخلوقات بولنوردی . « اهرمان » منبع شر اولوب معیتنده شیطانلره مشابه مخلوقات بولنوردی . ایرانیلر معبودلرینی انسان ویاحیوان شکلنده کوسترمزلر ایسه ده جناب حقك قوتنی کوستردیکی جهتله معتبر

اولان « آتش » مرور زمان ایله خلق عندنده
معبود طانلمش وجناب خالق اونودلمشدر .

۷۰. — عجم معماریسی وفن نقر . — عجم معمارلری آثور سرایلرینی تقلید ایتمشلر ایدی . (اول وقت « پرسه پولی » دنیلان) « اصطخر » ده طراچه شکلنده دوز طاملر ، اشیابی وآیینلری ارائه ایدن قبارتمه‌لر ، طاشدن معمول وعجیب شکللر ایله محفوظ قپولر بولنمقده‌در . عجملر مصری استیلا ایتدکارنده فن معماریسنه تقلید ایتدکاری کبی اسیای صغرا اقوامندن وبالخاصه (ایونی) لردن اقتباس اصول ایله ایکیسنی یکدیکریله ترکیب ایتمشلردر . « پرسه پولی » سرایلرنده قپولرك اوستی مصر اصولنده‌در . ستونلرك تزییناتی ینه بوتأثیره تابع ایسه‌ده اصول انشائیه‌سی « ایونی » اصولنه مشابهدر . « کیکاوس » لك قبرنده و « کیخسرو » لك سراینده دخی یونان اصولی نمایان اولور .

مع مافیه عجملر اوج جهتدن نمونه‌لرینی تعدیل ایتدیلر : اولاً طوغله یرینه مرمر استعمال ایدرلردی .

ثانیاً صالونلرده بو یالی اخشابدن معمول طوانلر یاپدیلر .
ثالثاً اغاچ کوتوکی شکلنده باشلقلی ومعلوم اولانلرك الك اینجه‌سی اولمق اوزره خفیف دیرکلر انشا ایتدیلر .
« قبه » اعمالی ایچون دخی طوغله استعمال ایدرلردی .
بوسببدن انلرك معماریسی آثوریلرك معماریسندن دها نازك وصو یملی ایدی .

فن نقره کاغجه : نمونه‌لرده براز مبالغه ایله برابر آثوریلرك نقارلغنی آکدیرر . میلادك ایلك عصرلرنده ساسانیانك زیر اداره‌سنده ایران مقتدر بر دولت اولمشیدی . علی الخصوص دیاربکرده ساسانیانك صنایعی کوریلور . خفیف مخروط شکلنده قبه‌لر اول جوارده انتشار ایتمشدر .

اسکی یرلی صنایعنه دقت ایدیلیر ایسه یونان وروما تأثیراتنه دخی تابع اولدیغی کوریلور . اشبو اختلاط اصول ایله واجانبدن استعاره ایدیلن اساسلرله حکمدارلرك وقایع عظیمه‌لری ، محاربه‌لری ، صید وشکارلری قیا اوزرنده کسلمش تصاویرده کورلمکده‌در .

۷۱ . — عجم قومی صنایعك ترقیسنه پك از

خدمت ایتمشلرسه‌ده اول زمانك الك ناموسكار ، مستقیم ، الك جسور آدمی ایدیلر . ایكی عصر ظرفنده اسپاده اولكی قدر ظالم و غدار اولمیان بر اداره تأسیس ایتدیلر .

التنجی فصل

صنایع یونانیه

مندرجات ، (قسم اول) صنایع یونانیه‌نك اساسلری ، صنایع عتیقه . صنایع ابتدائیه آثاری . «هومر» دوری . تأثیرات اجنبیه و صنایع یونانیه . صنایع یونانیه‌نك باشلوجه مرکزلری . طرز عتیق صنایعنه دائر اثار .— (قسم ثانی) پریقلس دورنده صنایع یونانیه ، پریقلس زماننده آتنه‌نك حالی . فیدیاس . آتیقه معماریسنه دائر اثار . فن نقر و فیدیاسك مسلکی . میرون و پولیقله‌ت .— (قسم ثالث) بشنجی عصردن صکره صنایع یونانیه . دردنجی عصرك احوال عمومیه‌سی . فورینت اصولی و یکی ایونی مسلك معماریسی . فن نقر : اسقوپاس ، پراقسی‌تل ، لیسیپ . رسساملق : زوقسیس ، پارحاسیوس ، آپه‌ل ، رسملی اوانی . زمان تدنی مسلکاری .

— قسم اول —

صنايع يونانيه‌نك اساسلرى . صنايع عتيقه

٧٢ . — مملكت وسلاله . — يونانستانك احوال طبيعيه‌سى ' طريق مدنيتده احراز ايده‌جكى موقع عظيمه نائل اولمسى ايچون تخصيص اولنديغى ظن ايديلير . يونانستان اوروپا قطعه‌سندن معدود اولديغى حالده آسيا وآفريقايه يك ياقلاشلمش وتجارت جاده‌سى اولان بحرسفيد ايله محاط بولنمشدر شووضعيت موقعيه‌سى اعتباريله هم شرق وهم غرب ايله كسب اتصال ايتديكندن نفوذيني تأثير ايتديرمشدر . سواحلى واسع وقطعه قطعه آيرلمش اولوب ليمان وقوى جهتيله زنكيندر . يك چوق جهتلرنده همان ساحلى ترك ايدنجه اوفق اوزرنده برطاقم جزاير مجتمعه رؤيت اولنوركه سفائن زمان تهلكه‌ده اورالرده برملجأ بوله بيليرلر . بوسببدن يونانيلر يك تيزكميجى اولمشلر ايدى . دكزى سورلر ولطافت ومنظره‌سيله افكار شاعرانه‌لرى آچيلر ايدى . قصالر ' فورطنه‌لر انلرك جسارتنه ضرر

ویرمدی . همان طالغەدن خلاص اولنجە بادبان کشای عزیمت اولورلر ایدی . (اولیس) ك « ترووا » محاربەسندن عودتندەکی سرگذشتلرینی حاکی اولمق اوزرە ابوالشعرا (هومر) ك سویلدیکی « اودیسە » نام منظومەسی براً و بحراً بیوك سیاحتلری مبین و یونان قدیمك برداستانیدر .

بلاد معمورە واماکن مسکونەدن یونانستانە هیئات مهاجرە کلیر و برمدت اورادە اقامت و اکتساب مدنیت ایتدکدنصکرە رؤسانك توصیەسی اوزرینە سواحل بعیدەیە طاغیلەرق یکی برشهر بنا ایدرلر ایدی . بو وجهلە یونانستان بالجملە بحر سفید سواحلنە کندی معلوماتنی وصنایعنی نشر ایلدی .

یونانستان ممالکی ذکی ومفتون لطافت برسلالەیە عائد مملکتلردندر اورادە انسانی تمدن وترقی یە سوق ایدەجك هر درلو اسباب موجوددر . مصرك وآثورك یکنسق اولان صحرالری ، وخیم حرارتلرینە یرینە یونانستانك هر طرفندە طاغلر وتپەلر ، چایرلر ، قورولر ، براق صولر ، کورفزلر ، منظرەیە بر تحول وتنوع

ويررلر . شمسك متناسب اولان ضياسي رونقفزا اولوب سرور فكرلريني ايقاظ ايدر ، اقليمي غايت معتدل اولمغله سعي وغيرته اصلا كسل ويرمز . يونانيلرك ترجيح ايتدكلري معبود عالمه ضيا وحيات ويرن « كونش » ايدي . زمان وقاتده ضياى شمسدن ايرلمه‌لري انلر ايچون بيوك برالم ايدي .

اقوام يونانيه (آريا) سلاله‌سنه منسوبدر . مبدئي تعيين ايديله‌مه‌ين برزمانده يونانستانده (پلازغي) نام برقوم اقامت ايدر ايدي . مؤخرا « الينوزلر » كلوب انلري محو ايتديلر . پلازغيلر بيوك كسمه طاشلردن انشا اولنمش برطاقم آثار جسيمه براقشلردر . اشبو آثاره باقيليرسه قوم مذكورك طريق مدنيتده برخيلي ايلرولمش اولديغي اكلاشيلير .

الينوزلر باشلوجه ايكي شعبه‌يه ايرلمشلردركه بري « دوريلر » ديكري « ايونيلر » در . بونلرك اسلافني بولمق ممكن اولميوب جمله‌سي حقنده برطاقم خيالات ترتيب اولنمش وسلاله‌لري تكريلره ، معبودلره ، نيم معبودلره ، قهرمانلره چيقارلمشدر . صنايعده

جمله یه پیشرو اولمق ، ذکا ، شخصیت ، واستقلال حسیاتی اقوام مذکوره یه اسناد اولنان اوصافدندر . مع مافیه بونلرك تمدنلری مصر وفنیکه کبی ممالك متمدنه نك مهاجرلری سایه سنده در .

یونانستان قطعه سی زمینك عارضه لریله بیکارله نواحی یه افتراق ایتدیکندن نیل وفرات وادیلرنده حکم سورن او بیوك حکومات مستقله نك بوراده تشکیلی محال ایدی . هر بلده نك کندینه مخصوص براصول اداره سی وار ایدی . هرشهر کندی معبودلری ، کندی مؤسساتی ، کندی اخلاقی و کندی مسلك صناعیسی ایله تشکل ایدر ایدی . بوسببدن هرشهرده مستقل برحکومت ظهور ایتمش و بینلرنده سعی وغیرتی ایجاب ایدن دائمی برارزوی مسابقت کورلمشدر . یونانستانك مدنیتی دخی محل ظهوری اولان مواقعك تشکل طبیعیسی و منظره سنك تنوعی قدر تنوع ایلمشدر .

۷۳ .— صنایع ابتدائیه آثاری .— یونان مملکتنك هرطرفنده حالا ازمنهٔ عتیقه انشاآتنك وسورلرینك انقاضی موجوددر . طاشلرینك قوت

وانتظامی جهتندن بعضیسی بعضیسنه نسبتله ترقی کوسترر ایسه‌ده منظره‌لری لطافتدن عاریدر .

یکرمی سنه‌دنبری اجرا ایدیلن حفریاتدن اول وقتك صنایعی حقنده اولدقچه برفکر حاصل اولمشدر . یونان ارباب فنوندن موسیو « شلمان » حصارلقده ، تروواده ، میسناده ؛ وسائر کاشفلر طرفندن دخی « سانتورن » ده حفریات اجرا ایدلمشدر . حصارلقده وسانتورنده بولنان اوعیه ، اسلحه مجوهرات کبی اشیاده آثور وفنیکه نفوذینك تأثیرینه دائر هیچ برعلامت اولمیوب قبل المیلاد ۱۷ نجی عصره منسوب اوله‌لری محتملدر . میسناده‌کی مدنیتك اثلردن زیاده اولدیغی اکلاشیلیورسه‌ده بوراده شرق نفوذینك تأثیری کورلمیور . « سفنکس » لر وارسلانلر کبی هیاکلك بولنمسی بونی تأیید ایدر . میسناده بولنان اشیا وآثار اون اوچنجی ویا اون ایکنجی عصره منسوبدر .

۷٤ . — هومردوری . — بووقت یونانستان قطعه‌سنده برحرکت هجریه ظهوره کلدی‌که نقطهٔ

عزیمتی ایپیر (یانیه) طاغلرینك وسطنده ایدی .
قدیم (زوس — دو — دوم) معبدینك اطرافنده
اجتماع ایدن بعض عشائر غایت منبت اولان « تسالیا »
قطعه‌سنه کچدیلر . کیتدکجه یونانستانك اکثر اهالیسی
حرکته کلدی . « دوریلر » شمالدن کلوب
« پهلوپونز » دینلن موره شبه جزیره‌سنه یعنی
جنوبی یونانستانه یوریدیلر ، وفتح وضبط ایتدیلر .
ارتق یونانستان قطعه‌سی تجمع ایدن اهالی‌یی استیعاب
ایده‌مدی . برطاقم مهاجرلر « ایونیلر » سلاله‌سنك
اوجله توطن ایتمش اولدقلری آسیای صغری سواحلنی
ضبط ایتدیلر وپك چابوق صاحب ثروت اولدیلر .
اولوقت (قبل المیلاد اوننجی عصره طوغری)
هومر نام شاعرك یونانستان مدنیتنی صورت مکمله‌ده
بزه بیلدیرن اشعاری جمع ایدلدی . اشعارینك
ایچنده الك زیاده رغبت قزانان « ایلیاده » ایله
« اودیسه » در .

« ایلیاده » عنوانلی اثرنده تروو محاربه‌لری
برتفصیل بیان اولنمش اولمغله یونانیلرك اخلاقلریله

حربه متعلق احواللری اکلاشیلر . « اودیسه » ده دخی احوال بیتیه‌لر یله عادتلری کوسترلمشدر . اول وقت صنایع بیوك بر موقع احراز ایتمشدی . رؤسا التون وکموش ایله مزین واسع مسکنلرده اقامت ایدرلردی . کلیسا محرابلرینه ایشلنمش وقیمتدار قاشلر ایله اکسا ایدلمش معبود هیکللری رکز اولنور ایدی . اوانی اوزرنده، اسلحه‌ده، اشخاصی حاوی تصویرلر نقش اولنور ایدی . « هومر » تروا محاربه‌سنده یونانیلرك الك بیوك قهرمانی اولان « آشیل » نام قوماندانك قلقانی حقنده وقایعی مفصله بیان ایدیور . بونده براز مبالغه ایتمش ایسه‌ده تعریفاتی صرف خیالدن عبارت ده دکلدر .

تأثیرات اجنبیه وصنایع یونانیه

۷۵ . — « هومر » ك اشعارنده صنایع یونانیه‌نك تأثیرات شرقیه ایله مملو اولدیغی کوریلور . اشیای نفیسه واقمشهٔ غالیه « صور » و « صیدا » دستکاهلرندن چیقمشدر . یونانستان (قبل المیلاد) اون بشنجی عصردن بری مصر ایله مناسبت ایتمکده

ایدی . نته کیم (تب) شهرنده کی [٥] آثار
بونی اثبات ایتمکده‌در . اسیای صغری سواحلنه
دخی آثور مدنیتی ادخال اولنمش ایدی . میدیالیلر ،
اقوام شرقیه ایله الینوزلر بیننده واسطه اولدیلر .
اشخاص اساطیریه‌دن « داردانوس » و « قادموس »
کبی اشخاصك ترجمهٔ حاللری اشبو تأثیرات اجنبیه‌یی
تخطر ایتدیرمکده‌در . کشفیات اخیره واوانی ومطبوخ
طپراقلر بوخصوصده شبهه براقمامشدر . مصردن
ونینوادن یونانستانك اورته‌سنه قدر بوادوات تعقیب
اولنه بیلیر . تصاویرك بعض تفرعاتنده بیله صنایع
اجنبیه منظره‌سی کوریلور .

لکن الینوزلر صنایع اجنبیه‌یی نمونه اتخاذ
ایتمشلرسه‌ده عیناً قبول ایتمدیلر . صرف مقلدلك
درجه‌سنه تنزل ایتمیوب خارجدن کلن شیلره اختراعات
مخصوصه‌لرینی دخی علاوه ایتمشلردر .

---

[٥] « قادموس » طرفندن وسطی یونانستانده
« بعوثیا » قطعه‌سنده انشا اولنمش بر شهردرکه
(یدی قپولوتب) اسمیله مشهوردر .

فی الحقیقه یونانیلرك قوللاندیغی ستونلر ایله ستون
باشلقلرینك اساسی مصرده وآثورده بولنمش ایسه‌ده
یونانیلرك معبدلرینه بوقدر انتظام و یرن ستونلرك
وضعیتی ممالك مذکوره‌ده مفقوددر . آثوریلر
ستونی پك از استعمال ایتدکلری کبی مصریلر دخی
بنانك داخلنده استعمال ایتمشلر ایدی . یونانستانده ایسه
معبدك اطرافنه اقامه ایدیلوب ضیانك دخولی ایچون
روافلر تشکیل ایلمشلردر . مصرده ونینواده بنالرك
حائز اولدیغی کثافت بوراده یوقدر . بنالر خارجنده
بولنان ستونلر سببیله عادتا جانلی ظن اولنور .

چوملکجیلك صنعتنده دخی یونان ارباب صنایعی
تصاویر انسانیه‌یی اساس اتخاذ ایدوب اشخاصی
کوردکلری وجهله ارائه ایتمك ایسترلردی . بوافادات
« هومر » ك اشعار یله دخی تأید ایدر . اوزمانك
اثرلری قبا وناقص ایسه‌ده کیتدکجه شان وشهرت
قزانه‌جغی میدانده ایدی .

صنایع حسیاتیله تولد ایتمش اولان الینوزلر برطاقم
اساطیر تخیل ایتمشلردرکه اشبو اساطیر صنایعی میدانه

گتیرمش و ترقیسنه معاونت ایلمشدر . الینوزلر کندی معبودلرینی تصویر ایچون مصرده وآثورده اولدیغی کبی انسان صورتیله حیوان صورتنی ترکیب ایتمزلردی . معبودلری انلره لطافتك درجهٔ قصواسنده بولنان انسان شکلنده کورینور ایدی . ایشته بو مذهبلری صنایع فکرینی القا وحمایه ایلدی . مثلا تقارلر (زوس) و (آتهنا یعنی میترو ا) تصویرلرینی یاپمق ایچون کندیجه اڭ ظریف اڭ رقیق کوروتن اساسلری انتخاب وصورت مناسبه‌ده ترکیب ایدرلر ایدی . معمارلر دخی معبودك مسکننی بنا ایتمکله مکلف اولدیغندن معبدی اڭ کوزل فن معماری نمونه‌سی اولمق اوزره تلقی ایدرلر ومتمادیاً اکمالنه چالیشیرلردی .

بووجهله صنایع یونانیه کتدکجه برهلسلهٔ تبدلات ایله ترقی ایتدی . بونك ترقیسی انسانك ترقیسنه مشابهدرکه قوانین طبیعیه‌یه توفیقاً تولد ایدر ، بیور ، قوت ولطافتك درجهٔ کمالنه واصل اولور .

٢٦ :— صنایع یونانیه‌نك باشلوجه مرکزلری :

— قبل الميلاد سكزنجی قرندن تقريباً بشنجی قرنه قدر صنایع یونانیه دور صباوتنی کچرمش ایدی . بوسببدن دور مذكوره (طرز قدیم دوری) تسمیه ایدلمشدر . دور مذكوره بیوك شهرلرك عددی قدر « مركز صنایع » وار ایدی . آثار صناعیه (پهلو پونس) ده ، آتیقه‌ده ، آسیاده ، سجلیاده ، ایتالیانك جهت جنوبیه‌سنده كائن « یونانستان كبیر » ده بالمناوبه ظهور ایتمشدر .

(١) . — پهلو پونس قطعه‌سی (یعنی موره شبه جزیره‌سی) دور یلرك زیر اداره‌سنه كیروب (قبل المیلاد اون برنجی قرن) مقر اداره‌لری اسپارته شهری اولدی . شهر مذكور جنكاوران طرفندن تأسیس ایدلمش اولمغله قانونلری منحصرا بالعموم اهالی یی شدید البطش عسكر قیلمق جهتنه معطوف ایدی . اسپارته‌ده علوم ، معارف ، صنایع ، تجارت ، ممنوع ایدی . اسپارتیاتلرك (یعنی اسپارته‌ده مقیم دوریلرك) مشهور واضع قانونلری اولان « لیكورك » مواد مذكوره‌نك برملتده شجاعت وجربتی ازاله

ایده‌جکنه ذاهب اولمش ایدی . بو سببدن اسپارته‌ده
صنایعه دائر بر اثر بولنه‌ماز . ذاتاً شهر اطلاقنه
شایسته اولمیان اسپارته ، اوته‌ده بریده انشا اولنمش
بر طاقم کلبه‌لردن عبارت ایدی . شوقدرکه مورخلرك
افاده‌سنه کوره مقدما التلی درتدن زیاده معبد و برابکی
ابنیهٔ میریه ایله مرمردن یاپلمش تیاترولری وار ایدی .
اسپارتیاتلر قلعه‌یه تنزل ایتمدکلرندن شهرك اطرافنده
استحکاملری وقلعه‌لری یوق ایدی . آتنه‌لی مورخ
مشهور (توسیدید) ك (هجری ۱۰۹۳ —
۱۰۱۷) یه او پونس محاربه‌لری حقنده یازدیغی
تاریخنده دیورکه : (اکر برکون « لاکده‌مونیا »
خراب اولورسه صکره کلنلر اسپارتیاتلرك بوقدر ثنا
اولنان اقتدارلرینه کوچ اینانیرلر) . فی‌الحقیقه بوکون
انقاضی بیله همان محو اولان (اسپارته) شهرینك
محلی ، مورخ موقومك شوافاده‌سنی تصدیق ایدیور .
اسپارته‌ده کرك فن معماری وکرك هیکلتراشلق نظر
اعتبار دن اسقاط ایدلمه‌مشدر . اسپارته مسلکی
ارباب صنایعدن (ژیتیاداس) نامنده بریسی کسب

اشتهار ایتمشدر که التنجی قرنده یشامش اولوب هم نقار، هم معمار، وهمده شاعر ایدی .

اسپارته ده یالکز نقاشلغك نظردن اسقاط ایدلمش اولدیغی اکلاشیلیور . چونکه « لیکورك » الوانك حواسی الداتمغه مخصوص اولدیغنه ذهاب ایله البسه بویاسنی منع ایتمش ایدی .

(۲) . — کرید اطه‌سی ، دور یلرك مسکنی اولوب الینوز نقارلغنك منبعلرندن بریدر . مشهور (وه‌دال) کریدده چالشمشدر . کریدك استادلری و مرمر نقارلری کندی صنعتلرینی اجرا وتعلیم ایچون « پهلوپونه‌ز » قطعه‌سنه کیتمشلردر .

(۳) . — « آتیقه » شبه جزیره‌سی وسطی یونانستانك شرق جنوبیسنده واقع اولوب ایونیلرك تشکیل ایتدیکی آتنه جمهوریتنك زیر اداره‌سنده ومرکز اداره‌سی دخی آتنه شهری ایدی . ساحلنده (پیره) و (مونیخ) لیمانلری واقع اولدیغی کبی قره طرفنده دخی کوی یاصنایع حاویی اولوب (موز) نامیله موسوم طقوز عدد پرینك اقامتکاهی اولان (پارناس) طاغی

و (ايمه‌ت) و (بانته‌ليك) طاغلری ايله محاط ايدی .
« آتنه » شهری دكز كنارندن بر بچق ساعت مسافه‌ده اولوب اسكله سی « پیره » ايدی . آتنه نك ايچ قلعه سنه « آقروپول » ديرلر ايدی كه مقدس بر صخره اولوب (آته‌نا يعنی) ميثروا ايله (پوزيدون) اشبو شهر جديدی حمايه ايچون يكديكر يله رقابت ايدرلردی . (آتنه) شهری قلعه‌لر ايله محاط اولديغی كبی اتنه دن پیره‌يه كيدن يول دخی ايكی طرفدن متين ديوارلرله محافظه اولنمش ايدی .

قبل الميلاد التنجی قرنده و (سولون) لك تأسيس ايتديكی جمهوريت سايه سنده اتنه نك دور عظمتی باشلادی . (تيران) عنوانيله حكمدارلغی اله الان (پيزيسترات) شهرت وشانه مبتلا اولوب دورنده اتنه خيلی راحت ايتمش ايدی . ادبيات وصنايعی حمايه ايلدی اهتماميله شاعر مشهور (هومر) لك اشعاری جمع ايدلدی . ينه بو اثناده اتيقه نقارلرندن (قلاميس) يتشمش وفيدياسه معاصر اولمشدر .
اتنه تيرانلردن (يعنی پيزيسترات اولادندن)

خلاص اولدقدنصکره باجمله یونانستانی عجملره قارشو قهرمانانه مدافعه یه سوق ایتدی . ویونان عالمنده رجحان قزاندی .

٤٧١ سنه سندن ٤٤٩ سنه سنه قدر آتنه‌یی اداره ایدن « سیمون » « تزه » معبدینی انشا ایلدی و « نازوس » دن « پولینیوت » ی جلب ایده رك یونانستانك اسکی حکایاتنی وترووا محاربه سنك اشعارینی ترسیم ایتدیردی . مورخ مشهور اسکی پلینك بیانه کوره قادینلری زینتلریله ، مطنطن البسه لریله ، متنوع سرپوشلریله الك اول ترسیم ایدن « پولینیوت » در اسلافك یاپدیغی کبی سیمالرك شدتنی وصغوقلغنی قالدیردی ، شخصلرك اغزینی آچه‌رق انلره تبسم ویردی .

(٤) — (قورینت) کورفزی وسطی یونانستانده واقع اولوب یونانستان محصولات صناعیه سنك بیوك بر دپوسی ایدی . فن معماری قواعدینك تعیینه دخی خدمت ایتمشدر .

(٥) — (سیسون) شهری دخی نقارلغیله شهر تشعاردر .

(٦) — (آرغوس) شهرنده (آژهلاداس) دستگاهندن فیدیاس ، میرون ، پولیقلهت نامنده اوچ صنعتکار چیقمشدرکه آتیده بیان ایدیلهجکدر .

(٧) — (اتیقه) سواحلنه قریب (اژین) شهرنده ظهور ایدن هیکلتراشلق مسلکی التنجی قرن نهایتنده و بشنجی قرن ابتداسنده اك زیاده ترقی ایتمش مسلکلردن بری ایدی . بومسلك اربابندن (اوناتاس) پرنج ایشلمکده وجنکارلر جمعیتی تشکیلنده پك ماهر ایدی .

(٨) — (پهلوپونس) قطعهسنده کائن (اولیمپس) شهری (اولیمپیاد) اویونلری سایهسنده یونانستان مرکزلرندن بری ایدی . هردرلو صنایعه متعلق اثارك کثرتیله واسع بر موزهخانه کبیدر . (اولیمپیاد) اویونلری هجرت نبویهدن اون درت عصر مقدم ۱۳۹۸ سنهسندن اعتبارا درت سنهده بر کره شهر مذکور جوارنده یاز اورتهسنده اجرا

أولنور ايدی . بواو يونده عموم يونانيلر طو پلانير وهر نوع او يونلری اجرا ايدرلر ايدی . يونانلی اولميانلر او يونه داخل اولهماز ايدی . بواو يونلرده هركس ابراز هنر ايدر ايدی . شعرا ، علما ، حكما اثرلرينی قرائت ايدر ؛ خطيبلر مهارت نطقيه لرينی كوستر ر ؛ واهل صنعت معمولاتلرندن سركی قورارلر ايدی . دلی قانليلر كوالشير و يايان يار يش ايدرلردی . كيم غالب كليرسه اكا مكافات و يريليرايدی . او يونلر رسما اوچ بش كون دوام ايدر سنه ده سيرجيلر شهر مذكورده آيلرجه طوررلر ايدی . مذكور او يونلر تاريخ صايمق ايچون اساس اتخاذ اولنمشدر . يونانستانك بركوشه سنده ظهور ايدن اثر اشبو او يونلر واسطه سيله تعميم اولنور ايدی .

(٩) — آسيای صغراده واقع ميلت اياسلوغ ، ساقز ، سيسام شهرلری كبی « ايونی » هيئت متحده سنه منسوب اولان اون ايكی شهرده مدنيت يونانيه غايت پارلاق بر صورتده ترقی ايتمش ايدی . اياسلوغده (شرسفيرون) ايله (مه تازه ن)

طرفلرندن یاپیلان « ارته‌میس » معبدی هیئت متحده‌نك محرابی اولمق اوزره اقامه ایدلمشدر (قبل المیلاد ٦ قرن) .

(١٠) — (ساقز) ده یدنجی قرنك نهایتندن بری مرمر ایشلمکده ماهر بر اهل صنعت عائله‌سی دوام ایتمشدر . الڭ مشهورلری بوپالوس ، واته‌نیس‌در .

(١١) — (سیسام) ده یدنجی قرنده روقوس ، تئودور نام استادلر طونج دوکمکده ماهر ایدیلر . بونلرڭ سایه‌سنده مشهور بر مسلك تأسس ایتمشدرکه تأثیراتی ممالك بعیده‌ده حس اولنمشدر .

—﴾ طرز عتیق صنایعنه دائر آثار ﴿—

٧٧ . — اشبو دور صنایعنی کرڭ محررلرڭ اثرلریله وکرڭ یونان عالمنك براوجندن دیکراوجنه قدر انتشار ایدن آثار ایله محاکمه ایده بیلیرز .

فن معماریده باشلوجه ایکی اصول واردر : بری « دوریلر » اصولی اولوب ساده و متیندر . دیکری

« ايونيلر » اصوليدركه دها ذی‌قيمت ودها لطيفدر ؛ بری ارکك ، دیکری دیشیدر . اوچنجی بر اصول دها واردرکه (قورینت) اصولی اولوب ایلروده بیان ایدیله جکدر .

بو دورده اصل حکم سورن « دوری » اصولیدر . معابدك دیوارلری اطرافنده ستونلر ایله طوتد یرلمش رواقلر چوقدر . معبد عادتا قنادلی بر قوش ظن اولنور .

معبدك اوکنده بیوك بر موقع اولوب اوراده مجرمینك لحومی احراق ایدیلر ایدی . اصل بنا بر آولی ایله بر محرابدن عبارت اولوب بعضا آرقه طرفنده بر دیوانخانه بولنور ایدی که بوراده معبوده مخصوص خزینه حفظ ایدرلردی . الك کوزل معابدده محراب ایکی صره ستونلر واسطه‌سیله اوچ قسمه آیریلر ایدی که وسطده ونهایتنده طوغری معبودك ویا معبوده‌نك هیکلی انشا اولنوردی . سقفده ایکی سطح مائل ایله محفوظ اولان بر قپودن داخله ضیا وهوا کیرردی .

انقاضی هنوز باقی اولان الك اسکی معابد ثقیل وقبادر . نته‌کیم « قورینت » معبدی بو یولده‌در

سجلياده « سیراکوس » معبدنده و آتنه‌نك « تزه‌ی » معبدنده ، « اژین » معبدنده تناسب كتدكجه زياده‌ليشر وستونلر دها مرتفع اولور .

فن نقر دخی بو یولده ترقی ایتمشدر . اولا یاپیلان تصویرلرك كوزلری قپالی ، قوللری وجودینه متصل ایدی . بو اسکی صورتلر قاشلرله البسه ایدیلوب چوق زمانلرمابه‌الاحترام اولمش ایدی . نته‌كیم اغاجدن معمول « آته‌نا » تصویری (ارختئوه‌ئون) ده محفوظ ایدی . كیتدكجه تصویرلره انتظام ویرلدی موجب حیرت بر درجه‌یه واصل اولدی .

التنجی قرنك نهایتنه و یا بشنجی قرنك ابتداسنه مصادف اولان (اژین) طاقلرنده صنعت غایت مكملدر . یالكز بر تركیبده نیجه اشخاصك تصاویری جمع ایدیلیر ایدی : « هركول » ایله رفقاسنك (تروو ا) حكمداری (لئومه‌دون) ایله محاربه‌لری كبی . بونلرده جسدك اشكالی كمال دقت و شدت ایله ارائه اولنمشدر . بو بابده یكدیكرندن ممتاز باشلوجه اوچ مسلك واردر . برنجیسی آسیا ایونیلرینك مسلكی

اولوب طاتلی وظریف ایدی . (لیسی)ده کائن «قسام حوس» ده کی (حار پیلر) آثارینك قبارتمه‌لری اك کوزل نمونه‌لر ارائه ایتمکده‌در . ایکنجیسی «آتیقه» مسلکی درکه قبا بر ظرافت کوستر ، نه‌کیم عربه اوزرینه صعود ایتمکده اولان برقادینی ارائه ایدن بر قبارتمه رسم بو بابده بر فکر ویرر (آتنه ده محفوظدر) . اوچنجیسی (دوریلر) مسلکی درکه جمله‌سنه راجح اولوب حقیقتنه‌دها زیاده تقرب ایدر و (اژین) هیکلتراشلغی بو مسلکه منسوبدر . اشبو اوچ مسلکدن هر بری تأثیرات اجنبیه‌دن قورتیله‌رق منساوی یا ترقی ایتمشدر . (لوور) سراینده اسکی یونان هیکلتراشلغنه دائر متعدد اثرلر واردر .

فن نقرك بو یله سرعتله تحولی ، الینوزلرك لطافت طبیعیه یی نه طرزده سودکار بینی واکلادقلر ینی کوستر . جنکاورانك ذکر ینی ابقا ایچون تصویرلر اعمال اولنور ورسملر ینی محافظه یه چالیشیلیرایدی . بو سببدن صنعتکارلرك اعمال خانه‌لرنده اتخاذایتدکاری نمونه‌لر ، هرکون حیات عادیه‌ده کوریلن شیلردن عبارت ایدی .

رساملق ، بالجمله صنایعه نسبتله الك از معلوم اولانیدر . بو كاداثر آثار ، زمانك شدائدینه هدف اولمغله هلاك اولمشدر . بزه كثرتله واصل اولان بو یالكز قابلر بودرجه‌یه قدر بو صنایعاتی اكمال ایدر . الك اسكی زمانلرده طپراق قابلر تصاویر ایله تزیین ایدیلیر ایدی . بو تصاویر ، پك سریع تكمل ایتمشدر . چوملكجیلرك قابلره و یر دكلری شكللرك اساسلری اساطیردن ، منقولاتدن ، وحیات معتاددن آلنیر و تركیب ایدیلیر ایدی . معمولاتلری غایت دقتلی اولوب احیاناً صانعلری امضالرینی وضع ایدرلر ایدی . آتنه‌ده معبودلرك بیولك یورطو كونلرنده جنكاورانه تقدیم ایدیلن هدایا (پاناته نائیك) دنیلن قابلردن عبارت ایدی . تاجرلر یونانستان اوانیسنی محال بعیده‌یه نقل ایدرلر ایدی . (اتروریه) ده بونلردن پك چوق بولنمشدر .

النجی قرنده قرمزی بر زمین اوزرینه سیاه تصاویر اعمال اولنور ایدی كه بواصولده بیله مبادیدن وطرز عتیقدن براثر بولنور ایدی .

—※ قسم ثانی ※—

※ پریقلس دورنده صنایع یونانیه ※

٧٨ ٠— (پریقلس) زماننده آتنه‌نك حالی ٠— قبل المیلاد بشنجی قرنده یونانستانده وعلی الخصوص آتنه‌ده صنایع یونانیه ، درجهٔ قصوایه‌واصل اولمش ایدی ٠ عجملره قارشو شانلی مظفریتلره موفق اولان آتنه شهری نائل شرف وسعادت اولدی ، بالجمله (ایونی) هیئت متحده‌سنه حکم ایدر وبتون یونانستان عالمنه اجرای نفوذ ایلر ایدی ٠ میدیا محاربه لرنده‌کی موفقیات آتنه‌نك طریق مدنیت ومعموریتده ترقیسنی موجب اولدی ٠ محاربات مذکوره‌یی تعقیب ایدن دور (پریقلس دوری) نامیله معروفدر ٠ قرن مذکورك اواسطنه طوغری آتنه جمهوریتنك ریاستنی (پریقلس) درعهده ایتمشدر ٠ اولوقتلر هر بر آتنه‌لی قانوناً شهر میداننده اهالی‌یی جمع ایله امور سیاسیه دن بحث ایده‌بیلیر و بلاغت صاحبی اولانلر پك بیوك نفوذ

اجرا ایلر ایدی . (پریقلس) دخی بیوك برمسندده بولنماد یغی حالده محضا فصاحتنك اعجازی وذکاوتی سایه سنده همشهریلرینه اجرای حکم ایلمشدر . حرص جاهه مبتلا اولمیوب صورت تعیشی پك ساده ایدی . حکومتی سور ایسه ده محضا آتنه نك معموریتنه خدمت ایچون ایسترد ی . ترقیسنی ارزو ایتدیکی صنایع ایله ادبیات ، عسکر ایله تجارت هپ بومقصده خادم ایدی . مظهر رعایتی اولدقلرندن مورخلر ، شاعرلر ، حکیملر ، عالملر والحاصل بالجمله ارباب اقتدار هر طرفدن یونانستانك مرکز معارفی اولان آتنه یه تهاجم ایتدیلر وپك چوغی پریقلسك ، مصاحبلری عدادینه کیردیلر ، وهر ایشده انکله برابر ال برلکیله چالیشرلر ایدی . (پریقلس) اودرجه اعتبار قزانمش ایدی که کندینی باش تکری اولان (یوپیتر) ه ونطقنی دخی یوپیترك ییلدیریملرینه تشبیه وکندینه (اولیمپی) تسمیه ایدرلر ایدی . بوحال ایله اون التی سنه قدر آتنه یی اداره ایتدی .

— فیدیاس —

٧٩ . — « فیدیاس » قرن مذکور اوائلنده طوغری آتنه‌ده تولد ایتمش ایدی ؛ صنایع عالمنده « پریقلس » ایله هم فکر اولوب هردرلو تشبثاتك روحی مثابه‌سنده ایدی . ارباب صنایعك الك کزیده‌لری اطرافنده طوپلانمشلر ایدی . « پریقلس » آنلر ایچون هر درلو فداکارلغی بذل ایدر . وذوق صنایع ایله مفطور اولان اهالی‌ده دخی انلره نظر حیرتله نکران اولور ایدی .

ایرانیلره قارشو مقاومت ایتمك اوزره انعقاد ایدن هیئت متفقه‌نك ویره‌کلدیکی ویرکولری (پریقلس) آتنه‌نك مجدداً انشاسنه وتزیینه صرف ایدر ایدی . خصوصیله آتنه‌نك ایچ قلعه‌سی بولنان « آقروپول » کوزل معبدلر وسائر بنالر ، هیکللر ، رسملر ایله تزیین اولندی . آقروپول ایچنده (مینروا) ایچون انشا اولنان « پارته‌نون » معبدی الك مشهور

آثار یونانیه‌دن بریدر . « فیدیاس » دخی معبدك ایچنده بر « مینروا » هیكلی انشا ایتدی كه فیل دیشندن معمول اولوب اوزرنده‌كی البسه آلتوندن ایدی .

لكن فیدیاس ایله پریقلس عمرلرینك صوك سنه‌لرنده نفرت عمومیه‌یه دوچار اولدیلر : « فیدیاس » هیكل مذكورك انشاسی ایچون كندینه تودیع ایدیلن آلتونك برقسمنی سرقت ایتمسندن طولایی اتهام ایدلدی . اشبو اشبو افترایی رد وجرحه كافی اسباب كوسترمش ایسه‌ده خصماسی دعوادن چكمدیلر . معبود مذكورك قالقانك اوستنه بری كندینك دیكری پریقلس‌ك سیماسنده ایكی صورت نقر ایتمش اولمسی دخی بادیٔ تعییب اولدی . بعض روایاته كوره فیدیاس محبسده ایكن فوت اولمشدر (قبل المیلاد ٤٣١ سنه سنه طوغری) .

پریقلس دخی آتینه‌ده تلفات كثیره‌یی موجب اولان و بادنو (پەلوپونس) محاربانی انتاج ایدن اسبابدن طولایی مظهر توبیخ اولدی ومكدر بر حالده وفات ایتدی . آتنه لیلو (دەموقراسیه) یعنی (جمهوریت عوام) طرفداری ؛ اسپارته دخی

(اریستو قراسیه) یعنی (اصل زادکان حکومتی) طرافداری اولملریله بو ایکی صنف بیننده ظهور ایدن حقوق منازعه لرینک نتیجه سنده (پهلوپونس) محاربه لری نامیله معروف اولان محاربه باشلادی و پك چوق قانلر دوکلدکدنصکره هیچ بر فائده استفاده ایدلمکسزین عقد صلح ایدلدی . بومحاربه اثناسنده آتیقه اهالیسنك چوغی آتنه یه هجرت ایتدیلر . اوراده پك چوق مهاجرینك جمع اولمسندن ناشی مهلك بروبا علتی ظهور ایده رك بوز بیکلرجه اشخاص تلف اولدی . پریقلس دخی بونلرك ایچنده ایدی .

آتیقه معمار یسنه دائر آثار

٨٠ . — بودور اثناسنده « دوری » معماریسی درجهٔ ترقیسنه واصل اولمش ایدی . آتنه معمارلری انك خاصهٔ اصلیه سی اولان متانت جهتنه خلل کتیرمکسزین دها ظریف برمنظره ویردیلر . ستونلرك ارتفاعی بر درجه یه قدر تزیید ایدلدیکه بنانك اقسامی بیننده کی تناسب اخلال ایدلمکسزین آندن

زياده تجاوز ايديله‌مز . داخل بنانك وسعتی مقياس صحيحه ارجاع ايدلدی . متانتنه خلل كلمكسزين تزييناتی تزييد اولندی .

اشبو اوصافی جامع اولان بنالرك الك برنجيسی سالف الذكر (پارته‌نون) معبدی‌دركه : كوچك « آقروپول » تپه‌سنك الك مرتفع محلنده انشا ايدلدی (اكالی ٤٣٧) . اشبو معبدك معماری (ايقونوس) ايدی . وسعتی (٨٠ ، ٣٣ اوزنده ٨٠ ، ٣٧) معابد سائره‌نك جمله‌سندن ازايسه‌ده تناسبی صوك درجه‌ده‌در . قرون وسطاده كليسا حالنه وضع ايدلدی . مؤخراً دولت عليه‌نك زير اداره‌سنده ايكن بر باروتخانه‌نك اشتعال ايتمسيله منهدم اولمش (١٦٨٧) وكندی تزييناتندن تجرد ايتمش اولمغله اليوم « پارته‌نون » معبدی لطافت سابقه‌سندن غايت ضعيف بر خيال ارائه ايتمكده‌در .

« آقروپول » سورينك مدخلی (پروپيله) ناميله ياد ايديلوب (منه‌زيقله) نك اثريدر (٤٣٧

— ٤٣٢) • بودخی سالف الذکر اصولده انشا اولنمشدر •

« پروپیله » لرده ایونی اصولیله دوری اصولی ترکیب ایتمشدر • دوری اصولی قوته دلالت ایدن ترتیبات خارجیه‌سنی ، ایونی اصولی دخی تزیینات داخلیه‌سنی تشکیل ایتمشدر •

« پروپیله » لر نزدنده (آتنه‌ر) مظفر یتی معبدی انشا اولنمش ایدی • « پارته‌نون » معبدینک قربنده دخی « ارخته‌ون » معبدی وار ایدی‌که « پریقلس » زماننده باشلنوب انده‌صکره ختام بولمشدر • بومعبدده مینروانک یردن اخراج ایتدیکی زیتون اغاجی و (پوزه‌یدون) لک اوچ دیشلی یاباسنک قیاده حك ایتدیکی دلیك وار ایدی • آتنه ده جسامتی وخاطرکذارلرینک کثرتی ایله هیچ برمعبد بوندن زیاده اهمیت احراز ایتمه‌مش ایدی •

اشبو آثارده ازمنهٔ قدیمه‌نك صغوق و یکنسیق تناظرلری اولمادیغی کبی اشبو آثاردن هیچ بری دیکرینك دوننده اولمیوب یکدیکرینك تناسبنی ارتیررلر ایدی •

اشبو درت اثرك يعنى « پوروپيله » لر ايله (آپتر) مظفر يتى معبدينك و (ارختؤن) معبديله (پارته‌نون) بولنديغى تپه دخى منظره‌يه انتظام و يرمك بهانه‌سيله كسيلوب بيچلمه‌مش اولمغله چوق يرلرده قيانك طبيعى عارضه‌لرى بشقه جه بر لطافت و يرر ايدى •

بشنجى قرنه طوغرى آتنه‌ده پك چوق اثار انشا ايدلمشدر • (آقروپول) سطح مائلى‌اوزرنده طاشدن معمول (ديونيسوس) تياتروسى بونلردندر • يونانيلر تياترو او يونلريله اكلنيرلر ايدى • تياترولرك برخاصهٔ دينيه‌سى اولوب جميع هاله‌لرى تصوير ايدرلر ايدى • بوسببدن عمومى بر طاقم مؤسسات تشكيل ايدلدى • يونانستان اثار ادبيه‌سنك قسم اعظمى تياترو او يونلرندن عبارتدر • اشيل ' سوفوقلس ' اريستوفان نام ادبا تراژه‌دى ودرام وقومديا مؤلفلرندر • يونان تياترولرى شهرك خارجنده و يا آچيق بر محلده انشا اولنور واسع ولطيف بنالر دن عبارت ايدى • اكثر تياترولر برطاغ اتكنده اولوب صحنه دوز بر محلده وسيرجيلرك

صره‌لری بایرده بولندیغندن اولکٔ صره‌لرارقه صره‌لرده‌کی سیرجیلره مانع اولماز ایدی .

آتنه شهرینك خارجنه دخی (ده‌مه‌ته‌ر) و (قوره) معبدلری انشا ایدلدی که برطاقم سرار سببیله احترام ایدیلر ایدی .

دکزه حکم ایدن (اتیقه) موقعنده (مینروا) نك بر معبدی انشا اولندی . (ماراتون) قربنده دخی عجملره قارشو غلبه خاطره‌سی اولمق اوزره انتقام معبودی اولان (نه‌مه‌سیس) ایچون بر معبد یاپیلدی .

(په‌لوپونس) قطعه سنده دخی اتنه معمارلرینه و فن معمارییسنه مراجعت اولنمش ایدی (ایقتی‌نوس) نام معمار (آپولون) معبدینی انشایه مأمور ایدلدی .

فن نقرش و فیدیاسك ملکی

٨١ — فن نقرش اولوقته‌قدر (په‌لوپونس) قطعه‌سنده (اتیقه) دن زیاده ترقی ایتمش ایدی . (فیدیاس) بیله اتنه‌لی اولمقله برابر بالاده کورلدیکی وجهله آرغوسده (آژه‌لاداس) دستکاهنده تحصیل

ایتمشیدی • فیدیاسك سبب رجحانی (دوری)
استادلرینك متانت صناعیه لرینی اکتساب ایتمسیله
برابر (ایپونی) فکرینك لطافت وظرافتی دخی
توحید ایتمسیدر • علویت افکاری سایه سنده معبودلره
بر عظمت اعطا ایتمشدرکه بو صنعت کندندن اول مجهول
اولدیغی کبی اندن صکره دخی محو اولمشدر • النده
مرمر طاشلری یموشاق خمور کبی ایستدیکی شکله کیرر
ایدی • تصویر ایتدیکی اشخاص غایت ساده ، طبیعی
ومتناسبدر • فیدیاس ، باشلوجه اتنه ده هیکلتراشلق
ایدوب سکز یاخود طقوز هیکل اعمال ایتمشدر • معبودلره
هیکل یاپمه سنی هم کندی فکرینه وهم ده اتنه لیلرك
افکارینه موافق بولور ایدی • (پارته نون) معبدنده
انشا ایدوب مؤخراً ضایع اولمش اولان (مینروا)
هیکلی ، اکملیت افاده سنی وعلویت فکرینی کوسترر
ایدی • بالاده کوستردیکی وجهله هیکل مذکورك
اساسی فیل دیشندن وقماشلری ایله تفرعاتی التوندن
ایدی • هیکل مزبور ایاقده قائم اولوب ایاقلرینه قدر
اوزانمش برقمیص ایله ملبس ایدی • باشنده برصمه پوش

وار ایدی که بر سفنکس و بر طاقم عقابلر ایله مزین ایدی . اللرینک برنده التی قدم طولنده بر رایت ظفر دیکرنده احتمال که بر حربه طوتار ایدی . بو اثر نفیس حقنده کی معلوماتمز (پوزانیاس) نام مهاجرک غایت قار یشق افاداتیله قیمتی عادی و موثوقیتلری نسبی اولان نمونه‌لرینه منحصردر (پارته‌نون) بناسنک اقسام مختلفه سنی تزیین ایدن منقولات ؛ فید یاسک اثری اولمسه بیله انک طرفندن دوشونلمش و تحت نظارتنده اعمال اولنمشدر . هر ایکی طاقنده مینروانک تولدی و رقیبی اولان (پوزه‌یدون) ایله اتیقه حقنده کی مجادله لری تصویر ایدلمشدر .

ظهور ایدن هیکللردن پک چوغی قرن حاضر اوائلنده لورد « الشرن » طرفندن قالدیرلمغله الیوم لوندره‌ده « بریتیش » موزه‌خانه‌سنده بولنمقده‌در . هر نقدر زده لنمشلر ایسه ده « پارته‌نون » ک طاق شرقیسنده کی (دمه‌ته‌ر) و (فوره) مجموعه‌لری کبی بعض پارچه‌لر صانعنک اثر اقتداریبی طانیده‌جق برعلویتی حائزدرلر . معبد مذکورک پروازی جالب

نظر دقتدر . تقریباً ۱٦۰ مترو طولنده امتداد ایدن صحنه لری عصر مزه قدر واصل اولمشدر . قبارتمه لرك چوغی زده لندیکی کبی قرن حاضرده هرطرفه انتشار ایتمشدر . چوغی « بریتیش » موزه خانه سنده ، بری (اووور) ده ، دیکرلری هنوز (آتنه) ده در . ترسیم ایدیلن شیلر هم دینی وهم ملیدر . آتنه لیلرك پورتیسنی ومینروانك شرفنه اجرا ایدیلن شنلکاری کوستر . معبدك پروازی اوزرینه دیزلمش اولان هالینك اختیارلری ، یرلی عسکرلری ، کنج قزلری والحاصل هر قسمی آتنه راکب اولدقلری ویاعربه یه بندکاری حالده کورلمکده در . لااقل (۳۲۰) شکلی حاوی اولان شومجموعه لرده هیچ برقار یشقلق اولمادیغی کبی یکنسقلق دخی یوقدر . وضعیتلر اصلا تکرر ایتمیوب جمله سنه شامل اولان برشی وار ایسه اوده لطافتدر .

(پارته نون) جوارنده حالا قسماً موجود اولان بالجمله اثارده (فیدیاس) ك تأثیراتی کورلمکده در . بونلرك الك کوزلی (ارختوئن) معبدنده ستون مقامنده

اولان هیکللردر . بو کنج قز هیکللری هم متین هم ظریفدر بونلر صورت مکمله‌ده اکسا ایدلمش اولوب اوست طرفلرنده برر باشلق واردر . باچاقلرینه خفیف برمیل و برالدیکندن عادتا برحیات ظن اولنور .

(آپتر) مظفریتی معبدینك پارمقلقلری اوزرنده محکوك رسملر نقدر دلربا ایسه‌ده اسلوبلری ساده دکلدر . لطافتی طبیعی اولمیوب تکلف حس اولنور . بونلر دردنجی قرنه مصادفدر .

(فیدیاس) مسلکنك اثاری یالکز اتنه‌یه منحصر اولمیوب استاد مرقوم هر یرده معلومدر . (اولیمپس) قطعه‌سنده کائن (زوس) معبدینك تزییناتنی اکمال ایچون فیدیاسه وانك قواعدینه مراجعت اولنمشدر . فیدیاس ' التوندن وفیل دیشندن هیکل اعمالنی درعهده ایتمش ایدی . اکا ویرمش اولدیغی لطافت وظرافت نمونه‌عداولنمشدر . طاق شرقی اوزرنده (پهلوب) لك (اونوما ئوس) ه قارشو عربه یاریشنده مجادله‌یه حاضرلندیغنی ارائه ایتدی . طرف غربی اوزرنده دخی (سانتورلر) ایله « لاپیتلر » لك محاربه‌سنی

حك ايتدی . شو ایکی مجموعه‌نك پك چوق انقاضی اخیراً (اولیمپس) ده اجرا ایدیلان حفریاتده بولنمشدر . محل مذکورده (پائونیوس) نامنده بر هیکلتراشك اثری بولنمشدرکه فیدیاسك تأثیرینه پك آز تابع اولدیغی اکلاشیلیور . (القامن) نامنده عالم ومقتدر بر ادم دخی آتنه‌ده تعیش ایدوب فیدیاسك معاصری وشاکردی اولدیغی اکلاشلمقده در .

میرون و پولیقله ت

٨٢ . — بشنجی قرنده‌کی یونان هیکلتراشلغنك فیدیاسه منحصر اولمادیغی ایدیلن تدقیقاتدن اکلاشیلیور . ازجمله ایکی صنعتکار انك کبی (آژه لاداس) صنعتخانه‌سنده تحصیل ایتمشلردرکه : بری (میرون) دیکری (پولیقله‌ت) در .

(میرون) پك چوق آثار براقدیغی کبی نقرا یتدیکی (دیسقوبور) هیکلی قدما عندنده پك چوق ثنا اولنور ایدی . بونك قوپیه‌لری زمانمزه واصل اولمشدر . اتنه ده‌کی (تزه‌ی) معبدینك (مه‌توب) لرینی اکا اسناد ایدرلرسه ده بوکا دلیل یوقدر .

(پولیقلهت) وسعت قریحه‌یه و فیدیاسك لطافت
افاده سنه مالك دكل ایدی . ذكاوتی دون اولمغله
برابر عملیات ایله ایلرو كتمشدر . نمونه‌لر بنی وجودك
اعتدال تامده بولندیغی سن شبابده انتخاب ایدر و منحصرا
تصاویر منفرده حصوله كتیرر ایدی . (دهریفون)
و (دیادومن) نام هیكللری نمونه اتخاذ ایدلمشدر .

بونلردن ماعدا نیجه استادلر واردركه یالكز نامی
قالمش ؛ نیجه آثار واردركه فاعللری مجهولدر ؛ بودورده
هیكلتراشلق مؤسسات عمومیه‌نك تزیینه مخصوص
اولیوب اهمیتی اولمیان آثار خصوصیه‌ده دخی
كورلمكده در .

چوق وقتدنبری یونانستانده مقابرك اوزرینه
متوفانك صورتیله برابر بر طاقم (سته‌لتلر) وضعی
عادت اولمش ایدی . متوفانك عائله سندن ایرلدیغی
وجنازه ضیافتی واكر قادین ایسه تووالتی ایله مشغول
اولدیغی كوریلور ایدی . بونلردن چوغی آتنه‌ده
بولنمشدر .

رسساملق اینجه معلوم دكلدر . یالكز برقاچ

رسامك اسميله بالكليه زائل اولان بعض آثار ذكر ايدلمكده در . آتنه ده بررواقك تزيينده (پولينيوت) ايله (ميقون) و (پانانوس) چاليشمشلر ايدى . تزيينات مذكوره ده منقولات عتيقه ايله وقايع متأخره ومثلا (ماراتون) محاربه سى تصوير ايدلمشيدى .

قرن مذكور اواسطنك تدقيقندن اكلاشلديغنه كوره بوخصوصده درجهٔ مطلوبه ده ترقى ايديله مه مشدر . اوجهله اجرا ايدلديكى وجهله قرمزى زمين اوزرنده اعمال ايديلن سياه صورتلر ترك ايدلمش و يرينه سياه زمين اوزرنده ترسيم ايديلن قرمزى صورتلر خلف اولمشدر . سيمالرك وقوماشلرك تفرعاتنده بر نزاكت كورلمكده در .

كره متچى استادلرنده (نه پكته توس) كبى پك چوق رسامڭ بر طاقم مجموعه لرده امضالرى كورلمشدركه بشنجى قرنه اسناد اولنمقده در . شبهه سز اشبو بيوك رساملردن نيجه آثار قالمشدركه بزه واصل اولمامشدر .

— قسم ثالث —

بشنجی قرندن صکره صنایع یونانیه

٨٣ . — دردنجی قرنك احوال عمومیه‌سی .

— دردنجی قرن ، یونانستان تاریخ عمومیسنده بر اختلال دوری یدر . بودورده آتنه‌لیلر ایله اسپارته‌لیلر بیننده‌کی محاربات اوزرینه همان هرشهرده اصلزادکان ایله جمهوریت عوام طرفدارلری بیننده مجادله‌لر دوام ایلدی . کیتدکجه اسکی اصول اداره انقراضه دوشدی . « ماکدونیا » دخی یونانستان امورینه مداخله یه باشلدی . « ماکدونیا » حکومتی الینوزلردن مقدم یونانستانده حکومت ایدن (پلازغیلر) جنسندن بر قوم طرفندن تشکیل اولنمش ایدی . فقط داخلی قاریشقلقلردن وقت بولوب خارجه عطف نظر ایده‌مه‌مش ایدی . نهایت « فلیب » برحکومت مستقله احداث ایتدیکی کبی یونانستانی دخی اتفاقنه آلدی . اوغلی « اسکندر » دخی « هکمونیالغی » یعنی

یونانستان هیئت متفقه‌سنك ریاستنی محافظه ایتدی • محاربات عظیمه‌سی اوزرینه شرق و مصر طرفلرینه دخی توسیع ممالك ایلدی • لکن کندینك وفاتیله برابر اصول سیاستنك قسم اعظمیده غیوبت ایتدی •

اشبو وقایعدن صنایع دخی تأثر ایتمشیدی • دردنجی قرنده صنایع انقراض بولمامش ایسه‌ده بشنجی قرنك صنایعی قدر متین دکل ایدی • اثرلرده ساخته بر طور ایله تکلفلی جاذبه‌لر ظهور ایتدی •

٨٤ • — قورینت اصولی و یکی ایونی مسلك معماریسی • — فن معماریده اوچنجی بر اصول ظهور ایتدی که « قورینت » اصولیدر • بو اصول ظریف ، تزیینات جهتیله زنکین اولوب منظره‌سی ساده دکل ایدی • بو اصول « قلیماق » نامنده بر هیکلتراشه اسناد ایدلمکده ایسه‌ده مرقوم یالکز بو اصولك اشکالنی تأسیس و تعمیم ایتمشدر (٤٤٠ سنه‌سنه طوغری) • (لیزیقرات) ك اثری اولوب آتنه‌ده الیوم موجود بولنان ابنیهٔ رقصیه اصول مذکوره‌نك حکم سوردیکی الك اسکی اثرلردندر • بونده « قورینت » ایلرك منفرد

بر طاقم دیرك باشلقلری دخی کشف اولنمشدر . ۳۹۵ سنه سندن صکره (تژه) ده انشا ایدلمش اولان (مینروا) معبدنده (قورینت) اصولیله (دوری) و (ایبونی) اصوللری ترکیب ایتمشدر .

آسیا ساحلنده دخی یکی بر « ایبونی » مسلکی تشکل ایتدی که بونك رئیس « پثیوس » نامنده بر معمار ونقاشاردر . مرقوم « دوری » اصولنی پك ثقیل بولوب (ایبونی) اصولنه بر تناسب اعطا وتزیناتنی تزیید ایتدی . (قاریا) قرالیچه سی (آرته میس) لك (موزوله) ده زوجی ایچون انشا ایتدیردیکی مشهور قبرده چالشمشدر (۳۵۴ سنه سنه طوغری) . (پریه ن) ده دخی (مینروا) ایچون انشا ایتدیکی معبد عادتا بر نمونه اولمشدر . افه س (یعنی ایاسلوغ) ده کائن مشهور (دیانه) معبدی (اروستراث) طرفندن ۳۵٦ سنه سنده احراق ایدلدکدنصکره عصر مذکورك نصف اخیرنده تکرار انشا واکا تقلید ایدلدی . اشبو معابدك کافه سنده جسیم ومرتفع ستونلر اولوب تزییناتی زیاده ایدی .

٨٥ ٠ — فن نقر ٠ — اسقوپاس ، پراقسی تل ، ليزيپ ٠ — بالاده بيان ايدلديكی وجهله (پئيوس) ك نقارلغی دخی واردی ٠ (موزوله) يی پك چوق تصاوير ايله تزيين ايتدی ٠ پروازه‌لرنده « الينوزلر » ايله « سانتورلر » بيننده‌كی « آمه‌زون » محاربانی كوستردی ٠ ز روه سنده دخی « آرته‌ميس » ايله « موزول » هيكللری وار ايدی ٠ بونك تأسيس ايتديكی مسلكك الك مشهور نقاری « اسقوپاس دوپارو » ايدی ٠ بونده طمطراقه وتكلفه برهوس وار ايدی ٠ حسيات شديده ومهيجه تصويری انك نزدنده بيوك برموقع احراز ايتمش ايدی ٠ (صاموتراس) طاق ظفری بوعصرك انفس آثاری اولوب اكا اسناد ايدلمكده‌در ٠

آتنه‌ده دردنجی عصر اثناسنده (پراقسيتل) نامنده برنقار ظهور ايتدی ٠ يونان نقارلغنه قادينلرك لباسدن عاری اوله‌رق تصوير ايدلمسی اصولنی علاوه ايتدی ٠ ياپديغی معبدلرك بيله برطور نازكتريني واردو ٠

تنه‌کیم متعدد نمونه‌لری قالمش اولان (آپولون سوروقتون) انك اثری اولوب براغاچ کوتوکنه استناد ایتمش قز شکلنده غایت ظریف برچوجق هیکلیدر . معمولاتی افاده‌سنك لطافتی ایله ونزاکتی ایله پك دلربادر . لکن انك اثارندن یالکز (اولیمپس) ده بولنان بر « هرمز » دن ماعداسنی قوپیالریله بیلیورز .

(لیزیب) اسکندرك هیکلتراشی ایدی ، (دوری) منقولاتنی محافظه ایلردی ، متانتی سوردی ، اعضاسی متین اولمق اوزره « هراقلس » معبودینی حك ایتدی . « لیزیب » صنعتکاهنده نازك چوجقلر تصویر ایدلمیوب قهرمانلر ومحاربلر چیقار یلیرایدی . بونلرك اعضالری غایت بویلی اولور ایسه‌ده طبیعتی محافظه ایدیلیر ایدی .

یونان نقرو پولرندن و بالخاصه آسیای صغرادن چیقان پك چوق مطبوخ طپراقلر دردنجی عصر هیکلتراشلغنه منسوبدر . چامور دن هیکل اعمالی پك اسکی برفن ایسه‌ده صوك درجهٔ ترقی‌یه بودورده

واصل اولمشدر . تجارتده دخی طرز لطافتی سببیله قبول عامه یه مظهر اولمش ایدی .

« قو ر و پلاست » کنج قیزلرك تصویرینی چیقاران کیسه‌لره و یریلیر بر اسمدر . بونلر زمانك بیوك استادلرینك اثرینه اقتفا ایدرلر واطرافنده کوردکلری الطف ولك نازك اشخاصی نمونه اتخاذ ایدرلر ایدی . ایشته بو صورتله غایت کوزل وشوخ مشرب لاابالی کنج قزلر وقادینلر ، اویونجقلرینه مستغرق اولان چوجقلر ، تاجرلر ، تحفجه امتعه‌لریله مشغول اولان صنعتکارلر تصویر ایدلمشدر . طوپجدن معمول برطاقم کوچك هیکللر واردرکه بونلرك یونانی الاصل اولدقلری شبهه‌سزدر . (هوکولانوم) و (پومپه‌یی) شهرلرنده علوم وفنون مراقلیلرینك اولرنده بولنان هیکللر بونلردندر (ناپولی موزه خانه‌سنده) . یونان هیکلتراشلغنده طوپجدن تووالته دائر برطاقم اشیا ، مجوهرات مسکوکات واردرکه یونان صنعتکارلری النده نازك بر اثر اولمشدر .

٨٦ . — رسامليق . — زوقسيس ، پارحاسيوس ،

آپه‌ل ٠— رسملی اوانی ٠— دردنجی قرنده رساملق دخی دیکرلریله متناسب برصورتده ترقی ایتدی. بشنجی قرن نهایتنده (آپولوندور) اسمنده برآتنه‌لی ضیا ایله کولکه‌نك رسمده ارائه‌سیله کسب اشتهار ایتدی. دردنجی عصر رساملرنی بوطریقده ایلرلدیلر. رسم ایله برطاقم خیالات کوستردیلر ورنکلری امتزاج ایتدیردیلر.

الوانك درجات متفاوته‌سنی رسم ایله کوسترن اوچ رسام ظهور ایتمشدر. برنجیسی هراقله‌لی (زوفسیس) ایکنجیسی افسلی « پارحاسیوس » اوچنجیسی قولوقونلی (اپه‌ل) در.

بو بابده پك چوق حکایات غریبه نقل ایدرلر. ازانجمله « زوفسیس » براوزم صالقیمی ترسیم ایتمش ایدی‌که : قوشلر انی یمك قصدیله کندیلرینی دیواره چارپدیلر. « پارحاسیوس » دخی برپرده تصویر ایلدی‌که « زوفسیس » بیله‌التنده بررسم یاپلمش اولدیغی ظنیله الداnوب پرده‌یی قالدیرمق ایسته‌دی. اکر روایت مذکوره صحیح ایسه اشبو استادلرك کوز

الدائمقده کی مهارتنی کوسترر که بوفنك الك عادی درجه‌سیدر •

(اپه‌ل) سیسون شهرنده مشهور برمکتبده تحصیل ایتدی • مکتب مذکور (پامفیل) نام معلمك زیر اداره‌سنده اولوب اون سنه تحصیل ایتمك مشروط ایدی • فلسفه ، تاریخ ، ریاضیات ، مناظر وفنون سائره تحصیل اولنور ایدی • بورادن چیقان رساملر تربیه ومعلوماتلر یله دخی کسب تمایز ایدرلر ایدی •

(آپه‌ل) هنوز مکتبده ایکن ماکدونیالی (فلیب) طرفندن دعوت اولندی • بعده اسکندره کسب مناسبت ایتمکله سرایده رسمی رسام اولدی • اسکندرك زمان سلطنتنده انك قلمنی اشغال ایدن شیلر اسکندرك صباوتی ، شبابی ، رجولیتی ، الوهیتی ، اسکندرك آت و یا عربه اوزرنده اولمسی ، تاج ظفر ایله تتوجی ، تخت اوزرنده و یا میدان حربده بولنمسی ، اسکندرك رفقاسی ، بارکیرلری ، معشوقه‌لری ایدی •

اسکندرك وفاتندنصکره « آپه‌ل » اسکندریه‌ده پتوله‌مه‌لرك (بطلیوسلرك) سراینده برقاچ سنه دها

يشامش ايسه ده بر رقيبك مفترياتيله قوش اطه سنده وفات ايتدى . رسّاملر انك طرز افاده سنى تعميم ايتديلر . (آپه‌ل) يالكز بر تصوير ايله بر مليونه قريب قزانديغى سويلنيور . (زوقسيس) ايله (پارحاسيوس) دخى آل بو يالى قاشلر ايله ملبس و باشلرنده بر آلتون تاج ايله متوج اوله‌رق كزينرلر ايدى .

اشبو از باب صنايعك بالجمله اثرلرى ضايع اولدى . مع مافيه (هركولانوم) و (پومپه‌يى) شهرلرينك ديوارلرى اوزرنده مجهول بر طاقم صنعتكارلر طرفندن سرعتله ياپلمش رسملر اراسنده بعضيلرى واردركه شبهه‌سز دردنجى عصر استادلرينكدر . نته‌كيم (ايفى‌ژه‌نى) قوربان ايدلديكى زمانى (تروا) محاربه‌لرنده يونانيلرك الك مشهور قوماندانلرندن اولان (اغاممنون) يوزينى ستر ايتديكنى كوسترن رسم (تيماند) نام رسامك اثرى اولوب (پومپه‌يى) شهرينك بر ديوارى اوزرنده ترسيم ايدلمشدر . بو نلرك الك كوزلى بشنجى قرنك نهايتنه و دردنجى قرنك نصف اولنه مصادف اولديغى مظنون اولوب قرن سابقك منقولاتنى حفظ ايله برابر

یکی مسلکلر ایله اختلاط ایدن تصاویردر . نته کیم آتنه نك بعض جنازه (لهسیتلری) بیاض بر زمین اوزرنده قرمزی سیمالی وغایت لطیف تصاویری حاویدر .

قرمزی تصویرلی اوانی اوزرنده اساطیر رسملری پك چوقدر . لکن بوقرن هیکلتراشلر یله رساملرینك اك زیاده سودکلری معبودلر (دیونیسوس) ایله (ساتیرلر) و (آفرودیت) ایله (امورلر) اولوب بیوك برموقع احراز ایتمشلردر . معمافیه بوصنعتکارلر حیات روزمرهنك دخی تصویرینی سورلر ایدی . بونلرده کوریلن قیافتلرك وایشلمه منسوجاتك ترقی ایتمش اولان زینتی اولوقت انتشار ایدن مدنیته دائر بر فکر ویرر .

فن دخی غایت ایلرلهمش ایدی ، اوانی الوان جدیده و بعضا التون یالدیزلر ایله تزیین ایدیلیر ایدی .

— زمان تدنی مسلکلری —

٨٧ — دردنجی قرن صنایعنده بر لطافت

وجاذبه وار ایدی اندن صکره کلن قرنلرده صنایع یونانیه حال انقراضه دوشدی ، ترقیسنك معقولات تاریخیه‌سی تبدل ایتدی ، اوجه مستقل شهرلرده منحصراً صنایع یونانیه نفوذی جاری ایدی لکن اسکندره خلف اولان قراللرك یعنی سوریه‌ده سلفکیان (اکاسره دولتی) ، مصرده پتولمه‌لر (بطلیوس دولتی) ، برغمه‌ده آتال دولتلرینك زیر حمایه‌سنده صنایع نیم یونانی ونیم شرقی اولدی ، بوصورتله فکر یونانی‌یه مخصوص اولان احوال کیتدکجه دکشدی .

(پتوله مه یوس) معارف پرور اولوب — موزه‌ئوم یادایدیلن — مشهور اسکندریه کتابخانه‌سنی تأسیس ایتدی احسانلر ومعاشلر واسطه‌سیله علما وحکما معاصرینی اسکندریه‌یه جمع ایلدی ، ذاتاً مصردن بشقه یرده آسایش اولمدیغندن حکما واهل هنر مصره التجا ایدرلر ایدی ، بوسببدن مصر پك زیاده ترقی ایتمش و یونان مدنیتنك مرکزی اولمشدر ، پتولمه‌لرك حکومتی (اسکندریه دوری) نامیله معروفدر ؛

ایکنجی (پتولمه) زماننده تورات شریف ترجمه ایدلدی .

اسکی یونان شهرلرنده معابد ومؤسسات عمومیه غایت محتشم اولمقله برابر دیوارلری طار واکثریا غیر منتظم ومنازل خصوصیه دخی صوك درجه‌ده ساده ایدی . اسکندریه کبی یکی بلده‌لرك ترتیبی غایت کوزل ، سوقاقلری واسع ومنتظم ، اغنیانك خانه‌لری مطنطن ایدی . لکن بوراده یونانستانك نه (پارته‌نونلری) ونه‌ده « پروپیله‌لری » بولنور ایدی .

هیکلتراشلغه دائر آثارده اشبو دورك انواع ترقیاتی مشاهده اولنور . بوراده اوچ مسلك ظهور ایتمشدر . برنجیسی برغمه ، ایکنجیسی رادوس ، اوچنجیسی ترال مسلکلریدر .

برغمه‌ده اخیرا اجرا ایدیلن حفریاتده برغمه قرالی ایکنجی « ئومه‌ن » زماننده (قبل المیلاد ۱۹۷ — ۱۵۹) انشا ایدیلوب « زوس » و « مینروا » یه مخصوص اولان بیوك برمعبدك انقاضی وانی تزیین ایدوب معبودلر ایله پریلرك محاربه‌لرینی ارائه ایدن

بیوك قبارتمه‌لرك بعضیلری بولنمشدر (برلین موزه خانه‌سنده) .

برغمه ارباب صنایعی — كه الك مشهورلری « ایژیغونون » ایدی — كندی حامیلرینك آسیا غوللرینه ایتدكلری غلبه‌لری تصویر ایدرلر ایدی . موزه خانه‌لرده الیوم موجود اولان بوغوللر ایله آسیالیلرك تصویرلری مذكور اثرلرك قوییه‌لریدر .

بونلردن بعضیلری مدققانه تصویر ایدلمشدر . نته‌كیم (لاوقون) هیكلنده بونك شدت وجعنی (امفیون) ایله « زه‌توس » لك هیكلنده اشتداد غضبنی پك كوزل افاده ایتمشلردر . بونلرقرن سابقده ازمنهٔ قدیمه هیكلتراشلغنك الك نفیس آثاری عد اولنور ایدی . صنایع یونانیه بروجه حقیقت اكلاشلنجه شهرتلرینه خلل كلدی .

مع مافیه صنایع یونانیه ، حالا موجود اولوب روماولر شرقی استیلا ایتدكلرنده انلرك اوزرینه بیوك برتأثیر ایقاع ایتمشدر . روما ، بلاد یونانیه‌ده اعمال ایدلمش هیكللر ایله طولدی البنوز ارباب صنایعی دخی

ایتالیانك یولنی طوتدیلر وعمومك نظر حیرتنی قزاندیلر .
اشبو استادلر منقولات قدیمه یی تقلید ایدر و برطاقم
شاکردان یتشدیررلر ایدی . بو وجهله یونانستانك
خارجنده واندن مستقل اولەرق « صنایع یونانیه »
بقا بولدی وایلروده بیان ایده جکمز روماصنایعنه
انقلاب ایدر ایدی .

یدنجی فصل

اترور یه صنایعی بیاننده‌در

مندرجات : اترور یه و اترور یه نك احوال عمومیه‌سی . اترور یه صنایعنه دائر آثار .

۸۸ . — اترور یه واترور یه نك احوال عمومیه‌سی . — روما لیلرك ظهورندن اول ایتالیاده متعدد حکومتلر وار ایدی . ایتالیانك جهت شمالیه سنده‌کی لومباردیا وادیسی « غول » نامیله معروف اولوب (غولوا) اقوامیله مسکون ایدی . « آلپا » طاغلرینك او برجهتنده کائن شمدیکی فرانسه قطعه‌سی دخی ازمنهٔ متقدمه‌ده « غول » اسمیله معروف ایدی بو ایکی « غول » قطعه‌سنی یکدیگرندن تفریق ایچون الپا طاغلرینك او برجهتنده‌کی و یا بری جهتنده‌کی « غول » دیرلردی . وسطی ایتالیاده الك مشهور

قطعه‌لر : غربده « اومبريا » ، « تيبر » نهرينك منصبلرينه قدر ممتد اولان اترورية ، لاجيوم ، قامپانيا ؛ شرقده دخی « سامنيوم » قطعه‌لريدر . جنوبی ايتاليـاده دخی الك مشهورلری آپوليـا ايله بورجيوم (قالابريا) قطعه‌لريدر . سواحـل جنوبيه‌ده پك چوق يونان مستعمراتی موجود اولديغندن خيلی وقتدنبری قطعه‌مز بوره « يونانستان كبير » ناميله معروف ايدی . ذاتاً ايتاليا قطعه‌سـنده ساكن اولان اقوام مختلفه‌نك چوغی اصول وعادات مليه‌لريله لسـان ومشربلرنجه يونانيلره بكزرلر ، يونانيلر كبی اوفاق جمهوريتلر تشكيل ايتمشلر ايدی .

– ايتاليا اراضيسنك هر طرفنده ايلك مدنيت آثاری بولنمش ايسه‌ده اشبو مملكتده حقيقة ترقيات صناعيه‌يه واصل اولان (اترورية) جمهوريتی‌در (هرودوت) اشبو آثار مدنيه‌نك (ليديا) دن كلديكنی كوستريور . فی‌الحقيقه فن معمـاريده بعض اثرلر واردركه اسـيای صغرايی آكديرر . جمهوريت مذكوره قبل الميلاد اونجی قرنه طوغری ايتاليانك وسطنده قوتلی برهيئت

منحده تشكيل ايدى . شمالاً « پو » واديسنه وجنوباً يونان هيئات مهاجره‌سنك حكم سورمكده اولدقلرى يونانستا ن كبيره قدر انتشار ايلدى . لكن كيتدكجه بينلرينه افتراق دوشدى . مجاورلرندن قوى الشكيمه اولان غولوالر ، روماللولر ، طرفندن دوچار تعرض اولديلر . نهايت التنجى و بشنجى قرنلرده شوكتلرى قرين زوال اولدى و « اترووريه » دخى رومانك زير تحكمنه كيردى .

بونكله برابر « اترووريه » مدنيتى طول مدت دوام ايتدى . اتروسكار تأسيساتلرينى ، معتقداتلرينى ، آيينلربنى محافظه ايلديلر .

« اترووريه » كاهنلرى (ياخود هاروسپيسلر) قوشلرك طيرانندن ، ياخود قوربانلرك امعاسندن احوال آتيه‌يى استخراج ايتمه‌لرى جهتيله ازمنهٔ قديمه‌ده مشهور ايديلر . اترووريه‌ليلرك افكارى غايت مشوش وظالمانه اولوب انساندن قوربان كسمك اصولى انلرده نيجه زمانلر دوام ايتدى . ذو قيمات جسمانيه‌لرى دخى پك قبا وثقيل ايدى . مدنيتلرينك احوالى غايت ناقص

بیلنمەمکدەدر ؛ الدە ایدیلان محرراتلرینك حروفلری حل ایدلسە بیلە کلماتك معناسی حل اولنەمیور .

٨٩ .— اترو ریە صنـایعنە دائر آثار .—

« توسقـانا » دە منتشر اولان آثار عتیقە انقاضی ، اشبو قومك قوت ومتانتنی اثبات ایتمکدەدر .

مملکتلرینك اطرافنە جسیم ومتین دیوارلر انشـا ایدرلردی . مملکتك قسم سفلیسی بطاقلق اولدیغندن زیر زمیندە آچـدقلری متعدد جدوللر واسطەسـیلە اراضیٔ مـذکورەیی موافق صحت برصورتدە تطهیر ایتمشلردی . الیوم غایت وخیم اولان جهات مذکورە اول وقت منبت ومسکون ایدی .

« اتروریەلیلر » اسـاساً (فنیکە) صنـایعنك نفوذینە تابع اولمشلردر . پك چوق یرلرندە (تیر) و (سیدون) تاجرلری طرفندن کتیریلمش نیجە مواد بولنمقدەدرکە یرلی ارباب صنایعی انلرك تزیینـاتندن اقتبـاس ایتمشلردر . مؤخراً یونانسـتان ایلە مناسباتە کیریشدیلر . انلرك صنایعنە تقلید ایتمشلر ایسەدە لطافت طبیعەسنە ونزاکتنە تقلید ایتدیلر .

(اترووریه) صنایعی بعض جهتلردن طولانی کسب تمایز ایتمشدر . نته‌کیم اسیاده معلوم اولان بعض مستثنیاتدن ماعدا یونان فن معمارینده هیچ برموقع احراز ایده‌مه‌ین کمر وقبه اصولنی (اترووریه‌لیلر) چوق استعمال ایتمشلردر .

یونان فن معمارینده معلوم اولان اوچ اصولدن یعنی (دوری) و (ایونی) و (قورینت) اصوللرندن ماعدا اترووریه‌لیلرك دردنجی براصول معماری اختراع ایتدکلری ادعا اولنیورکه اصول مذکوره (توسقانا) اصولی دیمکله معروفدر . حالبوکه حقیقتده بواصول (دوری) اصولینك تحریفندن بشقه برشی دکلدر .

اترووریه‌لیلرك معبدلری ، کاملاً اخشابدن انشا ایدلمش اولمغله بالکلیه ضایع اولمشدر . انجق بونلری رومامعمارلرندن (ویتروو) نامنده برشخصك تعریفیله بیلیورز . بومعبدلر مربع برسطح اوزرنده مبنی اولمغله یونان معبدلرندن تمایز ایدر . برده بونلرك انجق جبههٔ داخلیه‌سنده رواق بولنور ایدی ، داخلی دخی برمعتاد اوچ قسمه منقسم ایدی .

اترور یه لیلرك آثارندن كثرتله بقا بولان
مقابردركه زیر زمینده ویاخود قیالر درونـنده حفر
ایدلمشدر . (كوكومه‌لا) ده اولـدیغی كبی بعض
قبرلرك اوزرنده صنعی تپه‌لر و یامخروطی قوله‌لر انشا
ایدیلیر ایدی .

بو مقابرده (اترور یه) رسـاملرینك آثاری
مشاهده ایدلمكده‌در . بو رسملرده دخی یونان صنایعنك
نفوذی حكم سورمكده ایسه‌ده كرك اصولنك اجراسنده
وكرك موادك انتخابنده جبر وشدت منظره‌سی محاربات
قتل عاملر كبی اترور یه لیلرك ممنون اولدقلری احوال
ایله برحال وحشتزاره قونمشدر . اشبو مقابرده یونانی
الاصل اولمسنده اشتباه ایدلمه‌ین برطاقم اوانی منقوشه
بولندیغی كبی مملكتده اعمال ایدلمش دیكر اوانی دخی
بولنمقده دركه اشـبو اوانیده اترور یه صنعتكارلرینك
صنـایع اجنبیه‌یی قبـا بر صورتده تقلید ایتدكاری
كوریلور .

بو تقلید خاصه سی ، آینـه لرك و (تووالت)
قوطولرینك تزیینـاتنده ، ومقابرك تزیینی ایچـون

یتشمش طپراقدن معمول قبارتمه‌لرده دخی کورلمکده‌در .
مع مافیه بعض مزار قپولرینك اوزرنده موضوع
شکللر کرك اصول وکرك قیافت جهتیله آسیا صنایعنی
دها زیاده اکدیرر .

اترورینه‌لیلر طوغریجه هیکلتراشلغنده کسب اشتهار
ایتمشلردر ، مملکتلری نیجه هیکللر ایله مملودر .
(وولسینی) یی استیلا ایدن رومالیلر جزالی شهر
مذکوردن رومایه ایکی بیك هیکل نقل ایتمشدر .

والحاصل اتروریه صنایعی اوقدرقیمتدار برشی
دکلدر . شوقدرکه تاریخ نقطهٔ نظرنده اتك اهمیتی
تزیید ایدن شی ، تأثیرات شرقیه و یونانیه‌یه تابع
اولدقدن صکره کندینك دخی روما اوزرینه بیوك
برتأثیر اجرا ایتمش اولمسیدر .

سکزنجی فصل

روما صنایعی

مندرجات : روما صنایعنك اساسلری . — فن معمارینك اوصاف عمومیه سی . فن معماری یه دائر باشلوجه آثار . — فن نقر . — رسساملق . — صنایع عتیقه منقولاتنك دوامی .

٩٠ . — روما صنایعنك اساسلری . — مبادینی غایت مجهول اولان (روما) نك مدنیتی ، چرق وقتلو شدتلی وقبا بر حالده ایدی . هجرتدن اون درت عصر اوله طوغری بنا ایدیلن روما شهری ، منظره سی وحشتزار بر موقعده ، قالین اورمانلر ایله مستور یدی تپه اوزرنده انشا ایدلمش ایدی . بو سببدن (یدی طاغلی) عنوانیله دخی یاد اولنور ایدی . مذکور تپه لرك اتکلرینه دخی (تیبر) نهرندن متشکل چامورلو

مرزغه‌لر امتداد ایدر ایدی . « روما » اولکری احوال طبیعیه‌یه و بعده اقوام مجاوره‌یه قارشی مجادلات ومحاربات ایله مشغول ایدی . بوسببدن اولوقتلر لطیف اگلنجه‌لره و یاخود نظریات عقلیه‌یه مساعد زمان ومکان مفقود ایدی . بر رومالو بالجمله معاملاتنده بر مقصد عملی یی تعقیب ایدر ایدی . روما اولر عملیات شاقه ایله مشغول اولدقلرندن اشبو مشاق ومتاعبدن الدقلری ذوقی چوق وقت اونوتمادیلر ، بوسببدن گیتدکجه کسب اقتدار ایتدیلر ، اولجه ایتالیایی فتح و بعده اولوقت معلوم اولان بتون عالمی ضبط ایلدیلر . بونکله برابر داخل شهرده دخی اختلالات وفرقه‌لر بیننده مجادلات اکسیک دگل ایدی .

بونجه مشاغل سیاسیه ایله مشغول اولان رومالولرک نزدنده صنایع مراقنک نه اهمیتی اولور ؟ حتی اوکوست دوری ارباب صنایعندن (ویرژیل) تصنیع ایتمش اولدیغی هیکللرک لساننده دیمش ایدی‌که : (ای رومالی دوشون‌که سائر اقوام طونجی پك نازك

بر صورتده حك ايدرلر ومرمره حيات ويررلر .
سنك ايشلك ايسه اقوامه اجراى حكومت ايتمكدر .)
بووجهله چوق وقتلرروماليلر صنايع ايله تأسيساتدن
بر قسمنى « اتروريه » دن استعاره ايتمشلر ايدى .
ديوارلرينى ، معبدلرينى « اتروريه » معمارلرى
انشا ايدر ، معبدلرينك هياكلنى دخى « اتروريه »
هيكلتراشلرى حك ايلر ايدى . قبل الميلاد ايكنجى
قرنده روماليلر فتوحات سائره ايله برابر يونانستانى
دخى استيلا ايتمشلر ايدى . (قاتون) كبى اصول
عتيقه طرفدارلرى (يونان هيكلرينك رومايه دشمان
صورتنده كيرديكنى) ادعا ايتمشلرسه‌ده بونك تأثيرى
اولميوب روما يونانستان صنايعنك نفوذينه تابع اولدى
وروماننك شدتى يونانستاننك او پارلاق مدنيتنه تماس ايله
كسب ملايمت ايلدى .

« روما » يونان هيكلريله طولدى حتى يالكز
(فولويوس نوبيليور) نام جنرال قزانديغى مظفريت
نتيجه‌سنده يونانستاندن بشيوز هيكل كتيرمش ايدى .
ذاتاً روماليلر يونان هيكللرينك اوته‌دنبرى قولاقلرى

طولدیران ثناسی ایله مفتون اولدقلرندن انلری کمال ممنونیتله تلقی ایتدیلر . دهات سیاست بیله صنایع یونانیه‌یی جلب وحمایه ایلدیلر .

مکتبلرنده برلیدن پك چوق طلبه یتشدی . روما جمهوریتنك نهایتنه طوغری اترور یه‌و یونان عنصرلرینك اختلاطندن یکی برمسلك صناعی تولد ایتدی . مع مافیه روما فکری دخی بر تأثیر عظیم کوستررایدی . حکومتك تشکلندن صکره برنجی وایکنجی قرنلرنده صنایع مذکوره درجهٔ کماله وصول بولدی ' اوچنجی قرنده زواله یوز طوتدی . بونکله برابر بو صنایعك ثمراتی روما حکومتنك امتداد ایلدیکی اوواسع عالمی کندی اثریله املا ایتمشدر .

٩١ .— فن معمارینك اوصاف عمومیه سی .

— فن معماری جهات عملیه‌یه معطوف اولدیغندن رومانك فکر مخصوصنه فنون سائره‌دن زیاده الویرر ایدی . (اترور یه) دن کمروقبه اصوللرینی استعاره وهمان تعمیم ایتدیلر . مؤسسات عمومیه‌ده پك چوق کمر انشا و بیوك دیوانخانه‌لرك اوستنه نیم قبه‌لر ترتیب

ایلمدیلر . (پانته ئون) و (قاره قالاته رم) قبه لری
بونك نمونه سیدر . اشبو کمرلرك وقبه لرك تضییقنه تحمل
ایتمك ایچون دیوارلرك ثخنینی تزیید ایتدیلر . کسلمش
طاشلره انحصار ایتمیوب طوغله وکوچك طاشلر وچاقل
طاشلری دخی استعمال ایدرلر وقالین طاشدن معمول
برطبقه ایچنه انلری طولدیررلر ایدی .

صنایع یونانیه نك اصول وقواعدینی دخی الدیلر
وتعدیل ایتدیلر . از جمله « دوری » اصولنده کی
دیرك باشی اویمه لرینی طی وشیشخانه ترتیبنده کی اولوقلری
تغییر ایلدیلر و « ایونی » اصولیله « قورینت »
اصولنی ترکیب ایده رك مختلط بر دیرك باشلغی چیقاردیلر .
یونانیلرك کمال احتیاط وذوق صنایع ایله استعمال ایتدکلری
شو قواعدی رومالیلر هب بر یره جمع ایتدیلر . مع مافیه
شو اصول بنالرك چوغنده تزیینات خارجیه مقامنده
استعمال ایدیلوب اصل بنانك انشا آتی دیکر قواعده
توفیقاً میدانه کتیرلمشدر . نیم خراب اولان اشبو آثار
عتیقه ده اویله بر قوت وجسامت آثاری کوریلورکه
عقل بشر عادتا متحیر قالیر . زمانك وانسانلرك بو قدر

هجومنه قارشو نصل مقاومت ایتدیکی جالب حیرت اولوب تفرعاتنده‌کی نواقص مؤاخذه‌دن عفو ایدیلیر .

۹۲ . — فن معماری‌یه دائر باشلوجه آثار . — روما معبدلرندن بعضیسی هر نقدر غایت کوزل ایسه‌ده بالترجیح نظر اعتباره النمسی لازمکلن مؤسسات ، معابد دکلدر . بلکه (آمفی تأتر) دنیلن دائروی و بصامقلی اسکی تیاترولر ، (بازیلیك) دنیلن بیوك کلیسالر ، صو بندلری ، صیچاق حماملر ، طاق ظفرلر کبی نیجه اثرلر واردر که یکیدن اختراع ایدلمش و یاخود دیکر محللردن استعاره اولنمشدر . بنالرك متناسب اولمسی هر نیه متوقف ایسه بر سطح مستوی اوزرنده حصوله کتیرلمشدر . رومالولرك شهرلری بیله بالجمله اقسامی یکدیکرینه موافق بر هیئت عمومیه تشکیل ایدر . (غول) ممالکنده اولدیغی کبی شرقده ، طونه سواحلنده ، آفریقا سواحلنده شهرلر همان عینی صورتده بنالری حاوی اولور ایدی .

بوقدر اختلالره ، بوقدر تخریبلره قارشو رومادە وعلی الخصوص شهرك مرکزی اولان (بالاتن)

و (فوروم) جهتلرنده پك چوق انقاض قالمش وتحريات اخيرەده ميدانه چيقمشدر . چوق وقتلر مجادلات سياسيه نك موقع ظهوری اولان محل مذكورك اطرافنده شهرك بيوك معبودلرينه مخصوص معبدلر وار ايدی . از جمله « قاپيتول » تپه سنك اوزرنده « ژوپيترقاپيتولن » معبدی اقامه ايدلمش ايدی . مؤخراً « پالاتن » موقعی ايمپراطورلرك سرايلريله سترا ولنديی . تيتوس ، سپتيم سەوەر ، قونستانتن طاق ظفرلری قراللرك مظفرياتنی بيلديرر ايدی . « قوليزه » دنيلن جسيم آمفی تأتر بناسی « فلاويه » ايمپراطورلرينك اهتماميله انشا وسكسانجی سنۀ ميلاديەده اكمال ايدلدی وروماليلر حقنده اوقدر نافع اولان پهلوان كوالشلری ايچون تخصيص اولندی .

تياترولر همان يونانستان تياترولرينك وضعيتنده ايدی . الك اول « پومپه » تياتروسی قبل الميلاد اللی بش تاريخنده وطاشدن انشا ايدلمشيدی كه ۴۰۰۰۰ شخص استيعاب ايدردی . عربەلرك قوشدقلری ميدانلر بيوك برنسبتده يونان (ستادلرينی) آكدريـ

ایدی ؛ رومانك بیوك میدانی كتدجه كسب جسامت ایده‌رك ۳۸۵ بیك سیرجی‌یی احاطه ایده بیلیر ایدی .

لكن « آمفی تأتر » دائره شكلنده اولوب روما معمارلرینك اختراعیدر . « قولیزه » ده یوز بیكدن زیاده اشخاص یر بوله بیلیر ایدی .

شهرك دیگر محللرنده دخی نیجه مؤسسات واردر . نته‌كیم اوكوستك دامادی (آغریپانك) انشا ایتمش اولدیغی (پانته‌ئون) ؛ سنت آنژ كوشكنه تحول ایدن (آدریه‌ن) مرقدی ؛ انقاضی پك چوق یرلری ستر ایدن (قاراقالا) حماملری بوقبیلدندر .

الیوم نیم چول حالنده كلن صحرانك هر طرفنده نیجه خرابه‌لر انظاره عرض وجود ایتمكده‌در . صوبندلرینك جسیم كمرلری كوریلور . (آپیه‌ن) طریقی اوزرنده برقاچ میل مسافه‌ده امتداد ایتمش نیجه مقابر ، نیجه مؤسسات واردر . دها ایلروده (تربوولی) قربنده (آدریه‌ن) شهری واردركه آثار عتیقه عالمی اولان ایمپراطورك اثنای سیاحتنده الك زیاده متحیر اولدیغی مؤسسه‌لرك نمونه‌سنه كوره انشا ایتدیردیكی بنالرك

انقاضنی ارائه ایتمکده‌در . اسکی رومانك لیمانی اولان (اوستی) بو قعنده ترسانه‌لرك و یوللرك تمللری واردرکه عالمك هر طرفندن تاجرلر اورایه تهاجم ایدرلردی .
رومانك خارجنده بولنان (پومپه‌یی) شهری ایمپراطورلغك اوائلنده بر ایالت شهری اولمش اولمق خیالنی حصوله کتیریر . شهر مذکور میلادك ۷۹ نجی سنه‌سنده (وزوو) بركانك کوللری آلتنده قالمشدر .
شهر مذکور اقامت صیفیه یه مخصوص بر محل اولوب یونان نفوذی بوراده زیاده حس اولنور ایدی .
سوقاقلرنده کشت وکذار ایدلسه انسانه غریب وشدیدبر تأثر حصوله کتیریر ' هیئت عمومیه‌سی تماماً موجود اولوب یالکز سکنه‌سی مفقود بولنان شهر مذکورده هرشی یرلی یرنده‌در . دیوارلرك اوزرنده‌کی یازیلر کله‌جك هیئت مبعوثانی کوسترر وانتخاباته نامزدلر توصیه ایدر . دکانلرك اوزرنده‌کی علامت مخصوصه‌لری حالا موجوددر . مصیبت مذکوره ایله مصاب اولان اهالی حالا پك یکی ظن اولنان نیجه علائم ترك ایتمشلردر .
(پومپه‌یی) شهرنده اصلی نظردقته چارپان روم وروما

اصولنده‌كی خانه‌لردركه اولدقجه بركو يلينك مالك اوله‌بيله‌جكی راده‌در . بو خانه‌لرك تقسيمی غايت منتظمدر . (آتريوم) دينلوب رواقلر ايله مزين اولان برنجی آولی اطرافنده مسافرقبولنه وخدمه‌يه مخصوص قطعه‌لر واردر . (پيريستيل) دنيلن ايكنجی آولی اطرافنده دخی دوائر مخصوصه بولنور . ديوانخانه‌لر ، هپ دوز اياق ايسه‌ده بعض بنالرده فوقانی بر ر طبقه بولنمقده در .

مع مافيه بوندن (پومپه‌يی) خانه‌لری روما اولرينك نمونه‌سی اولديغنی استنباط ايتمه‌مليدر . زيرا رومادة بزم خانه‌لردن مرتفع ، التی يدی طبقه‌لی واسع خانه‌لر وار ايدی‌كه متعدد كرا دائره‌لرينه انقسام ايدر ايدی .

روما ايمپراطورلغنك ايالات عتيقه‌سی بيننده روما دورينك نجه علائمنی حاوی اولان ايالاتدن بريده فرانسه ممالكيدر . (غولوا) لرك مسكنی اولان ممالك مذكوره اون سنه محاربه‌دن صكره (ژول سزار) طرفندن ضبط ايدلمش وغالب اولان رومالولرك

مدنيتنه امتثال ايتمكله چوق وقتلر زنكين ومسعود اولمشدر . شهرلرندن بعضيسى وخصوصيله اول وقت (غول) ممالكنك مقرى اولان (ليون) شهرى ايمپراطورلغك الك كوزل شهرلرندندر . مع مافيه شهر مذكورده پك آز خرابه قالمشدر . « رو » نهرينك بوينجه كيديلرسه و يانه ، اورانژ ، نيم ، آرل موقعلرى آثار عتيقه جهتندن غايت زنكيندر . « اورانژ » تياتروسى كوزل محافظه ايدلديكندن زمانمزه قدر قالمشدر .

يالكز « نيم » ده شايان دقت برمعبد ، بر آمفى تأتر ، حاملر انقاضى ، واوجوارده بر دميرلى كوپرى (غاركوپريسى) واردر .

« غول » ممالكنك سائر جهتلرنده دخى بعض خرابه‌لرى محافظه ايتمش اولميان هيچ برشهر قديم يوقدر . حتى بيوك صحراده (سانق ساى ، ويانه دائره‌سى) اسمى مجهول برشهر كشف اولنمشدر . ايمپراطورلغك ديكر طرفنده ، سوريه وعربستان قطعه‌لرنده روم وروما معمارىسى آسيانك تأثيراتنه تابع اولمش و بشقه

بو طرز المشدر . نته کیم (پالمیر) ده مشهور قرالیچه (زنوبی) نك اوچنجی قرنده انشـا ایتـدیردیکی آثارده ، (بعلبك) ده (پترا) ده انتظام و تناسب نمایان اولور ؛ تفرعاتنده تزیینات زیاده اولوب اسکی نمونه‌لرده اولان خطوط مستقیمه صورت مناسبه‌ده یکنسلقدن چیقارلمشدر .

۹۳ . — فن نقر . — بالاده کورلدیکی وجهله روم هیکلتراشلغی رومایه ادخال ایدلمش و اوراده فرمانفرما اولمشدر . رومادهٔ یتیشن یرلی صنعتکارلرك اثرلری میاننده پك چوغی انجق ایکنجی درجه‌ده حائز اهمیتدر . ذاتاً آثارمز کوره مشهور روما هیکللرینك از چوق کوزلجه یاپلمش نمونه‌لریدر . شو نمونه‌لرك تاریخ صنایع نظرنده‌کی فائده‌سی بزه واصل اولمامش اولان اصل هیکللر حقنده غایت ضعیف برفکر ویرمکدن عبارتدر .

بونکله برابر روما نقـارلری بتون بتون مقلدلك درجه‌سنه تنزل ایتمیوب دیکرلرینه امثـالده ترقی ایتدکدن صکره بعض اساسلر دخی وضع ایتمشلردر .

بونلر خيالات ايله پك ازمشغول اولوب حقيقتك
ارائه سنه بذل مجهود ايتمشلردر . ايشته اليوم موزه
خانه لرده بولنوب تاريخـه مستند اولان هيكللر
و (بوست) دنيلوب انسـانك يالكز باشى ايله
كوكسنى واموزلرينى تصوير ايدن قولسز هيكللر
بوحالـده در . انلردن بعضيلرى واردر كه حقيقـةً
آثار نفيسه دن معـدوددر . (واتيقان) ده بولنان
(اوكوست) هيكلى ، (قاپيتول) ده بولنـان
(مارق اورهل) و (آغريپين) هيكللرى كبى .
بوهيكللرك الك هاديسـنده بيله اشخـاصك آثار عمومى
سيماسنده حس اولنور .

روماليلرك افكارنده كى جولان ، يونان صنايعنده
پك از برموقع احراز ايتمش اولان وقايع معـاصرهٔ
تاريخيه نك تصويرينـه دخى سوق ايتمشدر . روما
حكومتنى توسـيع و يا محـافظه ايدن بيوك مظفريتلرك
خاطره لرينى محافظه ايتمك فن تعرك وظائفندندر .

روماطاق ظفرلرينك الك كوزلى اولان (تيتوس)
طاقنك اوزرنده ياپلمش قبـارتمه لر يهوديلر عليهنده كى

مظفریاتی تخطر ایتدیرمکده‌در . بوندن‌بشقه اوزاق اولمیان (تراجان) ستونی اوزرنده دخی ایمپراطورلرك محاربانه دائر حکایات ، محاصره‌لر ، محاربه‌لر ، مظفریتلر نشر ایدلمشدرکه صورتلر ، قیافتلر ، سلاحلر کمال اهتمام ایله حصوله کتیرلمشدر . مع مافیه روماليلرك عادات ملیه‌لرینه صورت قطعیه‌ده دلالت ایده‌جك آثار پك ازدر .

روماليلر قدر مرمردن کسوب بیچمش اولان اقوام پك ازدر . لکن انلرك آثار عتیقه نقطه نظرندن فائده بخش اولان ومحکوکاتی حاوی بولنان لایعد ولایحصی قبرلرندن صرف نظر ایدلدکده مرمردن حك ایتدکاری آثارك نتیجه‌سی او قدر حائز اهمیت دکلدر . اکلاشلدیغنه کوره روماليلر تزیید آثار ایتمك هوسیله اثرلرینك کیفیتنه کمیتندن ازاهمیت ویرمشلردر .

٩٤ — رومانلق . — روما وسانلغی رومانك (تیتوس) جاملرنده و (نازون) لرك مزارلغنده ، وجنوبی ایتالیاده (پومپه‌یی)

و « هرکولانوم » شهرلرنده اجرا ایدیلن تحریات
سایه‌سنده یونان رساملغندن زیاده معلومدر • اشبو
ایکی شهرك خانه‌لرندن اکلاشلدیغنه کوره رفاه حالی
اولان برکویلینك خانه‌سنك دیوارلری بیله تصاویر
ایله مستوردر • برده اشبو آثار اکثریت اوزره
عادی صنعتکارلر طرفندن علی العجله یاپلمش شیلردر •
اول وقت نقوش جداریه بو یالی کاغدلر مقامنه قائم
ایمش • بونلرك منظره تزیینه‌سی قیمتلری بنی آرترمقده‌در •
بونلرك بعضلرنده برطاقم خیالخانه‌لر واردرکه کوچوك
ستونلر ایله محاط اولوب بعض اشخاصك وجودینی
کوسترر • بوندن بشقه اشبو نقوش جداریه‌ده
اساطیره عائد برطاقم صحنه‌لر واردرکه مشهور یونان
مجموعه‌لرندن اقتباس ایدلمشدر • بعضا غایت لاابالی
صورتده یاپلمش صحنه‌لر اولوب عاشقلر یکدیگریله
ملاطفه ایدرلر •

نقوش جداریه اکثریا « لوسترو » اصولیله
اجرا اولنور ایدی • « لوسترو » اصولندن مقصد
اذابه ایدلمش بالمومی ایچنده بویالری اریدوب آتشك
تأثیریله دیوارك صیواسنه نفوذ ایتدیرمکدن عبارتدر •

اشبو رسامل علی العموم مجهول الاسم اولوب دیکر بر طاقم رسامل دخی واردرکه یالکز اسملری معلومدر . لاتین محررلری بر طاقم رساملردن بحث ایتمکده ایسه‌لرده بونلرك چوغی رومدر، رومالولردن چیقان رسامل مستثنیات قبیلندندر . مع مافیه جمهوریت زماننده « فابیوس » اسمنده براصیلزاده نقاشلق اجراسندن چکنمه‌مش وایکنجی « پونیك » محاربه‌سنك تاریخنی تصویر ایلمشدر . بوسببدن اکا « پیقتور » (یعنی رسام) لقبی ویرلمشدر . بوصنعتکارلر بعضا کندی زمانلری محاربانك وقایعنی تصویر ایدرلر ایدی . حتی بولوحه‌لرده غالب اولان جنرالرك کندی فتوحاتلرینی اهالی یه ارائه ایدر بروضعیتده طوردقلری کوریلور .

رومالولر مؤسساتلرینی وخانه‌لرینی تزیین ایچون اکثریا یونانیلرك معلومی اولان (موزائیك) اصولنی ، یعنی رنکارنك طاشلر ایله ایشلنمش نقوش استعمال ایدرلر والوان مختلفه ایله ملون طاشلره ومرمرلره رنکلی جام خیرلرینی قاریشدیررلر ایدی . بوطاشلری اکثریا قالدیرملرده قوللانرلر

ایسه‌ده دیوارلره دخی تطبیق ایتمشلردر . اشبو اسکی «موزائیك» دن بزه واصل اولانلرك ایچنده چوغی ساده تزییناتدن عبارتدر . بعضلرنده ایسه بیوك مجموعه‌لر کوریلور . نته‌کیم «ناپولی» موزه خانه‌سنده محفوظ نقشلر اوزرنده (آربه‌ل) محاربه‌سی ترسیم ایدلمشدر .

روما صنایعنی بو یله سرعتله کوزدن کچیردیکمز صره‌ده کوچك تونجلر ، (قامه) دیلن رنکلی ومختلف اینجه طبقه‌لردن متشکل طاشلر اوزرنده‌کی رسملر ، ومجوهرات کبی برطاقم صنایعدن صرف نظر ایدلمشدر . لکن بونلرك جمله‌سنده هیکلتراشلغك ورسامنلغك اوصافی ایله صنایع یونانیه تأثیراتی بولنمقده‌در .

۹۵ . — صنایع عتیقه منقولاتنك دوامی . —

صنایع عتیقه تاریخی غرب ایمپراطورلغنك انقراضی ایله ختام بولماز . رومانك منقولات ومؤسساتی عناصر جدیده ایله بالاختلاط قرون وسطی اثناسنده محفوظ قالدیغی کبی تأثیرات صناعیه‌سی دخی دوام ایتمشدر . شرقده «بیزانس» صنایعی صنایع یونانیه‌دن استفاده

ایدر ایدی . غربده ایسه روما مؤسساتی جسامت ومتانتیله عقوله حیرت ویرر ایدی . چوق وقتلر انلره تقلید ایدلدی . خرستیان کلیساسی قسماً اسکی « باز یلیك »لردن آلندی . « رومان » صنایعی ' اسمنك دخی کوستردیکی وجهله ' روما صنایعندن تولد ایتدی . اشبو منقولات ایله اخلال ایدلدیکی کوریلان « غوتیك » صنایعنده بیله صنایع عتیقه‌یی تخطر ایتدیره‌جك شیلره تصادف اولنور .

اون بشنجی واون التنجی قرن میلادینك ارباب صنایعی ' فوق العاده بر تمایل ایله آثار عتیقه‌یه عودت ایتدیلر . ماضینك تدقیق وتقلیدی آنلر ایچون برقاعده حکمنه کیردی . روما صنایعی چوق وقتلر بو مسلکدن استفاده ایتدی . لکن قرن حاضرده شرقده اجرا ایدیلوب بیوك بر قسمی فرانسه‌یه عائد اولان کشفیات وتحریات سایه‌سنده بر درجه‌یه قدر اصل صنایع یونانیه کشف ایدلمش وتمامیٔ لطافتی اکلاشلمشدر .

کتاب ثالث

— قرون وسطی صنایعی —

اشبو کتاب ثالث ، بر مقدمه ایله طقوز فصلی حاویدر : مقدمه قرون اولایه ختام ویرن وقایع وانقلاباته دائردر . طقوز فصلدن ١ صنایع نصرانیه ، ٢ بیزانس ، ٣ عرب ، ٤ عجم ، ٥ هند ، ٦ چین ، ٧ ژاپونیا ، ٨ رومان ، ٩ غوتیك صنایعی بیانندهدر .

کتاب ثالث

قرون وسطی صنایعنه دائردر

مقدمه

تاریخ عمومی‌یه برنظر

۹۶ . — قرون وسطی، ازمنهٔ عتیقه‌نك بالجمله تشکلات سیاسیه واجتماعیه وصناعیه ولسانیه وعدلیه ومذهبیه سنه ختام ویرن، انقلابات عظیمه اراسنده باشلامشدر .

نیجه قرنلردن بری هیأت اجتماعیه ایچنده فرمانفرما اولان اصول اداره وقواعد مرعیه اسکی سالکلریله برابر قرین زوال واضمحلال اولمش ویرینه بشقه اصول، بشقه قواعد خلف اولمشدر .

آرتق ایرانیلر ، مصریلر ، بابلیلر کبی نیجه اقوام مختلفه‌یی بر رایت اتحاد آلتنده جمع ایدن حکومات مطلقه ومستبده وراء پردهٔ خفایه چکلدی ؛ طوائف ملوك ودره بکلکی اصول اداره‌سی تحدث ایلدی .

بالجمله اقوام غربیه‌یی کندینه اطاعت ایتدیرمکه موفق اولان صوك حکمدار ؛ شارلمان اولمشدر .

آندن صکره آروپا قطعه‌سی قراللقلره وهر قراللق بکلکلره آیرلدی . بکلکلر دره بکنك مالکانه‌سی اولوب کندی بیلدکلری کبی اداره ایدرلر ایدی . قاتولیك هیئت روحانیه‌سی دخی ادارهٔ حکومته صوقولدی . ارادن چوق کچمکسزین پاپالر ایله ایمپراطورلر هانکیسنك دیکرینه امر ایتمسی لازم کله‌جکی حقنده مجادله‌یه باشلادیلر . ایشته بوحال ، ازمنهٔ عتیقه حکومت مطلقه‌سنك نهایتی اولمشدر .

عالم عتیق انسانلری بیوك شهرلرده اقامت وعمرلرینی متمادیاً حال سفرده امرار ایدرلر ایدی ؛ مصالحه‌لری دخی برمتارکهٔ موقته‌دن عبارت اولور

ایدی . قرون وسطاده ایسه جمعیت بشریه محاربلردن ، راهبلردن ، قرویلردن عبارت اولوب همان جمله‌سی قریه‌لرده توطن ایتدیلر . ایشته بوحال ازمنهٔ عتیقه‌ده تعصبات عمرینك نهایتی اولمشدر .

اوروپا سکنه‌سی تیاترولر ، جاملر ، یوللر انشاسندن فراغت وکلیسا انشاسنه مباشرت ایتدیلر . بوحال دخی ازمنهٔ عتیقه صنایعنك نهایتی اولمشدر .

لاتین لسانی ، بعدما آنجق علمایه مخصوص برلسان متروك حکمنه کیردی . آلمانیاده ، انکلتره‌ده ، برجرمان لسانی ؛ فرانسه‌ده ، ایتالیاده ، اسپانیاده ، لاتین لساندن یکی تولد ایدن « رومان » لسانی تکلم اولنه‌یور ایدی . بودخی ازمنهٔ عتیقه لسان وادبیاتنك نهایتی اولمشدر .

اوروپا خرستیانلق مذهبنی ؛ آفریقا ایله آسیانك برقسمی اسلامیتی قبول ایتدی . بودخی مذاهب عتیقه‌نك نهایتی اولمشدر .

جرمانیالیلر عادتلرینی ، اصول عدلیه‌لرینی

اوروپانك هر طرفنه ایصال ایتدیلر . بو حال ازمنهٔ عتیقه حقوقنك نهایتی اولمشدر .

یالکز بیزانس حکومتی هنوز عالم عتیقك انقاض وبقایاسنی محافظه ایتمکده ایدی .

والحاصل قرونده حکومت ، جمعیت ، صنایع ، لسان ، حقوق ، مذهب تجدد ایتدی . مدنیت عتیقه منطفی اولدی . وحشت عمومیه ارهسنده مدنیت جدیده نشر انوار ایتمکه باشلادی .

برنجی فصل

(صنایع نصرانیه بیاننده‌در)

مندرجات : صنایع نصرانیه‌نك اساسلری : خرستیانلق وصنایع . — (قاتاقومب) لرك فن معماریسی . — رساملق . (سارقوفاژ) لر . — صنایع نصرانیه‌نك تحولی : بازیلیکلر . بازیلیکلرك تزییناتی . غربده صنایعك تدنیسی .

— صنایع نصرانیه‌نك اساسلری —

٩٧ . — خرستیانلق وصنایع . — جمعیت نصرانیه حال انقراضده اولان برجمعیت عتیقه ایچنده ظهور وتدریجاً کسب جسامت ایلدی . مذهب جدید ، روما قانونلری طرفندن شدیداً منع واصحابی زجر ایدلدیکی واکثریا ظالمانه ، عدارانه جور واعتسافه دوچار اولدیغی حالده نفوذینی ایمپراطورلغك هرقسمنده نشر وتوسیع ، اصحابی

تكثير ومعناً عالمك فتح وضبطنه مباشرت ايلمدى . اكلاشلديغنه كوره خرستيانلق ، ظهورندن اعتباراً ايلك اوچ قرن اثناسنده برطاقم بلا يا ومصائب ومحاربات ونوائب ايله مشغول اولديغندن ، صنايعى اصلا تخطر ايده‌مه‌مش ايدى . بونكله برابر نصرانيتك منسوب اولديغى يهوديلك مذهبى ، يعنى شريعت موسويه زيروح اشخاصى تصوير ايتمكدن منع ايدردى . حتى (سن پول) آتنه‌يى طولاشديغى صره‌ده شهر مذكورده موجود هيكللرك مشاهده‌سنده بالكليه منفعل اولمش ايدى .

مؤخراً كليسا رجالى ايچنده يونان تربيه‌سنى اخذ ايدنلر بيله اسكى صنايع نفيسه آثارنده پت پرستلكدن بشقه برمقصد كورمز اولديلر . نته‌كيم (قله‌مان دالكساندرى) رسام مشهور (فيدياس) ى بيله لسان حقارتله ياد ايدردى . مع هذا افكار عموميهٔ نصرانيه صنايعه مساعد اولديغندن وكندى معتقدلرينى اشكال مخصوصه ايله تجسم ايتديرمكى آرزو

ایتدكلرندن بـده صنایع طریق ترقی وتوسعدن كیرو قالمادی .

۹۸ . — (قاتاقومب) لرك فن معماریسی . — (قاتاقومب) دیه قبر مقامنده قوللانیلان یر التی مغاره‌لرینه اطلاق اولنور .

خرستیانلر ، دوچار اولدقلری بونجه مظالم وتعدیات آره‌سنده یر یوزنده بر طاقم كلیسالر انشاسندن كیرو قالمامشلر ایسه‌ده ، بو كلیسالر زمانك شدائدینه تاب آور مقاومت اوله‌میه‌رق ، هیچ بر اثر ترك ایتمكسزن دوچار اضمحلال اولدقلرندن خرستیانلرك صنایع اولیه‌لرینی زیر زمینده موجود (قاتاقومبلرده یعنی) جنازه مغاره‌لرنده تحری ایتمك ایجاب ایلمشدر .
روما حكومتنك هر طرفنده اشبو مغاره‌لردن الده ایدلمش ایسه‌ده حائز اولدقلری اهمیت وكشفلری ایچون صرف ایدیلن مساعی سببیله روما مغاره‌لری دها كوزل معلوم اولمشدر .

علی الخصوص موسیو دو (روسی) نك اهتمامی

سایه‌سنده (خرستیانلرك آثار عتیقه‌سی علمی) خیلی ترقی ایتمشدر .

شهر مذکورك خارجنده واقع مغاره‌لرك دهلیزلری ، یکدیکری اوزرنده موضوع طبقات متعدده‌یه منقسم اولدیغی حالده زیر زمینده هرطرفه امتداد ایتمشدر . مقدملری خرستیانلرك بو مغاره‌لری خفیاً حفر ایتدکاری ظن اولنیور ایدی ، لکن بو ظن طوغری دکلدر . ذاتاً خرستیان مغاره‌لرینك قاپوسی بیوك یورتی کونلرنده آچیق طورر و قبرستانه احترام ایدلمسی امر ایدن روما قوانیننك احکامندن استفاده ایدر ایدی . خرستیانلرك جنازه مراسمی نقطهٔ نظرنده رومالولر دورنده حقوق عمومیه‌دن محروم ایدلدکلری پك نادر واقع اولمشدر .

الڭ مشهور قاتاقومبلر قالیست ، دومیتیل ، پره تکستا ، پریسیل مغاره‌لریدر .

قاتاقومبلرده حفر ایدیلن مقابر بعضاً غلاف شکلنده اولور ، بونلره «لوکولی» دینلیر ؛ بعضاً اوزرلرینه بر قاپالو کمر وضع ایدیلیر ، بونلره دخی

« آرقوزولیـا » نامی ویریلیر : « لوکولی » شـکلنده اولان مقـابر اوطه‌لرك اراسـنده‌کی معبرلرده تصـادف اولنـور ، « آرقوزولیا » شـکلنده اولانلر دخی « کوبی کولا » دنیلن مستطیل الشکل اوطه‌لرده بولنور .

مقابرك اشبو اشکالی سوریه و یونانستان کبی ممالك شرقیه‌ده‌کی یرالتی مقابرینك اشکالنی آکدیرمقده‌در .

۹۹ . — رساملق . — خرستیان رساملغی برنجی قرنك اواخرینه طرغری اشبو مغاره‌لرك دیوارلرنده تولد ایتدی . رسم ایدیلن اشکال ، احوال معنویه‌نك تصویر مجسمنی و یاخود برطـاقم رموزی حاوی ایدی . ازآن جمـله بالـق رسمی حضرت عیسـانك خیالنی ، کوکرجین رسمی ارواح نصرانیـه‌نك خیـالنی تخطر ایتدیرر ایدی .

رسـاملر ، عهد عتیق وجـدیدده یعنی ، تورات وانجیـلده موجـود الك مهـم ، الك عمومی قواعـد مذهبیـهٔ نصرانیـه‌یی تخطر ایتـدیره‌جك ماده‌لری انتخـاب ایتمشـلردر . نتـه‌کیم سـفینه درونـنده نوح علیه‌السلامك تصویری نوع بشرك کناهلرینی عفو

ایتدیرمك ایچون حضرت عیسانك فدای نفس ایتدیکنی ، یونس علیه السلامك اوچ کون بربالق قارننده طوردیغنی کوسترن رسم حضرت عیسانك تکرار دیرلدیکنی تخطر ایتدیرر .

مغاره‌لرك دیوارلرنده متمادیاً آتی الذکر تصاویرك تکرر ایتدیکی کوریلور : آدم وحوا (ع) ، سفینه‌ده نوح (ع) ، اسحق (ع) لك قربانلغی ، حضرت موسانك عصاسیله چولده حجره ضرب ایتمسی ، یونس (ع) لك حکایه‌سی ، دانیال (ع) لك ارسلانلرله مغاره‌ده بولنمسی ، حضرت عیسانك معجزاتی ، چوبان شکلنده ارائه‌سی .

بو رسملردن مقصد ، مجرد تاریخ مقدسی خرستیانلره مجسم صورتده کوسترمك وانلره کوزلری واسطه‌سیله مواد مذهبیه‌یی اوکرتمکدر .

کرك اساس رسمك انتخابنده وکرك وضعیتنده بونلردن بشقه هیچ بر وقعهٔ تاریخیه یوقدر .

هر طرفده حضرت عیسانك مناقبنه ومعجزات وکراماتنه دلالت ایدر چوق اثرلر وار ایسه‌ده کرك

آنك چكديكى مشقتلره وزعم ايديلن شهادتنه وكرك شهداء سائرهٔ نصرانيه‌نك چكدكلرى مشاق ومتاعبه دائر بر اشارت بيله كورلميور .

اشبو رسملر اسلوب جهتجه اول وقتك پتپرست صنعتكارلرينك اجرا ايتدكلرى تصويرلردن هيچ فرقلى اولميوب اسلوبلرى يكديكرينك عينيدر ؛ چونكه اكثريا خرستيان رساملرى مذاهب باطله اربابنه عائد محللرده تربيه آلمشلر ايدى .

غريبدركه بعض رسملر بالكليه مغاير مذهب اولديغى حالده آنلره ويريلن معنالر سببيله خرستيانلغه موافق عد اولنور ايدى . نته‌كيم اساطير يونانيه‌ده شعر وموسيقينك موجدى عد اولنان و (عود) نامنده‌كى چالغيسيله حيواناتى مفتون ايدن (اورفه) نام شخصك تصويرى حضرت عيسى ايله آنك افعال حسنه‌سنى ارائه ايدر ايدى .

مع مافيه صنايع نصرانيه بالكليه پت پرست صنايعنك تعديلاتندن عبارت دكلدر . اساساً خرستيان رساملغنك كنديته مخصوص بر طاقم

فکرلری واردرکه کیتدکجه قواعد مخصوصه‌سیله کسب تمایز ایلمشدر .

١٠٠ . — فن نقر و(سارقوفاژ) . — فن نقر ، رساملقدن چوق صکره ترقی ایتدی . سببی شودرکه ، جنازه مغاره‌لرینك درونه بیوك مرمر پارچه‌لرینك ادخالیله ایشلنمه‌سی قابل اولمادیغی کبی خارجنده دخی حکومت مأمورلرینك نظارتندن وتعقیب ومنع ایلمه‌لری مخاطره‌سندن طولایی ایشلمك قولای دکل ایدی . ذاتاً فن نقره کلیسا هیئتنجه‌نظر نفرتله بقارلر وعادتا آنی بوپت‌پرستلك صنعتی عد ایدرلردی . حضرت عیسایی ارائه ایدن بعض هیکلر ویاهیکلجکلر مستثنا اولمق اوزره « سارقوفاژ » دنیلن طاش تابوتلر اوزرینه نقر ایدیلن اویمه رسملر ایله اکتفا اولنور ایدی . مع‌مافیه خرستیانلغك برنجی قرون ثلاثه‌سنده بو نوع اثرلر غایت نادردر ، آنجق دردنجی وبشنجی قرنلرده تکثر ایتمشدر .

بونلرده اتخاذ ایدیلن اساسلر دخی مقدما رساملرك انتخاب ایتمش اولدقلری کتب مقدسه مندرجاتندن

عبارتدر . سارقوفاژلرك اوزرنده وقوعات ایکی صره اولمق اوزره تعاقب ایتمش وفقط ترتیب وقوعاته اصلا رعایت اولنمامشدر.

رومادە واقع (لاتران) موزەسنده ، فرانسەدە کائن (آرل) موزەسنده اشبو سارقوفاژلردن پك چوق واردر .

— صنایع نصرانیەنك تحولی —

۱۰۱ . — «بازیلیك» لر . — دردنجی قرنك اوائلندە ایمپراطور قسطنطینك خرستیانلغه تأمین ایتدیکی وضعیت جدیدە جمعیت نصرانیەنك وجهۀ عزیمتنی تحویل ایتدیکی کبی صنایعك مقصدینی دخی تغییر ایتمشدر . بعدما هرطرفده اثنای نهاردە بیوك بنالردە اجرای آیین اولنمغه باشلادی . «بازیلیك» نامیله انشا ایدیلن کلیسالر هم مذاهب باطله معبدلرینی ، هم رومالولرك خانەلرینی ، همده قاتاقومبلرك معمار- یسنی آکدیرر ایدی .

شویله که قاپو مقامنده اولان برنجی کمری
بچدکدنصکره اوستی آچیق ودرت جهتی رواقلر
ایله مجهز برآولی یه کیریلیردی . بو آولی چیفته
بردهلیز واسطه‌سیله کلیسانك درونه ایصال ایدردی .
کلیسانك داخلی ایسه ایکی صره ستونلر واسطه‌سیله
اوچ قسمه آیرلمش ایدی : صاغ جناح ارککاره ، صول
جناح قادینلره ، قسم وسطیسی رهبانلره مخصوص
اولوب هرایکی قسمك آره‌سی پارمقلقلر ایله دخی تفریق
اولنمش ایدی . انجیل ایله اعمال رسلك قرائتنه مخصوص
ایکی منبر وار ایدی . کلیسانك محرابنی حاوی اولان
اوك طرفنك وسعتی آز اولوب قبه‌نك نهایتنده
طاشدن معمول واجرای آیین ایدن راهبه مخصوص
برکرسی بولنور ایدی . کلیسانك برطوانی اولوب
بوطوانك اوستی ایکی سطح مائلی حاوی برچاطی
ایله ستر اولنور ایدی . علی العموم کلیسالرك
قربنده دائروی یاخود زوایای کثیره اوزره مرتب
بروافتیز حوضی وار ایدی .

ایشته قرناً بعد قرن تعدیل ایدیلن وشمدیکی

کلیسالرده آثاری هنوز موجود اولان اسلوب بوندن عبارت ایدی .

۱۰۲ . — بازیلیکالرك تزییناتی . — اشبو ابنیهٔ جسیمه‌نك تزییناتی خصوصنده قاتاقومبلرك اوعادی رسملری کافی کوریله‌مز ایدی .

چونکه بو رسملرك افاده ایتدیکی حسیات ، جمعیت نصرانیه‌نك حالیله متناسب دکل ایدی . حضیض ذل ومسکنتدن چیقوب بر اقتدار سیاسی‌یه نائل اولان خرستیانلق ، تاریخده غایت بیوك برموقع احرازینه وعظمت وحشمت ارائه‌سنه لزوم کوریور ایدی . هرطرفده اشبو تمایل احتشام ظهوره باشلادی . حضرت عیسانك ، مریم البتولك ، حواریونك حقیقی تصویرلری آرزو ایدیلیر اولدی . هرنقدر تصاویر حقنده رسمی اثرلر مفقود ایدیسه‌ده تخیلات ایله برطاقم نمونه‌لر اختراع واحداث اولندی‌که کیتدکجه بالتوسع بردرجه‌یه قدر رسمیت قزاندی . حضرت عیسانك آرتق بر کوزل چوبان وضعیت متواضعانه‌سنده تصویری آرزو اولنمیوب بلکه تختی

اوزرینه اوتورمش وملائکه ایله احاطه ایدلمش برشرق حکمداری کبی ارائه ایدلمسی ایستنورایدی .

دیکر طرفدن دخی اولکی افکار ومطالعات صوفیانه یرینه تورات وانجیلك سلسلهٔ وقوعات تاریخیه‌سنك تصاویری اقامه اولندی وشهدا منظره‌لری الده ایدلدکجه کلیسانك ماضیسی شرفلندیرلدی .

دردنجی قرنده قاناقومبلرك رسامری وسارقوفا- ژلرك نقشارلری حالا یالکز منقولات تاریخیه یه حصر مطلب ایتدکاری حالده کلیسالرك تزیینیله مکلف اولان صنعتکارلر یواش یواش براسلوب جدید احداث ایتدیلر . آنلرك یاپدیغی رسملر بزم زمانمزه واصل اولمامشدر ؛ مع مافیه کیرچ ایله دیوار نقش ایدرلر ورنکلی طاشلرله تصاویر یاپارلرایدی .

دیوارلرك یوزینی وقبه‌لرك قعرینی بورسملرله ستر ایدرلری . رومانك بعض کلیسالرنده دردنجی ، بشنجی والتنجی قرنلرده رنکلی طاشلرله یاپلمش تصاویر واردر .

مافيـه غربده غرب ايمپراطورلغنـك سقوطنى وباربار حكومتلرينـك تأسسنى انتـاج ايدن وقايعـك تأثيريله صنايع كسب ضعف ايتـدى . بنالر پك قبـا انشـا اولنور ، تصاوير وكيرچ نقوشى پك عادى وظرافتدن عارى برصورتده ياپيـلير ايدى . التنجى قرندن اعتباراً كرك ايتاليـاده وكرك غول ممالكنـده باربارلق غلبـه ايتدى ، آرتق صنايعـك حقيقةً تجددى ايچـون نيجه قرنلر انتظار اولنمق لازمكليور ايدى .

ایکنجی فصل

(بیزانس صنایعی بیاننده‌در)

مندرجات : بیزانس صنایعنك اوصاف عمومیه‌سی وباشلوجه دورلری . فن معماری : قبه‌لی کلیسالر ؛ آیاصوفیه . رساملق : احجار ملونه رسمی ، ضمغلی وصولو بویا رسمی ، کیرجلی رسملر . — « آتوس » طاغی رسملری . — فن نقر . فیل دیشلری . — حرف . — غربده بیزانس تأثیری . — شرقده بیزانس نفوذی .

---

۱۰٤ . — بیزانس صنایعنك اوصاف عمومیه‌سی وباشلوجه دورلری . — غرب امپراطورلغی زواله یوز طوتنجه شرق امپراطورلغی موجود ایدی ، آنك وجودی کاه ترقی وکاه تنزل آرەسنده اون بشنجی قرنه قدر امتداد ایتدی . شرق امپراطورلغنده پارلاق بر مدنیت انتشار ایلدی که ممالك بعیده‌یه تأثیر نفوذ ایتمشدر .

غربده اولدیغی کبی شرق ایمپراطورلغی دخی
اقوام مختلفه سرکیسی حالنده ایدی : دنیانك هر
طرفندن اجنبیلر ، تاجرلر ، صنعتکارلر ، سرسریلر
کلیر واوراده طوپلانیر ایدی ؛ ذاتاً بو مملکت وضعیتی
حسبیله اوروپا ایله آسیا بیننده بر خط واصل مقامنده
ایدی . بیزانس صنایعی یونانستانك قواعد قدیمه‌سیله
شرق عناصر وقواعدینك اختلاطندن حصوله
کلدیکی کبی ، کندیلرینك دخی بعض اساسلی قاعده‌لری
وار ایدی . یدنجی قرنده (ژوستینین) لك زمان
اداره‌سنده بیزانس صنایعی کندینه مخصوص بر طاقم
اوصاف ایله تشکل ایتمش ایدی که آنی ایلروده چوق
وقتلر محافظه ایده‌جك ایدی . بو صنایع سکزنجی
قرنده بیوك بر بحران کچردی . شویله که صنایع مذکوره
مواد مذهبیه‌یه قوتله نفوذ ایتمش اولدیغندن کلیسایی
وحکومتی اصلاح ایتمك فکریله مشغول اولان بعض
ایمپراطورلر تصاویر مقدسه‌یه پت پرستلك تلویثاتی
نظریله باقاغه باشلادیلر . « پت شکن » دینلن فرقهٔ نصرانیه
نك ٧٢٦ سال میلادیسنه طوغری باشلایان محاربه‌لری

تصاویر عبادتنك غلبه‌سیله ٨٤٢ سنه‌سنده صورت قطعیه‌ده ختام پذیر اولدی . مع مافیه بو وقایع آره‌سنده صنایع دخی پك زیاده قزاندی . امور مذهبیه ایله مشتغل اولان رساملر تهدیدات وتعقیباته قارشو ترك مسلك ایتیه‌رك مصرانه چالیشیرلر ایدی .

طقوزنجی قرندن اون برنجی قرنه قدر ما كدونیا خاندانی پرنسلری ، حكومتك سعادتنی تأمین ایتدكاری صره‌ده صنایع دخی فوق العاده ترقی ایتمش ایدی . اون برنجی قرنده تكرار تنزله یوز طوتمش وفقط اكثریا منقولات تاریخیه‌ده ثابت برحالده قالمشدر .

اون اوچنجی قرنده قلیل الدوام اولان « لاتین » ایمپراطورلغنك تأسس ایده‌جكی اون برنجی واون ایكنجی قرنلرده روملره ایما ایدن مصائب ، صنایع حقنده بر ضربهٔ شدیده ایراث ایتدی . هرنه قدر آندن صكره صنایعه یكیدن حیات ویرمك ایچون بعض مساعی صرف ایدلمش ایسه‌ده مظفریتی پك

محدود قالمشدر . مع مافیه بیزانس صنایعی شرق حکومتنك انقراضندن صکره دخی دوام ایتمش ومناسترلرده وعلی الخصوص (آتوس) طاغنده بر ملجأ بولمشدرکه الیوم اوراده بالتأنی زوال بولقده‌در .

١٠٥ . — فن معماری : قبه‌لی کلیسالر ؛ ایاصوفیه . — بیزانس معماریسی سوریه‌ده واسیای صغراده تشکل ایتمش ایدی . کلیسالر ، دردنجی وبشنجی قرندن اعتباراً غربك بازیلیکلرندن آیرلدی . بیزانس معمارلری برسطح مربع اوزرینه قبه اعمال ایتمك اصولنی شرقدن استعاره ایتدکدن صوکره اقسامنی توسیع وتجدید ایتدیلر . « ژوستینین » ٥٣٢ سال میلادیسنده حضرت سلیمانك روایت ایدیلن معبدینك احتشامنی چکمك اوزره برکلیسا انشاسنی ارزو ایتدی .

« آنته‌میوس دوترالهس » و « ازیدوردومیلت » اسمنده ایکی آسیالی معمار بونی درعهده ایتدیلر . انلرك انشا کرده‌سی اولان ایاصوفیه معبدی الیوم کرك

تزيينات و كرك فن معماری جهتيله بيزانس صنايعنك نمونه‌سی در .

بو معبدك انشاسنده آلتون ، كموش ، فيل ديشی ، ذيقيمت احجار كبی قيمتدار مواد اصلا دريغ ايدلمدی . فن معماری نقطهٔ نظرندن شايان دقت اولان جهتی ٣١ مترو قطرنده اولوب جسيم درت ديركك اوزرينه استناد ايدن قبه‌سيدر .

آندن صكره قبه اعمالی حكومتك هرطرفنه انتشار ايتدی . مؤخراً كليسا فن معماريسی كليسالره دها ظريف ، دها خفيف برمنظره اعطاسی خصوصنی تحری ايتدی . برنباده متعدد قبه اعمال ايديلور وعلی‌العاده بش و بعضاً دها زياده وحتی اون ايكی‌يه قدر قبه بولنور ايدی . قبه‌لرك لطيف و دلكشا اولماسی ايچون اولدقجه مرتفع ، اسطوانی قاصناق شكلنده برمحلك اوزرينه بينديرلدی . ستونلر ، پنجره‌لر تكثير اولندی .

استانبولده واقع تئوتوقوس (ياخود مرده‌ديو) كليساسی (سكزنجی قرن) ؛ سلانيكده واقع سنت

آپوتر ، سنت الی ، مریم کلیسالری (اون برنجی قرن) بواسلوبك الیوم شرقده موجـود اولان الـ کوزل نمونه‌لریدر .

معماری مدنیه کلنجه : دردنجی قرنده باشلانمش اولان استانبول بیوك سرایی ژوستینین طرفندن تزیین ایدلدی . لواحق تکثیر اولندیغندن غایت محتشم کورینور ایدی . هرطرفنده متعدد آولیلر ، کوچوك کوچوك کلیسالر ، قبول صالونلری ، دوائر خصوصیه بولنور وهرجهتنده آلتون وکموش لمعان ایدر ایدی .

الحاصل بیزانس فن معماریسنده متانت وجسامت جهتلری مطمح نظره آلنمش وبوفکر حکومتك هرطرفنه انتشار ایتمش ایدی . بونلری نظر حیرتله کورن غرب مورخلری استغرابلرینی بیان ایتمکده درلر .

۱۰۶ . — رساملق : احجار ملونه وصولی بویا . — قرن سادس وسابعده انشا ایدیلن بیزانس کلیسالرینك رسملری ضایع اولمشدر . انجق بعض

احجار ملونه رسملریله یازیلری ، تزیین ایچون قوللانیلان بعض صولی بویا رسملری موجوددر . « ایاصوفیه » کاملاً احجار ملونه ایله تزیین اولنمشیدی . آلتون یاخود قویو مائی برزمین اوزرینه تصاویر مقدسه ایله ملائکه‌نك واعزه‌نك بیوك تصویرلری فرش ایدلمشیدی . ایاصوفیه کلیسا حالندن جامع شکلنه تحویلی ایدلدکدن صوکره بو تصاویرك اکثری عثمانلیلر طرفندن تخریب ویا بادانا ایله ستر ایدلدی . اول وقت ایتالیاده بیزانس حکومتنك مقری اولان (راوه‌ن) شهرنده قرن مذکورده انشا ایدیلن کلیسالر ، تزیینات عتیقه‌سنی قسماً محافظه ایتمکده‌در . بونلرك الك معتنا بهی ایاصوفیه‌یه معاصر (سن ویتال) کلیساسیدر . بونك زمزمه قرائت ایدیلن محلنده‌کی احجار ملونه رسملرندن ایکیسی « ژوستینین » ایله « تئودور » ی کندی دیوانلری اعضاسندن بر طاقم اشخاص ایله محاط اولدقلری وکلیسایه هدیه تقدیم ایتدکلری حالده کوسترمکده‌در .

صولی بویا رسملرینه گلنجه : بونلردن الک گوزلی
ویانه‌ده وواتیقانده محفوظ اولان وکتب مقدسه‌یه
عائد بولنان یازیلر در .

« فلورانسه » نک « لوارنتن » کتبخانه‌سنده
برکتابه موجود در که ٨٦ نجی تاریخ میلادیسنده
اعمال ایدلمشدر ، حضرت عیسانک خاچه گرلمسنی
گوسترن تصاویر معلومه‌دن الک اسکیسنی حاویدر .

خرستیانلغک پتشکن اربابنی تعقیب ایدن دورده
صولی بویا رسملری اوقدر اهمیت کسب ایتمشدرکه
رساملغه دائر الده قالان آثار آنجق بونلردن عبارتدر .
بونلرده اصول عتیقه‌نک تأثیری شدتله نمایان
اولمقده‌در .

ذاتاً قرن رابعدن بری استانبولده نمونه‌سی
پت پرست معبدلرندن القمش نیچه تصاویر وارایدی .
قرن خامس وسادسدن بری بیزانس تزییناتنده
شرقی‌الاصل اولان برطاقم اساسلر گوریلور .
طقوزنجی قرنک نصف اخیری ایله قرن عاشرده صنایع
عتیقه یه دها زیاده مربوط برمسلک ظهور ایتمشدر .

نه کیم پارسـك کتبخانهٔ ملیسـنده محفوظ اولـوب
اوننجی قرنه منسـوب اولان بررومم زبورنده
داود علیه‌السلام بر طاقم تصـاویر صـوفیه‌ایله
محـاط اوله‌رق کوسترلمشـدر، که بو رسـملر یونان
معبودلرینـك مجمـعی اولان تصـاویردن اسـتعاره
اولنمشدر . « واتیـقـان » کتبخانه‌سـنده ایکنجی
« بازیل » نام ایمـپراطورك غایت محتشم و مزین برتقویمی
موجود اولوب سکز صنعتکارطرفندن امضا ایدلمشدر،
درت یوز صولی بویا رسمی حاویدر .

اون برنجی قرنك لوحه‌لرنده اسلوب دکیشـوب
بشقه‌شکله کیرمش و بو وجهله انقراض باشلامشدر .

١٠٧ . — « آتوس » طاغی وکیرج رسملری . —
قرن ثامن وتاسعده حکومتی ترقی ایتـدیرمك آرزوسـنده
بولنان (پائولوغ) لر صنـایعی حمـایه ایتـدیلر .
کلیسـایه منسوب اولان رساملق « آتوس » مناسـتر-
لرینـك دیوارلرنده ایلرو کوتورلمشـدر . اخلاقی
نظرنده اسـتاد کامل عد ایدیلین « مانسـوئه‌ل پانسه
لینـوس » نام شخصـك قرن مذکـورده اوراده

چالشمش اولمسی محتملدر ۰ انی الك زیاده تقدیر ایدنلردن (دەنیس) نام راهب بر (رهنمای رسم) تحریر ایتدی ۰ بونده فن رسمك اصولی سرد ایدلمش ۰ ومواد مقدسه ایچون اتخاذی لازم گلن ترکیبات ونمونەلر کوسترلمشدر ۰ اشبو تلخیص سهیل اختراع فکرندن آزاده اولمغله برابر مناستر ارباب حرفی بیننده شهرت قزاندی ۰ ویك چوق ارباب صنایع ایچون رسم بر صنعت غیر اختیاریه حکمنه کیردی ۰

« آتوس » مناسترلرینك دیوارلری کیرچدن یاپلمش رسملرله مزیندر ۰ بونلر قرن اخیره منسوب اولوب پك یکیدر ، ایچلرنده اون دردنجی قرنه قدر منتهی اولانلری دخی واردر ۰ مع مافیه جملەسی یکدیکرینه مشابهدر ۰

۱۰۸ ۰ — فن نقر ۰ فیل دیشلری — فن نقر ، بیزانس صنایعنده هیچ بر وقت رسملق قدر بر موقع طوته مامشدر ۰ ایلك زمانلرندن بری بیوك هیکللر اهمال ایدلدیکی کبی مرمردن یاخود

طاشدن كسلمش قبارتمه رسملر بيله اوقدر آزدر كه بعض مورخلر يونان كليساسنك فن نقرى كاملاً منع ايتديكى ظننه ذاهب اولهرق خطا ايتمشلردر .

فن نقر اصلا حمايه ايدلمدى . نقارلر يالكز زينتجى اولهرق بولنورلر ؛ قصرلرى ، پروازلرى تزيين ايدرلر ايدى . بوندن بشقه فيل ديشندن معمول كوچوك جكمجه لر ايله (ديپتيك) دنيلن ايكى ياپراقدن عبارت مأمورين دفترلرى وبونلره مماثل صغير الحجم موادك اعماله حصر مساعى ايتمشلردر . مع مافيه بو صنعتكارلر تصاويرك خطوطنى ولباسلرك بوكاوملرينى كمال دقتله كوسترهرك اثبات مهارت ايتديلر . بونلرك الك كوزل نمونه لرى (بريتيش) موزه خانه سنده موجوددر .

قرن تاسع وعاشرده دخى فيل ديشندن پك چوق اثرلر ياپلمشدر . مؤخراً فن رسمده اولديغى كبى اسلوب نقر دخى كسب ضعف ايتمشدر .

١٠٩ . — حرف وصنايع . — قيومجيلق حرف سائره دن زياده ترقى ايتمشدر . بعض محررلر

کرك کلیسالر ایچون وکرك حکمداران واغنیا ایچون اعمال ایدلمش اولان کوزل پارچه‌لردن بحث ایده‌یو- رلر . قرن سادسده بیزانسلیلرك مینا اصولنی بیلدکلری اکلاشیله‌یور ، بونلرك بعضیسی الیوم موجوددر . وندیکده « سن مارق » کلیساسنده الآن محفوظ اولان محراب بواصولك اك مهم اثرلرندندر .

تصاویر ایله مزین ومنقوش ایپك منسوجاتی صنعتی دخی ایلرولمش ایدی .

« دالماتیك » نامنده برلباس محفوظدرکه اثنای آیینده پاپاسك معیتنده‌کی دیاقوسك تلبسنه مخصوص اولوب اوزری تصاویر ایله‌منقشدر . بونك اونبجی یاخود اون برنجی قرن میلادی‌یه منسوب اولدیغی ظن اولنه‌یور .

۱۱۰ . — بیزانسلرك مدنیته خدمتلری . —

فن معماری استثنا ایدلدیکی حالده بیزانسلیلر مهم برشی احداث ایتمامشلر ایسه‌ده اوروپا مدنیتنده ایکی وجهله ابقای اثر ایتمشلردر .

اولا ، غربلیلرك یونانستانی فراموش ایتدكلری برزمانده بیزانسلیلر ازمنهٔ عتیقه آثارینی محافظه ایتدیلر . روم محررلرینك آثاری استانبول محرریلری ورهابینی طرفندن محافظه اولنمسه ایدی زمانمزه وصولدن اول ضایع اولمش اوله جقلر ایدی . والحاصل بیزانسلیلر نوع بشرك حافظ كتبلكی وظیفه سنی ایفا ایتدیلر .

استانبول ازمنهٔ عتیقه نك نیجه كوزل اثرلرینك مجمعی ایدی . شهر مذكورك مرمردن معمول اولان احتشامی اهل صلیب وقوعاتنده ورود ایدن فرانسه شوالیه لرینك كوزلرینی قاشدیرمش ایدی . مع مافیه بونلر شهر مذكوری نهب وغارت ایتدكلرندن همان بالجمله آثار نفیسه ضایع اولمشدر .

ثانیاً ، بیزانس حكومتی محاط اولدیغی اقوام مختلفه ایله لاینقطع اجرای مناسبات ایتمشدر . ترك ، عرب ، اسلاو بكاری استانبوله كلیر واقوامی زیر تحكملرنده جمع ایدن رومالیلرك اشبو احفادینه نظر تعجبله بقارلر ایدی . عودتلرنده نیجه هدایاو سرای عنوانلری

ایله برابر استانبولده کورمش اولدقلری شیلری کندی مملکتلرینه ادخال ایتمك آرزوسنی دخی برابر کوتوررلر ایدی . روم صنعتکارلرینی ، تاجرلرینی مملکتلرینه جلب ایدرلر ایدی . — علی الخصوص روسلر بیزانسلیلره تقلید ایتدیلر . روس کلیسالری بیزانس کلیسالرندن بشقه برشی دکلدر . روس الفباسی حروف یونانیه‌دن مقتبسدر . روس مذهبی روم قتولیکلکندن عبارتدر . روسلرك علکساندر ، میشل ، بازیل ، آن کبی وافتیز اسملری دخی آنلردن آلنمشدر . والحاصل صربلیلر وبلغارلردن قطع النظر الیوم یتمش میلیوندن متجاوز روس قومی یازیسنی ، مذهبنی ، صنایعنی بیزانسلیلردن آلدیلر . بیزانسلیلر ، اسلاولرك مربیسی اولمشدر ؛ نته‌کیم رومالیلر دخی جرمانیالیلرك مربیسی اولمشلر ایدی .

۱۱۱ . — غربده بیزانس نفوذی . — روم حکومتی ایله اقوام غربیه بیننده مناسبات سیاسیه وتجاریه موجود ایدی ؛ بوندن مناسبات صنائعیه دخی تولد ایتدی وبیزانس صنایعی هرطرفده بیوك بر تأثیر ایقاع ایلدی .

ايتاليانك جنوب طرفلرنده استانبول ايمپراطور لرينك حكومتى چوق زمان محفوظ قالمش و بيزانس مدنيتى اوراده دخى خيلو ترقى ايتمش ايدى. حتى (نورمان) پرنسلرى اون برنجى قرنده اشبو ممالكى فتح ايتدكارى زمان مدنيت مذكوره‌يى اخلال ايتمديلر .

سيجلياده بيزانسليلر ، « پالرموده » كائن حكمدار كليساسنى و دها سائر جسيم بنالرى اجار ملونه ايله تزيين ايتديلر . آنلر ايله برابر چاليشان يرليلر آنلرك شاكردى و مقلدى اولديلر .

ناپولى جوارنده كائن « قاسن » طاغنده « ديديه » نام راهب اون برنجى قرن اواسطنده استانبولدن اجار ملونه رسساملرى ايله نقاشلر جلب ايتدى . رومادە اون ايكنجى و اون اوچنجى قرنلرده اجار ملونه رسملرى روم رساملرندن اقتباس اولنمشدر .

« ونديك » حقيقةً بر بيزانس شهريدر . شهر مذكور منبع ثروت و اقتدارى اولان شرق ايله مناسبات متماديه‌ده بولنديغندن صنايعنى ، فنونى استانبولدن استعاره ايتدى . اون برنجى قرنده انشاسنه مباشرت

اولان «سن مارق» كليساسى ، انشاآت و تزيينات جهتيله عادتا بر روم كليساسيدر .

فرانسه‌ده بيزانس نفوذى ايتاليانك بعض جهاتى قدر محسوس و ممتد اولمامشدر . مع مافيه استانبولك فيل ديشى معمولاتيله منسوجاتى فرانسه‌ده پك معتبر ايدى . فرانسه‌نك اون ايكنجى قرن نقارلرى شرقدن كلن فيل ديشى وصولى بو يا رسملرينى طاش اوزرينه اجرا وتقليد ايتمشلردر .

« رومان » فن معمارىسى سوريه فن معمارىسنه مشابهدر . حتى بيزانسليلرك قبه اصولى فرانسه‌نك بعض جهتلرنده انتشار ايتدى . (په‌ريكد) شهرنده‌واقع « سن فيرون » آنك برنمونه‌سيدر .

« غوتيك » صنايعنده بيزانس نفوذى بالكليه مفقوددر . فى‌الحقيقه روم پرنسسلرندن اولوب المانياده ٩٧٢ سنه‌سنده برنجى (اوتو) نك اوغلى ايله ازدواج ايدن (تئوفانو) دنيلديكنه كوره معيتنده برطاقم بيزانس صنعتكارلر كتيرمش وبرمدت جرمانيا معمولاتنده تأثيرات اجنبيه بولنمش ايدى . لكن اون اوچنجى قرندن اعتباراً تأثيرات مذكوره غيبوبت ايتمشدر .

۱۱۲ . — شرقده بیزانس نفوذی . — شرقده روم خرستیانلغنك داخل اولدیغی یرلرده بیزانس صنایعنك تأثیری حس ایدلمشدر .

روسیه ده قرن عاشردن اعتباراً بو حال کورلمکده‌در. روملر ، نووغوورود ، کیه‌ف کلیسالرینی انشا واحجار ملونه رسملریله تزیین ایتدیلر . روس صنایعی ، الك کوچوك اثرلرنده بیله بیزانس تأثیرندن محفوظ قالمادیغی کبی آسیادن وعلی الخصوص عربستاندن استعاره ایتمشدر . اون ایکنجی قرنده غربه طوغری دخی توجه اولندی . لومباردیا استادلری « ولادمیر »ده کائن « معراج مریم » کلیساسنی انشا ایتدیلر .

اون بشنجی واون التنجی قرنلرده اوچنجی یوان ایله خلفلری مسقوویه اجنبی معمارلرینی جلب ایدەرك غرب اسلوبلرینی روس قواعدی ایله مزج ایتدیلر .

رساملقده ، نقارلقده ، تزییناتده بیزانس منقولاتی دوام ایتمش ایسه‌ده انلره دخی قواعد اجنبیه قارشدیر- لمشدر .

جنوب طرفلرنده قرن سابعدن اعتباراً اتراك سلجوقیه‌نك ورودینه دكین كرجستان ایله ارمنستان معلومات یونانیه‌یی آلدیلر وایستدكلری كبی تعدیل ایتدیلر . علی الخصوص ارضروم كلیسالرنده اشبو نیم استقلال محسوسدر .

اوچنجی فصل

— عرب صنایعی یانده ر —

مندرجات : عرب مدنیتنك تولدی ؛ ثروت واحتشام . زراعت . صنایع . تجارت . فنون . — عرب صنایعی وبیزانس ایله عجم نفوذی ، باشلوجه آثار . تصاویره دائر صنایع .

۱۱۳ عرب مدنیتنك تولدی . — دین اسلام حرستیانلق کبی بالجمله عالمه کشاده ایدی . مغلوبلر دین اسلامی قبول ایتدکاری آنده مسلمانلرك مرتبه‌سنه نائل اولورلر ایدی . روملر ، عجملر دین اسلامی قبول ایتمش اولسونلر ویا اولمسونلر همان عربجه تکلمه باشلادیلر وعادتلرینی اسلام فاتحلرینك عاداتیله مزج ایتدیلر .

عربلر ، مملکتلرندن خروج ایده‌رك استحصال صنایع ایتدکدن صوکره هنوز حال وحشتده اولان افریقا اهالیسنی وبربریلری تمدین ایلدیلر .

١١٤ .— ثروت واحتشام .— سوریه‌ده

وعجمستانده تولد ایدن عرب مدنیتی شرقی
الاصلدر . اولاً شام خلیفه‌لری عجم حکمدارلرینه
تقلید وهر طرفی یشیل مرمر ایله دوشنمش
بر سرایده اقامت ایدرلر ایدی. آولینك اورته‌سنده بیوك
بر حوض بولنور ایدی كه طاشوب قوشلر ایله مملو
اولان بغچه‌یی اروا ایدر ایدی . معیتلرنده مغنی كوله‌لر
وجاریه‌لر بولنور وبزم الفتلرنده كل شروبی نوش
ایدیلور ایدی .— مجمع غرائب اولان « بغداد » شهری
همان بر قاچ سنه ظرفنده تأسیس وانشا ایدلدی .
دمیردن درت قپوسی وار ایدی كه هر بری مذهب
بر قبه ایله مستور ایدی . سرای حكمداری ، شهرك
وسطنده بولنور ودائراً مادار دیوارلرله محاط بر شهر
مستقل تشكیل ایدر ایدی ، سرایه واصل اولمق ایچون اوچ
قپودن واوچ میداندن كچمك لازم كلیر ایدی . سرایك
قبول صالوننده التوندن براغاج كوریلور ایدی كه
مجوهرات ایله وزنجیرلنمش ارسلانلر ایله مزین ایدی ،
فواره‌لی حوضلر هوایه سرینلك ویرردی .

« مصر » خلفاسنڭ بر باغچه‌سی وار ایدی که اغاجلری آلتوندن ، چیچکلری مجوهراتدن و دوشه‌مه‌سی مینادن معمول ایدی .

اندلسده کائن قوردو (قرطبه) شهرنده دخی عینی احتشام ، بیهوده و فائده‌سز بر حیات حکم سورر ایدی . شرقده اولدیغی کبی اوراده دخی خلیفه اطرافندن شعرانی ومطربلری نزدینه جلب ایدر و آلتون ایله طولی کیسه‌لر عطیه ایدرك مسکنلرینه اعاده ایلر ایدی .

زنکین تاجرلرك خانه‌لرنده دخی کالر و رایحه‌لی اغاجلر ایله مملو باغچه‌لر ، غالی خالیلر ، ایپك قوماشلری ، مجوهرات ایله لمعه‌پاش آلتون لکنلر ، کموش سفره طاقملری ، آلتون بخوردانلرده یانان عربستان عطریاتی بولنور ایدی . ایشته شرقك احتشامی بویله ایدی ؛ آنلر حوائج ضروریه‌لرینه الویرشلی شیلری دکل ، قیمتلی ماده‌لری تحری ایدرلر ایدی .

١١٥ — زراعت . — عرب حکمدارلرینڭ قاعدهٔ اساسیه‌لری شودر : « اراضی اوزرنده

زراعته لازم اولان جدوللری آچمق ، حکومتك الك برنجی وظائفندندر . »

فی الحقیقه عرب حکمدارلری قویولر حفر ایتدیررلر ، یکیدن منابع کشف ایدنلره مکافات نقدیه ویررلر وصویك قیمشولر بیننده صورت تقسیمنی مبین نظامات وضع ایدرلر ایدی .

مصر ، سوریه ، بابل کبی بلاد حاره ومحترقه‌نك سقی واروا اولندقلری زمان غایت محصولدار اولمسی عربلره صویك قیمتنی واندن نه صورتله استفاده اولنه‌جغنی تعلیم ایلدی .

اسپانیایه طولابلی قویو حفر ایتمك اصولنی ادخال ایتدیلر آنکله صویی قویودن چیقاررر وقنوات استقائیه ایله اطرافه نشر ایدرلر ایدی . « والانس » جوارنده واقع وعادتا بر بغچه کبی مزروع اولان « هورتا » صحراسی عربلر زماننك بر بقیه‌سیدر . « دیوان میاه » دنیلن وامور استقائیه‌یی رؤیت ایله موظف اولان محکمه عربلر طرفندن تأسیس اولنمش ایدی .

عربلر ، كندی حوزهٔ حكومتلرنده بولدقلری
هردرلو نباتاتی مملكتلرينك هرجهتنده نشر وزرع
ايدرلر ايدی . اوروپاده نيجه نباتات واردركه
اوروپالولر انلری يرلی ظن ايتمكده ايسه‌لرده حقيقت
حالده عربلر طرفندن سيجلياپه واسپانيايه كتيرلمش
واورادن دخی اوروپايه نقل اولنمشدر .

ازجمله پرنج ، زعفران ، كتن ، قيصی ،
پورتقال ، اغاج قاوونی ، خورما ، قوش قونماز ،
قاوون ، قوقولو اوزوملر ، مائی وصاری كللر ،
ياسمين نباتات مذكوره‌دندر . حتی اول وقتدن بری
آمريقايی احاطه ايدن پاموق وشكر قاميشی دخی
بوقبيلدندر .

١١٦ — صنايع — سوريه‌دوايرانده
عربلر برطاقم صنايع قديمه بولديلر : اشبو صنايع ،
عربلر طرفندن بالجمله ممالك اسلاميه‌يه نقل واصلاح
اولنمش ومدنيت حاضره‌ده‌كی صنايعك اساسی
اولمشدر .

بغداد وسوريه‌نك جامجی فابريقه‌لرنده مينالی
جاملر وپايمه اينجولر اعمال اولنور ايدی . عربلرك

سلاح فابریقه‌لرنده عجم قالری ، بصره‌نك اکری یتاغانلری ، یمن قلیجلری اعمال اولنور ایدی . مؤخراً سوریه‌ده شاملك مشهور سلاح دمیرلری ، اسپانیاده دخی « تولد » لك تاولی قلیجلری اعمال اولنمغه باشلامشدر .

آسیای صغرا طاغلرنده پاغی‌دن معمول خالیلر ، شامده اورتولر ، التون ایشله‌لی قوماشلر ، ایپکدن و یوکدن خفیف قوماشلر ، موصل ده غازلر (یعنی دولبندلر) نسج اولنور ایدی .

اشبو قوماشلری تزیین ایچون اوزرلرنده ایشلنمش اولان عجم رسملری ، طیور ، ارسلانلر ، وحوش و بعضیسی آثور یلردن اقتباس اولنان نباتات مخیله زمانمزك مواد تزیینیه‌سی صره‌سنه گچمشدر .

سمرقندده ، بغدادده دردنجی قرن هجریدن بری چینلیلردن تقلید ایدلمش اولمسی محتمل اولان کاغد فابریقه‌لری ایشلدیلیر ایدی . کاغدجیلق صنعتی بوممالکدن سیجلیایه و اسپانیایه گچمشدر .

غربده مشهور باقر فابریقه‌لری ، خفافلق صنعتی وار ایدی .

بغدادده شکر اعمال ایدیلیر ایدی که اساساً ایرانده احداث اولنمشیدی . عربلر شکر ایله قاپلانمش میوه‌لر ، شروبلر ، قوری شرابلر ، گل یاغی اعمالنی بیلیرلر ایدی .

١١٧ . — تجارت . — عرب بلاد وسیعه‌سنك براوجندن دیگر اوجنه قدر اهالی صلح ومسالمتده یشارلر ایدی . کندیلرینك محصولات ارضیه ومعمولات صناعیه‌لرینی بالسهوله یکدیگر یله مبادله ایده‌بیلن کاری کبی هندوچینك هنرور و صنعتکار اولان اهالیسندن اوروپا اقوام وحشیه‌سنه قدر جمله عالم ایله تجارت ایدرلر ایدی .

امتعهٔ تجاریه‌لری ، بحراً سفائن واسطه‌سیله وبراً دوه‌لر ایله نقل اولنور ایدی . عربلرك ایکی پای تخته منسوب ایکی بیوك تجارت لیمانلری وار ایدی : — برنجیسی عجم کورفزی اوزرنده واقع بصره شهریدرکه عربلره هندستان دکزینی مفتوح قیلار ایدی هندستاندن عطریات ، بهارات وفیل دیشی ایله محمول اوله‌رق ورود ایدن عرب سفائنی بصره‌ده حموله‌لرینی

بوشالدیرلر و هندسفائنی دخی اقا (هندده چیقان قیبو قیرمزی رنکنده برنوع رچینه) جام، شکر، کل صویی، یاغوق کوتوررلر ایدی. — ایکنجیسی اسکندریه‌درکه عربلره بحر سفیدی کشاده قیلار ایدی. اوواسطه ایله ایتالیا سفائنی کلیردی. بصره بغدادك، اسکندریه قاهره‌نك لیمانی ایدی.

بغداددن هر جهته کروان یوللری وار ایدی: شمال غربیده شام وسوریه جهتنه، شرقاً بصره‌یه وهنده، شمالاً بحر سیاه ساحلنده واقع وبیزانس حکومتنك امتعهٔ تجاریه‌سنك موردی اولان طربزون جهتنه، شمال شرقیده روسیه‌نك دریلری، بالی، بالدوینی بولنان بحرخزر ایله سمرقند جهتلرینه طوغری کروانلر کیدر ایدی. — قاهره‌دن غربه طوغری بیوك برکروان یولی وار ایدی‌که طرابلس ساحلی بوینجه کیده‌رك طنجه‌یه واصل اولور واورادن اسپانیا ایله تجارت ایدیلیر ایدی. جنوباً برطریق نیل بوینجه سودانه قدر چیقار، دیکر برطریق دخی آفریقانك شرق جهتی بوینجه کیدر ایدی‌که بوراده عربلر

ماغادوقسو ، كيلوعا ، صوفالا شهرلرينى تأسيس ايتديلر . بوجهتدن التون توزى ، فيل ديشى ، واسراى زنجيه كثير ايدى .

بغداد ، قاهره ، شام ، قيروان ، طنجه ، قرطبه ، سمرقند كبى بالجمله بيوك شهرلرده « پازار » ناميله بر تجارت محلى بولنور ايدى‌كه اوراده تاجرلر ارزاق وامتعه‌لرينى ياپارلر وفيئاتى اوزرينه پازارلق ايدرلر ايدى .

۱۱۸ . — فنون . — عربلر بيننده « كيم‌كه تحصيل علم ايچون سياحت ايدرسه جناب حق اكا جنت يولنى تسهيل ايدر » كلامى ضرب مثل ايدى . يالكز بر حديث نبوينك تحريى ايچون آيلرجه سياحت ايدن نيجه ذوات بولنور ايدى . مسلمانلر على‌الخصوص علوم شرعيه‌يى تحرى ايدرلر ايدى ؛ ممالك اسلاميه‌ده ترجيحاً تحصيل ايديلن علم علوم اعتقاديه ايدى . قرطبه مكتبلرنده برشاكرد قرآن كريمى اوكرنمك ايچون درت سنه واز برلمك ايچون سكز سنه چاليشور وبعده

يازمەسنى اوكرەنير ايدى . بووجهلە علم كلام وفقهدە متبحر علما يتشير ايدى .

قرآنك اشكال خارجيەسنى تحصيلدن علوم ادبيە تولدايتدى. بوصورتلە علم عقائد، علم فقه وعلوم ادبيە مسلمانلر نزدندە الڭ معتبر علملردن عبارت ايدى . — بيوك شهرلردە نيچە مدارس وار ايديكە تحصيل آرزوسندە بولنان ونشر علوم ايتمك ايستين ذوات اوراده اجتماع ايدرلر ايدى .

اشبو مدرسين يامجاناً و ياخود مستمعين طرفندن ويريلن براجرت مقابلندە علناً تدريس وايراد نطق ايدرلر ايدى . دردنجى قرن هجريدە بغداددە، شامدە، سمرقنددە حكومت طرفندن موظف مدرسين و بيوك دارالفنونلر وار ايدى .

شام، اسكندريە شهرلرندە واقع روم مكتبلرندە فنون يونانيە، علم هيئت، جغرافيا، رياضيات، علم طب محافظە اولنمشيدى .

عرب، عجم، رومدن حكومت اسلاميەدە يتشمش اولان علما كندى معلوماتلرينى اكمال وتوسيع

ایتدیلر . ابوعبدالله الخوارزمی نامنده برعرب عالمی ایلك دفعه اولمق اوزره علم جبره دائر براثر تدوین ایتدیکه بو اثر لاتینجه‌یه ترجمه اولندی . عرب جغرافیونی کروانلرك کیدوب کلدیکی بلاد بعیده‌یی توصیف ایتدیلر .

روم اطباسنك مؤلفاتندن علمای عرب بر « طب عملی » استنباط ایتدیلرکه ، قرون وسطاده زیاده مظهر تقدیر اولدی ؛ بوده ترتیب ادویه وحب اعمالی فنی ایدی . روملر کبی عربلر دخی بالجمله امراضه شفابخشا اوله‌جق بردوا آرادیلر . بوصورتله علوم سائره ایله برابر « کیمیاجیلق » دخی بین العرب برفن اولدی . فن مذکور ، اقوام شرقیه‌نك خیالنی تهییج ایده‌جك ایکی ماده عرض ایدر ایدی : بریسی « حجر فلسفی » درکه بالجمله معادنی آلتونه تحویل ایده‌جك ایدی . دیکری « اکسیر » درکه حیات وشباب ویره‌جك ایدی . هردرلو مواد قارشدیریله‌رق ، تسخین ، تقطیر ایدیله‌رك بوایکی ماده‌نك استحصالنه چالیشیلور ایدی . کیمیاجیلر کندی ایمبیقلرنده ،

قرنلرنده آرامدقلری شیلری بولدیلر . « اکسیر »
یرینه « الکئول » دنیلن « اسپرتو » یی بولدیلر .
مؤخراً « حجر فلسفی » تحری ایدیلیر ایکن المانیاده
« فوسفور » بولندی .

والحاصل « کیمیاجیلق » دنیلن صنعت
موهوم برشی اولەرق قالمش ایسەده علم کیمیایی تولید
اتمشدر . نته‌کیم متقدما کلدانیلر زماننده منجملك دخی
علم هیئتی تولید اتمش ایدی .

١١٩ . — عرب صنایعی : عجم نفوذی . —
عربلر ایله بیزانسلیلر وعجملر بیننده مناسبات کثیر
اولدیغندن بیزانس صنایعندن عرب صنایعنه انقلاب
طبیعی ایدی . عربلر ، فتوحات سریعه‌لریله
حکومتلرینی اسپانیادن هنده قدر توسیع ایتدکلری
وجمعیت نصرانیه‌یه قارشو برجمعیت معظمهٔ اسلامیه
میدانه کتیردکاری زمان مملکتلرینك الك بیوك شهرلرنده
پارلاق برمدنیت ظهوره کلدی ؛ قرون وسطاده عرب
فکری سرعت انتقال وذکا ایله متصف وتعلم وکشفیاته حریص
ایدی . اجنبی صنایعنی رد ایتمك خاطرلرینه بیله کلمیوب

بالعکس آنلری اوکرنمك واستفاده ایتمك ایسترلر وحتی رومـلرك علوم فلسـفیه‌لرندن وفنلرندن اقتباس ایدرلر ایدی .

حضرت محمد علیه‌السـلامك عربلره بر مسـلك جـدید تعیین بیوردیغی زمان آنلرك حال اجتماعیـلری اکثریلرینك ظن ایتدیکی وجهله مبادیده ذکل ایدی . یمنده زنکین ومسـعود شهرلر وار ایدی . ذاتاً عربلر شـبه جزیره‌لرینـك خارجنه یایلدقـلری زمان روما ایمـپراطورلغنی عاجز براقشـلر وفرات سـاحلنده « هـیرا » حکومتنی ، سـوریه‌ده « غسـان » حکومتنی تأسیس ایلمشلر ایدی .

مع مافیه ، عربلرك پك اساسـلی بر صنعتـلری اولدیغی اکلاشلیور . آنلر مغلوب ایتدکلری اقوامك نفوذ صناعیسنه تابع اولـدیلر .

بر سـرای ویا جامـع انشـاسنه احتیاج حس ایتدکارنده اونلری ایران ویا بیزانس اصولنـده انشـا ایدرلر ایدی ؛ لکن چوق کچمکسزین بوایکی مسلك صناعی اختـلاط ایتـدی وانلردن بر صنعت جـدیده چیقدی‌که « عرب صنایعی » نامی ویرلدی .

عربلر ، اوجه بنالرینی انشا وتزیین ایچون بیزانسلیلر ایله عجملردن ارباب صنایع جلب ایدرلر ایدی .

کوفه‌ده امام عمر جامع شریف انشاسنی همدان معماری « روزابه » یه احاله بیوردیلر .

معاویه‌نك زمان سلطنتنده « زیاد » اشبو جامع شریفك تکرار انشاسی ایچون ساسانیان معمارلرینه مراجعت ایتدی .

سوریه‌نك بك چوق جوامع شریفه‌سی کلیسالردن تحویل ایدلمش و یکیدن انشاسی مراد ایدلدیکنده معمارلری ونمونه‌لری بیزانسدن آلنمشدر .

ایکنجی قرن هجری اواخرنده خلیفه « ولید » مدینه ، قدس شریف ، شام شریف جامعلری ایچون استانبول روملرندن معمارلر جلب ایتمشدر .

اسپانیاده امیر عبدالرحمن دخی بو یولده حرکت ایلدی . قرطبه جامع شریفنك انشاسی ایچون (ایکنجی قرن هجری) روم ایمپراطوری کراسته

کوندردیکی کبی «زهرا» سراینك انشاسنده دخی بیزانسلیلر معاونت ایلمدیلر .

۱۲۰ .— عرب فن معماریسنك حالی .— ایمدی عرب آثارنده بیزانس انشا آتی ایله انشاآت ساسانیه‌نك قواعد اساسیه‌لری بولنور .

برسطح مربعی اوزرینه قبه انشاسی ، ستونلر اوزرینه قصر مکعبی بناسی ، کمر اصوللری اقوام مذکوره‌دن آلنمش وعالم اسلامیتك براوجندن دیکر اوجنه قدر انتشار ایلمشدر . پك چوق محلارده حتی جوامع شریفه‌نك بیله ترتیبات معماریه‌سی روم کلیسالرینك ترتیباتنی آکدیرر .

لکن عربلر آنلردن آلدقلری اشبو قواعد اساسیه اوزرینه نیجه قواعد جدیده علاوه ایلمدیلر .

هرنه‌قدر بنانك هیئت عمومیه‌سنی تبدیل ایتمامشلر ایسه‌ده منظره‌سنی تعدیل ایلمشلردر . هیچ برقوم ، عرب ابنیه‌سنك هرقسمنده چیچك کبی منتشر اولان اوقیمتدار تزییناتی عربلر قدر ایلرو کوتوره‌مه‌مشدر . بنانك هیچ برطرفنده خطوط مستقیمه‌نك اطرادی ،

سطوح مستویه‌نك یکنسقلغی موجب نفرت بر حالده دکلدر .

آنلری منظره‌یه حسن ویره‌جك برطرزده اطرافدن چیقاردیلر . هردرلو قواعددن خارج ظن اولنان شو اویونجقلر دقیق برذوق صنایع ایله تنظیم ایدلمشدر .

عرب معمارلری ، تام کمر شکلنده‌کی قوسك انحناسنی بکنمدکلرندن بعضاً آنی تمدید ایله آت نعلی کبی برشکل مقوس اعطا ایتدیلر ویاقوس منکسر شکلنی ویردیلر . قبه‌نك مستندی اولان ستونلر عرب معمارلرینه پك ساده وصغوق کوروندیکندن آنی تزیین ایتدیلر و بعضاً قبه‌یی تماماً احاطه ایده‌جك برستالاقیتت شکلنی ویردیلر .

خارجاً قبه غایت سیوریدر ، حتی چوق کره سیوری براوج ایله نهایت بولور و برشکل بصلی ابراز ایدر . دیوارلرك ، سقفلرك اوزرنده برطاقم تزیینات واردرکه الیوم اوروپا معمارلری بیننده « عربی » نامی ویریلن عرب اویمه‌لری ونقشلری بونلردن اقتباس اولنمشدر .

بنالرك لوحه‌لرنده برطاقم حروفات واردركه بريازى اولمقدن زياده اسباب تزنيه‌يه مشابهدرلر .

عرب فن معماريسنك الك كوزل اثرلرى ، جوامع شريفه ايله سرايلردر .

هركسك معلومى اولديغى وجهله جوامع شريفه‌نك خارجنده بيوك رواقلرى حاوى واسع برآولى واردركه درونده چوق كره اغاجلر مغروس و وسطنده ابدست المق ايچون شادروانلر موضوعدر . جامع شريفك بنا جهتنده اوقدى بالا مناره‌لر بولنوركه اطرافنده « شرفه » دينلن چيقيندبلى محللر واردر ؛ مؤذن وقت صلاتك حلولنى اورادن مسلمينه اعلان ايدر . جامع شريفك داخلنده بيوك برساحه واردر ، اوراده مؤمنين اجتماع ايدرلر . كايسالرك درونده پاپاسلره مخصوص محللر اولديغى كبى جوامع شريفه‌ده خصوصى يرلر يوقدر . يالكز اوزرى بركوچوك قبه ايله مستور ومكهٔ مكرمه جهتنه متوجه برمحراب واردر ؛ مسلمانلر اوطرفه طوغرى اداى صلات ايدرلر . محرابك صاغ جهتنده خطبه اوقومغه مخصوص برده منبر واردر . ايشته بلاد

اسلامیه‌ده بولنان جوامع شریفه‌نك اساس ترتیبی بوندن عبارت اولوب انجق بعض تفرعاتنده اختلاف واقع اولور .

برعرب سرایی ، بر اکثریه محلی اولوب بلاد حاره‌نك عادتی وجهله خارجاً دوز بردیوار ابراز ایدر . صالونلر ازمنهٔ عتیقه‌خانه‌لری کبی داخلی برآولی‌یه طوغری توجیه اولنمشدرکه درونده اغاجلر مغروس اولوب برحوض ایله سقی اولنور غرناطه‌ده (الحمرا) سراینده واقع اومشهور ارسلانلر آولیسنده مرمردن معمول اون ایکی ارسلان طرفندن تحمل ایدلمش صومرمردن بیوك برمخزندن صوفوران ایدر . آولینك جوانبی دهلیز تشکیل ایده‌جك وجهله ستونلر ایله محاطدر .

عرب ستونلری عجم معماریسنده اولدیغی کبی اینجه ومرتفعدر . انلرك اوزرنده آلچیدن ویا مرمرکرجندن معمول اینجه وخفیف دیوارلر بولنور . ستونلری توحید ایدن کمرلر قدمانك معلومی اولمیان غریب شکللرده‌در : بعضی دیلیملر ، ویا آت نعلی ، ویاحاده شکلنده اولور . ایشته بواصول معماری ، خفیف ،

لطيف ، نازك بر اصولدركه بنا عادتا مقوادن معمـول ظن اولنور .

١٢١ —• باشلوجه آثار •— عرب فن معماريسى ازمان و امكنه‌نك تبـدلنه كـوره مختلف شـكللر اكتسـا ايتمش ايسـه‌ده هر طرفده كنديني طانتديراجق اوصاف اساسيه‌يى حائزدر .

مصرده ، قاهرده‌ده قرناً بعد قرن عرب معماريسنك ترقياتى جوامع شريفه‌ده مشاهده اولنمقده‌در .

عمرو جامعى (قرن اول) تولون جامعى (قرن ثالث) الازهر جامعى (قرن رابع) بارقوب جامعى (قرن سادس) حسن جامعى (قرن ثامن) مفيد جامـعى ، قيط بك جامعى (قرن تاسع) .

اسپانيه‌ده ، عرب فن معماريسى تام زينتى ايله نمايان اولمقده‌در . اشبو تزيينات ؛ مع التأسف بونجه فلاكتلره دوچار اولان قرطبه جامعنده (قرن ثانى) وعلى الخصوص غرناطه‌ده واقـع اولوب عادتا پرى معمارلريتك اثرى ظن اولنان « الحمرا » قصرنده كورلمكده‌در . « ٧ — ٨ قرن » (شـو صوك

سنه ظرفنده قصر مذ کورك قسم مهمی اسپانیوللر طرفندن احراق ایدلمکله جانبلرحقنده حکومت محلیه طرفندن تعقیبات اجرا ایدلمکده‌در .)

سجلیاده عرب حکومتنك آثاری پك نادردر . نورمانلرك استیلاسندن صوکره دخی (قرن خامس) عرب صنایعی سجلیاده جایه اولنمش و خرستیان پرنسلری نزدنده مظهر رغبت اولمشدر الحالة هذه عرب معماریسی انجق قرن سادسه منسوب اولان « زیزا » و « کوبا » سرایلرنده کورلمکده اولدیغی کبی بعض کلیسالرده دخی عرب قواعدی خرستیان قواعدیله اختلاط ایتمشدر .

سوریه‌ده سلیمان علیه‌السلامك معبدینك محلنده انشا اولنان « عمر » جامعی یکیدن تعمیر ایدلمشدر .

دجله سواحلنده ، بغدادده ایکنجی واوچنجی قرن هجری‌یه قدر کثرتله موجود اولان آثار نفیسه شمدی بالکلیه مفقوددر .

عجمستانده الحالة هذه موجود اولان جامعلر علی‌العموم قرن تاسعدن مقدم دکلدر . بونلرك

کندیلرینه مخصوص اولان منظرەسی آنلری سائرلرندن تفریق ایدر . منارەلری طار اولوب فابریقه باجاسنه مشابهدر . بنانك مدخلنی بیوك برقاپو تشکیل ایدر ، قبەسی دخی اکثریت اوزره بصلی اولور .

هندستانده : قرن سادس هجریدن بری مدنیت اسلامیەنك مرکزی اولان « دلهی » شهرنده عجم اصولی حکم سورمکدەدر . بیوك مغوللرك زمان ادارەسنده اصول مذکوره اوزره انشا ایدیلن الك کوزل آثار شاه اکبرك مرقدی ، شاه جهانك سرایی اولوب سکزنجی وطقوزنجی قرن هجریه مصادفدر .

آسیانك شمال غربیسنده اتراك سلچوقیه و بعده عثمانلیلر طرفندن بشنجی قرن هجریدن التنجی قرنه قدر قونیه ده ، قیصریه ده ، ارضرومده ، ازنیقده ، بروسه ده کوزل بنالر انشا ایدلمشدرکه بونلرده بیزانس ، ارمنستان ، عجمستان کبی ممالك مجاورەنك اصول معماریسی اختلاط ایتمشدر .

اخیراً عثمانلیلر استانبولده یرلشدکدن صوکره

آیاصوفیه آنلره نمونهٔ امتثال اولمش و متمادیاً نیجه آثار نفیسه حصوله کتورلمشدر .

ذاتاً سلطان محمد خان ثانینك معماری اولان « قریستودولوس » بیزانسلی ایدی .

۱۲۲ .— تصاویره دائر صنایع .—

انسان شکلنده هیاکل اعمالی شریعت اسلامیه‌ده مذموم اولدیغندن عرب صنایعنده رسم ایله فن نقر محدود قالمشدر . مع مافیه اشبو ممنوعیته دائما رعایت ایدلمه‌دی . فی الحقیقه مورخلر برطاقم رساملردن ، نقارلردن کبرج نقشلرندن ، هیاکلدن بحث ایتمکده‌درلر . « الحمرا » صالونلرندن برینك طوانده بعض صحنه‌لر نقش ایدلمشدر . یازمه کتابلرده ، اوانینك و صندوقچه‌لرك کنارلرنده دخی بعض تصاویر بولنمشدر .

بونلر مستثنیاتدن معدود ایسه‌ده مؤخراً عجملر ایله مغوللر تصویر اعمالنده دوام ایتدیلر لکن سائر اقوام اسلامیه‌نك صلابت اخلاقیه‌سی تصاویری بالکلیه ازاله ایتدی . رسامل و نقاشلر اکثریت اوزره ازهاره

واشكال هندسيه يه دائر تزيينات حصوله كتيرديلر وبونلره دائر غايت لطيف قواعد احداث ايلديلر .

حرف وصنايع ' زياده‌سيله نائل ترقی اولدی. قيومجيلق ' معادن اوزرينه التون وكموش تللرينی قاقق صنعتی ' كيره‌ميت وچينی اعمالی صنعتی ' قماش وخالی طوقومق صنعتی عربلرك مهارتلرينه برهاندر . بونلرده‌كی تناسب انظاری حيرتده براغير. علی الخصوص آسيانه بنالرك تزيينی ايچون قوللانيلان مينالی طوغله‌لر ; معدن رنكنده ياپلمش اندلس فغفورلری ' پك چوغی ازمنهٔ متأخره‌يه منسوب اولوب اليوم اصول جديده‌نك رقابت ايتمك ايستديكی قاليچه‌لر مثال اوله‌رق ايراد ايديله بيلير .

١٢٣ . — مدنيت شرقيه‌نك غربه دخولی . — غربليلر ' اقوام شرقيه ايله اختلاطلری سببيله تمدن ايتمشلردر . شو قدركه برشرق اختراعنك اوروپايه هانكی طريق ايله كيرديكنی كسديرمك مشكلدر: يعنی اهل صليب طرفندن ' ويا سيجليا حكومت اسلاميه‌سی طرفندن' ويا ايتاليا تاجرلری طرفندن؛ ويا اندلسليلر جانبندن كتيرلديكی قطعياً بيلنه‌مز .

اوروپالیلرك عربلردن اقتباس ایتدکاری شیلرپك چوق ایسه‌ده بعضلری بروجه زیر تعداد اولنه‌بیلور.

اولاً : قره بغدای ، قوش قونماز ، کنه‌ویر ، کتن ، دوداغاجی ، زعفران ، پرنج ، خورما ، لیمون ، پورتقال ، حتی قهوه ، پاموق وشکر قامیشی عربلردن اوروپالیلره کچوب آمریقا زراعتنك باشلوجه‌لری اولمشدر.

ثانیاً : اوروپا احتشاماتنك چوغی ازجمله شام دامسقه‌سی ، کچی دریسی سختیانی ، التون وکموش ایله ایشلنمش ایپك قوماشلر ، موصل قوماش ، غاز تولبند ، قطیفه‌لر ، بللورلر وچامر ، کاغد ، شکر ، شکرلمه‌جیلك ، شروبلر عربلردن کلمشدر.

ثالثاً اوروپا فنوندن چوغنك مبادیسی ومثلا علم جبر ، مثلثات ، کیمیا ، وعربلرك هندولردن الوبده الك مغلق حساباتی تسهیل ایتدکاری ارقام هندیه عربلردن کلدیکی کبی ؛ ایتالیالیلرك زمانمزه قدر اعتقاد ایتدکاری سحر وطلسمات ، وبعض المانیا پرنسلرینك

هنوز اون يدنجى قرنه قدر آلتون ياپمغه تحرى ايتدير . دكارى « حجر فلسفى » دخى بو جمله ده‌در .

والحاصل عربلر يونانستان ، ايران ، هند ، وحتى چين كبى شرقك الك اسكى عالملرينك باجمله مخترعات فكريه ومكتسبات علميه‌لرينى جمع وادخار ايتمشلر ايدى ؛ انلرى اوروپايه نقل ايتديلر . اوروپا السنهٔ حاضره سنده داخل اولان نيجه الفاظ عربيه ومصطلحات فنيه بو افادات‌مزه شاهددر . غربك حال وحشتده اولان اقوامنى عربلر طريق مدنيته ادخال ايتمشلردر .

هر نه قدر اوروپانك افكار وصنايعى ازمنهٔ عتيقه يه متسلسلا مربوط ايسه ده جمعيت بشريه نك حياتنى سهيل ولطيف قيلان باجمله مخترعات اوروپايه عربلردن كلمشدر . ـــ

فصل رابع

ایران صنایعی بیانندهدر

١٢٤ ۰— بالاده کورلدیکی وجهله عجمستان قرون وسطانك صنایع شرقیه‌سنده برموقع مخصوص طوتمشدر · عجم صنایعی اول امرده عرب صنایعنك تشکلنه معاونت ایتمشیدی ، حالبوکه عرب صنایعی تشکل ایتدکدن صوکره آنی بالتعدیل قبول ایلدی .

عجمستان، آسیای غربی ایله منتهای شرق اره‌سنده واقع اولدیغندن عناصر مختلفه‌نك بالضرور اختلاط ایتدیکی نقاط متوسطه‌دن بریدر . عجمستان، هردورده اقوام غربیه ایله اجرای مناسبات ایتدیکی کبی قرون وسطانك نهایتنده بیزانس ایمپراطورلغی ایله ومؤخراً وندیکالیلر واهل صلیب ایله مناسباتده بولنمشدر . اونجی قرن هجریدن اعتباراً عجم معمولاتنده ایتالیاصنایعی آثاری مشاهده اولنه‌یورایسه‌ده فرانسه‌نك پومپادور اصولنك اثری بولنه‌ماقده‌در . عجمستان دیکر طرفدن هند ، چین ، ژاپونیا ومنتهای شرق

اوزریه نشر صنایع ایتمشدر . اسلوبی ، تزیناتی تصویرلرینك وضعیتی ممالك مذکوره صنایعنده نمایان اولمقده. دردردنجی وسکزنجی قرنلرده مغوللرك زیر اداره‌سنده چین وهندك برقسمیله عجمستانك اتحادی اشبو مناسباتی دها زیاده توسیع ایتدی . « هلاکوخان » یدنجی قرنده چین ارباب صنایعنی عجمستانده یرلشدیرمش ایدی ، « جنکیزخان » ایسه عجملری چینه سوق ایتمشدر .

ساسانیانك سقوطندنبری « قرن اول » قرون وسطاده یقین وقتلره قدر عجم صنایعنك تاریخی ظلمت مجهولیت ایچنده قالمشدر . الده بولنان آثارك چوغی طقوزنجی قرنی تجاوز ایتمز .

فن معماری برطرف ایدیلورسه عجم معمولاتندن اك زیاده حائز اهمیت اولانلر : منقش باقرلر ، فغفوریلر صولی بویا رسملریدر . عجملرك صولی بویا رسملری هر نه‌قدر پك زیاده مهارتلی وحقیقتده مطالق دکل ایسه‌ده اسلوبی ظریف ونازك ، الوانی لطیف اولمسی حسبیله شایان تقدیردر .

فصل خامس

ـ هند صنایعی بیاننده‌در ـ

مندرجات : هند مذهبلرینك مبادیسی وآثاری . هندستانده فن نقر . هند صنایعنك احوال عمومیه‌سی . هند صنایعنك انتشاری .

١٢٥ . — هند مذهبلرینك مبادیسی وآثاری . —

(عرب وعجم) صنایعی هندستانه داخل اولدیغی زمان یرلی صنایعی چوقدنبری موجود ایدی . اولی معلوم اولمیان برزماندن بری هندده توطن ایتمش اولان اقوام آریانیه هر ملتدن اول طریق مدنیتده بردرجهٔ عالیه‌یه واصل اولمشلر ایدی . مذهب قدیملری اولان « ویدا » مذهبی هندولرك افکاری اوزرینه تمامیٔ نفوذینی اجرا ایدر ایدی . بو مذهبده باشلوجه ایکی اله قبول اولنوردی : بری «ایندرا» یعنی کائنات دیکری « آینی » یعنی اتش ایدی . ایکنجی درجه‌ده برطاقم الهلری دخی وار ایدی که سبعهٔ سیاره آنلردن ایدی . برمدت صکره اشبو مذهب

قدیم یرینه آندن نشئت ایدن « براهما » مذهبی تأسس ایتدی ، بومذهبده « براهما » عالمك خالقی « ویشنو » مدیر ومحافظی « سیوا » مخربی اولوب اوچی برلکده براله مثلث تشکیل ایدرلر ایدی . « وه‌دا » کتابنده‌کی الهلر بومذهبده دخی قبول ایدلمش ایسه‌ده ایکنجی درجه‌یه ایندیرلمشدر . « براهما » مذهبی پك چوق قواعده مربوط وغایت ضیق اولدیغندن رؤسای روحانیه‌نك تغلبنی جلب ایتمش ایدی . بوندن بشقه « مانو » اسمنده‌کی واضع قانونلری ، اهالیی یکدیکرندن شدیداً تجرید وتفریق ایده‌جك وجهله « قاست » یاد ایدیلن صنوف اربعه‌یه تقسیم ایتدی . آنلردن « برهمنلر » صنفی براهمانك باشندن ، « محاربلر » قوللرندن ، « زراع وتجار » بجاقلرندن ، « اصناف » آیاقلرندن چیقمش ایدی . بونلردن بشقه « پاری » دینلن بشنجی برسرسری کروهی وار ایدی‌که اصلا انساندن معدود دکل ایدی .

مؤخراً « بودا » نام مؤسس مشهور (قبل‌المیلاد نهایت قرن سادس) براهما مسلکنك علیهنده بولندی .

بونك تأسيس ايتديكی مذهب ، قواعدينك وسعتی وجهت معنويه وخلقيه سنك ارتقاسی سببيله هندوستانده ونواحیٔ مجاورەده شيوع بولدی ومؤخراً برهمنلرك غلياني سببيله بو مذهب اربابی هنددن طرد اولندقلرندن مغولستان وچين وتبت طرفلرينه ياييلديلر . بشنجی قرن ميلاديدن بری هرايكی مذهب اختلاط ايتمكده‌در .

هند صنايعنك اك قديم اثرلری ، معلوممز دكلدر . الآن موجود اولانلردن پك چوغی تاريخ ميلاديدن مؤخردر . « بودا » مسلكنده ياپيلان اثرلر بودانك عظامنه ، اشيای مقدسه سنه ، بودا مذهبنك عزيزلرينه مخصوص بنالردر .

بونلرك چوغی طبقات اوزره ياپلمش اهراملردن عبارتدركه اوستی تراجه‌لرله ايله مستور وبيوك قپولری حاوی ودیركلر ايله مزيندر .

« بودا » مذهبنك مناسترلری قيا دروننده حفر ايدلمش ودرونی ستونلرايله طوتديرلمشدر . بونلرك تزييناتی پك چوقدر . قارلی ، صالسه‌ت جزيره‌سی معبدلری كبی .

براهما مذهبی دخی آثار مذکوره‌یی طاغلره قدر نشر وتعمیم ایتدی . الورا ، الهفانتا معبدلری بونلرك الك كوزل نمونه‌سیدر .

هند صنایعنك باشلوجه اثرلری « پاغوده » دینلن معبدلردركه اطرافی واسع كمرلر، آولیلر ، صالونلر، متعدد محرابلر ایله محاطدر .

هندوستانك پك چوق اثرلری ایچون قطعی بر تاریخ تعیین ایدیله‌مز . مع‌مافیه اثار مذکوره مختلف دورلرده حصوله كتورلمش وبونلر ایچون نیچه قرنلر چالیشلمشدر .

اشبو آثارك كافه‌سنده عینی اوصاف حكم سورمكده‌در . خطوط تزیینیه ، یكدیكرینه قاریشمش وبنانك هر طرفنه انتشار ایتمشدر . ساده‌لك ، انتظام بونلرده مفقوددر .

١٢٦ .— هندوستانده فن نقر .— آثار هندیه‌ده هیكللر ، قبارتمه رسملر پك چوقدر . بر طرفنده عظمتنما خلیاره طالمش و « ونیرو انا » یعنی تارك دنیا حالنه كیرمش بودالر كوریلور ؛ دیكر طرفدن براهما

مذهبنك كوستر دیکی اساطیرك صحنه‌لری ترسیم ایدلمش وبراهمانك، ویشنونك، سیوانك و شکل انسانی ایله شکل حیوانی‌یی جمع ایدن سائر معبودلرك سرکذشتی تصویر ایدلمشدر.

تصاویره دائر مجموعه‌لر، مهارتدن عاری اولوب تخاذ ایدیلن اساسلردن چوغی دخی مواد فاجعه‌یه دائردر. تصاویر مذکوره غیر طبیعی اولمقله برابر بوسبوتونده لطافتسز دکلدر.

دیوار رسملری، نادر بولنور. صولی بویا رسملری، قرون اخیره‌ده تزاید ایتمش ایسه‌ده بونلرده هند ارباب صنایعی آثار ایرانیه‌یه تقلید ایتمشلردر.

١٢٧. — هند صنایعنك احوال عمومیه‌سی. — صنایع هندیه نه قدر مزین، نه قدر قیمتدار ایسه متانت ولطافت جهتلری اوقدر مفقوددر.

ادبیات هندیه‌ده دخی بو اعتدالسزلق مشاهده اولنور. هندولرك افکارینه برمقیاس صحیح یوقدر. اکثریا لطافت طبیعیه‌یه بر انتظامسزلق واشکال غریبه قاریشدیرلمشدر. بنالرنده کی تصاویر تزیینیه، شعرلرنده‌کی

تشبیهات واستعارات قدر قاریشق بر صورتده کثرتلمیدر .

هند صنایعی ، ظاهراً کندینه مخصوص کبی کورنمکده ایسه‌ده لدی التدقیق تأثیرات غریبه نمایان اولور . بعض جهتلری عجمستانی ، آثوری ، حتی یونانستانی ، مصری تخطر ایتدیرر . اسکندر کبیرك استیلاسندن صکره بر طاقم روم سلاله لری هندده یرلشمش ایدی .

اوچ اساسلی مذهب یعنی بودا مذهبی ، براهما مذهبنك مختلف فرقه‌لری ، اسلامیتك درت بش فرقه‌سی هندده اجتماع ایتدیکی کبی اقوام آریانیه ، عربلر ، مغوللر ، افغانلر و عجملر هندده کندی مدنیتلرینی نشر ایتمشلر و بونلرك جمله‌سی قرون مختلفه‌ده تکثیر آثار ایلمشلردر . هند اراضیٔ وسیعه‌سنده اختلاط ایدن شو عناصر مختلفه دن ملی بر فن معماری تحصل ایتمشدرکه هم یرلی قواعدینی هم قواعد اجنبیه‌یی حاویدر . ایشته بو احوال انکلیزلرك استیلاسنه قدر دوام ایتدیکی کبی ، فی

بومناهذا خیرت فزا سرایلر ومحتشم مرقدلر حصوله کتیر مشدر .

١٢٨ . — هند صنایعنك انتشاری . —

« براهما » مذهبی ممالك مجاوره‌یه انتشار ایتمشیدی. « بودا » مذهبی دخی هنددن طرد اولندیغنده منتهای شرقك قسم اعظمنی استیلا ایلدی . هند صنایعی دخی معبودلرینك حرکتنه اتباع ایله بالجمله ممالك مجاوره‌ده نشر آثار ایتمشدر .

نته‌کیم هند چینیده ، قامبوجه‌ده آثار هندیه مشهود اولدیغی کبی « آنغ قور » قطعه‌سنك حاوی اولدیغی معابد وابنیه آثار هندیه‌یی ارائه ایدیور ، که بونلرك میلادی قرن سابعدن اون دردنجی قرنه قدر حصوله کلمش اولمسی مظنوندر .

فصل سادس

— چين صنايعى بيانندهدر . —

١٢٩ . — چين وژاپونيا، اصل بودا مذهبنى قبول ايدن مملكتلردر . فقط مذهب مذكور سادهلكنى غائب ايتمش وعادتا بر پتپرست مذهبى اولمشدر .

چينك تاريخ صنايعى ، هنوز تنظيم ايديلهمهمشدر . بعضلرى ميلادعيسادن مقدم اولان تونج اوانيسى ايله ميلادك اون دردنجى قرننه مصادف اولديغى اكلاشيلان وتزيينات بقيهدن عد ايديلن بعض پورسلن قابلرى مستثنا طوتلديغى حالده چين حقندهكى معلوماتمز پك يكيدر ، اوچ ويادرت قرنى تجاوز ايتمز .

اكلاشلديغنه كوره چين صنعتكارلرى اولجه « بودا » صنايعنه تقليد ايتمشلر ايسهده مؤخراً چين صنايعى كنديته مخصوص برشكل آلمشدر .

على الخصوص رساملغك اولدقچه اسكى برزماندنبرى اشكال اساسيهيى حائز اولديغى ظن اولنهيور . قرن عاشرده « ماقودى » نامنده برعجم

سیاحی چین رساملرینی ثنا ایتمشدر . اون دردنجی قرن میلادیده چینی زیارت ایدن برعرب سیاحی یازیورکه : رساملق نقطهٔ نظرنده کرك خرستیانلردن وکرك اقوام سائره‌دن هیچ بری چین صنعتکارلریله رقابت ایده‌مز .

١٣٠ . — چین معماریسنه دائر بعض آثار . —

چین معماریسی غایت متنوع اولوب موجب حیرت پك چوق اثرلر ابراز ایدر ایسه‌ده بزم کبی اقوام اجنبیه نك ذوق صناعیسنه واعتیاد اتنه موافق کلمز .

چین معمارلری تاریخ میلادیدن ایکی قرن اول التی یوز فرسخ طولنده ، قله‌لر ایله مستحکم واوزرنده التی سوارینك قوشه‌جغی وجهله کنیش بردیوار انشا ایتمشلردر .

ینه زمان مذکورده یوز التمش مترو وسعتنده بر دره‌نك اوستنه تام کمر اولمق اوزره یالکز بر کوپری انشا اولنمشدر . بوندن بشقه متعدد کمرلری حاوی نیجه کوپریلر اولدیغی کبی معلق کوپریلری دخی واردر .

تاریخ میلادینك قرن سابعنده برچین حکمداری سرایینك اوکنده معدندن معمول واسع ایکی تپه‌جك

اوزرینه اوتوز بشر مترو ارتفاعنده باقردن ودمیردن ایکی ستون رکز ایتدیرمشدر .

چینه بودا مذهبی ایله برابر مرتفع قوله‌لر استعمالی دخی انتشار ایتدیکندن هیچ برقوم چینلیلری اشبو آثار غریبه‌نك انشاسی خصوصنده تجاوز ایده‌مامشدر .

نانکین شهرنده شایان استغراب وجسیم برپورسلن قله‌سی واردرکه ارتفاعی یوز مترویه واصل اولور. اشبو قله‌نك انشاسی اون بشنجی قرنه تصادف ایدوب تخمیناً بشنجی قرنده انشا ایدلمش اولان دیکر برقله‌نك محلنده مبنیدر. اساساً دمیردن معمول سکز عدد زنجیر مذکور قله‌نك ذروه‌سندن آشاغی طوغری سکز کوشه‌دن هر برینك اوزرینه نزول ایده‌رك پرنجدن معمول یتمش ایکی چاکی حاوی ایدی . دیکرسکسان چاك دخی قله‌نك طقوز طبقه‌سنك مجلی سقفلرنده معلق ایدی‌که اشبو سقفلر یوز یکرمی سکز شمعه ایله تزیین اولنور ایدی. ینه مذکور قله‌نك ذروه‌سنده دمیردن معمول برحلزون ایله محاط بیوك بردیرك مرکوزدرکه اوجنده

غایت جسیم ومذهب برکره ایله تتویج اولنمشدر . ایشته
چینلیلرك « پورسلن قله‌سی » تسمیه ایتدکلری بوندن
عبارت اولوب وجه تسمیه دخی دیوارلرینك وسقفلرینك
پارلاق اوانی ایله مستور ومزین اولمسیدر .

فصل سابع

– ژاپونیا صنایعی بیانندەدر : –

١٣١ ٠— ژاپونیانك تاریخ صنایعی ، کشفیات اخیرە سایەسندە پك زیادە میدان وضوحە چیقمشدر . معمافیە اصللری صورت موثوقەدە تعیین ایدیلەمین ژاپونیا اهالیسنك بالجملە احوالی تماماً معلوم دکلدر . قبول ایدیلن بعض افکارە کورە التنجی قرن میلادیە طوغری « بودا » مسلکی « قورە » دن اخذ اولندیغی کبی ایلرودە چین وعجم اساسلریلە اختلاط ایدن هند صنایعی دخی قرن مذکوردە قبول اولنمشدر لکن بوقوم عاقل ومجد اولدقلرندن خارجدن آلدقلری قواعدی تحویل وکندی فکرلرینە تطبیق ایتمشلردر . هرنە قدر ژاپونیا صنایعی صنایع سائرۀ شرقیەدن تولد ایتمش ایسەدە کندینە مخصوص برطرزە کیرمشدر .

ژاپونیا فن معماریسنك نمونەسی (نیقو) دە واقع «یەیاس» معبدیدرکە خطوطنك قار یشقلغی ؛

تزیيناتك كثرتی ایله هند معماریسنی ا كدیرر . بو ایكی مملكتك فن معماریسی بیننده‌كی فرق مواد مستعمله‌نك تفاوتندن و بونك نتیجه‌سی اوله‌رق اشكالك اختلافندن عبارتدر : ژاپونیا معمارلری اخشاب استعمالنی ترجیح ایدرلر .

ژاپونیاده فن نقر میلادك قرن سابعندن بری اجرا ایدلمكده‌در . ژاپونیا نقارلرینك الڭ زیاده ابراز مهارت ایتدكلری ماده تونجدركه آنی الوان مختلفه ایله تلوین ومتنوع شكلره افراغ ایدرلر . هندده اولدیغی كبی ژاپونیاده دخی « بودا » هیكللری حسدن ، لطافتدن آزاده طوررلر . بالعكس سائر منقوراتده حیات اثری كوزه چارپار ، محاربلر اعضالرینی بوزه‌رك كمال شدتله سلاحلرینی آته‌جق بر وضعیتده بولنورلر ، اوانینك یان طرفلرنده سواریلرڭ شكللری كوریلور . حیوانات عادتا حركت اوزره وملاعبه ایله مشتغل برحالده كورینورلر . اوراق ایله ازهار انشراح ایدرك ملتفة الساق اولورلر وانظاره حیرت ویره‌جك درجه‌ده تنوع ولطافت ایله تموج ایدرلر .

رسساملقده الك زياده مظـهر اعتـبار اولان (قاكه‌مونو) نام منقش طومارلردركه معبدلرك وخانه‌ لرك ديوارلريني آنلرله تزيين ايدرلر . قرن تاسعده حكمدار رسامی‌اولان (قوزه قانا اوقا) نك بر (قاكه‌مونو)سی اليوم موجود اولوب اسلوبی جهتيله (هند وعجم) صولو بويا رسملريني آكديرر .

ژاپونيا رساملغنك تاريخی الك زياده اون بشنجی قرندن بری معلومدر . قرن مذكوردن اون سكزنجی قرنك وسـطنه طوغری ژاپونياده ايكی بيوك مسـلك دوام ايتمشـدر : بری (توزا) مسـلكی ، ديكری (قانو) مسلكيدر .

توزا مسـلكی اون برنجی قرن ميلاديدن بری موجـود اولـوب منقولات مليـه يه تابع وتأثيرات اجنبيه يه معـترض برلی مسلكيدر . قانو مسـلكی ايسه چين نفوذينك تأثيريله فقط كنديسنه مخصوص اوصاف اخذ ايلمشدر .

توزا مسـلكنك اربابی فـن رسمی غايت ترقی ايتديرمشلردر ، مواد تاريخيه ومذهبيه يی ارائه ايدرلر ،

بونلرك غايت دقيق براسلوبلری واردركه بر طاقم شروطه مربوط اولوب تفرعات دقیقه ایله اشتغال ایدرلر . قانو مسلكنك اربابنده ایسه ذوق صنعت اوقدر ترقی ایتمدیكی كبی اسلوبلری ده پك پارلاق دكلدر .

بوصنعتكارلر طبیعتی وحیاتی تقلید ایتمك ایسترلرسه‌ده اشكالی ساده‌لشدیررلر وبرطاقم خطوط خفیفه ایله كوستررلر .

ژاپونیا تاریخ صنایعنك الك پارلاق دوری اون یدنجی قرندركه بومسلكلرك اختلاطندن بر مسلك، تشكل ایتمشدر (هوقوزائی) (١٧٦٠ ؟ — ١٨٤٩) بومسلك اربابنك بالاتریدر . رسام مرقوم عوامك اصول حیاتیه‌سنی نمونه اتخاذ ایدر ایدی . شاكردانه « فن تعلم ایدلمز ؛ صنعتكار اولمق ایچون آنجق طبیعتی تقلید ایتملیسیكز » دیر ایدی . رسمك واضح وطبیعی اولمسنه بوندن زیاده مبتلا كیمسه كورلمامشدر . حتی زماننده « رسم بوداله‌سی اختیار » دیه تلقیب ایدیلیردی . یتمش بش یاشنده ایكن شو جمله‌لری

یازمشدر : « التی یاشمدن بری اشیایی ترسیم وتصویر ایتمك مراقـنه دوشدم . لکن یتمش یاشمدن اول یاپدیغم رسملرك هیچ برندن ممنـون دکلم . یتمش اوچ یاشمـده طیـورك ، اسماکك ، نبـاتاتك حقیقی شکل وطبیعتلرینی بردرجه‌یه قـدرا کلایه بیلدم. یوز یاشمده بردرجهٔ عالِ العاله واصل اوله‌جـغم ، یوز اون یاشمده رسم ایده‌جکم برخط وحتی برنقطه بیله ذی حیات کبی کورینه‌جکدر »

رسام مرقـوم حکاکاره ، قلمکارلره ، (لقـا) اوزرینه رسم یاپانلره نمونه اولـق اوزره بیکلرله رسم ترك ایتمشـدر . بونلرك جمله‌سنده بروسعت قریحه ، برفکر مستقیم مشاهده اولنور .

ژاپونیانك بالجمله آثار صناعیه‌سی بزم کبی اقوام غربیه‌نك ذوق صناعیسندن اوزاقدر حتی اصیلزادکانه مخصوص اولان توزا مسلکـنك آثارنده بیله مصنوعات غربیه‌ده‌کی پارلاقلق یوقدر .

ژاپونیـا رسملرندن پك چوغی (قاکه مونو) لر ، قپو اوکنه اصیلان پرده‌لر ، رسم جزؤدانلری اولـوب

بونلرده اویله عقولی حیرتده براقه جق نفـاست یرینه وزلری الـداته جق احوال ترجیح ایدلمشـدر .

بیوك لوحه لرده طبیعتك خلافنه اوله رق تناظردن تحاشی ایدیله یور . بونلرك چوغی خفیف بر طاسلاقدن عبارت ایسه ده الوانی لطیف وعادتا حیـاته جولانگاه بررسم طاسلاغیدر. بورسملر بالجمله معمولات صناعیه ده یله منسـوجاتده ، چینی طاقـلرنده ، اسلحه ده ومـوا، سـائره ده دخی بولنور . وبونلرده مواد طبیعیه ایله غرائب محیره اختلاط ایدر .

فصل ثامن

— رومان صنایعی —

مندرجات : جرمانلرك اوروپاده توطنلرینك صنایعه تأثیری . — شارلمانك صنایعده کی موقعی . — صنایع ومناسترلر . — نورمانلرك استیلالرینك تأثیری . — اون برنجی قرنده بر تجدد مبدأی . — مناستر مسئله‌لکی ، « قلونی » اصولی . — رومان معماریسنك توندی . — رومان معماریسی . — فن معمارینك تأثیرات تدقیقه سی . — فن معماری یه دائر مختلف مسلکلر . — فرانسه خارجنده رومان صنایعی . — فن نقرك تجددی . — رسم : احجار ملونه رسمی ، ضمغلی بویا رسمی ، رسملی جاملر . — موسیقی .

۱۳۲ . — جرمانلرك اوروپاده توطنلری نك صنایعه تأثیری . — غربده نیجه قرنلر اثناسنده جمعیتك حالی صنایعك توسعنه مساعد بر صورتده دکل ایدی . روما اداره‌سنه حکومات ظالمه خلف اولدی واشبو تبدلات عظیمهٔ سیاسیه بر طاقم اختلالات جسیمه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق وقوعبولور ایدی . مدنیت عتیقه‌یی صورت وحشیانه‌ده تخریب ایدن

جرمانلر اولدی . آنلر وارث اولدقلری اسلافه تعجب خوان اولەرق نفوذلرینه تابع اولورلرسه ده کندولرینك حال مبادیدەکی تأسیساتلری ، افکار سخیفەلری روما صنایعنك اجراسنه فنا برصورتده تأثیر ایدر ایدی .

جرمانلرك روما حکومتنده انکشاف ایدن صنایعه دائر هیچ بر فکرلری یوق ایدی . « رین » نهرینك ماوراسنده اغاجدن وچالی چرپی ایله طوپراقدن معمول کلبەلرده اقامت ایدرلر ایدی . ابنیهٔ عمومیه انشا ایتمزلر وعلی العموم دبدبەلری اسلوب قدیم اوزره مجوهرات واسلحەدن عبارت ایدی . روما حکومتنه خطوه انداز تعرض اولدقلری زمان بعض شهرلری نهب وغارت ایتمشلر ایدی . لکن رئیسلرندن بعضیلری حکومت مذکورەنك هر طرفنده کوزلره چارپان کمالات صناعیەدن متحیر اولەرق روما مدنیتندن اقتباسه غیرت ایتدیلر ؛ حکمدارلری بعضاً ایمپراطورلر کبی ، بعضاً قونسوللر کبی اکتسا ایدرلر ایدی . « غول » ممالکنده بولنان (شیلپەریك) کبی بعضیلری کوریلور

ایدی‌که مهارتدن بالکلیه عاری لاتین اشعاری تنظیم ایدرلر وشنلکلر اجراسیچون میدانلر تأسیس ایلرلر ایدی . ایتالیاده « تئودوریق » روما آثارینی زیر حمایه‌سنه آلدی ، ویکیدن احیا وتجدیدینی امر ایلدی .

بوندن بشقه جرمانلر خرستیانلغه تحویل مذهب ایتدیکدن صکره آنك تأثیرینه تابع اولدیلر . اعتقادلری پك متین دکل ایدی ، کلیسانك زیر اداره‌سنه کیردکارنده برطاقم عناصر وحشی دخی برابر صوقدیلرکه کلیسایی اخلال وتخریب ایدرلر ایدی . لکن « بازیلیك » نامی التنده بیوك کلیسالر یاپدیلر .

(غول‌مه رونئریه‌ن)ده کائن « تور» شهرنده واقع (سن مارتن) کلیساسی غایت مشهور ایدی . اشبو معبدلرك ترتیباتی اسکی « قاتدرال » لرك ترتیبنه بکزر ایسه ده کیندکجه معمارلر جاهل ومهارتدن عاری اولدیلر . اوقدر متین اولان آثار قدیمه‌نك یاننده قریباً دوچار خرابی اوله‌جق صورتده عادی بنالر انشا ایدیلور ایدی .

رسامله‌ده وعلى الخصوص فن نقرده انقراض دها سريع وقوعبولدى . قويومجيلق ، موادمستعمله‌نك قيمتدار اولمسى حسبيله ، فرانقلر نزدنده موقع اعتبارده يدى .

« تورنه »ده اون ايكنجى قرنده اجرا ايديلن حفرياتده (٤٨١) سال ميلاديسنده وفات ايتمش اولان « شيلده‌ريك »ك قبرنده مزين سلاحلر ، مجوهرات بولندى . مع مافيه بونلردن چوغنك بيزانسى الاصل ايدوكى اكلاشيليور . (شيلپه‌ريك) نام قرال « تور سقپوسى (غره‌غوار)ه بيوك قطعه‌ده برطاله قويومجيلق معمولاتى كوستره‌رك بونلرى فرانق ملتنه شرف ويرمك ايچون ياپديرديغنى سويلمشدر . قرن سابعده « سنت ئه‌له » نامنده مشهور برقويومجى يورودى ، مهارتى سايه‌سنده حكمدارك توجهنى زانه‌رق بيوك برذات اولمشدر .

« ليموژ » جوارنده (صوليناق) ده بر مناستر شا ايتدى كه راهبلرى عمليات صناعيه ايله اشتغاله حصر همت ايدرلردى .

۱۳۳ .— شارلمانك صنايعده‌كى موقعى .—

« قارلوونژيه‌ن » سلاله‌سنك مؤسسى اولان « شارلمان » سكزنجى قرن ميلاديتك نهايتنده وطقوزنجى قرنك ابتداسنده برحكومت جسيمه تأسيسنه مبادرت ايتديكى صره‌ده صنايعى دخى دوچار اولديغى حال انقراضدن قورتارمق ايستدى . ممالك اجنبيه‌دن ارباب صنايعى جلب ايتدى . دائمى اقامتكاهى اولان « اكس‌لاشاپل » ده انشا آت جسيمه‌يه باشلاندى كه معاصرلرى اكا « يكى روما » ديرلر ايدى .

هرنه‌قدر اخيراً تغيير ايدلمش ايسه‌ده « اكس لاشاپل » ك يالكز قبه‌سى الان موجوددر . بوقبه اساساً برلاتين قاتدرالندن عبارت ودائروى بربنادركه ايتاليا وممالك شرقيه بنالرينى دخى اكديرمقده‌در . ينه بوصره‌ده برطاقم سرايلر دها انشا ايدلمشدر . از آنجمله (ئن‌ژه‌لهايم) ده واقع قصرك تزييناتى اولوقتكى حكمدارلرك درجۀ اقتدارينى كوسترمكده‌در . بوقصرده نينوا ،كى خسروك فتوحات جسيمه‌سى ، « تالارى » نام ظالم مشهورك مظالمى ، اسكندر ايله انيبالك فتوحاتى ،

قسطنطین ایله تئودوسك زمانلرندەکی وقایع ترسیم ایدلمشدر .

« قارلو ونژیەن » سلالەسنك سکزنجی وطقوزنجی قرنلردەکی رسمه عائد صنایعلرینی آنجق صولی بویا رسم مجموعەلریله محاکمه ایدەبیلیورز ، فی الحقیقه بونلردن بعضیلری بر دقت تامه ایله ترسیم اولنمشدر . « قوندسقالق » نام رسام طرفندن ترسیم ایدیلن شارلمانك دعا کتابی ، « تور » ده واقع « سن مارتن » راهبلری طرفندن « شارل لوشوو » ه تقدیم ایدیلن کتاب مقدس کبی . ایالاتده پیسقپوسلر امپراطوره تقلید ایتمکله ، اسکی کلیسالری تعمیره ویکیدن کلیسالر انشاسنه باشلادیلر .

۱۳٤ . — صنایع ومناسترلر . — مع مافیه « شارلمان » طرفندن تجدید صنایع حقنده صرف ایدیلن مساعی ، اصلا بر نتیجەیه منجر اولەمامشدر . وفاتیله برابر آثار سیاسیەسی دخی همان محو اولدی . خلافنك مجادلاتی ، مالکانه اصولنی تأسیس ایتدی . نورمانلرك استیلاسی ، هرطرفه بر اضمحلال وخرابی

بخمنی صاچدی . شارلمانك ضعیف اولان اخلافندن
بعضیلری صنایعی حمایه ایتمك ایستەمشلرسەدە بوزمان
صنایعك الك دوشکون برزمانی اولدی .

بو صرەدە صنایعی مذهب حمایه ایلدی . نیجه
قرنلردن بری « غول » ممالکندە مناسترلر تکثر
ایتمش ایدی ، بومناسترلردە کلیسانك کولکەسندە صنایعە
متعلق مسلکلر وجود بولدی وتوسع ایتدی . هرنه
قدر صنایع قواعد اساسیە وضع ایدەجك درجەیە
وارمامش ایسەدە اسلافدن کندیلرینه کلن اساسی محافظه
ایتمشلر وبونکله مستقبلی حاضرلامشلردر . شارلمان
بیله بیوك مناسترلرك اقتدار ونفوذینی تزییدە چوق
معاونت ایتمش ایدی . « پیقاردیا » دە واقع
« سن ریکیەر » مناسترلری نورماندیادە واقع
« قونتەنل » مناسترلری ، المانیادە واقع « فولد »
و « سن غال » مناسترلری بوقبیلدندر . آنلرك
وسعتندن برفکر آلمق ایچون طقوزنجی قرندە انشا
ایدیلوب الان موجود اولان « سن غال » مناسترلرینك
ترتیبنی نظر اعتبارە المق کافیدر . بنالر کوچك برشهر

تشکیل ایده‌جك درجه‌ده‌درکه هر درلو صنایعخانه‌لریله خارجه احتیاجندن وارسته اولوب کندی کندینه یشایه بیلیرلر . بورازده عملار کمال دقتله توزیع ایدلمشدر . اشبو مناسترلرك تاریخی مناستره منسوب واوراده یشامش نیجه معمارلردن ، رساملردن ، قیوجیلردن بحث ایتمکده‌در . بعضیلری غایت متنوع فضائله مالك ایدیلر . نته کیم مورخلرك بیانه کوره قرن تاسعده یشایان (سن غال) راهبی (توتیلو) غایت بلیغ ایدی ، کوزل صداسی وار ایدی ، کمال لطافتله قیمتدار لوحه‌لر ایشلر ونوباجیلق یاپار ایدی ، موسیقی شناس ایدی ، قیوجیلقله وانشا آت ایله مشغول ایدی ، کوزل اشعار سویلر ایدی .

۱۳۵ — نورمانلرك استیلالرینك تأثیری . — مجارلرك وعلی الخصوص (نورمان)لرك استیلالری حتی اشبو اثرده کی صنایعی بیله تخریب ایتدیکی ظن اولنمقده‌در . بیابان وخشتدن یکی کلن اشبو بت پرستلرك آثار مذهبیه‌یه رعایت ایتمه‌لرینه هیچ بر سبب یوغیدی . بالعکس کلیسالر ، مناسترلر آنلرك

حرص وطمعنی جلب ایدر ایدی . چونکه راهبلر محافظه‌یه مقتدر اوله‌مدقلری قیومجیلق معمولات نفیسه‌سنی وزنکین خزینه‌لری اورالرده محافظه ایدرلر ایدی . « نورمان »لر کلیسایی تخریب ایتدکارنده التنه طمان واودون جمع ایدرلر ، ایچنه آتش قورلر ایدی . چیقان علولر اخشابدن معمول طاوانلرینی یاقار وهمان سیاه دیوارلردن بشقه برشی براقاز ایدی . اول وقتك مؤلفلرندن بری دیورکه : « قرن مذکورده بعض شهرلرده ومستحکم موقعلرده واقع کلیسالردن ماعدا غولوالرك بالجمله کلیسالری نهب وغارت ایدیله‌رك احراق اولندی . » لکن فناالقده ایدیلن شو افراطدن ایولك حاصل اولدی ، کلیسالرك یکیدن انشاسنه باشلاندیغنده اسکی بنالرده‌کی نواقص تصحیح واصلاح ایدیله‌رك انشا ایدلدی .

١٣٦ . — اون برنجی قرنده برتجددمبدئی . — قرن عاشرده ، بعض طرفلرده ترقی جهتنه برتمایل حصوله کلدی . لکن زمانلر پك فنا ایدی . قرن عاشر قرون وسطانك الك مظلم زمانلرندن بریدر . بعض محررلرك

افاداتنه صحیح نظریله باقیلیرسه غرب عالمی امیدسز برحاله کلهرك قریباً ختام پذیر اولهجغی ظن اولنور ایدی . اون برنجی قرنده تازه برحیات دورانه باشلادی . هر طرفده بیوك جمعیتلر تشکل ایتدی . پسقپوسلر ، راهبلر عالمی صلح وصلاحه تشویق وبو بابده نصیحتلر اجرا ایتدیلر . جمعیتك حالی صلاحه یوز طوتدی . بیوك امید قپولری آچلدی . یکیدن برقرون وسطی باشلادی . قرن مذکور رسیدهٔ حد ختام اولمهدن اول (رولانت) ك ترکیلری سویلنمکه ابتدار اولندی . اهل صلیب قدس شریف یولنی طوتدیلر ، اوروپانك هر طرفنده برحرکت عمومیه ظهوره کلدی اشبو انتباه عمومینك ارهسنده صنایع دخی ترقی ایتدی . وقعه نویس (رائول غلایهر) دیور که :

۱۰۰۳ سنهسنده هرطرفده وعلی الخصوص ایتالیاده وغول ممالکنده برطاقم کلیسالر انشاسنه کیریشیلدی .

١٣٧ . — مناستر مسالكی : (قلونی)

صولی : — اول امرده صنایع مناستر تأثیراتی آلتنده تجدد ایتدی . ازجمله (قلونی) اصولی نامیله برمسلك مذهبی صنایعك نشر و تعمیمنه بادی اولدی ، كه بو صنایع اوننجی قرنده تأسس ایدوب اون برنجی قرنده مناسترلرینی اوروپانك هر طرفنده تكثیر ایلدی . (قلونی) نك راهبلری حقیقةً حكمدار پاپانك وحكمدارانك مشاورلری ایدیلر ومناسترلری خرستیانلقدن دها واسع ایدی . (قلونی) كلیساسی اون برنجی قرن نهایتندن اون اوچنجی قرن ابتداسنه قدر یكیدن انشا و لنوب ١٧١ مترو طولی وار ایدی . شمدیكی رومه‌ده واقع (سن پیه‌ر) كلیساسی اندن انجق ١٢ مترو زیاده‌در . (قلونی) فرقه‌سنك كلیسالرنده كی طنطنه‌یه معترض بولنان (سیسته رین) لر بیله پك كوزل معمار یدیلر . بوقرن صنعتكارلرینك قسم اعظمی پاپاسلر ، راهبلر ایدی . اون برنجی قرنده (قلونی) نك یكی مناسترینك ترتیباتنی حصوله كتیرن (ءوزون)

ایله « هه‌زه‌لود » ، « مان » بیوك كلیساسنك اوك طرفنی انشا ایدن (ژان) ، (تولوز) ده واقع (سن‌سه‌رن) كلیساسنك زمزمه محلنك انشاسی (مندینه اسناد ایدیلن « ره‌یمون كه یراد » نام راهبلر نلردندر . بعضیلرینده ارباب صنایعه مخصوص رسائل قلمه آلمشلردر . اون برنجی قرنده آلمانیاده یشامش اولان « ته‌ئوفیل » رساله‌لغك ، كلیسا بیوك پنجره لرینك اصولنه ، معادن وقیوجیلغه دائر بر رساله نشر ایتمشدر . بعض مناسترلر حقیقة صنایع نفیسه مكتبی ایدیلر . اته كیم ۱۰۹٤ سنه سنده (كنه‌سی) نك اسكی راهبی اولان (برنار) « شارتر » نام مناستر جوارنده برمكتب تأسیس ایتمش ایدی كه اوراده نقارلری ، قیوجیلری ، رساملری جمع ایتدی .

۱۳۸ — روما معماریسنك تولدی . —

خرستیانلر قرن رابعده علناً اجرای آیین ایتمكه باشلاینجه (بازیلیك) دنیلن سقفی مستوی بیوك صالونلرده اجتماع ایدرلر ایدی ، كه بوصالونلرهم محكمهٔ ملكیه وهم‌ده تاجرلر ایچون بازار محلی اولمق اوزره قوللانیلورلر ایدی .

بازار یری (نف) تعبیر ایدیلوب ستونلر واسطه‌سیله
دیوانخانه‌لر طرزنده تقسیم اولنور و ارباب مذهب
بوراده اجتماع ایدرلر ایدی . محکمه محلی ایسه نصف
دائره شکلنده و « نف » دن دها مرتفع اوله‌رق
(کور) تسمیه اولنور ایدی‌که : رئیس روحانی ایله
باباسلر اوراده عقد انجمن ایدرلر ایدی . خرستیان
کلیسالری چوق وقتلر (بازیلیك) لرك شکلنی
واسمنی محافظه ایتدیلر . بوکلیسالر ، باشلوجه ایکی
اسمدن تشکل ایدر ایدی‌که بری بیوك (نف) اولوب
باشلرنده ایکی کوچوك (نف) ی حاوی بولنور ایدی
دیکری دخی کندینی ستر ایدن قبه‌دن طولانی آبسید
(یعنی قبه) نامی ویریلن بر « کور » دن عبارت
ایدی . مرور ایام ایله کلیسانك اوك جهتنه وچاك
وضعنه مخصوص اولمق اوزره برویا ایکی قوله انشاسی
خفیف ستونلر یرینه قالین دیرکار اقامه‌سی ، اخشابدن
روشدمه ایله حریقه چوق مستعد ومستوی سقفلر یرینه

قبه شكلنده كاركير بر بنا وضعى تصور ايدلدى [٢] ٠ بو صورتله بر معمارئ جديد احداث ايدلمشيدى كه (رومان) مملكتنده تولد ايتمسى حسبيله (رومان) معماريسى ناميله ياد اولندى ٠ اشبو معمارى اون برنجى قرنده ايتاليانك جهت شماليه سنده وفرانسه نك جنوبنده ظهور وكيتدكجه غربى اوروپانك هر جهتنه انتشار ايتمشدر ٠ المانياده كائن « وورم » و « سپير » ايه‌وك قاندراللرى رومان كليسالريدر ٠ « رون » واديسنده ' « اوورنى » ده و « نورمانديا » ده بولنان قصباتك چوغى بر يكى كليسا انشا ايده‌جك قدر صاحب ثروت اولمدقلرى جهتله حالا اسكى رومان كليسالرينى محافظه ايتمكده درلر ٠

---

[٢] فى الحقيقه رومانلر قبه اصولنى بيليرلر ايدى ٠ رومان معماريسى آنى تعميم ايتدى ٠ اولجه زير زمينده كى معبدلرده وياپك كوچوك كليسالرده استعمال ايتديلر ٠ مؤخراً مقدم جنبيلرنه وبعده مقدم وسطى يه طوغرى توسيع ايدلدى ٠ آقبه‌لرى داخلاً محافظه ايچون ديزكلرك' ستونلرك حجمنى دربيرديلر ٠ خارجاً دخى ديواردن دستكلر انشاسيله اصل وارك مقاومتنى تزييد ايتديلر ٠ بوندن بشقه داخلاً وياخارجاً قبه ديللرينك براشديرلمسنى دوشونديلر ٠

۱۳۹ ·— رومان معماریسی ·— «رومان»

کلیسالری ، قرون متعدده اثناسنده مختلف مملکتلرده هیچ بر مسلکه اتباع ایتمین معمارلر طرفندن انشا اولنمغله جملهسی بر سیاقده دکلدر . مثلا اوورنیده ، نورماندیاده ، المانیاده بشقه بشقه بر اسلوب معماری کورلمکدهدر . لکن جملهسنده مشترك بر طاقم اساسلر واردر . الك مزین اولان و (فاصاد) دنیلن جبهه قسمی غربه توجیه اولنمشدر . عددی اکثریا ایکی بولنان چاك محلی جبهه‌نك اوستنه کتیریلیر وسیوری براوق ایله منتهی اولهرق کلیسانك هر جهتنه حاکم بولنور . بو چاك محللری شمدیکی نامنه مغایر اولهرق چاك وضعی ایچون مستعمل دکل ایدی . اول وقت انلره (قوله) نامی ویریلیر و نورمانلرك اثنای آستیلاسنده اکثریا کمین (پوصو) ومدافعه محلی اولهرق قوللانیلیر ایدی . الت طرفده (پورتا) نامنی الان بیوك برقاپو واردرکه ارباب مذهب اورادن دخول ایدرلر واوزرنده ایچرو طوغری چکلمش و نیجه

منقورات ایله مزین برکمر واردر ، بوکا (آرشیوولت)
نامی ویریلیر بو (آرشیوولت) ایله قاپونك اوستی بیننده
قالان نصف دائره یه (تیمپان) تسمیه اولنور . اوزرینه
چوق کره اطرافنده جوار یونی ایله محاط اولدیغی حالده
حضرت عیسانك صورتی ترسیم ایدیلیر . اکثر محللرده
(پورتا) یه واصل اولمق ایچون بنانك اوکنده دیرکاری
حاوی برکوچوك قاپودن کچیلیرکه (پورشی) نامنی
الور . (پورتا) دن ایچرو کیریلنجه وسطی بیوك
(نف) ه ایصال ایدر . ایکی جهتنده متین وجسیم
دیرکلر واردرکه کمرلر واسطه‌سیله کسب اتحاد وداخلی
دیوارلری تحمل ایدرلر ؛ اشبو دیوارلر بنانك اوستنده
برقبه تشکیل ایده‌رك برلشیرلر . چوق کره شو ایکی
دیوار ایکنجی برکمر ایله تزیین اولنور . بیوك (نف) لك
انلرنده صره واری ستونلر ایله کلیسانك خارجی دیواری
بیننده کوچوك (نف) لر بولنورکه (اشاغی جناح)
تسمیه ایدیلیر . بیوك (نف) ایله اشاغی جناحلر
« ترانسه‌پیت » یاد ایدیلیر واسع ومرتفع بردهلیز ایله

تفریق ایدلمشلردرکه بودهلیز هرایکی اوجنده جبههنك قاپوسنه مشابه برپان (پورتا) سیاه نهایت بولور وبعضاً اوزرینه برچاکاق اقامه ایدیلیر . بوندن صکره بیوك « نف » ایله برابر استقامت اوزره بولنان وبرقاچ قدم مرتفع اولان (کور) کلیرکه مدور بنا شکلنی آلیر . اشاغی جناحلر (کور)ك یانلرینه طوغری امتداد و اکثریا ارقه جهتنی دخی احاطه ایلر . (رأس) تسمیه اولنان شو قسمك هیئت مجموعهسی برقبه ایله مستور بولنور .

« کور »ك التنده « قریپت » (یعنی محل خفی) نامیله قبهلی براوطه بولنورو اعزهنك مواد مقدسهسنی حاوی اولور . کلیسا آشاغی جناحلرده یاخود « نف »ك اوستنده آچلمش پنجرهلر ایله تنویر اولنور . قبهلرك ثقلتنی تحمل خصوصنده خارجی دیوارلره معاونت ایچون خارجده کلیسانك ایکی جانبنده پنجرهلرك ارهسنده (قونترفور) نامیله متین دستکلر انشا اولنور . پورتالر ، قبهلر ، جهات جنبیهنك وچاکاقلرك پنجرهلری علی العموم

تام کمر شکلنده ، یعنی نصف دائره اوزره در . نته‌که رومالیلرك اسکی اثرلری دخی بویله‌در [۲] .

کلیسانك ترتیبی برچلیپا شکلنده‌درکه چلیپانك ایاغی کلیسانك عرضنك اوچ ربعی راده‌سنده اولوب (نف) ایله جناحلردن تشکل ایدر ؛ ایشته بوراده ارباب مذهب اجتماع ایدرلر . ترانسه‌پیتلر چلیپانك قوللرینی تشکیل ایدر . بوصلیبك مدور باشی ایسه (کور)دن عبارت اولوب کلیسانك قسم مقدسیدر ، اوراده هیئت روحانیه اجتماع ایدر وآیین مذهبی اجرا اولنور .

برخرستیان کلیسادن ایچرو داخل اولنجه بومرتفع وواسع مهدواری کارکیرایله مستور اوزون یوللرده کندینی غائب ایده‌رك بنانك نهایتنده محرابی کوچ حال ایله مشاهده ایده بیلیر . کلیسا اکثریا پك بیوك اولوب عالم خارجیدن آیرلمش برعالم غرائب کبیدر . بوبنالرك معماریسی پك ساده ، متین وشدتلیدر .

---

[۲] علی‌العموم رومان کلیسالری تام کمرلریله وآتی‌الذکر « غوتیك » کلیسالری بعضی کمرلریله طانیلیر . فقط اکثریا بونده الدانلمقده‌در . اون ایکنجی قرن نهایتنده انشا اولنمش برطاقم کلیسالر واردرکه انلرده بیضی قبه‌لر استعمال اولنمش ایکن رومان کلیسالرندن بشقه برشیء دکلدر .

۱٤۰ . — فن معماریده تأثیرات شرقیه . —

بودورك معمارلری روما منقولاتندن اقتباس اصول ایتد-
کلری کبی اهل صلیب محار باتی دخی صنایع غربیه اوزر-
ینه بیوك برتأثیر اجرا ایتمشدر . اون برنجی قرندن
اعتباراً صنایع شرقیه ذوقی تعمم ایتمش ومع مافیه هرمحلده
اصول شرقیه آزچوق تغییر اولنمشدر . قدس شریفده
کائن (سن سه پولقر) کلیساسی باشلوجه برنمونه اولوب
اکا تطبیقاً نیجه کلیسالر انشا ایدلمشدر . (په ریکو) ده
واقع (سن فرون) کلیساسی آنلردندر . مواد تزیینیه-
ده کی قواعد شرقیه اصول انشائیه دن زیاده انتشار
ایتمشدر . حتی رومان کلیسالرینك اساسلرنده شرق
تأثیرینك بولندیغنی اثبات ایده جك برشی یوقدر .

۱٤۱ . — فن معماری یه دائر مختلف مسلکلر
. — رومان معماریسی هر یرده بر اسلوب دیکرده
جلوه نما اولدیغی بالاده سویلنمش ایدی ، بوصورتله
مختلف مسلکلر حاصل اولمشدر .

برنجیسی (پرووانس) مسلکیدر ، که عمومیت
اوزره مسالك سائره دن زیاده « غالو-رومن » منقولا-

تنه تابع اولوب بشـيك طرزندەقبه استعمـال ايلمشدر . الك كوزل نمونەسی ، (آرل) ده واقـع (سن كيل) و (سن تروفيل) كليسالرينك قپولريدر .

ايكنجيسی (تولوز) مسلكيدر ، كه بعض جهتلرده منقولات مذكورەيه تابعـدر . نمونەسی (تولوز) ده واقع (سـن سه رنەن) كليساسيدر .

اوچنجيسی « اووەرنی » مسلكيدر ، كه الك كوزل مسلكلردن بری اولوب بومسلكده « شـاپەل » دنيلن كوچوك كليسالر پك چوقدر . چاكلقلری سـكز ضلعی حاويدر . مختلف رنكلی مادەلر استعمـال اولنمغله عادتا الـوان مختلفەدن معمول برلوحه شكلنی آلير . (قله ر مون) ده واقع (نوتردام‌دو پور) آنك نمونەسيدر .

دردنجيسی « قلـونی » ايله « بورکينيون » مسلكيدر ؛ منقولاتدن بالكليه ازاده اولمسی وتأثيرات خارجيەسی ايله سـائرلرندن تميـز ايدر . (اوتون) قاتدرالی ، (وەزەلەی) كليساسی آنك نمونەلرندندر .

بشنجيسی شمال شرقيده نورمان مسلكيدر ، انتظام وترتيبی پك كـوزل ايسەده تزيينـاتی اوقدر زنكين

دكلدر . (قان) دەواقع (سنت تيەن ، سنت ترينيتە) انك نمونەسيدر .

شو بوقاچ سوز رومان معماريسنك تنوعنى بيان ايچون ايراد اولنمشدر ، يوقسە مسالك مذكورەنك اقسام اوليە وثانويەلرينى بيان ايچون پك چوق تفصيلاتە كيريشمك لازم كلير .

١٤٢ . — فرانسە خارجندە رومان معماريسى . — رومان معماريسى عالم نصرانيتك هرطرفنە انتشار ايتمشدر . نورمانلر آنى انكلترەيە ادخال ايتديلر . وطنلرندن اورايە معمارلر ، عملە كتورديلر . وينجستر ، پتربورغ ، نوروچ كليسالرى فرانسە كليسالرينە تماماً مشابهدر . المانيادە « رومان » صنايعى غريب برصورتلە نمايان اولمشدر . مايەنس ، سپير ، وورم قاتدراللرى ، قولونيانك متعدد كليسالرى آنك مثاللريدر .

ايتاليادە رومان صنايعى بعض جهتلردە بيزانس صنايعى ايلە ديكر طرفلردە عرب صنايعى ايلە اختلاط ايدر ولطيف شكللر حصولە كتيرر .

ايلرودە المانيا وفرانسەدە « غوتيك » صنايعى حكم

سوردیکی زمانلرده ایتالیاده رومان قواعدی رعایتـدن ساقط اولمامشدر .

وسطی ایتالیاده وعلی الخصوص رومادە اسکی بازیلیك لرك نمونەسی حالا دوام ایتمکده ایسەده اکثریا چاك قلەسی علاوەسیله تعدیل ایدلمشدر .

١٤٣ . — فن نقرك تجددی . — فن معماری ایله برابر فن نقر دخی یکیـدن تولد ایتمشدر . رومان ضنایعنده نقـارلر ایله رسـاملر آنجق فن معمـارینك خصوله کتیردیکی آثاری تزیین ایچـون چالیشـیرلر ایدی .

فن نقر برطاقم هیکللر ، قبارتمەلر ، دیرك باشـلقلری حصوله کتیرمشدر . نقارلر پك مهارتسزدر . بعضـاً بیزانسلیلرك اثرلرینی تقلید ایدرلر ، اوزون ، ضعیف ، چیرکین قبالباسلرایله مستور اشخاص حصوله کتیررلر ، بعضـاً مخترع اولمق ایسـترلر ، چوجق اویونجـاغنه مشـابه ، چهرەسی بیوك ، قوللری و بجاقلری هم اینجه وهم نسبتسز اوزون و یانسبتسز کوچوك شخصلر ارائه ایدرلر . بوفن نقرك سرلوحۀ آثاری ازمنۀعتیقه باشلقلر ـ

ندن بسبتون بشقه اولان واختراعات غريبه‌دن صايله -
بيلن ديرك باشلقلريدر . بو باشلقلر عادتا طاشدن برمكعب
ويابركاسه شكلنده اولوب هرجهتندن برطاقم منقورات
ايله ستراولنمشدر . بونلرك اوستنده بعضاً قارمه قاريشيق
ياپراقلر و بر برينه كيرشمش داللر و بعضاً چهره لريني
بوروشديران انسان وحيوانات باشى ، ياخود مخيلات
وهميه ، بعضاً محاربه ميدانلرى ، صيدكاهلر تصوير
اولنور . شومناسبتسز اشارتلردن ، شووحشى ارسلا -
نلردن ، شو محاربه ايدن سواريلردن ، شوآوجيلردن
انسان تنفر ايدر .

اون ايكنجى قرن ابتداسنده برطاقم مسلكار ظهور
ايده‌رك كوزل اثرلر حصوله كتيرمشدر . «پرووانس»
مسلكى فن معمارى‌ده اولديغى كبى فن نقرده دخى
تأثيرات عتيقه‌يه تابع اولدى « سن‌ترونيم » قاپوسنده
نقر ايديلن تصاوير قرن خامسده‌كى « سارقوفاژ » لره
پك مشابهدر . بوممكلتده منقولات تاريخيه اصلا ترك
وفراموش ايدلمه‌مشدر . (تولوز) ده وممالك مجاوره‌ده
شرق و بيزانس مقلدلكى حس اولنيور .

قرن مذكور اواسطنده (لانغدوسيەن) و (بوركينيون) مسلكلرى برغرابت ايچنه دوشمشدر . (وەزەلەى) و (اوتون) قاپولرنده اينجه، بيچيمسز، غريب تصويرلر واردر .

قرن مذكور اواسطندن برى اشبو منقورات بيزانس افكارينه مخالف برطرز آلمش وفقط بوترقى انجق مجموعهٔ ازهارده نمايان اولمشدر . مجموعهٔ حيواناتده ايسه درت اياقلى وقادين باشلى برطاقم حيوانات مخيله تصويرى دوام ايتمشدر .

قيومجيلق فن نقره مربوطدر . بعض كليسالرك خزينەلرى پك محتشم ايدى . (سن دنيز) پسقپوسى (سوژەر) كندى پسقپوسلغنى تزيين ايدن اثرلرى، شكارلرى، صليبلرى، اعزەنك يادكارلرينى وكميكلرينى حفظه مخصوص ومينا ايله مستور صندوقلرى اوزون اوزادى يه توصيف ايتمشدر . بواثرلرك ميدانه كتيرلمسى ايچون مهارتلرى شهر تشعار اولان « رين » نهرى جوارندەكى اوستەلرى جلب ايتمشيدى .

۱٤٤ ۰— رسم : اجارملونه رسمى، ضمغلى بويا رسمى، رسملى جاملر ۰— رومان دورنده فرانسەده

فن رسم صنایع سائره‌دن پك دون قالمشدر . کلیسالر ایچنده رسملرینی هیئت مجموعه‌سیله برابر محافظه ایدن پك آزدر . یالکز پوواتیه قربنده (سن سهون) کلیساسنده‌کی رسملر وترکیبات مستثنا اوله‌رق حیاتی کوزل تصویر ایتمشلردر .

رساملر آنجق دیوارلری ترسیم ایله تزیینه مشغول اولورلر ایدی . لکن هنوز قورومامش تازه کیرج صیوالرینك اوزرینه سرعتله ترسیم ایدرلر ایدی . رنکلر صولوق ونوعی آزدر . آنجق صاری ، قرمزی ، مائی ، قیر ، سیاه وبیاضدن عبارتدر . علی العموم الوان قویو اسمر رنکنده یاپیلیر . نمونه‌لر ایسه مجموعهٔ نباتات ایله مجموعهٔ حیواناتدن مقتبسدر . بومجموعه‌لرده انسان رسملری دقتله یاپلمش ایسه‌ده باغچه رسملری پك عادیدر . برسرای آنجق ایکی دیرك ایله ، بر نهر یلانقاوی برخط ایله ، برآغاج بش یاپراقلی بر دکنك ایله ارائه ایدیلیر ایدی .

یازمه کتابلرده اکثریا صنعتلی تزیینات کوریلیر . ایسه‌ده تصویرلری پك عادی ، وترکیبلری مناسبتسزدر .

فن رسمده بر اسلوب جدید تولد ایتدی که همان سرلوحهٔ تصاویر حالنه کیردی . شویله که چوق وقتدنبری پنجره قنادلرینه رنکلی جاملر وضعی معلوم ایدی . لکن جامك اثنای ذوباننده خیرینه قاریشدیره‌رق اوزرینه رسم یاپلسی معلوم دکلدی . قرن عاشرده بو اصول تأسس ایتمشدر . جام پارچه‌لری قورشون جبوقلریله برلشدیریلیر و اوزرینه تصاویر رسم اولنور ایدی . آنژه ر ، سن‌دنیز ، بورژ ، مانس کلیسالرنده اون ایکنجی قرندن قالمه بعض پنجره جاملری واردر .

۱٤٥ . — موسیقی . — موسیقی قرن رابعدن بری آیین نصرانیدن برقسم اولمشدر . کلیساده عادی روم نغماتی تغنی ایدیلیر ایدی . پاپا (غره غوار) قرن سادسده بو نغماتك بعضلرینی انتخاب ایتمکله پله‌ن‌شان[*] حصوله کلدی . شارلمانك زمانندنبری کلیسالرده کرك بوریلی وکرك کوروکلی اورغانونلر قبول ایدلدی . بو آلت رومالیلر زمانك اختراعاتندن اولوب غربه‌عربلر

---

[*] کلیساده ایدیلن ترنم

واسطه‌سیله کلدی . کلیسا موزیقه‌سی اول‌وقت‌ایکی عنصردن تشکیل ایتمش ایدی : بری پله‌ن‌شان ، دیکری اورغانوندر . لکن یك صدالی نغمه‌لردن بشقه برشی بیلنمیور وموسیقی‌یی نوطه ایتمك ایچون (نوم) لرك عادی اصولندن بشقه برشی طانمیور ایدی . قرون وسطاده ایکی بیوك اصول اختراع اولندی‌که بونلر شمدیکی موزیقه‌نك اساسیدر .

اولاً ، اون برنجی قرن میلادیده ایتالیالی (کووی‌داره‌جو) نام راهب موزیقه‌یی تحریر ایچون واضح براصول وضع وهرنوطه‌یه براسم اعطا ایتدی‌که اولوقتدنبری حالا محفوظ قالمشدر .

ثانیاً ، (پله‌ن شان) لك یاننه (ده شان) یعنی برقاچ درلو نغماتی حاوی هوالر علاوه اولندی .

بواصول طقوزنجی قرندن اعتباراً باشلامشدر . اسکی موزیقه طرفدارلری چوق وقت بونی قبول ایتمزلر ایدی ، ومقام استدلالده کلماتك معناسی آکلاشلمامقده اولدیغنی سویلرلر ایدی . مع‌مافیه اون اوچنجی قرنده (ده‌شان) صورت قطعیه‌ده قبول اولندی وآهنك تأسس ایتدی .

طقوزنجی فصل

– غوتیك صنایعی بیانندهدر –

مندرجات : غوتیك صنایعنك تولدینه مساعده ایدن وقایع . – اون اوچنجی قرن صنعتکارلرینك حاللری ومعلوماتلری . – (غوتیك) صنایعی اسمنك منشئ . غوتیك صنایعنك اوصاف اساسیهسی . – « قاتدرال » . – معماری عسکری ، شاتولر . – معماری مدنی . – خالص غوتیك ؛ مشعشع غوتیك . – فن نقر . – صولی بویا رسملری وکلیسا پنجرهلری . – فرانسه خارجنده غوتیك صنایعی . – فرانسهنك ممالك اجنبیهیه تأثیر صناعیسی .

۱٤٦ . — غوتیك صنایعنك تولدینه مساعده ایدن وقایع . — اون برنجی قرندن بری صنایعك ترقیسنه خدمت ایدن وقایع سیاسیه ، اون ایکنجی واون اوچنجی قرنلرده دائما متزاید برتأثیر اجرا ایدر ایدی . اهل صلیب محار باتی ، شرقك آثار بنی ، شرقده منتشر اولان او پارلاق مدنیتلری اوروپالیلره پك کوزل طانتدیرور وارباب صنایعك قریحهسنی ایقاظ ایدر ایدی . حکمدارلرك داخلاً اقتدارلری تزایدوترقی ایتدکجه آسایش وسعادت

دخی تأمین اولنور ایدی . علی الخصوص فرانسه قراللرینك
طوغریدن طوغری یه تحت تصرفلرنده بولنان ممالکده
فعالیت آرتاروجسیم مؤسسات انشا ایدیلیر ایدی. التنجی لوئی
ایله یدنجی لـوئی زماننده سن دنیز کلیسـاسی غایت
محتشم برصورتده انشا ایدلدی؛ « فلیب اوکوست» ایله
« سن لـوئی » فنونك ترقیاتنه خدمت ومعاونت ایتدیلر.
اوزمانلرده صنایعـه اجرای تأثر ایدن اسـبابدن بر یده
شهرلرك حالیدر . هرطرفده بلدیه اصول اداره‌سی توسع
ایتدی . قوت وفعالیتی برکمال اولان اشبو شهرلرده بیوك
(قاتدرال) لر انشاسـنه باشلاندی . بوکلیسـالر یالکز
اجرای آیین مذهبی یه مخصوص اولمایوب اهالی خصوصات
ذاتیه‌لرینی ومنـافع عامه‌یی مـذاکره ایچون اکثریا
اورالرده طـوپلانورلر ایدی . ایشـته اهالینك صرف
نقود ومسـاعی ایله بوقاتدراللرك انشاسـنه اشتراك ایتمك
خصوصنده کوستردکاری تمایل ، بوندن نشئت ایتمشدر.
اصول بلدیه محبتی ، انلری امور مذهبیه‌نك اجراسـنه
سوق ایدر ایدی؛ کوزل کلیسالرك اینا ئلمیه‌جق برسرعتله
میدانه چیقارق شهرك هرطرفنه تفوق ایلدیکی کوریلور

ایدی . مع‌مافیه ، بوندن صکره پك بطائتله اکمال ایدیلیر واکثریا ناتمام قالیر ایدی . واولکی غیرتی بردخاوت تعقیب ایلر ایدی . حتی بوقاندرالردن بری بوسنه اکمال ورسم کشادی اجرا اولنمشدر .

١٤٧ . — اون اوچنجی قرن صنعتکارلرینك حاللری ، معلوماتلری . — اون‌اوچنجی‌قرنده‌صنعتکارلرك حالی تبدل ایتدی . اون ایکنجی قرن نهایتندن اعتباراً ارباب‌صنایع‌کلیسالر جاللرندن‌آیریلوب‌جسمانی اولمشلرایدی . رساملر ، تصویرجیلر ، الوانجیلر هپ بر رجعیت تشکیل ایتدیلر وکندیلرینه مخصوص نظاملری ، اصول اداره‌لری وار ایدی . بیوك بربنا انشا ایتمك ایستدکلرنده بوجمعیات صناعیه‌نك کافه‌سی اکا اشتراك ایدر ایدی . عملیاتك جمله‌سنی اداره ایدن کیمسه‌یه دخی (ایش باشی) دنیلیر ایدی . بوایش باشیلردن بعضیسی معلومدر . ازجمله (روبه‌رت دولو زارخ) اون اوچنجی قرن ابتداسنده (آمیان) قاندرالنه باشلادی . (توماس دوقورمون) و اوغلی (رینوت) اکا خلف اولدیلر (ویللار دوهونقور)

نام شخص بر رساله‌سنده بودور استادلرینك معلوماتی حقنده بر فکر اعطا ایدیور . (قامبره) قاندرالنی ۱۲۳۰ تاریخنه طوغری بونك انشا ایتدیکی ظن ایدلمکده در . موخراً مجارستانه دعوت ایدلدی ، بومملکتك معابد عتیقه‌سندن بعضیلری آنك اثری اولدیغی مظنوندر . اسویچره‌یه دخی کیتمشدر . ظن ایدلدیکنه کوره قرون وسطی صنعتکارلری کندی مملکتلرنده محصور قالمامشلردر . بك چوق سیاحتلر اجرا ایدرلر وجله اقوام بیننده مناسبات حصوله کتیررلر ایدی .

۱۴۸ . — « غوتیك » صنایعنك اسمی . — بالاده بیان ایدیلن احوالك کافه‌سی صنعتکارلرك فکر ترقیلرینه مساعده ایدیور ایدی . بووجهله اون ایکنجی قرنك نصف ثانیسنده براسلوب ظهورایتدی‌که محررلردن بعضیلری (غوتیك) بعضیلری (اُوژیوال) تسمیه ایتدیلر . حالبوکه بونلرك ایکیسیده مسمایه موافق دکلدر . برنجی اسم ایتالیانلردن کلمشدرکه بونلر اون التنجی قرنده آثار عتیقه‌یه مبتلا اولدقلرندن قرون وسطانك مؤسساتنده برباربارلق اثری مشاهده ایدرلر

وبو سببدن بونده باربار عد ایتدکلری غوتلره اسناد ومقام تحقیرده « غوتیك صنایعی » دیه یاد ایدرلر ایدی . لکن حقیقت حالده غوتلر اسلوب جدیدك اختراعی حقنده هیچ برفکرعلاوه ایتدیلر . (ئوژیوال) کلمه‌سی دخی (ئوژیو) کلمه‌سندن مشتقدر ، الیوم قبه‌نك خارجاً وداخلاً مرکزنده اجتماع ایدن بیضی دیلیملره اطلاق اولنور . لکن بوده یاکلش برمعنادر . چونکه قرون وسطی معمارلری (ئوژیو) دیه علی العموم تام کمر شکلنده برقبه‌نك جهت فوقانیه‌سنده برلشن ایکی قطر قوسنك بیوك بندلرینه یعنی محل التصاقدکی سیوری قبارتمه‌لرینه اطلاق ایدرلر ایدی . بو اسلوبی (صنایع فرانسویه) اسمیله یاد ایتمك دها موافقدر . مع مافیه غلط مشهوره رعایةً بزدخی « غوتیك صنایعی » یاد ایدیورز .

۱٤۸ . — « غوتیك » صنایعنك اوصاف اساسیه‌سی . — (غوتیك) انشا آتی (رومان) انشا آتنك اصولنه تابعدر . غوتیك انشا آتنك تفرعاتی آندن مقتبس ایسه‌ده بعض اوصاف ایله تخلف ایتمکده‌در .

طرز جدید بنالرینك پك چوغنده تام كمرقوسی یرینه طاقلرده بولونان سیوری كمرلر ، چیفته كمرلر ، پنجرهلر ، اكثریا بوزلمامش تزیینات ، تپهلرك زاویهٔ حادهلری قائم اولور . بو كیفیت اوجه نظر دقتی جلب ایتمش و منكسر كمرلرده « غوتیك » اصولنك اساسلری كورلمشدر . مذكور كمرلر اوجه پك چوق شرق آثارنده و علی الخصوص آثار عربده موجود ایدی . اورادن غربه انتشار ایتدیكی فرض ایدیلیور كه بو فرض حقیقته قریبدر . لكن دقت ایتملیدر كه عربلرده سیوری كمر تام كمرك یاخود آت نالی شكلندهكی قوسك یاننده برنوع زینت مقامنده ایدی . « غوتیك » اصولنك مبدئی ، هیئت مجموعهسنی تشكیل ایدن كمر چیقینتیلری اوزرینه مؤسس كوشه قبهلرینك كثرتله و ماهرانه استعمالیله باشلامشدر . كوشه قبهلری قبهدیلیملرینك محل التصاقندهكی قبارتمهلر ، منكسر كمرلر انشاآت جدیدهیه مخصوص دكلدر . اشكال مذكوره (رومان) دورنده و بلكه دها مقدم اولان بنالرده مشاهده اولنور . (آرق بوتان) دینلن و بنانك خارجنده اولهرق دستك مقامنده بولنان نصف كمرلر ، قبهٔ مركزیهنك چیقینتیلرینی وقایه ایدرلر

ایدی . بو ترکیب سببیله دستك نصف کمرلرینك توسعی سایه‌سنده معمارلر مرکز قبه‌لرینه زیاده ارتفاع ووسعت اعطا ، دیوارلرك ثخنی تنقیص ، وواسع پنجره‌لر کشاد ایده‌بیلدیلر . بوجهتله بنانك بتون منظره‌سی تبدل ایتدی . (رومان) اصولنده‌کی کلیسالر اکثریا ثقیل و باصیقدر ؛ (غوتیك) اصولنده‌کی کلیسالر ایسه هوای نسیمی درونده زیاده‌سیله کسب ارتفاع ایدر و برضیا ایله مملو اولور . پنجره‌لرك بویالی جاملری نشر الوان ایدرلر .

١٥٠ .— « قاندرال » .— غوتیك معمار- یسنك الك کوزل افاده‌سی قاتدراللردر . بالاده بیان ایدلدیکی وجهله کلیسالری انشا ایدن معمارلر اون ایکنجی قرنك وسطنه طوغری تام کمر شکلنده مدور قبه‌لر یرینه (اوژیو) تسمیه اولنان سیوری طاقلر اقامه ایتدیلر . بو اختراع قبه‌لرك دها مرتفع ودها خفیف یاپلسنه مساعد اولوب فن معمارییده بیوك بر تحول حصوله کتیرمشدر .
— کلیسانك ترتیب عمومیسی علی حاله باقیدر : یعنی ایاغنی (نف) باشنی (کور) تشکیل ایدن بر صلیب شکلنده‌در . لکن بالجمله تفرعات تبدل ایتمشدر .

(بازیلیك) لرده ساده ومجرد و (رومان) دورنده تزیینات جهتندن زنکین اولان اساس جبهه‌سی بوراده زیاده بروسعت ومحتشم بر زینت ابراز ایدر . علی‌العموم قبه‌لر (اوژیو) شکلنده انشا اولنمش وآرتق کرشکلی ترك ایدیله‌رك مرتفع اهراملر واوقلر ایله تتویج ایدلمشدر؛ وسطنده بولنان (نف) زیاده یوکسلمش اشاغی جناحلر دخی کسب ارتفاع ایدرك اصل (نف) حالنه کیرمشدر . قبه‌لری تحمل ایدن ثقیل وجسیم ستونلر خفیف برچوق کوچك دیرکلره تبدیل اولنمشدر . — خارجی دیوارلری طوتان دستکلرك اوستنده بیوك دستك (آرق بوتان) لر یاپلمشدرکه جناحده‌کی (نف) لك اوستندن برکوپری کبی کچه‌رك وسطی بیوك (نف)لك دیوارینه قدر استناد ایدر . — ضعیف جهتلر بو وجهله تحکیم ایدلمکله دها مرتفع ودها واسع پنجره‌لر آچمق قابل اولدی ؛ (رومان) کلیساسنده جناحلرك یاریسندن زیاده‌سنی ستر ایدن دیوار آچیله‌رق پنجره‌لره محل براقشدر . — پنجره‌لر کلیسانك باشلوجه اقسامندن اولمشدر . انلرك انواع عدیده‌سی واردر: (لانسه‌ت) لی پنجره علی الخصوص چاکلقلر ایچون مستعمل اولوب

جسیم بر دلیکدن عبارتدرکه اینجه واوزون برستون ایله ایکی یه تقسیم اولنه‌رق کلیسانی یوقاریدن اشاغی یه قطع ایدن بر فتحه‌یه مشابهدر ؛ (جناح خارجی) پنجره‌لری داخلاً وخارجاً طاشدن اسنان ایله مزین اولوب بونلره جاملی قنادلر چکیلمشدر ؛ پورتالرك اوستنده ١٥ : ١٨ مترو قطرنده بیوك ومدور بر پنجره اولوب (کل) یاد ایدیلورکه برطاقم اسنان ایله (کل) شکلنده کسلمشدر . ستونلرك باشنده ارتق باشلق اولمایوب یالکز ذروه‌لرنده طاشدن معمول بردمت یپراق ایله ختام بولور .

هر کلیسا خارجاً وداخلاً طاشدن منقورات ایله مستوردر ؛ پورتالرده ، پنجره‌لرده ، دستکارلك اوزرنده ودستك (آرق بوتان) لرك نهایتنده ، چاکلق ایله جبهه‌نك بالجمله طبقه‌لرنده اشبو منقوراتدن واردر . نقارلر پك زیاده کسب مهارت ایتدکلرندن اصول تزیینیه‌لرینی تبدیل ایتدیلر . طاشدن معمول یاپراقلر ؛ ایصیرغان ، بوکورتلن ، دوه‌دیکنی ، کل کبی مملکتلرنده بولنان نباتاتدن اقتباس اولنمش وغریب برصورتده حائز لطافت بونمشدر . پورتالردهو پنجره‌لرده‌بولنوب اعزه‌یه مخصوص اولان هیکللر ، پورتانك اوستنده‌یاپیلان صحنه‌لر حقیقته موافق

اولوب حیاتی تماماً ارائه ایدرلر . داءئه‌لقلرك اوزرنده مخیل حیوانلر ، کولونج و یاخود قوقورنج برر صورتده و بوش محللرك اوزرینه معلق دیولر کبی غریب وعجیب مخترعات وهمیه ایله برعالم تصویر ایدلمشدر . مزارلرك اشکالی ، علی الخصوص اون بشنجی قرنده فن نقرك انفس آثاریدر .

بواصول انشائیه ، اون ایکنجی قرنك وسطنه طوغری پارس جوارنده فرانسه قراللرینك املاك خصوصیه‌سنده باشلامشدرکه (سن‌دنیز) و (نویون) کلیسالرندن ظهور ایتمش اولمسی محتملدر . اورادن فرانسه‌نك هر طرفنه کچمش و بعده اوروپانك ممالك سائره‌سنه انتشار ایلشدر ؛ اون اوچنجی قرندن اون بشنجی قرنك نهایته‌قدر فرانسه‌ده ، المانیاده ، انکلتره‌ده منحصراً استعمال ایدیلن اصول بودر . آنجق اون التنجی قرنده قدمایه تقلید ایده‌رك چالشمش اولان ایتالیا معمارلری قرون وسطانك نهایتنده‌کی معماری‌یه قارشو بیوك بر مقاومت کوستردیلر ؛ بالاده بیان ایدلدیکی وجهله بومعمارلر معماریء مذکوری ایتالیایی استیلا ایتمش اولان باربارلرك یعنی (غوت) لرك مخترعی عد ایتدیلرینه مقام تحقیرده اکا (غوتیك) نامنی

و يرمشلر دركه تحقيره دلالت ايدن بونام اووقتدنبرى قالمشدر . لكن بوكون (غوتيك) صنايعنك متين واساسلى برصنعت اولديغنى انكار ايده‌جك كيمسه يوقدر . قرون وسطانك الك كوزل كليسالرى : پارسك (نوتوردام) كليساسى ، ريم ، لائون ، آميان ، بوده ، قولونيا ، استرازبورغ ، بال ، فريبورغ قاتدراللرى اولوبهپ « غوتيك » كليسالريدر .

معمافيه هيمان هيچ بر (غوتيك) كليساسى اكمال ايدلمامشدر : كيمينك برسيورى تپه‌سى ، وكيمينك چاكلغى ناقص قالمش ياخود ترتيب اصليدن معدود اولان تزيينا-تنى اكماله وقت بولنمامشدر . حالا قولونيا قاتدر النده و (ئوله) كليساسنده چالشلمقده‌در .

١٥١ — معمارئ عسكرى ، شاتولر . —

« غوتيك » صنايعنده فن معمارى ، امور مذهبيه‌يه منحصر قالمدى : كليسالردن بشقه « شاتولر » دخى فن معمارينك الك مهم اثرلرندندر . قرون وسطانك شاتولرى من جهة روما دورينك اردوكاهلرينه وقلعه‌لرينه بكزر . نورمانلرك ومجارلرك اوروپاى غربى‌يه واقع اولان هجوملرى اوزرينه يكيدن براصول معمارى ميدانه كلمشدر .

شـو يله كه دره بكلرى تجاوز خارجيـدن تحفظ مقصديله مسكنلرينك اطرافنه بر سور انشاسـنه مجبوريت حس ايتديلر . از برزمان ايچنده غربی اوروپا استحكامات متسلسله ايچنده قالدى . مع مافيـه طقوزنجى واوننجى قرنلره تصادف ايدن شاتولر پك عادى انشا ايدلمشيدى . بونلر صناعى يوكسك برتپـه اوزرنده اخشابدن معمـول برقوله ، بعض خدمتجى اوطه‌لرى، عادى برصورتده معمول سدلردن عبارت اولوب اطرافنـده دخى در يچه وكنيش برخندق بولنور ايدى كه حين حاجتده ايچنه صوصاليو . يريلير ايدى . چـوق كچمكسزين اخشاب يرينه كاركير بنالر قائم اولدى ووضعيتلر اصلاح ايدلدى . اون ايكنجى قرنك نهايتنده واون اوچنجى قرنده دره بكلكى معمار يسى درجهٔ كماله واصل اولمشدر . واسع بر خندقك ايچنـده مستحكم برسور بولنور وكماننكشلرك اوق آتمه‌لرى ايچون برطاقم بروجى حاوى اولور ايدى . بونلردن ماعدا برطاقم چيقينتى يرلر دخى بولنور ايدى كه ديوارى آشمق ايستيان خصم اوزرينـه محصورلر طرفندن جسيم مرميلر اتمق ايچون قوللانيلير ايدى . سـورك اطرافنده مدور بر يول بولنور ومدخل قپوسـنه متحرك بركوپرى ايله كيريله‌بيلير

ایدی . شاتونك داخلی ایکی حولی‌یه منقسم اولوب برنده آخورلر ، دستکاهلر ، صنعتکارلرك مسکنی بولنورایدی. بر دیوارله تفریق ایدیلن ایکنجی حولیده دخی دره‌بکنك ومنسوبلرینك مسکنلری انشا اولنور ایدی . وسطده دیکر بنالردن بر خندق ایله آیرلمش بر (دونژون) یعنی طبقاته منقسم بیوك بر قوله انشا اولنور ایدی‌که دره‌بکی حین محاصره‌ده صوك دفعه اولمق اوزره اوراده مقاومت ایدر ایدی . اکثریت اوزره بوشاتولر خالی محللرده ، بطاقلقلرده ، کول ونهر ایچنده‌کی اطه‌لرده ، اورمان دایچلرنده انشا اولندیغندن آلات ناریه‌نك موجود اولمدیغی اویله برزمانده اشبو شاتولر متین قلعه‌لر حکمنی ویرر ایدی .

بوشاتولردن اك زیاده شایان اشعار اولانلری نورماندیالی « غیار » شاتوسیدرکه (ریشارکوردولیون)ك زیر اداره‌سنده انشا ایدلمشدر . (قوچی) نك شاتوسی دها بالاتردرکه اون اوچنجی قرنه تصادف ایدر . (دون ژون) دنیلن قوله‌سنك دیوارینك ثخنی ۷ متره‌دن زیاده اولوب ۳۰ مترو قطرنده ۵۵ مترو ارتفاعنده ایدی .

بو اصول مدافعه دره بکلرینك مسکنلرینه مخصوص اولمایوب شهرلرده دخی بولنور ایدی . مناسترلر بیله حقیقة برر قلعه ظن اولنور . نته‌کیم (مون‌سن‌میشل) مناستری بوقبیلدندر .

۱۵۲ .— معماری مدنی .— معماری مذهبی ایله معماری عسکریدن بشقه برده معماری مدنی ظهور ایتمشدر . فی‌الحقیقه قرون وسطانك شهرلری اکثریا صیق وقار یشیق ایدیسه‌ده اهالیسنك برر ویرانه ایچنده یشادقلرینی تصور ایتمك خطادر . صنعتکارلرك ، تاجرلرك غایت کوزل ، لطیف ، شایان تماشا مسکنلری اولدیغی کبی زنکین قرویلرك دخی منتظم اوتللری وار ایدی . بورغونیاده واقع وحالا موجود اولان (ژاق‌کور) اوتلی انلردندر . قریه‌لرده بونك کبی پك چوق اوتللر وعمومه آچیق خانه‌لر موجود ایدی‌که الك مهم قسمی (بفروا) اولوب اهالی‌یی دعوت ایچون چالك قوله‌لری دخی واردر . بو بنالر بیوك برصالونی ، اوراق مخزنی ، محافظه محللرینی ، برمحبسی حاویدر . جبهه‌نك اوزرنده اوستی آچیق خارجی برمردیوان ایله برلوجه‌یه چیقیلور

وناطقلر اوراده اجتماع ایدن اهـالی یه ایراد نطق ایدرلر ایدی .

معماریٔ مدنیده بنانك الك زیاده اعتنا ایدیلن قسمی جبهه‌سیدر . شهر اوتللرینك جبهه‌سی عادتا بر کلیسا جبهه‌سنه بکزر ؛ یالکز چاتلاق بریشـه عادی قوله اقامـه ایدلمشدر . خصوصی اوتللرك جبهه‌سی ایسه علی العـاده داخلی بر آولی یه آچیلیر و پنجره‌لری طاشدن معمول بر صلیب ایله تقسیم اولنوب یاپراق شـکلنده مواد تزیینـه ایله مزین بولنور . بنـانك چاتیـلری بو بر قـوطیسی شکلنده اولـوب بنـاتك هر زاویه‌سـنه موضوع وجبهه‌یه طـوغری چیقینتیلیدر . کوشه‌لرك کافه‌سـی کوچوك هیکللر ایله مزیندر . اوطه‌لرك داخلی منقور نباتات ویاتصاویر ایله مزین وشدتلی رنکلرله ملوندر .

قرون وسطی شهرلرینك الك کوزل اوتللرندن شمدیکی حالده فرانسه‌نك جنوبنده ووسطنده پك نادر بولنمـقده ایسه‌ده شماله طوغری علی الخصوص بلدیه اصـولنك غایت مؤثر برصورتده اجرای نفوذ ایتدیکی (فلاماندیا) قطعه‌سنده پك چوق تصادف اولونمقده‌در . بونلردن (لوره‌ن) ده بولنان کوشکلر اون بشنجی قرنه مصادفدر .

بروکسلده‌کی (بفروا) قوله‌سی ۱٤٤ مترو ارتفاعه واصل اولور وبیوك صالونی ٦۰ مترو طولنده‌در . شهر مذکورده اوستی اورتلمش بازار محللری واردرکه قرون وسطانك بیوك تجارت شهرلرینك مرکز تجارتیدر.

پارس او وقت اهمیت سیاسیه‌سی ، ثروتی ، دارالفنونلری ، مؤسساتی ایله شهرتشعار ایدی .

۱٥۳ . — خالص غوتیك . مشعشع غوتیك . — اون اوچنجی قرنك نهایتنده واون دردنجی قرنده غوتیك صنایعی درجهٔ کماله واصل اولمغله اکا اکثریا « خالص غوتیك » (غوتیك ره‌یونان) نامی ویریلیر .

قرون وسطانك نهایتنه یاقلاشدقچه کلیسالر بالکلیه تزیینات ایله ستر اولنمش ومواد تزیینیه تنوع ایدرك پك تکلفلی وغیر طبیعی برحاله کلمشدر . بروجه معتاد اجرا ایدیلن زینتلر شکل طبیعیسندن چیقاریلان لحنه یاپراغیدر. دورمذکورده کلیسالر عادتا طاشدن معمول برنقشه بکزر ایدی . بوکا دخی « مشعشع غوتیك » (غوتیك فلامبوایان) نامی ویرلمشدر .

بواصول علی الخصوص اون بشنجی قرنده استعمال اولنمشدر . بودورك الك کوزل اثرلری انکلتره ده واقع (وست منیستر) کلیساسی وفرانسه‌ده کائن (سن ژاق)

قوله‌سی و (روآن) ده کی (سـنت اوران) در . مشعشع غوتیك ، خالص غوتیکك اخـلال اولنمش بر شکلی عد اولنه‌یور . فی‌الحقیقه اك کوزل کلیسالر غوتیك معماریسنك ایلك دورنده یاپیلانلردر . لکن خصوصی مسکنلرك اك کوزلری اون بشنجی قرنه تصادف ایدر .

١٥٤ . — فن نقر . — اون اوچنجی قرنده بیوك قاتدرالرده غوتیك نقارلغی اك پارلاق درجه‌سنه واصل اولمشدر . نقارلر ساده ، لطیف ، موافق حقیقت تصاویر ترسیم ایتـدیلر . تأثیرات اجنبـیه و منقولات تاریخیه‌یی ترك ایله طبیعته تقلید ایتدیلر . اولوقت فرانسه صنایعی کندی کندینه بریول آچدی ، کلیسالرك جبهه‌سی اوزرینه اعتقـادات دینیه‌یه دائر نیجه تشبیهـات ورموزات نقش ایدلدی که عادتا بر « قاموس مذهبی » حالنه کیردی . بونلرده فضـائل وخطـایا ، صـنایع ، فنون ، مساعیٔ بشریه تماماً ارائه ایدلمشدر . بوقبارمه‌لرده بولنان مریم ، اعزه وسـائره رسملری غایت لطیف برسیما ابراز ایدرلر ونیجه رموزاتی حاوی بولنورلر . لکن حواریون واعزه کبی اشخـاص تاریخیه‌نك تصویرلری تفکره دالان اشخـاصك سیمـاسنی کوسـترر . بونلرده

حقیقت جهتیله برنقصان بوقدر لباسلرینك التنده بر حیاتك لمعان ایتدیكی ظن اولنور .

مجموعهٔ ازهاردن استعاره ایدیلن نمونه‌لرده دخی یكی برفكر ظهوره كلمشدر . روما وبیزانس اصولندن آلنان اسكی نمونه‌لرده‌كی اوراق شكلنده بولنان لوحه‌لر ترك ایدلمش وصنعتكارلرك جوارنده بولنان صحرالرك واورمانلرك نباتاتی اخذ اولنمشدر . بوآثارك جمله‌سیده پك طبیعیدر .

اون ایكنجی قرنده اولدیغی كبی اون اوچنجی قرنده دخی برطاقم مسلكلر ظهور ایتمشدر . مع‌مافیه جمله‌سی برفكره مستنددر . فرانسه مسلكی ، پیقاردیا مسلكی ، شامپانیا مسلكی ، بورغونیا مسلكی كبی .

۱۵۵ . — صولی بویا رسملری و كلیسا پنجره‌لری . — غوتیك صنایعی دیوار رسملرینی ایكنجی درجه‌ده استعمال ایتمشدر . دیوارلر پنجره‌لر ایله كرلری حاوی اولوب بیوك سطحلر ابراز ایتمدیكندن واسع مجموعه‌لر ترسیمی قابل اولماز ایدی .

پك چوق قاتدرالرك پنجره‌لری رنكلی جاملر ایله محافظه اولنمشدركه بونلرده الوانك درجاتی پك متناسبدر .

بو اصول تزیینه الڭ زیاده پارسده‌کی (سنت شاپل) ده کورلمکده‌در . طبقهٔ فوقانیه‌سنده دیوارلر همان بالکلیه طی ایدیله‌رك ملون ، جسیم پنجره‌لر اقامه اولنمشدر . عادتا دیوارلرك ضیادن انشا ایدلدیکی ظن اولنور .

کتابلرك تزییناتی دائما موقع اعتبارده‌در . پارسك صولو بویا رسـاملری و خطاطلری ممالك اجنبیه‌ده بیله شهرتشعاردر . بونلر دخی طبیعته تقلید ایتمشلردر . رسملردن چوغی تصاویره عائددر . یاپدقلری رسملر سهل ممتنع ، اسلوبلری لطیف و نازکدر . تزیینات چارچوه‌لری ، اسم خاصلرك ایلك حرفلری ، بیوك اشارت حرفلری پك نفیسدر . بونوع آثارك الڭ کوزلی « سن لووی » زمانده مصادفدرکه کتبخانهٔ عمومیده بولنان قرال زبوری آنلردندر .

١٥٩ . — فرانسه خارجنده غوتیك صنایعی . — غوتیك صنایعی فرانسه‌ده تولد و ممالك مجاوره‌یه انتشار ایتدی .

المانیاده اون اوچنجی قرنده (نوتوردام ده تره‌وو (١٢٢٧ ـ ١٢٤٤) و (سنت ماربورغ) (١٢٣٥ ـ ١٢٨٣) بو اصولده انشا ایدلمشدر . اسلوب مذکور قولونیا

قاتدرالنده الك پارلاق درجه‌سنه واصل اولدی . مؤخراً
بواصول اسقاندینا و شبه جزیره‌سنه انتشار ایتدی .
١١٧٤ سنه‌سنده (کیوم دوسان) اسمنده برفرانسز
صنعتکاری بواصولی انکلتره‌ده واقع (قانته‌ر بوری)
قاتدرالنه ادخال ایتدی . اون اوچنجی قرنده لوندره‌ده
وست منیستر کلیساسی ، سالسبوری و لنقولن
قاتدراللری انشا اولندی . مع مافیه یرلی اصولی معماریسی
دخی اختلاط ایتمکله بنانك بعض جهتلرنده اختلاف
نمایان اولدی . اون دردنجی قرنده انکلترده دخی
صنایع مذکوره قواعدی مختل اولدی . اون بشنجی
واون آلتنجی قرنلرده (تودور) اصول ظهور ایده‌رك
تزیناتی پك اسرف ایتمشدر . (وست منیستر)ده واقع
یدنجی هانرینك قصری الك کوزل بر نمونه‌سیدر .

اسپانیاده وپورتکیزده غوتیك اصولنك الك اسکی
اثرلری اون اوچنجی قرنه مصادف اولان (بورغوس
مبدئی ١٢٢١) (توله‌د ١٢٢٧) قاتدراللریدر .
بونلرده اسلوب جدید عرب عنصریله اختلاط ایتدی .

ایتالیاده غوتیك صنایعی اصلا ایلرو کیتمامشدر انجق قواعد
تزیینیه‌دن بعضیلرینی استعاره ایتدیلر غوتیك صنایعی
دورنده (رومان) اصولی جاری ایدی . ـ غوتیك صنایعی

اهل صليب ايله برابر شرقده سوريه‌يه ، قبريسه ، ردوسه وجهات سائره‌يه داخل اولمشدر .

١٥٧ . — فرانسه‌نك ممالك اجنبيه‌يه تأثير صناعيسی . — اشبو ترقيات عموميه اثناسنده فرانسز نفوذی هر طرفده حس اولوندی . اجنبيلر فرانسه صنعتكارلرينه مراجعت ايتديلر ازجمله فرانسه صنعتكارلرندن (كيليوم دوسان) انكلتره‌ده (ويليام دوهونقری) مجارستانده چالشمشلردر . ١٢٦٣ سنه‌سی ايله ١٢٧٨ سنه‌سی بينده هايدلبرغ قربنده (ومپفه‌ن) هيئت رهبانيه‌سی پارسدن ورود ايدن بر معماری فرانسه اصولنده بر كليسا انشاسنه مأمور ايتديلر . ١٢٧٨ تاريخنده (پيه‌ردو بونويل) پاريس دارلفنوننك اوسجلی شاكردانی طرفندن اعانه ايديله‌رك اون عدد رفيق ايله برابر (اوپسال) قاتدرالنی انشا ايتمشدر . پراغ شهرينك قاتدرالی (١٣٤٣) (ماتياس دارراس) اسمنده بر فرانسز معماری طرفندن باشلانمشدر . اسپانياليلر فرانسز معمار ونقارلرينی قوللانديلر . قرن مذكور نهايتنه طوغری ميلان (دوم) ينك ترتيبنی فرانسزلرك تصوير ايتدكاری كبی (فليب بونادانتور) نام فرانسز دخی عملياتنه نظارت ايتمشدر .

کتاب رابع

دور تجدد بیانندهدر

اشبو کتاب رابع بر مقدمه ایله التی فصلی حاویدر : مقدمه قرون وسطادن دور تجدده انقلاب حقندهدر . التی فصلدن ۱ دور تجددك تجدیدی، ۲ اختراعات وکشفیات، ۳ اون ایکنجی قرندن اون بشنجی قرنه قدر ایتالیانك دور تجددی، ٤ اون بشنجی قرن نهایتلرنده واون التنجی قرنده ایتالیا صنایعی، ٥ اون بشنجی واون التنجی قرنلرده فلاندریا والمانیا صنایعی، ٦ اون بشنجی واون التنجی قرنلرده فرانسه صنایعی بیانندهدر .

کتاب رابع

— دور تجدد بیانندەدر —

مقدمه

{ تاریخ عمومی‌یه برنظر }

۱۵۸ . — ظاهرده اوقدر مغلق اولان قرون وسطی تاریخی خلاصه‌ایدیلرسه بروجه‌زیر اوچ قسمه منقسم اولدیغی کوریلور :

اولاً ، بشنجی قرندن اوننجی قرن میلادی‌یه قدر روما حکومتی نهایت بولیور؛ بری شمالدن، دیکری جنوبدن ایکی استیلا وقوعه کلیور. عرب مدنیتی برمدت غربده نشر انوار معرفت ایتدکدن صکره ایلروده برصورت دیکرده جلوه‌نما اولمق اوزره یواش یواش وراء پردهٔ خفایه چکیلیور . شارلمانک تشکیل ایتمک ایستدیکی یکی جرمانیا حکومتی عناصر مختلفه‌یه آیریلیور. ایشته بونلر، ماضینک خاتمه‌پذیر اولمسنی وجمعیت بشریه‌نک یکی برحاله تحولنی موجب اولمشدر.

ثانياً ، اوننجی قرندن اون دردنجی قرنه قدر دره بکلکی اصول اداره‌سی ایلرولیور . واهل صلیب محارباتی ختام بولیور . پاپالر ایله ایمپراطورلر حق حکومتده مجادله ایده‌یورلر. ایشته اصل « قرون‌وسطی » بوزمانلردر. قرون مذکوره اخلاق، تشکیلات، صنایع جهتیله وکندینه مخصوص برادبیات ایله سن‌لوئی زماننده ذروهٔ قصوای ترقیسنه واصل اولمشدر.

ثالثاً ، اون دردنجی قرندن اون بشنجی قرن میلادی‌یه قدر اهالی دره‌بکلکی زیراداره‌سنده بولنیور ، هرحال بوزولیور ، وقرون‌وسطی مدنیتی منفسخ اولیور. انجق قرون وسطی مدنیتی یرینه قرون اخیره مدنیتی خلف اولدی . چوق چکمکسزین قاعدهٔ مساوات یکیدن تأسس ایده‌جک ایدی . فی‌الحقیقه برطرفدن حکمدارلرك کسب اقتدار ایتمه‌لری سایه‌سنده ، دیکر طرفدن حقوق عمومیه‌نك حمایه‌سی سایه‌سنده جمعیت بشریه‌یه مساواتك کله‌جکنه آلات ناریه‌نك ایجادی ، براعلان مثابه‌سنده اولدی . بووجهله عالم انسانیتی اداره ایدن قوت واقتدار، تبدیل مکان ایتدی : آرتق جوشن پوش اولان بردره بکنك النده قالمیور؛ حکمدارلره

واهالی‌یه پچییور. بو صره‌ده خرستیانلق عالمنده افکار بشریه دخی روحانیتدن جسمانیته انقلاب ایده‌یور وکلیسا رجالنك الندن چیقیور. ازمنهٔ عتیقه مدنیتی، خرابه‌لرك اراسندن صییریلوب یکیدن عرض دیدار ایتمکه باشلایور. بعدما، پورته‌کیزلرك امید برونی بولنده بولندقلری کبی ارباب صنایع ومحررلر دخی «دور تجدد» بولنده بولنیورلر. اولو الامره اطاعت لزومنك امر ایتدیکی جسارت صدالری، هر طرفدن ایشیدیلیور. ایشته علی العموم شو تجددلرك تقربیله قرون وسطی دخی رسیدهٔ حد ختام اولمش بولنیور.

لکن قرون وسطی مؤسساتی بالکلیه فنایذیر اولمشمیدر؟ خیر؛ بالعکس قرون حاضره‌یه حقوق عمومیه وشخصیه‌یه دائر بر طاقم قواعد متینه ترك ایتمشدرکه اول وقت بونلر دره‌بکلرینك منافعنه خادم اولدقلری حالده الیوم عامه‌نك منفعتنه خدمت ایده‌یورلر. اول وقت موجود اولان افکار قهرمانانه، حسیات ناموسکارانه، قادینلر حقنده اجرای معاملهٔ انسانیتپرورانه کبی خصائل جلیله الیوم انلره رعایت ایدنلر نزدنده بر علامت مخصوصه کبی اشعه پاش اولیور. قرون وسطی

فن معماریسی دخی اوروپاجه مؤسسات مذهبیه خصوصنده بیوك برقوت ایله بقاپز یر اولدیغندن نه وقت بر کلیسا انشا ایدیله جك اولسه قواعدینه مراجعت ایدیلیور.

برنجی فصل

— دور تجددك تحدیدینه دائر در —

مندرجات : تجدد تعبیرندن مقصد نه‌در ؟ . ـ تجددك منشئی ادبیاتده تجدد . ـ صنایعده تجدد . ـ علومده تجدد .

۱٥۹ . — تجدد تعبیرندن مقصد نه‌در ؟ . —
اون ایکنجی قرندن بری فرانسه‌ده ، المانیاده ، وعلی‌الخصوص ایتالیاده دائما بر طاقم معمارلر ، نقاشلر ، رساملر ، شاعرلر بولنیور ایدی . لکن انلرك حتی الك مهم اثرلری یونانستانك اثاریله مقایسه ایدیله‌جك اولسه مهارتسز ، غریب ، ناقص بر حالده اولدقلری کوریلور . — تصویرلر علی‌الاکثر حیاتی پك کوزل ارائه ایدرلر ایسه‌ده وجودلری دائما اینجه ونسبتسز ، بجاقلری وقوللری پك اینجه وغایت اوزوندر . — رسم لوحه‌لرنده منظره خلاف حقیقتدر : رسامك رسمك قعرنده کوسترمك ایستدیکی

ماده‌لر برنجی صره‌یه قویمق ایستدیکی ماده‌لر قدر ناظره قریب کورینور. شعرده ایسه ابیات سورکای، یکنسق طانسمزدز. کرك صنعتکارلر وکرك محررلر کندی صنعتلرینی تعییب اولنمیه‌جق آثار حصوله کتیره‌جك قدر بیلمزلر واستمداد ایتمك ایچون قدمانك اثارینی دخی لزومی قدر طانیمزلر ایدی.

مع‌هذا نقارلر ورسامل یواش یواش کسب مهارت ایتمکه باشلادیلر وازمنهٔ عتیقه‌نك آثار نفیسه‌سنی طانیدیلر. اون التنجی قرندن اعتباراً پك چوق محررلر، نقارلر وعلی‌الخصوص رساملر ظهوره کلدی، که بونلر خارق‌العاده برمهارته مالك اولوب اثرلری دخی تنظیر ایدیله‌میه‌جك برحاله واصل اولدی. ایشته بو بیوك صنعتکارلرك عالم انسانیتده ظهورلری «تجدد» نامیله یاد ایدلمکده‌دز. لئونارد ووینچی، رفائل، میکل آنجه‌لو کبی شهرت‌شعار اولان مشاهیر اوقدر شهرته نائل اوله‌میان اسلافلرینی فراموش ایتدرمشلردر. قرون آتیه‌نك مورخلری لیلهٔ ظلماء مدنیته مشابه اولان قرون وسطی اثناسنده فنون وصنایعك مماتحالنده اولدیغنی وانجق اون التنجی قرنده دفعةً ویکیدن تولد ایتدیکنی ادعا ایدیورلر. لکن

تاریخ صنایع معلوم اوله‌لی دور تجددك نیجه قرنلردنبری باشلامش اولان بر حرکت صناعیه‌یی ادامه ایتدیرمکده اولدیغی اکلاشلمشدر؛ « تجدد » دنیلن شی انجق قرون وسطی صنایعنك آثار قدمایی تدقیق ایده‌رك بالتجدد درجهٔ کماله واصل اولدیغی زماندر.

زمان مذکور، هر مملکتده بر دکلدر: اقوام سائره‌دن زیاده ایلرولمش اولان ایتالیانلرك اك اول دور تجدده داخل اولمشلر، هولانده‌لیلر ایسه هرکسدن کیرو وانجق بر بچوق قرن صکره واصل اوله بیلمشلردر. ایتالیانك دور تجددی فلورانسه شهرنده اون بشنجی قرنك نهایتنده باشلار ووندیکده اون التنجی قرن نهایتنده ختام بولور. فرانسه‌ده وجنوبی المانیاده اون التنجی قرنك نصف اولنده، اسپانیاده وانکلتره‌ده اون یدنجی قرنك مبدئنده، هولانده‌ده قرن مذکورك وسطنده حصوله کلمشدر. شمالی المانیانك واسقاندینا وممالکنك دور تجددی یوقدر.

١٦٠ . — تجددك منشیٔ . — سعی وغیرت وعلم ومعرفت اصحابنی دار وکوچوك یوللردن چیقوب سواء سبیل ترقی‌یه دخوله تشویق ایدن مساعیٔ جمیله ارباب تدقیق وتجدد بیننده تقسیم اولنمش ایدی. کشور

کشای عالم معنی اولان شورهبران ترقی دیکر برعالمه آرزوکش اولیورلر وفکرلرنجه بشقه براقلیمه طوغری شتاب ایده‌یورلر وفقط آنی مستقبلده تحری ایتمیوب ماضیده آرایورلر ایدی. «قریستوف قولومب» عالم عتیقه طوغری کیتدیکی ظننده ایکن یولی اوستنده برعالم جدیده تصادف ایتدیکی کبی بونلر دخی ازمنهٔ عتیقه‌یه طوغری کیتمك فکرنده ایکن یوللرندن برعالم جدید بولدیلر

سقولاستیك مسلکنك بی‌فائده مباحثاتندن ولاتین لسانك ظلمت کثیفه ایله احاطه ایتدیکی برمسلکك عبثاتندن اوصانلمش اولمغله نیم منطق اولان مدنیت عتیقه‌نك انوارینه طوغری شتاب اولنیور ومناسترلرك کتبخانه‌لری، کتب عتیقه مخزنلری تحری ایدیلیور ایدی؛ لاتینجه یاخود رومجه یازلمش برکتابك، عتیق برهیکلك بولنمسی برمظفریت سروری اعطا ایدر ایدی. لکن ازمنهٔ قدیمه‌دن بری جریان ایدن حاله نظراً اشخاص معدوده‌یه منحصر قاله‌جغی محقق اولان خزائن علم ومعرفتی عمومه نشر وتعمیم ایدن براختراع جدید [*] میدانه کلمسیدی یکیدن تولد ایتمکده اولان ازمنهٔ عتیقه مدنیتنك

---

[*] فن طبع

عالمه نفخ ایتدیکی افکار جدیده دخی برقاچ کشینك دست انحصارنده قالمش اوله‌جق ایدی. صنعت جدیده بالجمله اوروپا خرستیانلری بیننده سریعاً انتشار ایتدی وکتابلرك فیئاتنك پك زیاده تنزلنه بادی اولدی. اهالی مطالعه‌یه پك حریص اولدیلر، بووجهله صنعت مذکوره ارباب تجددك افکار و کفتاربنی کافهٔ طبقات ناسه ایصال ومخترعات جدیده‌یی هرطرف تعمیم واشاعه ایلدی.

۱٦۱ — ادبیاتده تجدد — ایتالیا اشبو اختراع جدیدی کمال اشتیاق ایله اخذ وتلقی ایتدی ١٤٧٠ سنه‌سندن اول رومادە، ونديكده وميلانده برطاقم طابعلر وار ایدی؛ هر طرفده مکتبلر، کتبخانه‌لر، دارالفنونلر تأسیس واثار عتیقه نشر وتکثیر اولنیور ایدی. یالکز دین نصارانك وقایه‌سی مقصدینه مبتنی بولنان کلیسا رجالنك آثار عتیقه‌سی دکل، حکمانك، مورخلرك، نطوقلرك آثار عتیقه‌سی دخی اشاعه وتعمیم اولنیوردی. پاپا ایکنجی «ژول»ك اطرافی دائما ومنحصراً رؤسای روحانیه ودیپلوماتلر ایله محاط اولمیوب نزدنده براوقدر دخی ارباب فنون وصنایع بولنور ایدی. مومی الیه «محررات نفیسه آحادناس عندنده کوش، اصلزدکان

عندنده التون ، پرنسلر عندنده ا لماســدر » دیر ایدی ․ « لاقوئون » هیکلنك تیتوس حاملرنده بولندیغی کون رومانك بالجمله کلیســالرنده چا کلر چالدیره‌رق اعــلان شادمانی ایتمشــدر. پاپا لئون دخی تیتلــیو نام محررك بش کتابنی بشیوز التونه صاتون الدی. ورفائل ایله میــکل آنجه‌لونك محبی وحامیسی ایدی.

بودورده یالکز اوچ مملکت اهالیسی اعمــال افکار وتکثیر آثار ایله مشغول اولیوردی. برنجیســی ایتالیــا مملکتیدرکه آریوست ، ماکیاول ، کیقارده‌ن کبی یتشدیر. دیکی ارباب دها واصحاب صنعت سایه‌سنده برنجیلك درجه‌سنی احراز ایتمشدر. فرانســه مملکتی ایکنجی درجــه‌ده اولوب مارو ، رابله ، قالــوه‌ن ، مونته‌نی کبی محررلر وقانونشناسلر یتشدیرمشدر ؛ بونلردن کوژاس ، پیتو ، غودفروو ا ، دومولن کبی بعضیلری واركه حالا شهرتلرینه هیچ نقیصه کلمامشدر. المانیا مملکتی دخی اولریق دوهوتن ، قوندوره‌جی شاعر حانس ساش وسیسه‌رونلر ایله اوچنجی درجه‌ده بولنمقــده اولوب لاتینجــه اولان محررات نفیسه‌ســندن طولایی لوتربونلرك رئیســی عد اولنه بیلور․

بلچیقـاده آراسـم نامنده بر ذات یتشمش ایدی‌که
لاتینجه اولان آثاری بر مظفریت عظیمه‌یه نائل اولمشدر.
اول وقتلر انکلـتره ایکی کول محاربه‌سـنك کندوسنه
آچدیغی جریحـه‌لری التیام ایتدیرمکه چالیشـیوردی.
اسـپانیانك نظری ایسه مدنیت عتیقه‌دن زیاده آمریقـایه
وبو قطعه‌نك معدنلرینه وشارل کن عسکرینك حرب وغارت
ایتمك ارزوسنده بولندقلری بلچیقایه وایتالیایه منعطف ایدی.
١٦٢ .— صنایعده تجدد .— ایتالیا بو تجددك
مهد ظهور وانتشـاری اولدی ، بو یله اولمسیده طبیعی
ایدی. چونکه صـنایع عتیقه‌نك الك کـوزل متروکاتی
اوراده بولنیوردی. اون بشنجی قرندبری برونللسکی
اوژبو شکلنك برینه کر ، وغوتیك صـنایعنده‌کی خطوط
منکسره برینه یونانستان معبدلرینك خط مستقیمی ویاخود
روما آثارینـك لطیف خـط منحنیسی شـکللرینی اقامه
ایدیوردی برامانت ، پاپا ایکنجی ژول ایچون رومادە
سن پییر کلیساسنی انشا ایتدیکی کبی میکل آنجه‌لو بونی جسیم
برقبه ایله تتویج ایتدی.، که بو فکری آغر یپانك پانته‌ئون
معبدندن آلمش ایدی . فلورانسه وروما نقارلری ازمنهٔ
عتیقه‌یه منسوب اولان رفیقلرینه غلبه ایده‌مدکاری حالده

بالاده سویله دیکمزو جهله لئوناردو وینچی ، میکل آنجهلو ، رفائل ، تیتیه‌دن الك زیاده مشهور اولان قدمایی بیله پك چوق بچمشلردر.

صنایع نقطهٔ نظرنده ایتالیا اون التنجی قرنده بالجمله اقوامك معلمیدر. فرانسه کندی معمارلری وهیکلتراشلری ایله انی تعقیب ایتدی : معمارلری بوقدر شاتولر وسرایلر وازجمله لـوور ، تویلری ، فـونتن بلو ، بلـوا ، شامبور سرایلرینی انشا ایتدیلرکه بونلرده ظرافت ولطافت ایله متانت اجتماع ایتمشدر ؛ هیکلتراشـلرندن دخی ژان غوژون ، ژرمن پیلون نامامری هنوز باقیدر. آلمانیاده انجق ایکی رسـام کلمشـدر : بری آلـبر دوره‌ر دیکری هولباین‌در . مؤخراً حکاکلق اختراع اولندی و صنعتکا-رلك کوزل اثرلرینی تکثیر ایتدی ، نته‌کیم مطبعه‌جیلق دخی ادبانك اثارینی هرکسه تعمیم ایتمکده ایدی .

١٦٣ .— علومده تجدد .— علوم دها قرون وسطانك خیالاتیله الیوم رهنماسی اولان فکر سدیدبیننده تردد ایتمکده ایدی. عالمده سـاحرلرك ایقـاع تأثیرات ایده‌بیله‌جکنه ایناتیلر وبیکلرجه بیچارکان ساحرلکله اتهام واتشده احراق اولنور ایدی. وورچ بورغ شهرنده ایکی

سنه ظرفنده (۱۵۲۷ — ۱۵۲۸) یوز اللی سکز کشی احراق اولندی .

مع هذا ایتالیاده بر طاقم مهندسلر بتشدیکی کبی پولونیالی قوپرنیق دخی ۱۵۰۷ سنه‌سندن بری عالم سیاراتك مسلك صحیحنی کشف وتعیین ایتمش ایدی .

بحریونك انسانلره عوالم جدیده بخش ایتدکلری صره‌ده ارباب صنایع ، محررلر ، ادبا واسطه‌سیله افکار جدیده دخی افکار عتیقه ایله اختلاط ایده‌رك کسب قوت ایتمکده ایدی . علوم ، شمسك مستقرینی وارض ایله سیاراتك عالمده‌کی وظیفه‌لرینی تعیین ایده‌یور ایدی .

ایکنجی فصل

اختراعات وکشفیاته دائردر .

مندرجات : اختراعات وکشفیات .ـ باروت .ـ کاغد . ـ طباعت . کشفیات .

۱٦٤ .ــ اختراعات وکشفیات .ــ ارباب سعی وغیرتك تجدد فکرینه دوشدکاری زمان بر طاقم اختراعات وکشفیات جدیده آنلره قوت ویرمش ومحصول مساعیلرینك بالجمله طبقات ناسه تعمیمنه بادی اولمش ایدی (برنجی فصل) . بو اختراعاتك باشلوجه‌لری باروت ، کاغد ، فن طبع ، پوصله اولدیغی کبی کشفیاتك اك مهمی دخی امید برونی طریقیله آمریقا قطعه‌سنك کشفیدر . فی الحقیقه باروتك اختراعی اهالی‌یی مادةً ومعناً تحت قهرده بولندیران جبابره‌نك ودره‌بکلرینك قوتلرینی کسر ایده‌رك حکمدارانه واهالی‌یه قوت ویردی . فن طبع واسطه‌سیله افکار جدیده نشر وتعمیم اولندی . کاغدك اختراعی ایسه فن طبعه بیوك بر سهولت ویردی . پوصله‌نك اختراعی سایه‌سنده قطعات مجهوله‌نك کشف اولنمسی دخی روابط تجاریه وصناعیه‌یی تأسیس ایلدی . اشبو فصل ثانی بو اختراعات وکشفیاتك بیانه حصر ایدلمشدر .

١٦٥ — باروت . — چینلیلر چوق وقتدن
بری باروت اعمالنی بیلیرلر ایدیسه‌ده آنی یالکز آتش
اویونلریچون قوللانیرلر ایدی . کیمیاکرلر دخی اون
اوچنجی قرندنبری کوکورد وکوهرچله‌دن بر
خلیطه یاپمسنی بیلیرلر ایسه‌ده شو باروت پاطلامقسزین
ارییر ایدی . عربلر بو خلیطه‌نك کوهرچله‌سنی تصفیه
ایده‌رك حقیقة طوپ باروتی استحصالنه موفق اولدیلر
ومرمیلری بر بورو ایچندن رمی ایتمك خصوصنده آنی
استعمال ایتدیلر . خرستیانلر دخی عربلره تقلید ایتدیلر .
١٣٢٥ تاریخ میلادیسنده فلورانسه‌ده معدندن طوپلر
ودمیردن کولله‌لر اذابه اولنور ایدی . — باروت اختراعی
اوروپانك هرجهتنده قبول اولندی . وفقط پك بطائتله
اصلاح ایدلدی . اون بشنجی قرنه قدر طوپلردن چوغی
طاشدن کولله‌لر رمی ایدر وآنی پك آز بر مسافه‌یه کتورر
ایدی . الك قولای نقل ایدیله‌بیلن تفنکلر بیله اوقدر آغر
ایدیکه اثنای عملیاتده برچتال اوزرینه قویمق لازم
ایدی . باروت چوق وقتلر فنالقدن زیاده کورولتی
حصوله کتیردی . باروت استعمالنه باشلاندیغندن ایکی
قرن کچمش ایدیکه حالا شوالیه‌لر دمیردن زره کیرلر

ایدی ؛ پیاده‌لر اوق ، قزاق وقارغی ایله محـار به ایدرلر ایدی . طوپچیلق انجق اون التنجی قرندن صکره کسب قوت ایتدی وانشلی سلاحلر اون یدنجی قرن‌دن صکره سهیل النقل اولـدی . باروتك حصوله کتیردیکی اثرلر هرنه قدر بطائتله وقوعه کلمش ایسه‌ده پك اساسلی ایدی . بعدما شـاتولرك دیوارلری طوپلرك زیر شـدتنده منهدم اولور واصیل زاده‌لری آرتق محـافظه ایده‌مز ایدی . یالکز حکمدارلر بر طـوپجی فرقه‌سی محافظه ایده‌جـك درجـه‌ده صاحب ثروت اولـدقلرندن وطـوپ وتفنك اعمالنی حقوق وامتیازات حکمـداری یه تخصـیص ایتد . کارندن باروت اصیلزادکانك اقتدار سیاسیسنی محو ایتدی وقرالرك قوتنـه قارشو مقـاومت ایده‌میه‌جـك بر حاله قویدی .

۱٦٦ .— پوصـله .— پوصله ، بحراً اجرا ایدیله‌جك سیاحتلرك یکانه واسطهٔ اساسیه‌سیدر . چوللرده بیله اجرای سیاحت ایچون اکا احتیاج واردر . معادن حفر یاتنده دخی قوللانیلیر .

پوصله‌نك ایجادندن اول بحریون آچیق دکزه چیقمغه

جسارت ایده‌میوب ساحلـدن آیرلمزلر و بو وجهـله دیکر بر بلده‌یه عزیمت ایچون سنه‌لرجه طولاشمغه مجبور اولورلردی .

ایلك اول فنیکه و بعده یونان کمیجیلری برج دنیلن جمل کوکبیه‌یه باقه‌رق سـیاحت ایتمکه باشلادیلر ، مؤخراً شمال ییلدیزینـك برمحلده ثابت اولدیغنی کورونجـه آنی رهبر اتخاذ ایتـدیلر . فی الحقیقه قطب ییلـدیزینك رهبر مقامنده استعمالی تعمیم ایده‌رك بیوك برخدمت ایتمش ایسه‌ده کوندوز کورنمدیکی و کیجـه دخی هروقت کوریله‌مدیکی جهتله اهمیتی پوصله‌یه نسبتله اقل قلیل اولمشدر . وقتیله بحرسفیدده بیله اجرای سیاحت ایچون صعوبتلر چکلدیکی حالده الیوم پوصله سایه‌سنده برمدت قلیله ظرفنده کرهٔ ارضی دائراً مادر طولاشیورلر . آمریقا واوستراليا کبی نیجه دنیالری اسکی دنیالره علاوه ایدن ، پوصله‌در .

پوصله‌نك موجـدی بیلنه‌مامکـده ایسه‌ده چینلیلرك بعض سیاحتلرنده پك ناقص اوله‌رق استعمـال ایتدکلری محقق وانلرك ایجـاد ایلمش اولمسی محتملـدر . مقناطیسلی ابره‌یی صو اوزرنده یوروده‌رك جهت تعیین ایدرلرایدی .

لكن دمير صو درونده اصلانوب صو يه چوق تماس ايلديكندن اوجى سهولتله شماله دونه‌مز وايسته‌نيلن نقطه تماميله بولنه‌ماز ايدى .

اساس مدنيتى اورو پايه ادخال ايدن عربلر ، ابرهٔ مقناطيسيه‌نك دائما شمال جهتنى كوستردېكنى اوكرندكدن صكره آنى بر ميل اوزرينه وضع و برقوطى ايچنده محافظه ايده‌رك اكمال وانك دلالتيله هنده وچينه قدر نيجه سياحتلر اجرا ايتديلر . بوحالده مقناطيسى صو يك تماسندن قورتاره‌رق شمديكى بولنديغى صورتده‌دكاسه بيله حركت ايده‌جك برحاله ارجاع ايدن ، عربلردر . عربلر ، پوصله‌نك موجدى دكل ايسه‌لرده مكملى اولد- قلرنده شبهه يوقدر .

اوروپاده آنجق اون‌اوچنجى قرن ميلاديده پوصله يه اطلاع حاصل اولمش‌ايسه‌ده درجهٔ كماله‌وصولنه‌قدرچوق وقتلر كچمشدر. پوصله بركره ايجاد اولنجه بحريونه ليلاً ونهاراً ايستدكارى زمان بادبان كشاد عزيمت اولمه‌لرينه مساعده ايتمكله جمعيت بشريه‌يه پك بيوك خدمت ايتمشدر. معمافيه ، پوصله آزوقت ظرفنده

بيوك بر انقلاب حصوله كتيره مدى . (مرووه) سلالهسى دورنده كى بحريون ، پوصله استعمال ايتمكسزين (غروئنلاند) ه قدر كيتمشلر ايكن پورتكيز بحريونى پوصله ايله اچيق دكزده اجراى سياحت ايده مزلر ايدى .

١٦٧ . — كاغد . — كاغد ، انتشارعلوم ومعارفك وترقئ مدنيتك واسطهٔ يكانه سيدر . كاغد اختراع اولنمه دن اول ، انسانلر يكديكرينه افادهٔ مرام ايچون مواجهه ومشافههيه محتاج ايديلر .

الك اول ، يازيلر طاش اوزرينه حك اولنور ايدى ؛ استانبولده سلطان احمد ميدانندهكى ديكيلى طاش كبى آثار عتيقه آنلردندر . كلدانيلر كاغد مقامنده پيشمش طوپراق يعنى طوغله استعمال ايدرلر واوجى مثلث اولان برقاايله خام طوغله اوزرينه يازدقدن صوكره پيشيرهرك انطباع حالنه كتيررلر ايدى . بونوع طوغلهلر ايله مملو نيچه كتبخانهلر حفريات اخيره اثناسنده علماى معاصرينك دست اقتدارلرينه چكمشدر (قروناولى) .

مؤخراً قوانين ونظامات كبى مهم يازيلرى ضبط

وقيد ايچون الواح معدنيه قوللانلدی . نته‌كه رومه‌ده بولنان لوايح اثنا عشر آنلردندر. لكن معدنی لوحه استحصالی مشكل وقيمتی غالی اولديغندن هركس تدارك ايده‌ميوب حيوان كوره‌كنه ، اغاج ياپراغنه ، دری وياتخته اوزرينه يازارلر ايدی .

نباتات ليفيه‌نك تربيه ايديله‌رك كاغد مقامنده استعمالی پك اسكيدر. مصريلر تحديد اولنه‌میه‌جق قدر اسكی برزماندن بری يازيی نباتاته يازارلر ايدی كه الك مستعمل اولانی مصر بطاقلقلرنده بيتن پاپيروس نام آغاجك ياصلغه ، بوموشاقلغه ، پارلاقلغه مستعد وبرچوق زمان حفظی قابل اولان ساقلری ايدی . لكن مصر پاپاسلری پاپيروسه كتب دينيه‌لرينی يازدقلرندن اوزرينه كفرياتدن عد ايتدكلری مواد سائره‌نك تحريری ايچون بشقه ملتلره مساعده ايتمامك مقصديله مصردن پاپيروس اخراجنی منع ايتمشلر ايدی . بوسببدن عصرلرجه مصره منحصر قالمش ايدی . بر مدت صكره حكومت مصريه ممنوعيت مذكوره‌يی قالديرديغندن رومايه برچوق تربيه‌لی پاپيروس نقل اولنمشدر .

پاپیروسه توکدن یوتلمش برقلم ، و ایسه‌دن یاپلمش بر نوع مرکب ایله یازی یازیلیر ایدی . روماليلرك ویونانیلرك پاپیروسه یازلمش وطومار شکلنده بوکوله‌رك حفظ ایدلمش نیجه کتابلری واردر .

چوق وقتلر حیوانات وعلی الخصوص جیلان دریسی کاغد مقامنده قوللانیلیر ایدی . برغمه شهرنده ایجاد اولنمسی حسبیله « برغمه کاغدی » دنیلن وحیوان دریلرندن اعمال اولنان ، الك مقبول عد ایدیلیر ایدی .

شمدیکی بیلدیکمز صورتده کاغد اولا ایپکدن اوله‌رق چینده اعمال ایدلمشدر . فقط پك غالی اولدیغندن آنجق تزیینات ایچون قوللانیلیر ایدی .

عربلر سمرقندی فتح ایتدکدن صکره یوسف ابن عمر نامنده برمکه‌لی او شهرده کاغدك صورت اعمالنی کوره‌رك مکه‌یه عودتنده ایپك یرینه پاموقدن کاغد اعمال ایلدی بوکا « شام کاغدی » نامی ویرلدی . پك اوجوز چیقدیغندن استعمالی تعمیم ایلدی .

برمدت صوکرا ، اندلسده عربلر کاغد فابریقه‌لری وجوده کتیردیلر و پاموق یرینه پك مبذول اولان کتن و پاچاورا استعمالنه باشلادیلر .

اسپانیادن اوروپایه داخل اولدی واولقدر تعمم ایتدی‌که ١٦٥٨ تاریخ میلادیسنده فرانسه‌دن هرسنه فلمنکه، انکلتره‌یه ایکی ملیون فرانقلق کاغد سوق اولنور ایدی. فابریقه‌لرده هرایش ال ایله کوراللدیکندن وبوده پك چوق کیمسه‌یه محتاج اولدیغندن اون یدنجی واون سکزنجی قرنلرده کاغداعمالی چوق ترقی ایتمامشدر، الك اول کاغداعمالنده ماکنه استعمال ایدن «لوئی روبر» نامنده بر فرانسزلیدر. ١٧٩٧ سنه‌سنده ایستنلدیکی قدر اوزون وکنیش کاغد یاپه‌بیله‌جك بر ماکنه ایجاد ایلدی. فرانسه دولتی کندینه یالکز سکز بیك فرانق ایله مکافات ایلدیکندن موجد مرقوم امتیازنامه‌سنی (دیدو) نامنده بر کاغد فابریقه‌جیسنه صاتدی. (دیدو) دخی فرانسه‌ده مظهر معاونت اوله‌مدیغندن انکلتره‌یه چکه‌رك ماکنه‌سنی لوندره‌ده تصحیح واکمال ایلمشدر. الیوم یالکز فرانسه‌ده بخار ایله ایشلر اوچ یوزدن زیاده کاغد فابریقه‌سی واردر، بونلرده پاموق یرینه پاچاورا استعمال اولنور.

شوراسیده شایان اشعاردرکه فرانسه‌ده وجوده

بزدن معمول کوملك کیلسی آنجق اون دردنجی
قرنه طوغری اعتیاد ایدلمش وکتن کوملك کیلسی
تعمم ایتدکدن صوکره کاغد اعمالی ایچون پاچاورا
چوغالمشدر . بویله کوچك براختراع فوق العاده بر
اهمیت آلدی ؛ چونکه سائر مواد مستعمله‌دن پك
اوجوز واستعماله زیاده الویریشلی اولدیغی کبی طباعته
دخی قابل استغنا اوله‌میه‌جغی برماده حاضرلمشدر .

١٦٨ . — طباعت . — طباعت، حروفك
بشقه بشقه اذابه ایدیلوب دوکیله‌رك کلمه تشکیل ایده‌جك
صورتده برلشدیرلمسی صنعتیدر . بونی یاپانلره « مرتب »
دنیلیر . مرتبلر سطرلرك اره‌سنی کاغدده مرکبسز
براقه‌جق صورتده دمیرجدوللر ایله تفریق ایدلمش
کوزلرك ایچنه حرفلری دیزرلر ، صحیفه تشکیل ایده‌جك
قدر سطر حاصل اولونجه درت طرفندن جنبرلر ایله
صیقیشدیریلور، متعدد صحیفه‌لرك اجتماعندن حاصل اولان
ترتیبه « فورما » دینور . فورمالر طبعه مخصوص
ماکنه اوزرینه قونور . برمانوله یه مربوط ومتحرك
ولاستیکدن معمول براسطوانه ایله کتن تخمی یاغی ،

رچینه ، ایسه‌دن یاپلمش قویوجه برمرکب سوریلور . کاغدلر صوده اصلاندقدن صکره مرکبی فورمه‌نك اوزرینه وضع ایدیلیر ، یازیلر عیناً کاغدده چیقار . زمانمزه قدر دمیر حرفلر اوزرینه تضییق ایچون آل ماکنه‌لری استعمال ایدیلیر ایدی؛ زمانمزده بخار قوتی ، کتاب طبعنده دخی استعمال ایدلمشدر .

طباعت دفعةً اختراع ایدلمامشدر : شمدیکی اصولك صورت قطعیه‌ده استعمالنه قدر تدریجاً ترقی اولنمشدر .

۱٦۰۰ سنه‌دنبری چینده ، ژاپونیاده محکوك تخته‌لر اوزرینه مرکب سوره‌رك کاغده برطاقم اشکال باصمق اصولی موجود ایدی . الآن استعمال ایلدیکمز مهرلر اووقتلر دخی استعمال اولنوردی. فقط بو اصول ایله کتاب باصمق قابل اوله‌مادیغندن مطبعه چینده و یاژاپونیاده ایجاد ایدلمشدر دینیله‌مز .

خرستیانلر اوته‌دنبری مسکنلرنده وکلیسالرنده تعبد ایچون حضرت عیسا ومریم ایله حوار یونك و بعض کلیسا اربابنك رسملرینی بولندیررلر ایدی . بورسملر وقتیله برر برر ترسیم اولنمقده ایسه ده طالب چوغالدقجه

لزومی قدر یتشدیرمەك ممکن اولمادیغندن بعض رساملر اشبو رسملری تحته ویاباقر لوحەلر اوزرینه حك ایدەرك قالبلرینی آلیرلر ومتعدد نسخەلر بنی بز ویا کاغد اوزرینه باصارلر ایدی . بورساملر یواش یواش رسمك التنه کیمك رسمی اولدیغنی و بعده ترجمهٔ احواللرندن بعض فقرەلری حك وتحریر ایتمکه باشلامشلردر .

(حارلەم) شهرنده متولد (لوران فوستر) محکوك لوحەلر ایله اون بشنجی قرنده بعض اثرلر باصمشدر . هر صحیفه برلوحه اوزرینه حك ایدیلیر واوزرینه مرکب سورەرك بر کاغد ورقەسنه تطبیق اولنور ایدی . بووجهله فقرایه مخصوص کتب مقدسه طبع اولندی . لکن هر بر صحیفه ایچون بشقه بشقه برلوحه حکی ایجاب ایتدیکندن پك مشکل ایدی .

(ژان کوتنبرغ) مرقومه تقلید ایدەرك (ستراز بورغ) شهرنده برمطبعه تأسیس وحرفلری اغاجدن اولمق اوزره بشقه بشقه اعمال ایدەرك استعمال ایلدی . لکن اخشابدن معمول حرفلر پك عادی وازطیانقلی اولدیغندن معدنی حرفلر اعمالنی دوشوندی وقورشون ایله آنتیمون

خلیطه‌سنی کشف ایتدی . بعدما حرفلری اندن اصاغه ایلدی . و بو وجهله همان استانبولك فتحی سنه‌سنده فن طبع دخی ایجاد اولنمش ایدی .

(کوتنبرغ) وطن اصلیسی اولان مایانس شهرینه عودت ایدرك فوست وشفنر نامنده‌کی کیمسه‌لر ایله عقد شرکت ایده‌رك حروفات اذابه‌سنی دها اکمال ایتدی . مایانس شهرندن اشبو صنعت جدیده پك آزوقتده اطرافه انتشار ایتدی . شویله‌که ۸٤۰ سال هجریسنده ویانه‌ده ۸٤۳ رومااده‌ده ۸٤۷ ده‌میلان ایله وندیك‌ده ۸٤۸ ده پارسده ۸٤۹ ده ناپولیده ۸۵۲ انکلتره ایله بلچیقا و اسپانیاده مطبعه‌لر کشاد اولنمش و دولت علیه ممالکنده ایسه انجق ایکی بچوق قرن صوکره ۱۱۰۰ تاریخنده ایشلمکه باشلامشدر .

الك اول طبع ایدیلان کتاب لاتینجه انجیل شریف مجموعه‌سیدر (۱٤۵۵)

طباعت پك سریع انتشار ایتدی علی الخصوص روحانیت صفتنی حائز اولمیان اشخاص اوقومق وتعلم ایتمك احتیاجنی شدتله حس ایتدکلری ایتالیا ممالکنده

انتشاری دها سریع اولمشدر. اون‌بشنجی قرنك نهایتنده اوروپاده اون‌بیك‌دن زیاده کتاب طبع اولنمش ایدی‌که همان برربعی وندیکه عائددر؛ ایتالیاده ٥٤ شهرده مطبعه وار ایدی.

ایلك باصیلان کتابلر، فورمه‌سی درت صحیفه اولمق اوزره یاپلمشدرکه قوللانلمسی اوقدر سهل دکلدر وغوتیك حرفلریله یازلمشدر. بعده یواش یواش دها کوچوك قطعه‌ده فورمه‌لر دها قولای اوقونه بیلیر حرفلر ادخال اولنمشدر.

طباعت پك آز وقتده غایت بیوك نتیجه‌لر حصوله کتیرمشدر. بیکرله نسخه‌سی چیقاریلان کتب عتیقه وجدیده جمعیت بشریه‌نك کافهٔ صنوفنه انتشار ایتدی. آثار فنیه‌یی وکتب مقدسه‌یی بیلمك آرتق رهابینه ومکتب شاکردانه منحصر قالمدی. روحانی اولمیانلر ایله افراد عوام دخی ادبیات والهیات ایله کسب معارفه ایتدیلر وبونلره اویله برغیرت ایله قویولدیلرکه یکی براصول تحصیل میدانه کلدی. مطبعه‌جیلر اسکی حکما آثارینی طبع ونشر ایده‌رك مصرفلرینی چیقاره‌جق قدر مشتری

بولەمدقلرندن ملی لسان اوزرە یازلمش حکایەلر ومصالر طبعنە باشلادیلر و« سقولاستیك » ادبیاتنی ترك ایدەرك آثار جـدیدە طبعنە مباشرت وکالی اکرامیەلر وعـدیلە ارباب قلمی عمومك بیلـدیکی لسان اوزرە آثار ادبیـە میدانە کتیرمکە تشـویق وترغیب ایتـدیلر . درحال جسمانی برادبیات ایلە جسمانی برالهیە تشـکل ایتدی : برنجیسی تجدد «انتباه علوم وفنون» ، ایکنجیسی رەفورم یاد ایدلدی .

لکن طباعت بالجمـلە ثمراتنی اول وقتـلر حصولە کتیرەمەمش ایدی ؛ آنجق کتاب طبع اولنور ایدی . غزتەلرك میدان ظهورە کلمسی ایچون دها اوچ قرن لازم ایدی . کتابلر اون التنجی قرندە بر انقلاب ادبی ومذهبی حصولە کتیرمشیدی ، غزتەلر ایسە انجق اون طقوزنجی قرندە اصول ادارە وتجارتدە بیـوك بر انقلاب حصولە کتیرەجك ایدی .

سلطـان مراد ثالث زمانـندە براوروپالی ترکجـە حروف ایلە کتـاب باصمغە ومطبوعاتی کمرك رسومنـدن مستثنا طوتلمغە امتیـاز المش ودیباجەسـنە امتیاز فرمانی

یازه‌رق ترجمه برکتاب طبع ایتمش ایسه‌ده تاریخجه معلوم اولمیان بعض اسبابه مبنی صاحب امتیاز امتیاز نامه‌سندن ملتده آثار مطبوعه‌سندن مستفید اولمامش .

صنعت طبع وتمثیل انجق اسلطان احمد ثالثك زمان سلطنتنده داماد ابراهیم پاشانك حمایهٔ مخصوصه‌سیله ملکمزه ادخال ایدلمش وفرانسز ایکن شرف اسلام ایله مشرف اولان متفرقه ابراهیم افندی نامنده برذاتك نظارتی تحتنده استانبولده برچوق کتابلر باصلمشدر .

١٦٩ .— کشفیات .— علی العموم قرون وسطی اثناسنده اوروپا تاجرلری هند امتعهٔ تجاریه‌سنی سوریه‌دن ویا مصردن پك غالی فیئاتلرله اشترا ایدرلر ایدی : اسکندریه‌ده هندك بهاراتی قالکوته‌یه نسبتله اوچ قات زیاده فیئاتله ، کونلك دخی عربستانه نسبتله بش قات فیئات ایله صاتیلیر ایدی . اوروپالیلر قره‌بور ، دارچین جوزبوا ، فیل دیشی اشتراسیچون طوغریدن طوغری‌یه هنده ایصال ایدن برطریق الده ایتمك ایسترلر ایدی .

پورتکیز بحریونی شرق طریقیله هندوستانك یولنی

تحری یه قویولدیلر . آفریقا انلرك یولنه مانع اولور ایدی ؛ آفریقایی شمالدن جنوبه طوغری قطع ایتدیلر اطه‌لری وسواحلی یواش یواش کشف ایده‌رك آفریقانك جنوب جهتنده بولنان برونه واصل اولمق ایچون پورتکیزلیلره اللی سنه اقتضا ایتدی ؛ پورتکیز حکمداری آنی « کوزل امید برونی » نامیله توسیم ایتدی. بورادن امیدلری ساحه‌نمای ظهور اولدی : « داسقو دوغاما » برونی طولاشدی ، آفریقانك جهت شرقیه‌سنی کشف ایتدی ، هنده یناشدی ویك اوجوز فیئاتله امتعهٔ تجاریه صاتون آلمغه مقتدر اولدی . پورتکیزلیلر شرق جهتنه طوغری دوام ایده‌رك هندچینی‌یی وصوندا جزائر جسیمه‌سنی کشف ایتدیلر وچین ایله ژاپونیا ایله ، مناسباته کیرشدیلر . لکن دها ایلرو کیتمدیلر .

غرب طریقیله دخی هندوستان یولنی تحری ایتمك فکری درمیان اولندی . اون بشنجی قرنك ارباب فنی کرهٔ ارضك مدور اولدیغنی بیلمز دکل ایدیلر . بوندن بشقه بحرمحیطك دیکر جهتنده برقره اولدیغنی دخی بیلیرلر ایدی .

ایکی ایتالیـا بحر یونی شـو بحر مجهولك اوزرینه آتلمق جسارتنی کوزلرینه الدیلر. بونلردن هرایکیسیده براجنبی پرنسـك خدمتنده ایدیلر.

« قریستوف قولومب » قاستل قرالیچه سنك خدمتنده « سه باستیه ن قابو » انکلتره قرالنـك خدمتنده ایدی. « قابو » انکلتره دن عزیمت ایده رك شمال شرقی جهتنده تحری یه باشلادی. نهایت « لابرادور » ایله شمالی امریقانك اراضیٔ منجمده سنه طیاندی. « قولومب » ایسـه اسپا- نیـادن حرکت ایده رك جنوب شرقیـده یول آرادی و (آنتیل) لره قدر واصـل اولدی. (قولومب) هندوسـتانی بولدیغی ظننده ایدی، حـتی زمانمزده بیله آمریقای شرقی یه « هندوستان » وسکنه سـنه « هندو » تسمیه سنه دوام ایتمکده یز. — دیکر اسپانیالیلر آمریقانك باشلو باشنه برقره تشـکیل ایتدیکنی اوکرندیلر و بحر محیط کبیری کشف ایتدیلر و یواش یواش جنوبی آمریقا سواحلنی طانیدیلر. مع مافیه حالا غرب طریقیله هـندو- ستان یولنك تحریسـنه دوام ایدلمکده ایدی. اوجـه پورتکیزلیلر آفریقـایی دور ایتدکلری کبی (ماجلان)

دخی امریقایی دور ایده‌رك مطلوب اولان یولی بولدی.
اسپانیا فیلوسی امریقایی کچه‌رك (مولوك دنیلن) صوندا
اطه‌لر ینه قدر واصل اولدی. اوراده اسپانیوللره
تصادف ایتدیلر. شرق طریقیله کلمش اولان شواورو-
پالیلری کوردکارینه پك متحیر قالدیلر؛ اوچ سنه نهایتنده
دور عالم ایتدکدن صکره اسپانیایه کیردیلر. ایکی قرن
اثناسنده اسپانیا، پورتکیز، انکلتره فرانسه وفلمنك کبی
بحرمحیط اوزرنده لیمانه مالك اولان دول معظمه متعدد
هیئات کشفیه کوندردیلر، شمالی آمریقا سواحلنك
کشفیاتی اکمال ایدلدی، بحرمحیط کبیر واوستراليا
جزائری طانیلدی. کشفیات بحریه ایچون اجرا ایدیلن
سیاحتلر اون‌التنجی قرنك نهایتنه طوغری دوام ایتدی،
وانجق اول وقت سواحلك مکمل برخریطه‌سی ترسیم
ایدیله‌بیلدی. بوصره‌ده برطاقم سرسریلر آمریقانك
میسی سیپی، سن‌لوره‌ن، آمازون، پلاقا کبی انهار
جسیمه‌سی بوینجه کیده‌رك برجدیدك جهات داخلیه‌سنی
کشف ایده‌یورلر ایدی.

اوچنجی فصل

— اون ایکنجی قرندن اون بشنجی قرنه قدر —
— ایتالیانك دور تجددی —

مندرجات : ایتالیانك وضعیتی ٠ ـ ایتالیان پیشرولری ٠ ـ تجددك حامیلری ٠ ـ اون اوچنجی واون دردنجی قرنلرده ایتالیا صنایعی ٠ ـ اون بشنجی قرنده فلورانسه مسلکی : برونلسقو، کیبرتی، دوناته للو ٠ ـ اون بشنجی قرنده فلورانسه رسامlری ٠ ـ اون بشنجی قرن نهایتنده فلورانسه مسلکی ٠ ـ ئومبریه ن مسلکی ؛ په روژه ن ٠ ـ پادو مسلکی : پانینا ٠ ـ وندیك مسلکی : بهلینیلر ٠ ـ

١٧٠ ٠— ایتالیـانك وضعیتی ٠— ایتالیاده قرون وسطاده اون اوچنجی قرندن اول کچـن زمانلرده هردرلو مسلك صناعینك غیبو بت ایتـدیکی اکثریا ظن اولنمشدر ، لکن بوفکرك خطـا اولدیغنی بیلدیره جـك نیجـه آثار واردر . حتی ایتالیانك جهات مختلفه سـنده دور تجدد آثاری نمایان اولمشدر . دور تجدد ، سجلیاده نورمانلر دورنده ، جنو بی ایتالیاده قاسه ن طاغی بیوك

مناسترينك دور تأثيرنده ، روماده علی الخصوص قوزماتی نامی التنده معروف صنعتكارلر ايله برابر ظهور ايتمشدر. تشبثات مذكوره نه قدر اهميتسز اولسه بيله ايتاليانك دور تجددی اون اوچنجی قرن اواسطنده باشلايوب اون التنجی قرنه قدر توسع ايده‌رك دوام ايتديكنی كوسترر.

علی الخصوص شمالده ووسط جهتلرنده صنايعی وتجارتی ايله نائل سعادت اولمش برطاقم جماهير تشكل ايتمش ايدی كه بونلرده حيات سياسيه كمال كرمی ايله جريان ايدر ايدی. اون ايكنجی واون اوچنجی قرنلرده پيز ، جنوه ، وعلی الخصوص ونديك شهرلری شرقی اوروپاده عالم نصرانيتك بر مركز تجارتی ايديلر. فلورانسه برجهوريت عوام شهری اولوب چوقه‌لرينی ، حريرلرينی عالمه نشر ايلر ايدی. اصحاب ذكادن اولان بواهاليده ثروتك تزايدی بالطبع صنعتلرينك ترقيسنی حاصل ايتمش ايدی. هرشهرده كوزل بنالره مالك اولمق آرزو ايديلير ، وحتی قرا اهاليسنك متمولانی بيله بوكا نظر غبطه ايله باقارلر ايدی. بوصورتله نيچه شهرلرده اساسلی مسالك صناعيه تشكل ايتدی.

مؤخراً فلورانسه‌ده مدیچی سلاله‌سی ، میلانده و یسقونتی و سیفورچا سلاله‌لری کبی تشکیلات عتیقه یرینه کندی قوتلرینی تأسیسه موفق اولان دهات سیاستیله اشبو منقولات تاریخیه‌یی محافظه ایتدیلر : منقولات مذکوره انقلابات سیاسیه ارەسنده بلا فاصله توسع ایتدی .

ادبیات و اعتقادیات دخی صنایعك تجدد ینه بیوك برتأثیر ایقاع ایتدی . اون دردنجی قرنده « دانته » و « پترارق » نامنده ایکی بیوك شاعر ایله « بوقاس » نامنده بر بیوك ناثر یتشمش ایدی‌که صنایع اوزرینه بیوك تأثیرلری اولمشدر . بونلری قرون وسطی ادباسی صره‌سنه‌می یوقسه دور تجدده‌می ادخال ایتمك لازم کلدیکی حقنده قولایجه برفکر حاصل ایدیله‌مه‌مشدر . بونلردن دانته بوکون دخی ایتالیانك الك مقتدر شاعری اولمق اوزره قبول ایدیلیور . « دیوین قومه‌دی » نام اثرنده ماضینك لسانی اولان لاتینجه‌یی ترك وعوامك لسانی التزام ایتدی ومنقولات تاریخیه‌دن استخلاص ایتمك نه صورتله لازم اولدیغنی ارباب صنایعه کوستردی ، انك حیات ایله مالی

اولان افاداتی انلرك خیالنی تهییج وافكارینی استیلا ایلدی .

سن فرانسوا ده‌نیز دخی اسلوبی دكشدیردی قرلانغجلره نصیحت ایدر ، قورده تبدیل مسلك ایتدیور ، غایت مؤثر برطرزده یازلمش اولان برشعرنده یلدیزلری ، روزكارلری ، طیوری ، اخوه‌واخواتی دعوت ایدر وطبیعته محبت كوسترر . ایشته انكده بوحركتی صنایعه یكی برطاقم فكرلر القا ایتدی .

جوتو اسمنده رسامك بیوك برمجددی دانته‌نك محبی اولمقله برابر اثرینك برجهتنده سن فرانسوایی تقدیس ایدر . بوعصرده بالجمله ارباب صنایعده هم مطالعات مذهبیه وهم افكارشاعرانه موجوددر . بوكاآثارعتیقه فكری دخی منضم اولور . ایشته بوحال نسلاً بعده نسل ترقی ایده‌جك ، ایتالیا دور تجددینك باشلوجه اساسلرینی حاوی اوله‌جقدركه او اساسلر شونلردر : افادهٔ حیات ، تدقیق طبیعت ، تأثیرماضی .

١٧١ — ایتالیان پیشرولری . — ذكری سبق ایدن ادبانك زمانه طوغری توسقانا ایالتنده ،

واز جمله اون اوچنجی قرندن بری پیز شهرنده ، اون دردنجی قرندن بری فلورانسەده ، اون بشنجی قرنده په‌روزده مملکتلرنجه مشهور نیجه صنعتکارلر چالشمشلردر. نتکه اون اوجنجی قرنده پیز شهرنده نیقولا وژان‌آندره، اون دردنجی قرنده کیبرتی ودوناتللو کبی نقارلر ، برونللسکی‌لر کبی معمارلر ؛ اون‌اوچنجی قرنده (چیمابو) اون دردنجی قرنده کیوتو ، اون بشنجی قرنده مازاچو وکیرلاندایو کبی رسامل توره‌مشدر .— بونلردن ماعدا پیز شهرنده‌کی مقبره‌ده یوم قیامتی تصویر ایدن شایان حیرت اثرلر کبی نیجه اثار حصوله کتیرن رسامل دخی واردر .— ایشته بوصنعتکارلر « پیشرو » یادایدلمکده‌در ، ودور تجددی حاضرلیان ، بونلردر . قرون وسطاده ذاتاً چوق ایلرولمش اولان فن نقرایله فن معماریده (پیشرو)لرك ایشی رومالیلرك زینتلرینی ، قبارتمه‌لرینی ، هیکللرینی تقلید ایتمەدن و بناره اسکی اصولده ستونلر ایله قبه‌لر ادخال ایتمکدن عبارتدر . رسامل ایچون یاپه‌جق چوق شی وار ایدی ، وجود انسانینك صورت ارائه‌سنی ومناظر اصولنی اوکرنمه‌لری لازم ایدی. الك بیوك ترقیات

دور تجـددك قبيلنـده ، اون بشنجی قرنك اواسطنـده
یاپلشدر . مازاچو ، مناظر هندسیه یی تدقیقه و آنی لوحه‌
لره تطبیقه باشلادی . الك اول قدما طرفندن اعمال ایدیلن
هیکللر ده وجـود انسانینك تشریحنی تدقیقـه مباشرت
اولندی . نهـایت یکی براصول تشکیل ایدلدی : اول
وقته قـدر بو یاپی کرك صو ایچنـده و کرك یپورطـه
صـاریسی و یاباللومی ایچنده حـل ایده‌رك ترسیم ایدرلر
ایدی . اون بشنجی قرنك وسطنـه طـوغری بو یالری
سریعاً قوریه‌جـق برطرزده یاغه خلط ایتمـك اصولی
بولندی ؛ بواصولك کاشفنك « ژاندو بروژ » نامنده
برفلامان رسـام اولمسی محتملـدر . اول وقتدنبری ایکی
اصول ترسیم واردر : بری ذاتاً قرون وسـطاده معلوم
اولان اصولدرکه صولی بو یا رسمیدر ، تازه الچی صیوا-
سنك اوزرینه یاپیلیر ؛ دیکری یاغلی بو یا رسمیدرکه اولجه
لوحه‌اوزرنده ومؤخراً بز اوزرنده یاپلشدر .

١٧٢ .— تجددك حامیلری .— ایتالیا ، اون
بشنجی قرنك نهایتنده علی الخصوص صنایعه مساعد
برمملکت ایدی : ایتالیـاده پرنسلر واصیلزاده‌لر وقتلر-

يني ديكر اوروپا ممالكنده اولديغي كبي صيد وشكار ايله
و يا محاربه ايله چكيرمزلر ايدي ، كرك اصيلزادكان وكرك
اغنياي اهالي اشياي نفيسه‌يي سورلر ، جمعيتلر عقديله
اشعار اوقورلر ، كوزل كليسالره ، لطيف سرايلره ومنقولات
بديعه‌يه مالك اولمسني ارزو ايدرلر ايدي ؛ انلر صنعتكارلره
يالكز اجرت و يرمزلر ، فضله اوله‌رق فوق العاده
حرمت دخي ايدرلر ايدي . سائر ممالكده اصيلزاده‌لر
صنعتكارلره عادي عمله و يا خدمتكار معامله‌سي ايتدكاري
حالده ايتالياده اك بيوك ذوات اصحاب مهارت ايله محاط
اوله‌لريني كنديلرينه شرف عد ايتمكده ايديلر . اك مشهور
پرنسلر ، ميلانده سيفورچا عائله‌سي ، فلورانسه‌ده (مديچي) لر ،
رومادهٔ ايكنجي (ژول) واونجي (لئون) نام پاپالر ،
(اوربن) دوقه‌لري ، فه‌رار پرنسلري سرايلرينه
علمايي ، ادبايي ، رسساملري دعوت ايدرلر وانلر ايله
تكليفسزجه يشارلر ايدي . لوران دومديچي ، علمايي
بيوك ضيافتلرده جمع ايدر واوراده فلسفه‌يه دائر مباحثه‌لر
اجرا اولنور ايدي . بالجمله اهالي صنعتكارلردن استفاده
ايدرلر ايدي : (آقولتي) نام شاعر فلورانسه‌ده علني

ايراد نطق ايتـديكی صرهده هركس دكانلرینی قاپه‌یه‌رق انی استماعه شتاب ايدرلردی .

مع هذا هر نه قدر صنعتكارلر دولغون اجرت آليرلر وهركسدن حرمت ورعايت كوررلرسه‌ده زياده بر راحت ايله يشايه‌مزلر ايدی . انلردن بعضيسی برحامی تحريسی ايچون شهردن شهره طولاشير ايدی ، ماكيـاول سفالت ايچنده يشـامشدر ، طـاس وطن اصليسـندن طرد اولنمشدر . والحاصل ايتاليـا صنعتكارلری هم يوم عيد ايچنده وهم سرسريلكده يشارلر ايدی .

١٧٣ — . اون اوچنجی واون دردنجی قرنلرده ايتاليا صنايعی . — اون اوچنجی قرنده واون دردنجی قرنك اوائلنده اوچ بيوك صنعتكار ظهور ايدوب كنديلرينه مخصوص بر مسلك صناعی آچمشلردر : برنجيسی اسمی سبق ايدن پيزلی نيقولا ، ايكنجيسی قامبيولی آرنولفو ، اوچنجيسی جوتودر .

نيقولا ، ١٢٠٥ ويا ١٢٠٧ سنه‌سنده طوسقانده تولد ايتدی . فن نقرده برمسلك جديد كشاد ايدن آثار جسيمه‌سی اختيارلغی زمانـه منسوبدر . بونلردن باشلو .

جه‌لری: پیر واقتیر خانه‌سنك منبری ، بولونیاده سه‌ن دومینیك سارقوفاژی ، سیه‌ن قاتدرالنك منبری‌در . بوقبارتمه رسملرده مذهبدن اقتباس ایدیلن اسلر هر نه‌قدر قرون وسطادن مأخوذ ایسه‌ده اسلوبی ازمنهٔ عتیقه اسلوبنه تقرب ایدر ، روما سارقوفاژلرندن بعض تصاویر استعاره ایتمشدر ، مع مافیه کوستردیکی اشخاص قبا ومجموعه‌لری مهارتسزدر . بونك اوغلی ژان طبیعتدن دها زیاده استفاده ایدر ایدی ، پیز قاتدرالنك منبری کبی اثرلری حیاتی تجسم ایتدیرر .

جوتو ۱۲٦٦ ویا ۱۲۷٦ سنه‌سنده تولد ، ۱۳۳۷ده وفات ایتمشدر ، رساملق بونکله بسبتون تبدل ایتدی ؛ اندن اول کلن صنعتکارلر اساسلی بر مسلك تشکیل ایده‌مامشلر ایدی ، بوسببدن آنلر پیشرولردن عدایدلمشدر . حتی اقتباس معلومات ایتدیکی چیمابو پیشرولرك مشهورلرندندر . جوتو دخی سائر صنعتکارلر کبی چوق کزمشدر ، آنك مهارتی رساملغه منحصر دکل ایدی . ۱۳۳٤ سنه‌سنده فلورانسه قاتدرالنك انشا آتی اکا حواله ایدلمشدر ، یاپدیغی تزیینات جسیمه‌دن چوغی الان

موجوددر ؛ سه‌ن‌قوروسفا کلیساسنده حضرت عیسانك باشلوجه وقایعنی تصویر ایتمشدر . بونده قواعد شخصیه وتقلید طبیعت دها زیاده‌در . ماضیدن یالکز امور مذهبیه‌یی المش ایسه‌ده انلری اشکال جدیده ایله کوستر-مشدر . وضعیتلر ، حرکتلر ، تصویرلر هپ کندی یشادیغی عالمه منسوبدر . وسطی ایتالیاده اون دردنجی قرنده‌کان مشهور رساملردن چوغی اندن اقتباس ایتمشلردر . نقاشلر بیله آنك اثارینی نمونه اتخاذ ایتمشلر ایدی . شاکردانی حقنده ایدیلن تعییب ، اوسته‌لرینك قواعدینه پك زیاده مقلد اولمه‌لرندن عبارتدر .

فلورانسه‌یه طول مدت رقابت ایدن سیه‌ن شهرنده بررساملق مسلکی ظهور ایتدی . اون دردنجی قرن اوائلنده کان دوچیو ، بعده سیمون‌لومار تینو بومسلکده‌در . اثرلری حسن افاده ایله مشتهردر . بونلردن صکره آمبروجو لوره نجتی نام سیه‌ن‌لی برذات ، اثارعتیقه‌مراقنه‌دوشمش و بلدیه سراینی آنلردن اقتباس ایتمشدر . بوندن صکره سیه‌ن مسلکی قوتنی بردرجه‌یه قدر ضایع ایتمشدر .

فن معماریده برتحول تام کورلمیور ایسه‌ده اون

اوچنجی قرن بردور تجـددر . طوسقـانادە بر مسلك تشكل ایتـدیكه بنالرك تناسبی ، تفرعاتنك نزاكـتی ، دیوارلره یاپیلان بیـاض وسیاه مرمر قاپلامەلر كلیسـالره خصوصی برسیما و یرمشدر . بومعمـارلرك الك مشهوری ذكری سبق ایدن قامبیولی آرنولفودركه میلادی ١٣٩٣ سنه سندە فلورانسه قاتدرالنه باشلامشدر ، آثاری میاندە منظره ـ سیله وتذكر ایتـدیردیكی خاطرەلریله الك عظمت نمـاسی فلورانسەدە واقع سنیورسراییدر . بین الاهالی وقوع بولان شورشدن طولایی حكومته برملجاء مجبوریتی حس اولنـان شهر مذكوردە بومعمـار دیوارلره پك متـانت ویرمش ایسەدە لطافتدن دخی خالی دكل ایدی ؛ مرتفع سـتونلی پنجرەلر ، كمرلر ، یوكسـك قوله بنـانك هیئت مجموعەسنی تعدیل ایتمكدەدر .

اشبو اثرلردە ایتالیـا دور تجددینك خلاصة الخلا ـ صەسی شـوندن عبارتدر : ایتـالیانك هرطرفندە ماهر صنعتكارلر یتشمش وآثار نفیسه براقشلردر . حیـات صناعیەنك مركزی ایسه فلورانسەدر .

١٧٤ . — اون بشنجی قرندە فلوانتەن مسلكی

برونلهسقو ، كيبرتى ، دوناتللو . — اون بشنجى قرنده فلورانسه بوتوفقى محافظه ايلمدى ، لكن صنعتك صفتى تبدل ايتمشدر . طبيعتى تقليده دوام ايله نفيس اثرلر حصوله كتيرلمش ايسهده آثار عتيقه تدقيقنه زياده مراق اولنمشدر . اون دردنجى قرندن برى « تأسيسات عتيقه » ناميله ماضينك آثارى جمع ايديلير ؛ واوتهده بريده مداليهلردن ، طونجلردن ، مرمرلردن مجموعهلر تشكيل اولنوردى . يونان وروما ادبياتنى تحصيله هوس ايدن السنۀ عتيقه وعلوم ادبيه مراقليلرى چوغالدى ، بونلرك چوغى اعاظم رجال سياسيهدن ايدى . صنعتكارلر دخى آنلرك اثرينى طوتديلر .

اشبو صنايع جديدهده فلورانتهنلى اوچ ذات كسب اشتهار ايتدى : بونلرك اوچىده آثار عتيقه طرفداريدر . بونلرده برونللسقو ، كيبهرتى ، دوناتهللودر .

برونللهسقو ايله دوناتهللو ١٤٠٣ تاريخ ميلاديسنده طوغرى معاً رومايه كيتديلر وآثار عتيقهيى تدقيق ايلمديلر . كيبهرتى دخى يونان صنايعنه رعايت ايدر ايدى . مع مافيه بوصنعتلر ماضىيى تقليد ايتمك ايستهمزلر ، بلكه آثار

عتيقه قواعدينى كندى فكرلريله اختراع ايتدكارى قاعده‌لر وطبيعتدن اقتباس ايلدكارى شيلر ايله مزج ايدرلر ايدى : آنلرك حسياتى، اسلوبى فلورانته‌نلى‌اوله‌رق قالمشدر ۰

برونه‌لله‌سقو ، بعضاً فن نقر ايله مشغول اولمش‌ايسه‌ده فن معمـاريده‌كى اقتـدارى زياده ايدى ؛ اثرلرندن الك مشهورى فلورانسه (دوم) ينك قبه‌سيدر (١٤٢١) ۰ كيبه‌رتى فلوزانسه وافتيز خانه‌سنك شرق قپوسنى ١٤٢٤ سنه‌سندن ١٤٥٢ سنه‌سنه قدر انشا ايله مشغول اولدى ، اوزرنده نيجه صحنه‌لر ارائه ايلدى ؛اشخاص كتـابيه‌دن يكرمى ذاتك هيكلنى تصوير وبونلرك آراسنه يكرمى درت باش وضع ايتدى ، بوقاپو تونجـدن معمول‌در. دوناته‌للو ، فن نقرده دخى ماهردر . تونج ومرمر ايشلمكـده‌كى مهارتنى هيچ كيمسه تجـاوز ايده‌مامشدر ۰ بونك آثارى پك چوقدر ، فلورانسه قاندرالى ايچون اعمـال ايتديكى قبارتمه‌لر مشهوردر ۰

١٧٥ ۰ —اون‌بشنجى قرنده‌فلورانسه‌رسامارى.— فلورانسـه صنعتكارلرى رسـاملقده جوتو مسـلكنى ترك ايتمشلردر ۰ « پاعولو ئوچه‌للو » اسكى رسـاملرك

نظر اعتباره آلمدقلری مناظر قواعدینی نشر ایتدی . « فرا فیلیپو لیپی » مدیچی خاندانـنك نزدنده غایت معتبر ایدی . اون بشنجی قرنك نصف اولنده کلن اوستهلردن الك ماهری (مازاچو) اولوب رفائلك مقتداسیدر .

برمسلك دها وار ایدی که ازمنهٔ عتیقهنك خیالات مذهبیه ورموزیهسنه مربوط قالمش ایدی . اون بشنجی قرنك نصف اولندهبومسلکده « فرا آنجهلیقو » نامنده صنعتکار بیوك برراهب توزهمشدر . مناسترنده برطاقم کنجلر طوپلانیر لوحه وکرچ رسملرنده بولنان آثار عتیقه ایله اشتغال ایدرلر ایدی .

١٧٦ . — اون بشنجی قرن نهایتنده فلورانس مسلکی . — فلورانسهدهفرا آنجهلیقو مستثنا قبیلندندر . اون بشنجی قرنك وسطنه طوغری طبیعته توفیق حرکت ایتمك مسلك جدیدی بالجمله صنایعده غلبه قزاندی . اول وقت سالف الذکر اوستهلردن پك چوغی ١٠ – ٢٠ سنه ظرفنده غیبوبت ایتمشلر ایدی . فلورانسهیی ١٤٦٩ سنهسندن ١٤٩٢ سنهسنه قدر اداره ایدن

لوران دومه دیچی ظریف ، معلوماتلی ، شاعر بر ذات
اولوب افلاطون مسلکنی میدانه چیقاردی ؛ اسلافی
طرفندن تشکیل ایدلمش اولان آثار عتیقه مجموعه‌سنی
تزیید ایتدی : صنعتکارلرك نظرگاه استفاده‌لرینه وضع
ویانده بر صنایع نفیسه مکتبی احداث ایلدی نیجه معمارلر
روما آثارینك تدقیقاتنه گیرشدیلر وازجمله بوینچه‌للی
خرستیان مادونلرینی (یعنی حضرت مریمی ارائه
ایدن تصاویری) میدانه کتیرمش ایسه‌ده نمونه‌سنی
اساطیردن استعاره ایتمشدر .

اون بشنجی قرنك نهایتنده « ژه‌روم ساوونارول »
نام راهب فلورانسه دور تجددنده مواد مقدسه‌یه ایدیلن
شو رعایتسزلك فکرینه شدتله مخالفت ایتدی و بلاغتی
سایه‌سنده برمدت فلورانسه‌یی ضبط و آثار عتیقه تحصیلنی
منع ایلدی . چوق طرفدار قزانمش ایسه‌ده وضع ایتدیکی
قواعد فلورانسه‌لیلره غایت سرعت کلدیکندن نهایتنده قوتی
کسب ضعف ایتدی ، خصماسی آنی تلف ایلدیلر ١٤٩٨ .

١٧٧ ٠— ئومبريه‌ن مسلكی : په‌روژه‌ن ٠—
«ساوو ناروال»لك وضع و ادعا ایتدیکی صنعت مذهبیه فلورانسه
قربنده ئومبريه‌ن طاغلغنده اجرا اولنورایدی، بو مسلكك
الك بيوك استادی پیه‌روانوچی درکه په‌روژده پك چوق
اقامت ایتدیکندن په‌روژه‌ن نامی ویرلمشدر. بونك
باشلوجه اشتغالی امورمذهبيه، مادونلر، حوار یون
ترسیمندن عبارتدر. لیون موزه‌خانه‌سنده لطيف بر
لوحه‌سی واردرکه (اسانسيون یعنی) عروج عیسایی
تصویر ایدر.

١٧٨ ٠— پادو مسلكی : مانتنیا ٠— ایتالیانك
جهت شمالیه‌سنده دیکر صنایع مرکزلری تشکل ایتمشدر.
« پادو » ده فن رسمك اعاظم مهمه‌سندن مانتنیا نامنده
برذات ظهور ایتدی، آنك فکری اصول عتيقه‌یی بسبتون
بشقه وشخصی برطرزه دوکدی اجسامك بنیه‌سنی
بیلدیکندن اشخاصی پك کوزل تصویر ایدردی. « ژول
سزار » لك مظفر یتلرینی ارائه ایدن رسملری مسنم اصو.
لنده اولوب لوندره قربنده حانتون سراینده موجوددر.
پادوده کائن ئه‌ره‌میتانی کلیساسنك دیوارنده‌کی کرچلی
نقشلر آنك مهارتنی کوستر ر.

١٧٩ — وندیك مسلکی: بەلینی‌لر . — وندیك شهری دائما منبع ثروتی اولان شرقه متوجه و بیزانس منقولاتنه تابع بولنور ایدی . معمافیه اون دردنجی قرنده غوتیك صنایعی وندیکه داخل اولمش وقواعد شرقیه ایله بالاختلاط کوزل سرایلر حصوله کتیرمشدر . شهر مذکور ایتالیانك سائر محللرندن بالطبع تجرد ایتدیکندن شهر مذکوره فکر تجددپك کچ داخل اولمشدر . آنجق اون بشنجی قرندن اعتباراً فن معماری و یانقاری‌ده تجدد حس اولندی . رساملق ایسه صنایع سائره‌دن زیاده نشر آثار ترقی ایلمشدر . اون بشنجی قرنه طوغری وندیك‌ده یکی بر مسلك تولد ایتدی که المانیا مسالکنه مربوط ایدی . تیجلیالی بر رسام ، اجنبی عناصری ایله ایتالیا عناصرندن مخلوط بر اسلوب ادخال ایلدی .

وندیك رسامغنه شهرت ویرن ، بەلینی خاندانی‌در . ژاق بەلینی ، فلورانسه و پادو وطبیعیات مسلکرینی تحصیل ایتدی . ژان وژانتیل نامنده ایکی اوغلی وار در که برنجیسی دها ماهردر .

دردنجی فصل

— اون بشنجی قرن نهایتنده واون التنجی —
— قرنده ایتالیا صنایعی —

مندرجات : ایتالیا صنایعنك درجهٔ قصواسی . ــ لئونار دووینجی . ــ میکل آنجه‌لو . ــ رفائل . ــ وندیك مسلکی .

۱۸۰ . — ایتالیا صنایعنك درجهٔ قصواسی . —
اون بشنجی قرنك نهایتنده واون واون التنجی قرنده ایتالیاده یاغلی بویا رسمی معلوم ایدی : بوقرنك نهایتندن بری غایت مقتدر اصحاب ذکا میدانه کلدی، بونلرك الك بیوکلری برطاقم شاکردلر یتشدیرر وکندینه مخصوص برمسلك تشکیل ایلر ایدی . ایتالیاده هر برینك مرکزی بشقه بشقه بربلده‌ده اولمق اوزره بش مسلك ظهور ایتدی : برنجیسی فلورانسه مسلکی اولوب رئیس میکل آنجه‌لودر . ایکنجیسی لومبارد مسلکی اولوب رئیسی له‌ئونار دووینچی‌در . اوچنجیسی روما مسلکی اولوب رئیسی رفائل‌در: بواوچ مسلك اون التنجی قرنك ایلك

سنه‌لرینه منسوبدر . دردنجیسی وندیك مسلکی در، اون اون التنجی قرنك نهایتنده تشکل ایتمشدر . باشلوجه رؤساسی تیتیه‌ن ، ورونه‌ز ، تنتوره‌در . بشنجیسی بولونیا مسلکی در، رئیسی قاراژدر .

وندیك مسلکی ، الوانك پارلاقلغیله سائر مسلکلردن تمایز ایدر . بولونیا مسلکلرینك رساملرینه اکثریا « اکلکتیك » دنیلیر ، سالف الذکر درت مسلکی مزج ایدرلر ، بونلر دها طوغریسی برطاقم مقلدلردر .

اون یدنجی قرنده التنجی برناپولی مسلکی دخی ظهور ایتمشدرکه رؤساسندن بریسی « سالواتورروزا » در . بو ، اسپانیول مسلکنك بر شعبه‌سی کبی عد اولونمقده‌در .

ایتالیا رساملری دائما کلیسالر و بیوك سینیورلر ایچون چالیشیرلر ایدی . بو رساملر بعضاً قرون وسطاده اولدیغی کبی دیوار اوزرینه کرج رسمی یاپارلر ایدی . لکن اثرلرینك چوغی بز اوزرینه یاپلمش لوحه‌لردن عبارت اولوب کلیساره و یاسرایلره تعلیق اولنور ایدی . رساملر علی العاده رسمك اساسنی بعضاً تاریخ مقدسدن و بعضاً

پتپرست اساطیرندن و یا ازمنهٔ عتیقه تاریخندن اقتباس ایدرلر ایدی . لکن لباسلرینك هپسی مخیلدر . ارائه ایتدکاری یهودی ، روم ، رومالی بالجمله اشخاص بواستادلر زماننده‌کی ایتالیانلرك سیماسنده ولباسنده کوستریلیر ایدی . نته‌که‌ورونه‌ز طرفندن یاپیلوب لوور موزه‌سنده بولنان قانادووه‌رونز ولیمه‌لرنده مدعوین ، حضرت عیسانك اطرافنده اجتماع ایدوب بواستادك زمانك اسلوبنجه کیینمش اولان وندیك زادکانندن عبارتدر . دور تجدد رسامکری اسکی نامکر التنده اوله‌رق کندیلرینك بالفعل مشهودی اولان صحنه‌لری ارائه ایدرلر ایدی بورسامکر وجودی شکله فدا ایتمزلر ایدی ، حتی الك فجیع صحنه‌لرده بیله کوستردکاری اشخاصك وضعیتلری مستریح اولور ایدی . پاپانك لوحه‌لرنده بولنان عزیزلر ، انجق باشلرینك اطرافنده بولنان مخیل اینجه برنور دائره‌سیله تمایز ایدرلر . « سنت فامی » نامی التنده مریمی اوغلی عیسا ایله برابر کوسترن لوحه‌لر ، انجق کوزل ایتالیان قادینلرینی ارائه ایتمکده‌در . رسامکر ، چهره‌لرك اوزرینه برمقدسیت سیماسی قویمق جهتنی تحری ایتدیلر .

١٨١ ٠ — لئوناردووينچى ٠ — لئوناردووينچى ، « وه‌روقيو » نك شاكردى اولوب كنجلكى حال مجهو- ليتده قالمشدر . كندى محرراتنه نظراً بعض وقتلر مصرك سودان جهتلرنده مأموريت ايتمشدر . ١٤٨٣ سنه‌سنده فلورانسه‌يه كلمش و ١٤٩٩ تاريخنه قدر دوق دوميلانك سراينده صنايعه رياست ايتمشدر . متعدد شاكردلر يتشديردى و برصنايع نفيسه انجمن دانشى تشكيل ايلدى . مواد متنوعه حقنده رساله‌لر يازمشدر . ميلان ، ونديك ، فلورانسه ، لوور موزه خانه‌لرنده وسائر قوللكسيونلرده متعدد تصاويرى واردر . حيوانات ونباتاتك تشريحنده واقف ، قيومجى ، ماكينيست ، معمار ، نقار اولديغى كبى دها يك چوق جهتلرده مهارتى واردر . الك بيوك اثرى فرانسووا سفورچانك هيكلى اولوب بوكا چوق سنه‌لر چالشمشدر ؛ نمونه‌سى تمام اولنجه تونجدن اذابه‌سنه وقت اولمقسزين بونمونه ضايع اولمشدر ، آنى كنديسنك بيانه كوره محاكمه ايده‌يورز . بوندن بشقه ميلانده‌سنت مارى‌دوغراس مناسترنده بولنان سن نامنده‌كى تصويرى ميدانه كتيرمشدر ؛ بوتصوير

اون التنجی قرنك نصف اخیرنده نیم خراب اولوب کراراً
تعمیر ایدلمکله شمدی حال اصلیسنه دائر ضعیف بر فکر
ویرمکده‌در . ۱٤۹۹ سنه‌سنده حامیسی بولنان
« لودوویك لومور » فرانسزلر طرفندن طرد ایدلمکله
لئونار دخی میلانی ترك ایده‌رك اوته‌ده برده طولاشمغه
باشلادی. ۱۵۰۲ سنه‌سنده معمارلق ومهندسلك خدمتیله
چه‌زار بورجیانك معیتنه کیردی و استحکامات ایله مشغول
اولدی. ۱۵۰٤ سنه‌سنده فلورانسه‌یه عودت ایتمکله
سینیورسرایینك بیوك صالوننك جدارلرندن برینی تزیین
ایچون مأمور ایدلدی . بو اثرنده فرانسه‌لیلر طرفندن
قزانیلان آنکاری محاربه‌سنك بروقعه‌سنی موضوع
اتخاذ ایتمشدر. بونی‌الك اول مقوا اوزرینه تصویر
ایتدیکنده جالب نظر حیرت اولمشیدی؛ لکن کیرج ایله
یاپمغه باشلادقدن صوکرا آنی ترك ایلدی. ۱۵۱٦
سنه‌سنده برنجی فرانسوا آنی فرانسه‌یه دعوت ایتمش
ایدی، (قلو) ده وفات ایلدی. لوور سراینده پك چوق
لوحه‌لری واردر. مومی الیه ذکی، فطین، ریاضی، طبیعی،
فیلسوف برذات اولوب وقتنی کشفیات ومخترعاته

صرف ایدر ایدی . رفائل کنجلکنده اکا تقلید ایتدیکی کبی دها نیجه صنعتکارلر آنك اثرینه کیتمه‌لریله برلومبارد مسلکی تشکل ایتدی .

١٨٢ .— میکل انجه‌لو .— میکل آنجه‌لو ، کرلاندایونك شاکردی‌در ، صباوتندن بری لوران دومدیچی‌نك نظرینی جلب ایدوب اوغلی ویکنلری ایله رفاقت ایتمشدر . حامیسنك وفاتندن صکره ١٤٩٢ دن ١٤٩٦ تاریخنه قدر بعضاً فلورانسه‌ده ، بعضاً وندیك‌ده چالیشدی ، تشریحی وخواص اجسامی اوکرندی ، اجرا آتنده مهارت کسب ایتدی . ١٤٩٦ تاریخندن ١٥٠١ تاریخنه قدر رومه‌ده بولندی ، واثناسنده [پیه‌تا] دنیلن وحضرت مریمك حضرت عیسایی دیز اوستنده طوتدیغی وضعیتی کوسترن هیکلی حصوله کتیردی . ١٥٠٤ سنه‌سنه قدر فلورانسه‌ده بولندی ، تصویر ایتدیکی داود شکلی اسلوبنك متانتی ایله شایان دقتدر . فلورانسه سنیورلکی طرفندن سرایك بیوك بر صالوننك برجداربنی تزیینه مأمور ایدلدی . بونده آرنو سواحلی اوزرنده‌کی بر محاربه‌یی اساس اتخاذ ایتدی که بو محاربه‌ده فلورانسه عسکری

اغتسال ایدرکن دشمن طرفندن هجـوم ایدلمش ایدی .
مومی الیه کیرج ایله دیوار رسمی یاپمادی ، کاغد اوزرینه
اولان رسملری دخی پك از وقتده غیبوبت ایتدی ؛ انی
یالکز منقوراتیله وسائر آثاریله محاکمه ایتملیدر. ۱۵۰٤
سنه‌سی نهـایتنه طوغری پاپا ایکنجی ژول آنی رومایه
دعوت و ابراز محبت ایلدی ، اکا کندی قبرینی یاپدرمق
آرزو ایتدی ، بو وظیفه مدت حیاتنده آنی اشغال ایتمشدر ؛
پاپانك وفاتندن صکره بیله نیچه مشاغلی اراسنده آنکله ده
مشغول اولوردی . لوور موزه‌سنده بولنان وغایت
مؤثر برحال ابراز ایدن ایکی اسیر حرب ، پاپانك وفاتندن
صکره یاپلمش اثرلرندندر . [۱۵۰۸] تاریخنده ایکنجی
ژول طرفندن و اتیقانده سیکستین کلیساسنك طوانی تزیینه
مأمور ایدلدی ، بوراده توراتك وقایعـنی ترسیم ایلدی .
۱۵۱٦ سنه‌سـنده فلورانسـه‌یه عودت ایده‌رك مدیچی
عائله‌سندن ایکی ذاتك قبرینی انشا ایتدی : بری اوربه‌ن
دوقه‌سی « لوران » ك دیکری نه‌مور دوقه‌سی « ژول
یه‌ن » ك قبری در . فلورانـه‌لیلر ، مدیچی سلاله‌سنك اخلافنی
طرد ایتدکلرندن شارل کن آنلرك علیهنه حرکت ایتدی .

میکل آنجه‌لو استحکاماتك عمومی قومیسری انتخاب اولنمغله بیوك برموقع احراز ایتمش ایدی؛ فلورانسه مغلوب اولنجه اختفایه مجبور اولدی. مدیچی سلاله‌سندن پاپا یدنجی قلامانتین سن‌لوران کلیساسنك مقابرینی اکمال ایچون اکا محتاج اولدیغندن عفوایله معامله ایتدی. طبیعتی ذاتاً غمکین اولدیغی کبی فلورانسه مغلوبیتندن صوکرا یأس وفتوره دوشمشدر. «کاشکی عادی بر صنعتکار اوله‌یدم، دها کوزل استراحت ایدر ایدم.» دیر ایدی. عمرینك صوك وقتلرینی رومادە کچیردی، ۱۵۳۵ سنه‌سنده پاپا اوچنجی پول طرفندن واتیقان سراینه معمار ونقار تعیین اولندی. زمان وفاتی اولان ۸۸ یاشنه قدر ایشندن کیرو قالمدی. بومقامده انجق بعض اثرلری اتیان ایدیله‌بیلدی، انی ایو جه محاکمه ایده‌بیلمك ایچون چوغی یارم قالمش اولان اثارینه مراجعت ایتمه‌لیدر.

۱۸۳ . — رفائل. رفائل «اوربن» ده تولد ایدوب اومبریه‌ن مسلکنه تابعدر. جووانی سانتو نامنده بر نقاشك اوغلیدر. «په‌روجه‌ن» ك شاکردی اولوب بر طاقم اثار نفیسه‌سی ایام شبابنه عائددر. رفائل

طوسقاناده برمدت طولاشدقدن صوکره ١٠٥٤ سالنده فلورانسه‌ده توطن ایتدی ، عمر صناعیسنك ایکنجی دوری باشلادی ، مازاچو ، کیرلاندایو ، لئونار کبی فلورانسه اوسته‌لرندن تحصیل ایتدی ، بوصره‌ده اجرا ایتدیکی آثار دها شاعرانه در .

١٥٠٨ سنه‌سنده استاد صره‌سنه کچدی ، ایکنجی ژول آنی رومایه چاغردی وواتیقان سراینك متعدد جهتلرینك تزییناتنی اکا حواله ایتدی . الك اول امضاسنه باشلامش ایدی که بونده فوق العاده بر اقتدار کوسترمك ایسته‌مشدر . رسملردن سن ساقرامانك محاربه‌سی مذهبك غلبه‌سنی کوسترر ، پارناس موقعنده آپولون نام شاعرك اطرافی پریلرو شاعرلرایله محاط اولدیغنی کوسترن تصویری شعری تخیل ایتدیرر ، ژوستینینك تصویری النده «انستیتو» دنیلن روما قانونلرینی طوتمقده در ، طقوزنجی غره غوارالنده اوامر یعنی کلیسا قانونلری اولدیغی حالده تصویر ایدلمشدر .

١٥١٣ سنه‌سنده اوننجی لئون پاپالق مقامنه کچمکله رفائله چوق رعایت ایتدی . رئیس ارباب رسم اولان برامانت وفات ایدنجه سن پیه‌رك انشا آت ریاستی اکا تودیع ایدلدی .

خالیچیلق صنعتی فلاندریاده چوق ایلرولەمش ایدی. پاپا اونبجی لئون سیکستین کلیساسی ایچون خالی یاپدیرمق آرزو ایلدیکندن رفائل مقوا اوزرینه نمونەلر یاپمقله فلاندریا اعمال خانەلرینه کوندرلدی . بومقوالرك قسم اعظمی لوندره ده کنسنغتون موزه سنده موجوددر .

۱۸٤ . — وندیك مسلکی . — وندیك مسلکی یکی براحتشام ایله باشلادی . وندیك نقاشلرینك صفت عمومیەلری حسیات طبیعیەلریله تصاویر ایچون قوللانیلان الوانه دائرمعلوماتلریدر؛ انلر کمال مهارتله تزیینات جسیمه حصوله کتیردیلر . بومسلك ارباب شایان تماشا اثرلری ، کوزل قاشلری سورلر ایدی . بونلردن جورجون ایله تیتیەن « ژان بلین » اعمال خانەسندن چیقدیلر. جورجون رسملرك الوانی و یرمك خصوصنده حائز مهارت ایدی ، تیتیەن اول امرده ژان بلینك اثرینه کیتمش ایسه ده یواش یواش رفیقی جورجونك مهارتی اکا تأثیرایتدی . ۱۵۱۱ سنەسنده وندیکده جمهوریتك رسمی نقاشی اولدی ، شهرتی ایتالیایه انتشار ایتدی ،

اوننجی لئون ثانی روما یه و برنجی فرانسوا فرانسه یه دعوت ایتدی . شارل کن دخی بذل عنایت ایلدی . کندیسی ایسه ونديكه صادق قالوب اورادن افتراق ایتمدی ، ۹۹ یاشنده وفات ایدنجه یه قدر چالشمشدر . آثاری پك چوقدر ، نیجه شاکردلری ده واردر .

بشنجی فصل

— اون بشنجی واون آلتنجی قرنلرده —
— فلاندریا والمانیا صنایعی —

مندرجات : صنایع جدیده‌نك اوصافی . ـ فلاندریا . ـ « وان ایك » لر . ـ ایتالیا ذوق صناعیسنك استیلاسی . ـ خالیجیلق . ـ المانیا مسلكلرینك اساسلری . ـ المانیا رساملری . ـ آلبر دورر . ـ هولباین . ـ رفورمانك اجرا ایتدیکی تأثیر .

۱۸۵ —. صنایع جدیده‌نك اوصافی .—

شمال وغرب ممالکنده غوتیك صنایعی کسب ضعف ایتدکدن صوکرا اون بشنجی قرنده برصنایع جدیده میدانه چیقدی. بونده اولا اسکی نمونه‌لره تقلید ایدلمز ایدی؛ صنعتکارلرك الك بیوك دقتی طبیعته حصر نظر ایتمکدن عبارت ایدی . لکن بواوسته‌لر طبیعتی اون اوچنجی قرنك ویاایتالیانك اوسته‌لری کبی اجرا ایتمدیلر جداً حقیقیون مسلکنه کیتدیلر. حتی چیرکینلری وعادیلری بیله نمونه اوله‌رق قبول ایتمکدن چکینمزلر ایدی .

معمافيه قرون وسطانك خاطر كزارلرندن بالكليه انقطاع ايتمديلر. بوصنايع تدقيق ايديليرسه كنديلرنده ايتاليا صنايعنك ذوقى بولونميان قبا وفقط ساعى براهالى ايچنده كوى كبى قصباتده تولد ايتديكى اكلاشيليير. معمافيه بونلرده افكار شاعرانه دخى بالكليه مفقود دكل ايدى.

١٨٦ — فلاندريا — بوصنايع الك اول فلاندرياده ظهور ايتدى، ثروت رغبت انى توليد ايلدى. بروژ، غان كبى مركز صنعت وتجارت اولان قصبات جسيمه‌ده بيوك جمعيات صناعيه تشكل ايتدى وتجددك باشلانغجى بورادن چيقدى بعده بورغونيا دوقه‌لرينك سرايلرنده وياز يرحايه‌لرنده اون بشنجى قرنك بيوك فلامان اوسته‌لرى چالشمشلردر. هرنه‌قدر فلاندرياده شايستهٔ ستايش نقارلر ظهور ايتمش ايسه‌ده بوصنعتكارلرك قوهٔ ايجاديه‌لرى على الخصوص نقاشلقده نمايان اولور. ايتاليا كبى بوراده كليسالرده وبنالرده بيوك تزيينات يوقدر. غوتيك معمارلغى ديوار نقاشلغنى محو ايتمش ايدى، اثرلر انجق لوحه‌لردن عبارتدر.

۱۸۷ ·— (وان ایك) لر عائله‌سی ·— اون بشنجی قرنده « وان ایك » لر ایله برابر ذاتاً اسامیسی مجهول ارباب صنایع طرفندن احضار ایدلمش اولان فلاماندیا مسلکی تام قوتیله تشکل ایتدی. هوبرت و ژان نام برادرلر لیه‌ژ ایالتنده تولد ایتمش ایسه‌لرده وطن متخذلری فلاماندیادر: هوبرت حیاتنك صوکنی غانده امرار ایتدی، ژان دخی ۱٤۲۵ سنه‌سندن صوکرا بورژده نقاشلق ایله مشغول اولدی. فیلیب لوبونك یتاق اوطه‌سنی تزیین ایتمشدر.

یاغلی بویا رسمنك اختراعی وان ایك‌لره اسناد ایدیلیور، بو افاده صورت مطلقه‌ده تصدیق ایدلمسه بیله مرقومان بویالره یاغ قارشدیرمق خصوصنده زمانمزده بیله کورلمین برمهارت کوسترمشلر و نقشلر اوزرینه طلا ایدیلن روغنلرك صورت احضارینی اصلاح ایلمشلردر. بویا طباغنك اوزرنده الوانی ترکیب ایده‌رك بیکارجه درجات الوان حصوله کتیرمسنی بیلیرلر ایدی. مرقومانك باشلوجه اثرلری غانده واقع سن باوون کلیساسی ایله بروکسل و برلین موزه‌لرنده‌در.

«وان دروه یدن» نام رسام، مرقومانك درجه سنده حائز اهمیتدر. بونلرك اطرافنده ایکنجی درجه ده بر طاقم ارباب صنایع دخی اجتماع ایتمشدر. ازجمله فلاماند مملکتنك نفوذینه تابع اولان هولانده ده «لوقاس دولاید» کوزل بر حکاك و نقاش اولوب یاپدیغی قالبلرده ضیا و مناظر اصولی شایان اشعار بر درجه ده نظر اعتباره آلنمشدر.

١٨٨ — ایتالیا ذوقنك استیلاسی — اون التنجی قرنك ابتداسندن اعتباراً فلاماند صنعتکارلری ایتالیا یولنی طوتدیلر و اجنبی استادلرینك یولنه کیردیلر بو حال، انلرك قواعد قومیه لرندن بالکلیه تجردلرینی ایجاب ایتمسه بیله انلری چوق تغییر ایتمشدر. مع مافیه بونلرك شهرتلری عالمکیر اولدی. هرمملکتده و از جمله فرانسه ده، ایتالیاده، المانیاده، اسپانیاده اثرلرینه تصادف اولنور؛ انلردن بعضلری ده واردرکه ایتالیایی کورمکله برابر هیچ بر تأثیره تابع اولمیوب فلاماندیا اسلوبنده صادق قالمشلردر.

١٨٩ — خالیجیلق — اون بشنجی و اون التنجی قرنلرده فلاندریاده خالیجیلق صنعتی سائر حرف صناعیه ایله برابر ترقی ایدەرك نقاشلق ایله برلشمشدر.

آرراس و بروكسل اعمـال خانه‌لری مشهوردر . بونلرك معمولاتی هرطرفـده تحری اولنوردی . خالیجیـلر نمونه مقوالرینی نقاشلردن آلیرلر وكیندجكه توسیع ایدرلردی . اون التنجی قرنده بوكا دخی ایتالیا اسلوبی قاریشمشدر .

۱۹۰ — المانیـا مسلككارینك اساسلری .—

فلاندریا ایله المانیا بیننده مناسبات صناعیه تأسس ایتمشدر . المانیانك تجارتكاه اولان بیوك شهرلرنده وازجمله قولونیاده، نورەمبرغده، اوقسبورغ ده مسالك صناعیه تشكل ایتدی غوتیك منقولاتنه صداقتله تقلید ایدیلیر ایدی . فن معماری ونقاریده ازمنـهٔ عتیقـه‌نك تأثیراتی وقوعبولمقسزین منقولات مذكوره چوق وقت دوام ایتمشدر . معمافیه حقیقتك تحریسنده ثبات ایدلدی . آدام قرافت ، « پەدر ویشەر» كبی نیجه نقـارلر حیاتی بروجه حقیقت ارائه ایدرلر ایدی . اون بشنجی قرنده فـلاندریانك تأثیری المانیایه داخل اولمش و بیوك استادلر یتشمشدر. باقر اوزرینه ایلك دفعـه حكاكلك ایتمـك شرفی المانیالیلره نسبت ایدلمكـده‌دركه قولمـانلی « مارتن شـوئن » الك ماهر استادلردندر .

١٩١ ٠ــ المانیا رساملغی ٠ــ المانیاده اون بشنجی قرنده رساملغك ایکی مرکزی وار ایدی : شمالده قولونیا مسلکی ، جنوبده اولم مسلکی ایدی ٠ رساملردن چوغنك نامی مجهولمز اولوب کلیسالر ایچون لوحه‌لر انشا ایدرلر ایدی ٠ بونلر کتب مقدسه صحنه‌لرینی المانیا عالمنك صحنه‌لری کبی تصویر ایتمشلردر ؛ نمونه مقامنده کندی شهرلرینك عسکرلرینی ، کویلولرینی ، عمله‌لرینی الیرلر وانلری کوردکاری وجهله چیرکین بر صورتده کوستررلر ایدی ٠ فی الحقیقه لوحه‌لرنده بولنان سیمالر موافق حقیقت ایسه‌ده وجودلر بیچمسزدر ٠

اون التنجی قرنك ابتداسنده المانیا رساملری کسب کمال ایتدیلر ٠ وجود انسانی‌یی طوغری کوسترمکه باشلادیلر ومناظر قواعدینی اوکرندیلر ؛ اول وقت ایکی بیوك المان رسامی میدانه کلدی : بری دورر ، دیکری هولباین در ٠

١٩٢ ٠ــ آلبردورر ٠ــ آلبردورر ، نورنبرغده تولد ایدرك وولژه‌موتك اعمال خاسنده نقاشلق ایله نقارلغی تحصیل ایتمشدر ؛ شاکردلکی تمام اولنجه

درت سنه قدر المانیاده سیاحت ایتدی. مرقوم آلپا طاغلری ماوراسنك استادلرندن استعاره ایتمش ایسه ده ایتالیا صنایعی انك مهارتنه بیوك بر نفوذ اجرا ایتمه مشدر، زوجه سی اغنه س فوره ی طمعکار و بدخوی اولمق حسبیله استراحتی منسلب اولمشدر. بری وندیکه، دیکری بلچیقایه اولمق اوزره ایکی سیاحتی اولدیغی محرراتیله وژورنالی ایله معلومدر. المانیاده ایمپراطور ماقسملین براز معاش و یره‌رك طاق ظفرلر انشاسی کبی بر طاقم امور تفویض ایلدی.

لوتر، کتب مقدسه یی عوام لسانه ترجمه ایتدیکی کبی؛ دوره ر دخی اعتقادات نصرانیه یی هرکسك اکلایه بیله جکی صنایع ایله ترجمه ایلدی.

۱۹۳ .— هولباین .— سوآب مسلکنده

هولباین عائله سی یتشمشدرکه حسن ولطافت ایله اشتغاله اوقدر اهمیت ویرمزلر ایدی. بوتمایلات الك اول اختیار هولباینده وجوده کلمشدر. مخدومی «دوره ر»دن زیاده

ایتالیانفوذینه تابع اولـدی. ١٤٩٨ ده اوقسبورغ ده تولد و١٥١٦ سنه‌سنده بال‌ده توطن ایتدی؛ ١٥٢٦ سنه‌سندن اعتباراً ایکی سـنه قدر انکلـتره‌ده قسمتنی آرادی ، اندن صکره عودت ایده‌رك تاریخ وفاتی اولان ١٥٤٣ سنه‌سنه قـدر فوق‌العـاده حرمت ورعایت کورمشدر . ممـالك مذکوره معابدنده وموزه‌لرنده چوق اثرلری واردر .

١٩٤ .— رفورمانك اجرا ایتدیکی تأثیر .—

فرانسـه قرالی برنجی فرانسوانك زماننده لوتر اسمنـده برراهب قاتولیك مذهبی طرفندن اهالی یه تعیـین ایدیلن معتقـداتك وکرك المانیـاده کرك فرانسه‌ده نیچـه ثروت وسامانه مالك اولان هیئت روحانیـه‌نك علیهنده نصایح اجرا ایده‌رك قواعـد مذهبیه‌یی اصلاح ایتدی و نیچـه المانیا پرنسلریله المانیا شهرلری قاتولیك کلیساسندن ایریله‌رق یکی بر کلیسا تشـکیل ایتدیلر .

فرانسه‌ده (قالوه‌ن) اسمنـده بر راهب دخی لوتر کبی وعظ ایتدی وکرك اصیلزادکاندن وکرك احاددن نیچـه کسان انك مسلکنی قبول ایلدی .

ایشته تاریخده بو تبدلات مذهبیه رفومانامیله یاد ایدلمکده‌در . اشبو رفورما صنایع اوزرینه بیوك بر تأثیر ایقاع ایتمشدر . چونکه افکار جدیده بتشکن فرقه‌سنی اسکی آثار مذهبیه‌لری علیهنه تحریك ایتمشدر .

التنجی فصل

اون بشنجی و اون التنجی قرنلرده
فرانسه صنایعی

مندرجات : قرون وسطی نهایتنده فرانسه صنایعنك حالی . — فلاماندیانك تأثیری . — ژان فوکه و میشل قولومب . — ایتالیا نفوذینك طوتدیغی موقع . — فن معماری : شاتولر . — اسپانیا رسامانی . — هولانده رسامانی . — نقارلق . — فن معماری . — نقاشلق . — حرف و صنایع .

١٩٥ . — قرون وسطی نهایتنده فرانسه صنایعنك حالی . — فرانسه‌ده اون دردنجی قرندن بری غوتیك صنایعی تغیر ایتمشیدی . بنالرك متانتنه خلل کلمش و تزییناتی پك تشویش ایدلمشدر . هیاکلده و تصاویرده غیر طبیعی حالات و تکلفلر ایقاع ایدیلیر ایدی . لکن فرانسه صنایعی بالکلیه منقطع اولمیوب بلکه تحول ایتمشیدی ؛ معماری مدنیده لطیف اوتللر و قصرلر واردر .

۱۹٦ ٠— فلاماندیانك تأثیری ٠— فلاماندیانك تأثیری فرانسه‌یه بالسهوله داخل اولمشدر. بورغونیا دوقه‌لری فلاماندیادن صنعتكارلر جلب ایدرلر ایدی. آنلردن قلوسلوته‌ر اون درنجی قرنك نهایتنده و اون بشنجی قرنك اوائلنده قهرمان فلیپك قبرینی تزیین ایتمشدر. بشنجی شارلك سراینده دخی فلاماندیا صنعتكارلرینك بر طاقم تصاویر و محكوكاتی بولنمشدر.

۱۹۷ ٠— ژان‌فوكه و میشل قولومب ٠— تور شهرنده اون بشنجی قرنده بر فرانسه مسلكی تشكل ایتمشدر كه انك مشهور استادلری نقاشلقده ژان‌فوكه، نقارلقده میشل قولومب‌در.

ژان‌فوكه یدنجی شارلك و طقوزنجی لوئی‌نك خدمتنده ایدی. ایتالیاده دخی بیلینیر و مهارتی ثنا اولنور ایدی. فوكه فلامان مسلكنه مربوط ایسه‌ده اكا فرانسه لطافتنی علاوه ایدر ایدی.

میشل قولومب بر یتانیاده تولد ایدوب ۱٤٤٥ سنه‌سندن اعتباراً دیژونده واقع قلوسلوته‌رك آثارینی تدقیق ایدر ایدی. مؤخراً طورده توطن ایده‌رك شهرتی

اطرافی طوتدی اون برنجی لوئی ایچون برمسنم اعمال ایتدی .

١٩٨ .— ایتالیا نفوذینك طوتدیغی موقع .—
اون التنجی قرنده سکزنجی شارلك ، اون ایکنجی لوئی نك ، برنجی فرانسوانك قوهٔ عسکریه سوق ایتملری نتیجه سنده ایتالیا صنایعی فرانسه اوزرینه بیوك برتأثیر اجرا ایتمشدر. ایتالیانك مدنیت وصنایعی سکزنجی شارلك حیرتنی دعوت ایتمکله ایتالیادن نیجه صنعتکارلر جلب ایتدی . اون ایکنجی لوئی و برنجی فرانسوا زماننده دخی ایتالیا ارباب صنایعی فرانسه یی استیلا ایتدی لئونار دو وینچی آنلردندر. پرنسلر ، سنیورلر دخی حکمدارلرینك اثرینه اقتفا ایتدیلر . مع مافیه فرانسه بالکلیه تقلید درجه سنه دوشمیوب آنجق ایتالیادن ذوق صنایعی اقتباس ایلمشدر.

١٩٩ .— معماری : شاتولر .— فن معماریده فرانسز فکر صنایعیسی شخصیتنی محافظه ایتمشدر. اون التنجی قرنك شاتولری قرون وسطادن الغمش ایسه ده جمعیت جدیده نك اخلاقنه موافق برصورتده

تحول ایتمشدر . اوللری شاتولر قراکلق ، باصیق و مستحکم
بر موقع عسکری ایدی ؛ اون دردنجی قرنك نهایتندن
اعتباراً بو قلاعك اهمیت عسکریه‌سی آزالدی . چونکه
طوپ ایجاد اولنمش و بوده اقتدار حکمداری‌یه تخصیص
ایدلمش اولدیغندن اسکی شاتولرك اوقالین دیوارلری
قراللرك طوپلرینه قارشو سربزمین انقیاد اولور ایدی .
بوسببدن دیوارلرك قالینلغی بیهوده یره تزیید اولنمایوب
ظریف برحاله کتیرلدی . دیوارلرده پنجره‌لر آچلدی
هر طرفدن ضیا وهواادخال ایدلدی ؛ کوشکلر ، بغچه‌لر ،
چشمه‌لر تنظیم اولندی .

بنانك هر طرفنه زنکین تزیینات اجرا ایدلدی‌که
بونده غوتیك ، وازمنهٔ عتیقه ، وایتالیا قواعدی اختلاط
ایتمشدر . والحاصل اوثقیل وقبا مواقع عسکریه لطیف
برتنزهکاه حالنه کتیرلدی .

اون التنجی قرنك نصف ثانیسنده ایکنجی هانرینك
وقاترین دومه دیچی‌نك زیر حمایه‌سنده مؤسسات جسیمه
انشا ایدلمشدرکه مؤسسلری قرن مذکوره‌کی فرانسز
معماریسنك اك معروف رجالیدر . بومعمارلر سرایك

دانشمندانی صره‌سنده اولوب نظریاتده پك ایلرو كیتمشلردر . آنلردن بعضلری بروجه آتی بیان اولنور .

فیلیبه‌ر دولورم ، ایكنجی هانرینك زماننده ١٥٤٤ تاریخندن اعتباراً ابنیهٔ حكمداری مفتشی تعیین اولندی . ایكنجی هانرینك وفاتندن صكره برمدت نظردن دوشه‌رك قاترین دومه‌دیچی نك نزدینه داخل اولدی . آنه قصری یله تو ویلری سرایی الك مهم اثارندندر . آنه قصری اساساً دیان دوپووانیه طرفندن انشا ایدلمش ایسه‌ده مؤخراً خراب اولمغله انك طرفندن تجدید ایدلدی . تو ویلری سرایلرینه ١٥٦٤ تاریخنده قاترین دومه‌دیچی طرفندن مأمور ایدلمش و یالكز بر قسمنی انشا ایتمشدر .

پیه‌رلسقو ، برنجی فرانسوا و ایكنجی هانرینك معماریدر . بشنجی شارلك قصرینه خلف اولمق اوزره ١٥٤٦ تاریخنده برنجی فرانسوانك اقامت ایتمك ایستدیكی یكی لوور سراینه مأمور ایدلمش ایسه‌ده هانكی جهتنك اكا عائد اولدیغی مختلف فیه‌در .

« ژاق آندروئه دوسرسو » اون التنجی قرنك معماریسی وتزیناتی حقنده متعدد مؤلفات نفیسه نشر ایتمشدر .

الك اهمیتلیسی (فرانسه‌نك الك كوزل بنالری) نامیله نشر ایتدیكی اثردركه زمانك الك مشهور بنالرینی بیان ایلمشلردر .

۲۰۰ ‎.— اسپانیا رساملغی .— اسپانیاده ولاسكه ، ریبیره ، مور یللو كبی بیوك رساملر انجق اون یدنجی قرنك ابتداسنده ظهور ایتمشدر . انلر علی الخصوص كلیسا لوحه‌لرینی یاپمشلردركه انلرك طرزی ایتالیانلرك طرزینه مشابه دكلدر . علی العاده قویورنك ایله تصویر ایدرلر وترجیح ایتدكلری نمونه‌لر فلاكت ومجازات نمونه‌لریدر . تصاویرده نمونه‌لرینی حقیقتی وجهله كوسترر لر وطبیعی چیركینلكلری دخی حالیله براقیرلر . ولاسكه طرفندن ترسیم ایدلمش اولان قراللر وخاندان قرالیه مخصوص پرنسسلر صغوق وسویمسز برسیما ابراز ایدرلركه رسام مرقوم انلری تزیینه بیله تشبث ایتمامش . موریللو ایسه چوق كره دیلنجیلری ویاسوقاق چوجقلرینی تصویر ایتدیكی حالده لوحه‌لرینه برلطافت ویرمشدركه وندیكلیلرك تصاویرینی آكدیرر .

٢٠١ ٠ — هولاندا رساملغی ٠ — هولاندا

اسپانیا قرالنك تحکمندن قورتلدقدن صوکره ازوقتده کسب ثروت ایتمش ایدی . انجق یتمش بیك سکنه‌سی بولنان آمستردام شهری ١٦١٨ سالنده اوچ یوز بیك نفوسه مالك اولدی لیمانی دخی بالجمله اوروپا لیمانلرینك الك ایشلکی حالنه کلدی .

اوکوچك هولاندا قومی معلوماتلی ، ساعی ، انتظام پرور اولدقلرندن اراضیلرنده غایت کوزل چایرلقلر حصوله کتیردیلر والك بیوك دولتلرك سفائنندن زیاده سفائن تجاریه انشا ایلدیلر .

هولاندا رساملری ممالك سائره‌ده اولدیغی کبی کلیسالر وپاپونسلر ایچون چالشمزلر ایدی هولاندا « قالوینیسیت » مسلکنده اولمغله برابر اوراده بیوك دره بکلکلری یوقدر . عمومی اولان رسملر برجمعیتك چارشو اغاسی ، مأمورلری کبی اعضالرینی طبیعی بیوکلکلرنده ارائه ایدن بیوك لوحه‌لردر . هولانداده باشلوجه افراد طرفندن رساملره سپارش وقوعبولور . زنکین کویلولر کوزل لوحه‌لره مالك

اولمق ایسترلر وترجیح ایتدکلری شی کل یوم مشهود اولان جمعیتك منظره‌لرندن وازجمله پنجره‌سنده بولنان برخدمتجی قادین ، برقوشی شیشه چکیرن برآشجی قادین ، برمسافرت ، برخسته اوطه‌سی کبی شیلردر .

هولاندا رساملری بومواد عادیه‌یی ارائه ایدرلرسه‌ده انلری لطیف برحالده کوسترولر . رساملر بغچه رسملرینی دخی ترسیم ایدرلر . براورمان کوشه‌سی ، بردکرمن ، برنهر ساحلی هب برر نمونه‌در . انلرك اثرلرنده موضوع رسم اهمیتسز برشی‌در ، لکن حیاتی بروجه حقیقت ارائه ایدرلر .

بو هولاندا صنایعی ایتالیا صنایعندن بسبتون بشقه برشیء اولوب لطافتدن زیاده حیاتی تحری ایدر . هولاندا صنایعی ایتالیانلرك همان مجهولی اولان ایکی نوع اصول ایجاد ایتمشلردر : بری بغچه تصویری ، دیکری حیات عادی صحنه‌لریدر . هیچ برمسلکده بوقدر چوق وماهر استادلر یتشمه‌مشدر . بونلردن مشهوری « رامبراند » در ؛ اثری تقلید اولنه‌میه‌جق برحاله کلمشدر .

۲۰۲ ٠— نقاشلق ٠— قرون وسطاده

وعلى الخصوص اون بشنجى قرنده بورغونيا ممالكنده پارلاق برنقارلق وارايدى، بورغونيا دوقه‌لرنده بولنان اثرلر سرلوحهٔ اثار طانمشدر. لكن قرون وسطانك الك كوزل اثرلرنده هيكللرده وقبارتمه‌لرده باشلق ولباسلر اكثريا موجب حيرت بر درجه‌ده اولوب وجودلرى ايسه نسبتسزدر ٠— ايتاليا نقارلرى، ازمنهٔ عتيقه نقارلغنك اشكالنى آلمق ايسترلر ايدى. اون درد نجى قرندن برى رومادە محفوظ اولان قبارتمه‌لرى تقليدە باشلاديلر. اون بشنجى قرنك نهايتنده دوناتللو وميكل آنجه‌لو وجود انسانى‌يى همده عريان اوله‌رق كوسترمسنى ترجيح ايتديلر. ميكل آنجه‌لو تشريحه چوق دقت ايدر ايدى، تشريح نقارك الك لازم بر علمى صره‌سنه كيردى.

قرون وسطانك نقارلرى نمونه اولمق اوزره زمانلرينك آدملرينى، راهبلرينى، پسقپوسلرينى، كنج قزلرينى آليرلر وقيافتلرله ووضعيت عاديه‌لرله ارائه ايدرلر ايدى، مزيتلرى نمونه‌يى طوغرى كوسترمك وآكا بر حيات سيماسى ويرمكدن عبارتدر. اون درد نجى قرنده ياپلديغى

کبی قرال ایله قرالیچه‌یی بیوك لباسلر یله ارائه ایتمیوب همان ایکی چپلاق وجود ارائه ایتمشلردر. شومسلك جدید ایتالیاده باشلادی وفرانسه‌یه و بعده اوروپانك جهات سائره‌سنه کچدی.

المانیاده الك ایو نقارلر « نورمبرغ » قلمکارلریدرکه قرون وسطانك ساده‌لکنی محافظه ایدرلر ایدی بونلرك الك باشلوجه‌سی « ویشر » در. فرانسه‌ده « قوژون » و « ژرمن پیلون » کبی صنعتکارلر توره‌دی. نقارلر اون التنجی قرنك نهایتنه قدر کوزل وبسیط اثرلر حصوله کتیردیلر. لکن یواش یواش قدمایه تقلید ایتدیلر وطبیعته نظر ایتمك وحیاتی کوسترمك اصولنی اونوتدیلر.

فن نقرده اون التنجی قرنده ایتالیا نفوذی نمایان اولدی. « آمبواز » قاردینالی طرفندن استخدام ایدیلن نقارلر آلپ طاغنك ماوراسندن کلمشلردر. اون ایکنجی لوئی‌نك زمان اداره‌سنده « تور » ده بر ایتالیا هیئت مهاجره‌سی یعنی « ژوست » عائله‌سی توطن ایتمش ایدی، اون ایکنجی لوئی‌نك قبرینی بونلر انشا ایتمشدر.

۲۰۳ .— فن معمـاری .— قرون وسطاده

فن معماریده ایکی بیوك اسلوب وار ایدی : بری روما ؛ دیکری غوتیـك اصولیدر . دور تجدد معمارلری قرون وسطـانك بنالرندن دهـا کوزل دکل بلکه ازمنهٔ عتیقه مؤسسـاتنه دها زیاده مشـابه اثرلر حصوله کتیرمکـه چالشمشلردر . ازمنـهٔ عتیقه آثارینـه تقلید خصوصنده ایتـالیـانلر اولك اياق اولمشـلردر . اون بشنجی قرنده برونللسکی فلورانسه قاتدر النی بنـا ایدرکن غوتیـك اسلوبنی تمـاماً ترك ایتمش وروما بنـالرینك قبه‌سـنی وستوننی آلمش ایدی . اون التنجی قرنده « براما نت » ۱۵۰٦ رومادە واقع سن پیر بیوك کلیساسـنه مباشرت ایتدی . و۱۰٤٦ ده‌میکل آنجه‌لو اکمال ایتمکله بالجمله اوروپا کلیسـالرینه نمونهٔ امتثال اولدی . بونده بیوك وقبه‌لی بر نف جسـیم دیرکلرك اوزرینه وضـع ایدلمش ودها قیصه برنف ایله صلیب واری قطع اولنمشدر ، ایکی نفك محل تلاقیسی اوزرنده جسیم برقله واردر . اول وقتدن بری آرتق غوتیك کلیساسی انشا ایدلمدی ؛ آنجق قبه‌لر ، متصل دیوارلر ، اسکی اسلوبده ستونلر

آرزو اولندی ؛ قرون وسطانك اسكی كلیسالری تزیف وترك ایدلدی موجود اولنلری تخریب ویا اصول جدیده یه توفیقاً علاوه‌لر ایله شكلی تبدیل ایدلدی. ابنیهٔ ملكیه‌ده، شاتولرده، سرایلرده، شهر اوتللرنده بیله اصول انشا آنده شو تبدل واقع اولمشدر . آنجق بیوك منتظم بر بنا یاپیلور وجبهه‌سی ستونلر ایله تزیین ایدیلیر ایدی .

دور تجدد اسلوبی ، ازمنهٔ عتیقه اشكالنی احتیاجات حاضره‌یه توفیقاً انشا اولنمش بنالره تطبیق ایتمكدر . بو اسلوب ایتالیاده تشكل ایتدی ، اورادن فرانسه‌یه والمانیایه كچدی . لكن آنلرده‌كی اسلوب ایتالیاده اولان اسلوبك عینی دكل ایدی . فرانسه‌ده اون بشنجی قرنك نهایتنده غوتیك اسلوبی اختلاط ایتدی . اون التنجی قرن اثناسنده قرالار طرفندن « بلوا » ده « فونتن بلو » ده « شتوفسو » ده دور تجدد شاتولری غوتیك اسلوبی اوزره یاپلمشدر. الآن سیوری قله‌لری، طوان ارالرینی، چیقینتیلی مردیوانلری محافظه ایدرلر. بو بنالر دور تجدددن انجق تفرعات تزیینه‌یی اخذ ایتمشلردر. لكن قرون وسطادن تباعد ایدلدجه غوتیك اسلوبی

زائل اولدی. اون‌التنجی قرنك نهایتندن اول « پیه‌ر لسقو » طرفندن انشا ایدلمش اولان « لوور» سراینك جهت وسطیه‌سنده غوتیك اسلوبندن هیچ برشی قالمامشدر. یواش یواش قرون وسطانك اشکال اصلیه‌سی یرینه ازمنهٔ عتیقه‌دن تقلید ایدیلن اشکال قائم اولمش و فن معماری برفن تقلید حالنه کیرمشدر.

٤٠٢ نقاشلق. — اون‌التنجی قرنده فرانسه‌نك الك آزاهمیت و بردیکی جهت، نقاشلقدر. سکزنجی شارل و اون‌ایکنجی لوئی زمانلرنده ایکی صنعتکار قرالك خدمتنه تعیین اولندی: بری « ژان‌بوردیشون » دیکری « ژان‌په‌ره‌آل » در. بوردیشون‌دن غایت کوزل براثر قالمشدرکه « آن‌دو بریتانیا » نك بیوك ساعتلریدر. برنجی فرانسوانك و اخلافنك سرایلرنده « ژان قلوئه » و اوغلی فرانسوا ایشلمشلردر. ژان قلوئه‌نك پدری فلاماندیالی برنقاش اولوب فرانسه‌ده توطن ایتمشدر.

ژان‌قوزن نامنده برصنعتکار دخی پارسده توطن ایتمش ایدی‌که معمار، نقار، نقاش، مرانقوز اولدیغی کبی تشریح، هندسه، مناظر فنلرینی کوزل بیلیر ایدی.

١٥٦٠ تاریخنده مناظره دائر براثر نشر ایتمشدر . تصاویری اکثریت اوزره لووردەدر .

برنجی فرانسوا ایله اخلافی زماننده «روسو» و «پری ماتیس» نامنده ایکی ایتالیان نقاشی اعتبار قزانمشدر . فرانسزلر انلرك تأثیرینه تابع اولدیلر . اون التنجی قرنك نهایتنده واون یدنجی قرنك اوائلنده نقاشلق مسلکی شایان ذکر براسم ارائه ایدەمامکدەدر .

٢٠٥ .— حرف وصنایع .— لیموز صنعتکارلری منقوش مینا اعمالنده درجۀ کماله واصل اولمشلردرکه بوصنعت قرون وسطانك محکوك مینالرینه خلف اولمشدر . مینا اوزرینه رسم یاپمق اول امرده مواد مذهبیەیه مخصوص اولوب اساطیر قدیمەیه دائر موادن اقتباس ایتمشلردر . لیموزن میناجیلری بیننده لئونارلیموزن ، پیه رره‌مون ، ژانقورته لوحه ، برداق ، اوانی ، صندوق کبی غایت کوزل وچوق آثار ترك ایتمشلردر .

دور مذکور ، فرانسەنك چینی اعمالی خصوصندەکی الك کوزل دورلرندن بریدر . الك بیوك صنعتکارلردن

برنار پالیس نام شخصك اسمی عـوام بیننده دخی شهرت شعاردر تحصیلنی فقر واحتیـاج ایچنده کچیرمش ایسه‌ده مؤخراً « مونت‌مورانسی » نك سرداری طرفندن حمایه ایدیله‌رك پارسده توطن ایتدی . بونك الك اساسلی اثرلری مینالی صفحه‌لر واوانی‌در، که اوزرنده اوت ، صدف ، اسمـاك ، کرنتکلـه کبی چیقنتیلری واردر . حیـاتنك نهایتنده ینـه راحتی بوزلمش و پروتسـتانلق ایله اتهـام ایدیله‌رك باستیل‌ده حبس ایدلمشدر اوراده وفات ایلدی. او برون ، دخی لطیف وتزیناتی غایت اینجـه فغفوری اعمال ایدر ایدی :

اون التنجی قرنك فرانسـه تاریخ صنایعی دهـا پك چوق جهتلرده مجهول قالمشدر . مع‌مافیـه دور مذکور فرانسـه‌نك الك مسعود بردوری اولدیغی ا کلاشلمقده‌در . اون التنجی قرنك فرانسـه صنـایعی طرفنـدن حصوله کـتیریلان اثرلر همان عـلی العموم حسن لطافت ایله مملودر .

كتاب خامس

— قرون اخیره صنایعی بیاننده در . —

اشبو کتاب خامس ، بش فصل ایله برخاتمه‌یی حاویدر : بش فصلدن ۱ اون یدنجی و اون سکزنجی قرنلرده علوم وصنایع ، ۲ اون یدنجی و اون سکز قرنلرده ممالك مختلفه‌نك حالی ، ۳ اون یدنجی قرنده فرانسه صنایعی ، ٤ اون سکزنجی قرنده فرانسه صنایعی ، ٥ اون طقوزنجی قرنده ترقیات فنیه وصناعیه بیاننده در . خاتمه دخی عالمك حال حاضری حقنده در .

برنجی فصل

— اون یدنجی واون سکزنجی قرنلرده —
— علوم وصنایع —

مندرجات : علوم ؛ علومك ترقیسی . — علم هیئت . — ریاضیات . — حکمت طبیعیه . — علم کیمیا . — علم نباتات وعلم حیوانات . — علم تشریح ووظائف الاعضا . — فلسفه . — جرف وزراعت . — ادبیات . — تیاترو . — فصاحت . — حکایه . — غزته‌لر . — صنایع . — رساملق . — نقارلق . — معماری . — صنایع تزیینیه . — موسیقی .

۳۰٦ . — علومك ترقیسی . — اون التنجی قرندن بری اوروپانك بالجمله ممالکنده علومی تأسیس ایتمكله مشغول نیجه ذوات وار ایدی . باقون ، دەقارت ، نوتون کبی بعضلری اصیلزادکاندن اولدقلری کبی بعضیلری دخی احاد ناسدن اولوب زمانلرینی منافع مالیه حصوله کتیرمه‌یوب تحصیل علومه تخصیص ایده‌بیله‌جك درجه‌ده صاحب ثروت ایدیلر . چوغی هرهانکی بردارالفنونده

معلملك ايله مشغول اولور ويابر پرنسك خانه‌سنده اقامت ايدرايدى . بونلرك همان جمله‌سى روحانيون صنفنه منسوب اولميان اشخاصدن ايدى؛ قرون وسطانك نهايتندن برى هيئت روحانيه ايچنده حائز اهميت پك از علما حصوله كلمشدر .

اون التنجى قرنده علومك طرز تفهمنده بر انقلاب ايقاع ايدلدى . قرون وسطاده علوم قدمانك كتابلرنده تحرى اولنور ايدى . عالم اولمق طبابتده « غاليه‌ن » ك ، فلسفه‌ده « ارسطو » نك ، هيئتده « بطلميوس » ك يازديغى شيلرى بيلمك ديمك ايدى . دور تجددن برى اشياى طانيه‌نك واسطهٔ يكانه‌سى آنلرى نظر تدقيقه آلمقدن عبارت اولديغى فكرينه يواش يواش اليشلدى ؛ علم انجق علائم وحادثاته دقت ايتمكله حاصل اولور . حقيقى علما كنديلرندن اول كانلرك سويلدكلرينى اوكرنمكه بالذات كوره‌بيله‌جكلرى شيلرى تدقيقدن دها آز مشغول اولورلر ؛ علما تجربه ايله ، وزن ايله ، تشريح ايله ، جمع وتركيب ايله مشغول اولورلر . اول وقت هولانداده ايكى نوع الت اختراع اولندى كه ميدان ترصدى پك زياده توسيع ايتدى :

ری « خردہ بین » درکه سنه (١٥٩٠) پك کوچوك مادەلری نظر مزه مشهود قیلدی؛ دیکری « دوربین » درکه (سنه ١٦٠٩) کوزایله کورینه جك مسافه دن چوق بعید اولان اشیایی ارائه ایلدی.

علما برطاقم جهازلری انشا ایتدیلرکه علائم و حادثات طبیعیه یی ایستدکلری کبی حصوله کتیرمکه، بروجه صحت تدقیقه وآنلری وزن و مقایسه یه خدمت ایدر. مقیاس هوا، مقیاس حرارت، مخلیة الهوا، الکتریق ماکنه سی کبی .

کندی مساعیلرینك، تدقیقاتلرینك، ونظریه لرینك نتایجندن یکدیکرینی آکاه ایتمك ایچون ارتق کتابلر علمایه کافی اولمادی . دور تجددده کی ادبیات انجمن دانشنه مشابه اولمق اوزره جمعیات علمیه تشکل ایتدیکه منتظماً انعقاد ومباحثه لرینك خلاصه لرینی طبع ایدرلر ایدی . جمعیات مذکوره دن الڭ مشهورلری اولا ١٦٦٥ سنه سنده تشکیل ایدیلن لوندره جمعیت حکمداریسی، ثانیاً اون دردنجی لوئی زماننده تشکیل ایدیلن پارس انجمن فنونی، ثالثاً ایکنجی فرەدریق زماننده تشکل ایدن برلین انجمن دانشیدر .

٢٠٧ —· علم هیئت ·— علم هیئت ترقیاتی

تسریع ایتمشدر · قرون وسطانك نهایتنه قدر بالجمله عرب وخرستیان مدارس ومکاتبنده تدریس ایدیلن بطلیوس مسلکنده قالمش ایدی : کرهٔ ارض مرکز عالمده ساکن اولوب کواکب ثابته ایله برابر آی وکونش دخی صایلدیغی حالده سیارات سبعه ارضك اطرافنده دور ایتدیکنه اعتقاد اولنور ایدی · اون التنجی قرنده یتیشن علمای رصد بواصولی بوزدیلر · قوپرنیق اسمنده پولونیالی بر راهب کرهٔ ارضك دخی شمس اطرافنده دور ایدن بر سیارهدن بشقه برشی اولمادیغنی کشف ایتدی مومی الیه پاپایه هدیه ایدیلن (اجسام سماویهنك حرکاتی) عنوانلی اثرینك نشری صرهسنده وفات ایتدی (١٥٤٣) ·— کپلر نام المانیالی برمعلم، سیاراتك شمس اطرافندهکی حرکاتنك قانونلرینی کشف ایتدی · غالیله اسمنده ایتالیالی برمعلم دخی کرهٔ ارضك یکرمیدرت ساعت ظرفنده محوری اطرافنده دور ایتدیکنی علاوه ایلدی · علم هیئت اون یدنجی قرنك نهایتنده « نوتون » نام برانکلیز عالمی طرفندن

صورت قطعیه‌ده تأسیس اولندی‌که اجسامك جاذبهٔ عمومیه‌سی قانوننی تعلیم ایتمش ایدی .

شو نظریات جدیده اول امرده پك فنا صورتده تلقی ایدلدی : چونکه منقولات تاریخیه ایله تصدیق اولنه‌گلن بطلمیوس مسلکنه مخالف ایدی . نظریات مذکوره فنون ایله پك نادر اتفاق ایدن افکار عمومیه‌یه صغوق کلیور و یرك دونمه‌سنه قائل اولمق بر لفظ بی معنا عد اولنه‌یور ایدی . دار الفنونلرك معلملری قواعد مذکوره‌یی قبولدن استنکاف ایتدیلر . انکیزیسیون جمعیتی قوپرنیك مسلکنك تدریسنی نهی ایتدی و موهی الیهك اثرلرندن کندی مسلکنی ایضاح ایتدیکی فقراتك طیی امر ایلدی . بو جمعیت ارضك شمس اطرافنده و کندی محورنده دوران ایتمه‌سی فکرینی معناسز و کفر اولمق اوزره اعلان ایلدی (١٦١٦) . غالیله‌، قاردینال « بهلارمن » ك حضورینه جلب و کندی نظریه‌سنی ترك ایتمه‌سی امر اولندی . اول وقت غالیله اوچ شخص بیننده بر مکالمه شکلنده بر کتاب یازدی : اشخاص ثلثهٔ مرقومه‌دن بری بطلیوس مسلکنی ، دیکری قوپرنیق مسلکنی بیان ایدر ، اوچنجیسی دخی بر شی سویلمکسزین

بو مباحثه‌یی خلاصه ایلر ایدی ؛ بونده غالیله‌نك ایکنجی مسلکی ترجیح ایتدیکی اکلاشیله‌یوردی . انکیزیسیون جمعیتی غالیله‌یی رومایه جلب ایده‌رك افکارندن واز کچمسنه وشو اطاعتسزلغندن طولایی اوچ سنه ظرفنده هرهفته برکره توبه واستغفار ایلمسنه قرار ویردیلر ؛ وغالیله‌یی زمان اتلافنه قدر پك صیقی بر نظارت التنده طوتدیلر .

۲۰۸ .— ریاضیات .— علم حساب ، هندسه وجبر ذاتاً قرون وسطانك نهایتنده غایت مختصر اولمق اوزره تشکل ایتمش ایدی . ویه‌ت ، ده قارت ، لایپنیچ کبی اون یدنجی واون سکزنجی قرنك ریاضیونی هندسهٔ حلیه وحساب تفاضلی وتمامی کبی ریاضیات عالیه‌یی یکیدن تأسیس ایتدیلر .

۲۰۹ .— حکمت طبیعیه .— قرون وسطانك حکمت طبیعیه‌سی آرشیمدك برقاچ قواعدندن عبارت ایدی . حادثات کونیه‌یی تدقیق ورصد ایده‌جك یرده کل یوم تکرار ایدلمکده اولان ارسطو نظریاتی حکمت طبیعیه یه برمانع اولور ایدی . حکمت طبیعیه‌یی الك اول

ایتالیانلر تشکیل ایتمکه باشلامشلردر . غالیله سقوط اجسام حقنده کی قوانین اساسیه یی بولدی . او صره ده مومی الیه « پیز » شهرنده معلم ایدی . اجسامك ارسطونك سویلدیکی دیکر برصورتده سقوط ایتمکده اولدقلرینی بالتجربه اثبات ایچون شهر مذکوری ترکه مجبور اولدی . — تور یچللی مقیاس هوایی اختراع ایتدی ؛ اول وقته قدر صویك طلومبه لردن یوقاری چیقمه سی طبیعتك خلایه نفرت ایتمسندن نشئت ایتدیکی ظن اولنور ایدی . توریچللی ایسه بوکیفینك تضییق هوادن ایلرو کلدیکنی اثبات ایتدی . — نوتونك جاذبهٔ عمومیه حقنده کی نظریه سی ، ثقلت قوانیننی اکمال ایتدی . — ضیا بحثی اون سکزنجی قرنده علی الخصوص انکلتره ده تشکل ایتدی ، نوتون ضیا اجزاء صغیره نك صدور وانتشارندن ایلرو کلدیکنی بیان ایده یور ایدی ، هویکنس اهتزاز نظریه سنی فرض ایتدی . — اون سکزنجی قرنده صدا بحثی ، حرارت نظریه سی والکتریق نظریه سی تشکل ایتدی . اون

سكزنجی قرنك نهایتنده تماماً تشكل ایتمش بر علم حالنه كیردی .

٢١٠ . — علم كیمیا . — علم كیمیا بوقدر ترقیاتیله برابر حالا مطلوب درجه‌ده ایلروله‌مه‌مش ایدی . لاووزایه‌نك زماننه قدر آنجق بعض حادثات منفرده كشف اولنمش ایدی . حادثات مذكوره‌نك قوانین عمومیه ایله ایضاح ایدلمسنه موفقیت حاصل اولمامش ایدی .

٢١١ . — علم نبات وعلم حیوانات . — آمریقانك و بحر محیط جزائرینك كشفی مجهولمز اولان نیجه نباتات وحیوانات كوستردی . اون یدنجی قرنده نباتات باغچه‌لری یاپلغه باشلاندی كه قطعات سائره‌نك نباتاتی اوراده زرع اولنور ایدی و برطاقم حیوانات باغچه‌لری احداث ایدلدی كه ممالك بعیده‌نك حیوانلری اوراده جمع اولنور ایدی . پارسده واقع نباتات باغچه‌سی ، لوندره‌ده واقع نباتات باغچه‌سی ، رومادہ كائن یهودیلر باغچه‌سی والمانیا دارالفنونلرینك باغچه‌لری آنلردندر . علم نباتاتك موجدی ، لینه اسمنده براسوچلی‌در كه هولانده

نباتات باغچه‌لرنده چالشدقدن صوكرا « سیستم دولاناتور » نام اثرنده نباتاتك صورت مكمله‌ده تصنیفنی كوستردی. ۱۷۳۵ سنه‌سنده تصنیف مذكور بالجمله علما طرفندن قبول ایدلمش ایسه‌ده اون سكزنجی قرنك نهایتنه طوغری ژوسیو نامنده لیونلی بر عالمك كوستردیكی تصنیف آنك مقامنه قائم اولدی .

حیواناتك دخی تدقیق وتصنیفنه چالیشیلیور ایدی. اون سكزنجی قرنده بوفون نام بر فرانسز اصیلزاده‌سی حیوانات حقنده بر نظریهٔ عمومیه ایله حیواناتك اوصافنی ارائه ایتدی. لكن اول وقت وقوعات وحادثات درجهٔ كفایه‌ده معلوم دكل ایدی . تاریخ طبیعی بر عالم اثری اولمقدن زیاده بر محرر اثری اولدی . انجق اون طقوزنجی قرنده علم حیوانات بر علم اولمق اوزره تشكل ایده‌بیلدی .

۲۱۲ .— علم تشریح ووظائف الاعضا .—

اون التنجی قرندنبری بعض علما وجود انسانی یی شرح ایتمك اصولنی اجرا وتشریح انسانی یی اختراع ایتدیلر . تشریحك موجدی « وزال » اسمنده بر بلچیقالی اولوب اسپانیا قرالنك طبیبی و ۱۵٤۳ سنه‌سنده نشر ایدیلن

« تشكل وجود انسانی » نام اثرك مؤلفیدر . اسپانیانك انكیزیسیون جمعیتی وزالی اعدام جزاسیله محكوم ایتدكدن صكره بو جزایی تخفیف ایله « سن سه پولقر » ی زیارت ایتمه‌دیه مجبور قیلدی ، مومی الیه عودتنده بر فورتنه‌ده تلف اولدی . ایتالیانلر اون التنجی قرنده وجود انسانینك توصیفنی اكمال ایتدیلر . وجودك وظائف حیاتیه‌سنك الك مشكل جهتی اولان وظائف الاعضاعلمی ، هاروه‌ی نام انكلیز عالمنك دوران دمی كشف ایتمسندن صكره انجق اون یدنجی قرنده برعلم حالنه كیردی . اون یدنجی قرنك نهایتنده « سوامردام » الك كوچوك مجرالری بیله مرئی قیله‌جق ملون بر مایع ایله شرینغه یاپمق اصولنی اختراع ایلدی . خرده بین ایله ایدیلن تدقیقات ، علم وظائف الاعضایی چوق ایلرو كتوردی . لكن مبحث انسجه انجق زمانمزده تشكل ایتمشدر .

علم تشریح ایله وظائف الاعضانك ترقیاتی علم طبه فائده بخش اولمش ایسه‌ده چوق زمان آره‌دن چكمشدر . اطبا ، غالیه‌نك قواعدینك تعلیمنه اصرار ایدلمكده اولان دارالفنونلردن نشئت ایدرلر ایدی ؛ نه تشریح كوررلر

ونه‌ده علم تشریحی اوکرنیرلر ایدی . حجامت ، مسهلر ، حبلر کبی معالجات عتیقه‌دن بشقه هیچ برشی استعمال ایتمیه‌رك کندی مسلکلرینك شرفنی محافظه ایتدکلری ظننده بولنورلر ایدی . نهایت اون سکزنجی قرنده خسته‌لقلرك مریضلر اوزرنده تدقیق ایدلمسی قرارلشدی و خسته خانه‌لرده سریریات دینلن عملیات طبیه تأسیس اولندی . — جراحلق اون سکزنجی قرنده علم تشریح اوزرینه مؤسس بر علم اساسی اولدی . لکن طبابتك امراض عقلیه‌یه دخی تطبیق اولنمسی ایچون اون طقوزنجی قرنه قدر انتظار اولنمق لازم کلیور ایدی . اون سکزنجی قرنك نهایتنه طوغری مجنونلری زندان کبی تیمارخانه‌لرده حبس ایده‌رك قامچی واسطه‌سیله تأدیب ایتمکه حصر مطلب ایدیلیر ایدی .

٢١٣ . — فلسفه . — دور تجدد فیلسوفلری قدمایه نظر رعایت ایله باقدقلرندن اساسلی بر صورتده تفکره جسارت ایده‌مزلر ایدی . علی‌الخصوص مکتبلرده تدریس ایدیلن ارسطونك نظریاتنه مخالف اوله‌رق افلاطون مسلکنی تحصیل ایدرلر ایدی . — فلسفهٔ حاضره

اون يدنجی قرندن اعتبـاراً باشـلارکه باقون نامنـده بر انکليزلی ، ده قارت نامنده بر فرانسز ، لايپنيچ نامنـده برالمـان و « سپی‌نوزا » نامنـده هولانده‌لی بر يهودی طرفندن اختراع اولندی . اون سکزنجی‌قرنده‌کی فيلسو- فلر اسقوچيـالی و يا فرانسه‌ليدر .— اون يدنجی قرنك فلسفه‌سی فائده‌سز بر تحصيلدن‌عبارتدر ؛ فيلسوفلر مکتب اربابی کبی قدما طرفنـدن سو يله‌نن‌شـيلری حرمتله قبول ايتمديلر . ده‌قارتك قاعدهٔ اساسيه‌سی ، محقق اولميان شيئه اينانمامقدر . اشبو فلاسفه ملاحظه ومطالعه واسطه‌سيله قواعد فکر يه‌يی الـده ايتمکه و کائناتی قابل ادراك قيلان وقوت‌ايله ماده بيننده‌کی مناسـباتی ايضاح ايلين بر مسلك تشکيل‌ايتمکه چالشديلر .— لکن‌فلاسفهٔ‌مرقومه‌مذاهب ايله مجادله ايتمـديلر . هيمان جمله‌سی عـلم کلامی تحصيل ايتـدکاری مثللو غاسـاندی ، مال برانش کبی بعضيلری روحانی‌مسلکنده‌در . جمله‌سی جسددن بشقه بر روحك وجودينی قبول ايدرلر ، اداره‌يی تحو يل ايتمکی دوشو- نمزلر وزمانلر ينـك جمعيتيله از اختـلاط ايدرلر ايدی . ده‌قارت ، هـولانده‌ده بر اوطـه‌يه قپانه‌رق « متود »

نامنده‌کی نطقنی تحریر ایتدی ، فرانسه‌یه عودتنده زیار-
تجیلر طرفندن راحتسز اولمامق ایچون کندینی اخفا ایلدی.
سپی نوزا مستقل قالمق ایچون دور بینلرک جاملرینی
جلاله‌یه‌رق رزقنی قزانیر و کوچک کو یلیلرک خانه‌سی کبی
مسکنلرده ادیبانه اقامت ایدر ایدی . آثار فلسفیه‌دن چوغی
لاتینجه یازلمش اولوب انجق معلوماتلی ذاته عرض دیدار
ایدر ایدی .

اون سکزنجی قرنک فیلسوفلری علی الخصوص
عملیات ، اخلاق و سیاسیات ایله مشغول اولمشلردر .
بونلر دها زیاده جالب نظر دقت اولمق اوزره اکثریتله
رومان شکلنده عمومه خطاب ایدرلر و منتظم اثرلر تألیف
ایتمزلر ایدی . بونلرک همان کافه‌سی خرستیانلق قواعدینی
عقله مخالف اولمق حسبیله رد ایتدیلر و کندیلرینه « افکار
مفرطه اصحابی » نامنی و یرمکه باشلادیلر که بو نام الک اول
١٧١٣ سنه‌سنده انکلتره‌ده ظهور ایتدی. لکن خرستیانلغک
یرینه‌نه وضع ایده‌جکلری حقنده متفق دکللردر. انکلیزلر،
اسقوچیالیلر ، و فرانسه‌ده وولترک شاکردانی جناب حقه
و روحک بقاسنه اعتقادی محافظه ایدرلر . بونلره « الهی »

نامی ویریلیر . اون سکزنجی قرنك نهایتنده کلن فرانسزلر
ماده نك خارجنده هیچ برشیٔ اولمادیغنی سویلرلر وروحك
وجودینی و (حاشـا) صانع تعـالانك وارلغنی انکار
ایدرلر . بونلر کندیلرینه « مادیون » و « منکر آله »
نامنی ویررلر . بعضیلری هیچ برشیٔ تصدیق ایتمك ایستهمزلر
بونلره « سوفسطائیه » نامی و یریلیر .

٤٠٢ .— حرفت وزراعت .— آنجق اون
طقوزنجی قرنده درکه معلومات فنیه صورت منتظمه ده
حرفته وزراعته تطبیق اولونمشدر . قهوه ، چیقولاته
اون یدنجی قرنده ، توتون اون سکزنجی قرنده صرف
اولونمغه باشـلامشدر . چای اون یدنجی قرنده اوقدر
نادر ایدی که هندوسـتانك انکلیز قومپانیه سـی ١٦٦٤
تاریخنده قرالیچه یه ایکی اوقه چای هدیه ایتمکله استعمالنه
باشلاندی ١٧٨٩ سنه سنده سنوی اوتوز میلیون اوقه
صـرف اولنور ایدی . پاتاتس اون یدنجی قرنده ادخال
اولندی . لکن چوق وقت حیوانلری بسلمك ایچـون
قوللانیلیر ایدی .

اختراعات ایچنده باشلوجه لری شونلردر : پاموق

اكبر ملك ايچون ماكنه كه ١٧٧٠ سنه‌سنده اكمال ايدلمشدر. چوراپجيلق ماكنه‌سى. دانته‌لا ماكنه‌سى. واط طرفندن ١٧٦٩ سنه‌سنده اختراع ايديلن واپور ماكنه‌سى. پاموق قوماشلرينى صيقمق، شمسيه، ياغمورلق، مينه، پورسلن، ساعتلرك انواعى، رقاصلر، حلزونى ياى، قرونومترو، تلقيح جدرى.

شو اوچ قرن اثناسنده حيات ماديه‌نك احوالى نه درجه تحول ايتديكنى تعريف قابل دكلدر.

۲۰۵ .— ادبيات: قلاسيك ذوقنك تولدى.— دور تجددك حركات ادبيه‌سى اوروپاده اون يدنجى قرن وسطنده ختام بولور. آرتق نه اسپانياده، نه ايتاليادە ونه المانياده بيوك محررلر ظهور ايدر؛ برقرن اثناسنده انجق فرانسه ادبياته مخصوص برمملكت اولمشدر. محررلر دور تجددك محررلرندن بشقه برصورتله يازمق صنعتنى اكلامشلردر. بونلر نه علمايه نه‌ده عوامه خطاب ايدرلر بلكه «اونه‌ت ژان» دنيلن كيمسه‌لر ايچون يازارلر. رفقا، صالونلرده طوپلانه‌رق آثارك مزيتنى تقدير ايدرلر. صالونلر فرانسه‌ده اون اوچنجى لوئى‌نك

زمان سلطنتنده باشلامش؛ بونلرده کی طرز ولسان اول
امرده سرت ایدی، اصیلزادکان کندیلرینك عسکرلك
عاداتنی بو اثرلره ادخال ایدرلر ایدی. قادینلر کلامك پرده.
سنی یواش یواش دکشدیردیلر وناز کانه ترکیبات منتخبه
ایله سویلمك عادتنی ادخال ایلدیلر « مارکیز رامبو یه »
کندی خانه سنده صورت منتظمه ده مجلسلر عقد ایده رك
سائرلرینه نمونه اولدی . بو مجلسلرده ادبیات
واخلاق مسئله لری مباحثه ایدیلیر ایدی . عادی
تعبیراتك استعمالی منع اولندی . بو قادینلر کندیلرینه
« پره سیوز » نامنی ویررلر ولسانی تمیزلمك ایسترلر ایدی .
انجمن دانش ایله صرفیونك اثرلری آنلره معاونت
ایلدی . اول وقت فرانسز لسانی برطاقم کلماتدن
وعباراتدن مرکب ایدی که بونلرك بعضیسی قرون وسطی
فرانسزجه سی اولوب بعضیلری دخی دور تجدد اربابی
طرفندن رومجه ولاتینجه دن اخذ اولنمش ایدی .
صرفیون ایله « پره سیوزلر »یك چوق تعبیرات عتیقه یی
قبا اولمق ویا قروی لسانی بولنمق اوزره توصیف ایتدیلر
ولاتینجه دن النان کلمات جدیده نك عالم کورنمك ایسته ین

شاکردلره منسوب اولدیغنی بیان ایلدیلر. « زیرا » معناسنه اولان « قار » کلمه‌سی بك ثقیل عد ایدلمکله آز قالدی لساندن غائب اولیور ایدی . انجق پارسده ادبا بیننده مستعمل اولان کلماتك استعمالنه حصر ایدیلیر ایدی . بو وجهله تصفیه ایدلمش اولان فرانسز لسانی سرایك و صالونلرك لسانی اولوب هر کیم تربیه‌لی و معلوماتلی برآدم صره‌سنده کچنمك ایسترسه بو لسانی اوکرنمکه مجبور اولور ایدی. بو لسانك قواعدینی ثابت قلمق ایچون « ریشه‌لیو » فرانسه انجمن دانشنك اساسنی وضع ایتدی . بو انجمن لسانك قاموسنی تحریره مأمور ایدلدی .

ایشته محررلرك قبول ایتدکاری شو ذوق ادبی قلاسیق ذوقیدر . ذوق مذکور اکلاشلمسی قولای اولان افکاری افاده ایتمکدن و انلری اچیق ، برصورتله ایضاح ایلمکدن وعادی برتعبیرك وکرك فنی ویاصناعی براصطلاحك عدم استعمالنه دقت ایده‌رك افکاری انتظامه قویمقدن عبارتدر. والحاصل اوقویه‌جق کیمسه‌یی چوق دوشوندوره‌جك ویامناسبته مانع اوله‌جق هرشیدن اجتناب ایتملیدر. ادبیات، کوزل نطقلر یاپمق فنی اولدی ، شعردن زیاده نطقه عائددر .

بوقلاسیق ادبیاتنك اك كوزل زمانی اون سكزنجی قرنك نهایتیدر. فاجعه، مضحكه، مصال، انتقاد، فصاحت، رومان، اخلاق كبی هردرلو انواع بونده كوریلور. اون اوچنجی لوئی‌نك زماننده ویا اون دردنجی لوئی‌نك طفولیتی هنگامنده‌ده قارت، پاسقال، قورنه‌ی كبی بیوك محررلر یتشمشدر. مع‌مافیه بونلرده دخی دور تجدد اشكالندن برنبذه واردر. قلاسیق ذوقی اون یدنجی قرنك نصف اخیریله تماماً اون سكزنجی قرنده حكم سورر. آنجق كوزل كلماتك استعمالی قاعده‌سی كیتدكجه صیقیشدی. راسین كوپك كلمه‌سنی استعمال ایتمش ایسه‌ده بو والویه كوندردیكی محرراتنده اشك كلمه‌سنك استعمال اولنوب اولنمیه‌جغنی موقع بحثه چكدی. اون سكزنجی قرنده شعرا آرتق هیچ برماده‌یی كندی اسمیله تسمیه ایتمیه‌رك بیوك برجمله ایله افاده جهتنه انهماك ایتدیلر.

۲۰۶ — تیاترو. — اون التنجی قرنك نهایتندنبری ایتالیایه تقلید ایدن برطاقم آقتورلر یتشدی. بونلر شهردن شهره كزرلر و برسیاح عمری كچیررلر ایدی، كه سیقارون «رومان قومیق» نام اثرنده بونی توصیف

ایتمشدر . پارسده بونلردن برفرقه‌سی پراشدی ، و بور-
غونیااوتلنده‌او ینادی . بوتیاتره نهایت فقیرانه تنظیم اولنمش
ایدی ، سیرجیلردن برقسمی آیاقـده قالیرلر ایدی ؛ صحنه
کوچـك اولوب کنج اصیلزاده‌لرتخته اسکمله اوزر یـنـه
اوطوره‌رق انك برقسمنی سـتر ایدرلر ایدی ؛ نه تزیینات
ونه‌ده آلات وار ایدی . ایشـته بوحاللرده اون یدنجی
قرنك اشهر اثاری نظرگاه عمومی‌یه وضع اولندی . فاجعه‌لر
ومضحکه‌لر او یـنـاندی . فاجعه‌لرك اسـاسی زوم وروما
تاریخندن مستعار ایدی . قلاسیق محررلری عادات محلیه‌یی
اندیشه ایتمزلر ایدی . رومه‌لردن وروماللولردن الدقلری اشخا
صه عجیب طورلرو یررلر وسرایك افندیلرینك وخانملرینك
الك منتخب لسانی انلره اعطا ایدرلر ایدی . حتی اوکوستی
ویا آشیلی ارائه ایدن آقتورلر بیله سرایك طاقمه صاچلری
وقیافتی ایله او یـنـارلر ایدی . مع مافیه قـدمایه رعایةً
مؤلفلر روم تیاتروسنك اشکالنی تعقیبه جبرنفس ایتدیلر .
پارچه‌لر بش فصل اولوب منظومدر، وارسطو یه اسـناد
اولنـان « وحدات ثلثه » قاعده‌سنده تابعدر . بوندن
صکره شروط جدیده‌یه تابع اولمق ایسته‌دیلر صحنه اوزرنده

کرك برحرب وکرك برموت کوسترمزلر ایدی . انتریقه‌یی تشکیل ایدن بالجمله وقایعی اشخاصه حکایه ایتدیررلر ایدی که وقوعاتك کافه‌سی یالکز سوزده یچر ایدی .

۲۰۷ .— فصاحت .— فرانسه جمعیتنده بالجمله مهم ایشلره قرالك اوطه‌سنده و یا پارلمنتو صالونلرنده خفیاً قرار ویریلیر ایدی . بووجهله نه سیاسی ونه عدلی بلاغت وار ایدی . اون یدنجی قرنك نطوقلری علی العموم واعظلردن عبارت اولوب هرسنه پرهیز ایامنده سرای خلقی ، بروعظ حلقه‌سنده اوطوررلر ایدی . بیوك شخصلرك جنازه الایلرنده برمرثیه سو یلمك عادتی وار ایدی . قاتولیك واعظلرینك وعظلری ومرثیه‌لری بلاغتده آثار نفیسه اوله‌رق قالمشدر .

۲۰۸ .— حکایه (رومان) .— جمعیت نصرانیه قرون وسطا رومانلرینه اساس اتخاذ ایدیلن شوالیه‌لر سرکذشتیله اکلنمکدن فراغت ایتمشلر ایدی . اهالی اون اوچنجی لوئی‌نك زمان سلطنتنده اشخاصی چوبانلردن عبارت اولان اورفه رومانی ایچون تهالك کوسترر لر ایدی . اون دردنجی لوئی‌نك زماننده رومان

دکشدی ، انجق مؤلفك يشاديغی زمانك وقايعنی حکايه‌يه واخلاقی تصو یره باشلادی . رومان پك دکشمش ایدی: چونکه جمعیتك هر صنفنی کوستره بیلیر ایدی . سقارونك مضحك رومانده اشخاص قومیدیاجیلردن عبارتدر ، ژیل بلاسك رومانده سرسری یلردر ، « قله‌و » لك رومانـده پرنسـلردر . اون سـکزنجی قرنده رومان مـوداه اولـدی . فیلسـوفلر جمعیت علیهنه تنظیم ایتـدکاری هجـو یه‌لری میدان تماشـایه وضـع ایتدیررلر ایدی . بوجنسدن نیچه آثار نفیسه حصوله کلمشـدر . فرانسه‌ده بعض مشهور محررلر رومانجیلردن عبارتدر : له‌ژاس ، دیده‌رو ، روسو ، برناردن دوسن پیر کبی . انکلتره‌ده ایسه محررلرك جـله‌سی رومانجیدر .

۲۰۹ . — غزته‌لر . — اون التنجی قرندنبری کتابلردن ماعدا متفرق اوراق دخی صاتیلیر ایدی . بونلر یامذهبی دعالردن ، یاعادی اشعاردن ، ویاخود یکی وقایعك حکایه‌سندن عبارت ایدی . رفورما مجادلاتی ومحاربات مذهبیه بونوع محرراتدن بیکارله تولید ایتدی . شواوراقك منتظماً نشری تفکر ایدلـدیکی زمان جریده احـداث

اولنمش اولـدی. ایلك جرائد ایتالیـاده ظهور ایدوب انلره « غزته » دنیلیر ایدی . ریشـهلیو طرفندن تأسیس ایدیلن « غزت دوفرانس » جریدهسی هرهفتـه نشر اولنـور ایدی . برقرندن زیاده مدت اثناسـنده جریدهلر انجق کوچوك حوادث ایله معاملات رسمیه‌یی نشر ایدرلر ایدی. سانسور (تفتیش مأموری) غزتهلره نظـارت ایدوب انجق وکلایه خـوش کورونن شیلرك اعلانـنه مسـاعده ایدر ایدی . انکلتره ده غزتهلر ورسائل ادبیـه اون یدنجی قرنك نهـایتندن بری سربسـت سویلکه باشلادیلر وادبیاتده برموقع احراز ایتـدیلر . آدیزون طرفندن نشر ایدیلن « سپکتاتور » غزتهسی اون درت بیك نسخـه اولهرق صاتیلور واهالی‌یه حقیقة ایقاع نفوذ ایدر ایدی . معمافیه اون سکزنجی قرنك نهایتنده بیله جریدهلرك اکتساب اقتدار ایتـدکلری ظننده بولنمق مشکل ایدی .

۲۱۰ — صـنایع : رسـاملق — دور تجـددك او بیوك رسـاملغی ، اون یدنجی قرنك ایکی ثلثاننده دوام ایتمشدر . قرن مذکورك اواخرینه طوغری

بو حركت توقف ایتدی ؛ رساملر آرتق طبیعته عطف نظر ایتمکدن کیرو قالمش وسرت و یا تکلفلی آثاردن بشقه هیچ برشیٔ حصوله کتیرمه‌مشدر . پك چوق ممالکده ماهر بررسام بیله بولنماز ایدی . بودور اثناسنده اجرای نفوذ ایدن ، فرانسز رساملریدر . اون دردنجی لوئی‌نك زماننده‌کی رساملردن « لوبرون » کبی بعضلری تزیینات ایله مشغول اولوب « مینیار » کبی بعضلری دخی تصویر رسامیدر . « واتو » نام رسام چوبان قیافتلری ترسیم ایتمشدر . « بوشه » رموزات مجازیه‌یی حاوی صحنه‌لر ترسیم ایتمشدر . اون التنجی لوئی زماننده « غروز » برمسلك تأسیس ایتدی . انکلتره‌ده تصویر رساملری ظهوره کلدی‌که الڭ مشهوری « هوغار »در . اون سکزنجی قرنده قورشون قلمی رسساملغی درجهٔ کماله واصل اولدی ، اون سکزنجی قرنده صو رنکنده یاپیلان رسملردن دها کوزل رسم هیچ بر وقت یاپیلامشدر .

۲۱۱ . — نقارلق . — دور تجددك نهایتندن بری نقارلر یواش یواش صنایع عتیقه مسلکندن تباعد

ایتدیلر. زیروح صحنه‌لر ارائه ایتمك وسیماره برحرکت وافاده ویرمك خصوصنده رساملر ایله اجرای رقابته چالشدیلر. انلرك اثرلری کلیسالری وسرایلری و بیوك سنیورلرك بغچه‌لرینی تزیینه مخصوصدر. دورمذکورك الك مقتدر نقاری (پوژه) اسمنده مارسیلیالی برفرانسزدر.

۲۱۲ .— معماری .— معمارلر کلیسالرله سرایلری انشا ایتدیلر. کلیسالر رومادە واقع سن‌پیر کلیساسی کبی علی‌العاده برقبه ایله مستور اولوب داخلاً مسطح ستونلر ایله مزیندر. جبهه برطاق ایله تتویج اولنمشدر. لکن طاق مذکور یونان معبدلرنده اولدیغی کبی بنانك ذروه‌سی اوله‌جق پرده مزین بردیواردن عبارت اولوب آنجق زینت مقامنده‌در، ایشته مسلك عیسوی دنیلن بودر. سرایلر، ایتالیا مسلکنده انشا اولنوب عموداً تقاطع ایدن اوزون بنالردن متشکلدر. بونلره برنجابت ویرمك ایچون مستقیم ومتحد جبهه‌لر یاپلمشدر . صدف تزییناتی اصولی ایتالیانلردن اقتباس اولنمشدر . صدفلرله ویاخود رنکلی چاقیل طاشلر یله چشمه‌لر و یامغاره‌لر تنظیم اولنور ایدی.

بوسبیدن اون سکزنجی قرنك اسلوبنه « روقوقو »
نامی ویرلمشدر.

٢١٣ .— باغچه‌لر .— ایتالیاده اون‌التنجی
قرنده یکی بر باغچوانلق فنی تحدث ایتمشدر. هرسرایك
بر باغچه‌سی اوله‌جقدر، بنالرایله اشجار بر هیئت مجموعه
تشکیل ایده‌جك طرزده موضوعدر. باغچه‌نك ترتیبنده
ایکی اصول واردر:

برنجیسی، ایتالیا مسلکیدرکه فرانسه‌ده اکمال ایدلمش
اولوب باغچه‌یه ابنیه‌نك امتدادی کبی نظر ایتمکدن
عبارتدر؛ عرصه تسویه ایدیلیر واوزرینه تراچه‌لر
یاپیلیر. اغاجلردن دیوار کبی مستقیم برصورتده کسیلوب
بچیله بیله‌جك اولانلری ترجیح اولنور؛ کولکن فدانی،
پورسوق اغاجی، شمشیراغاجی کبی. چوق کره بو اغاجلره
برشکل مربعی ویا کله شکلی، وحتی برحیوان شکلی
ویریله‌رك اکلنلیر ایدی. اوزاقدن صو کتیریله‌رك
قیبلردن فیشقیرر و طاشدن ویامرمردن حوضلره
دوکولیر ایدی. ایتالیا باغچه‌لرنده اکثریت اوزره
اوطوره‌جق یرلك التنده بللی اولمیه‌جق صورتده موضوع

برزمبرك ايله متحرك صو فسقيه‌لرى وضع اولنور ايدى · زيارتجى اولان كمسنه اوطورر ايكن زمبركى كيدرير ودرحال ايصلانير ايدى . يوللر وفسقيه‌لر پريلرى حيوانات وانهارى ارائه ايدن هيكللر ايله مزيندر ·

ثانياً ، اون سكزنجى قرنده بعض انكليز سنيورلرى ، بومسلكدن اوصانه‌رق ديكر برمسلك اوكرنديلر · يكى باغچه‌لرده بتون يوللر اعوجاجلى‌در ، اغاجلر ، دوه‌شكلنده‌برلشمش ويا چنلرك‌اوزرنده‌متفرق‌در · زمين ، غير مساوى اولوب ازميللى كوچك تپه‌لرايله مزين‌در ؛ صولر صو فسقيه‌سيله كسب ارتفاع ايده‌جك يرده چاغليانلردن دوكيلور ، كوچك ايرماقلر وكوللر تشكيل ايدر . بوندن بشقه طاغلرده اولديغى كبى قيالقلر وكلبه‌لر واردر · قاعدة ، صنعت طبيعتى‌تقليد ايتمه‌لى‌در ، بر باغچه برصحرايه بكزه‌مليدر . حقيقتده ايسه ازجمله انكليز باغچه‌لرى ، چايرلريله ، چاغليانلريله ، صناعى تپه‌لريله برابر فرانسز باغچه‌لرينه نسبتله طبيعته دها آز مخالف دكلدر ·

٢١٤ · — صنايع تزيينيه · — اون سكزنجى

قرنده مسا كننك داخلنى تنظيم وتزيين ايتمك خصوصنده بيوك ترقيات كورلمشدر . حالا پرنسلرك سرايلرنده وزنكينلرك اوتللرنده ايام رسميه‌ده قبوله مخصوص بيوك صالونلر واردر ؛ لكن خانه‌نك الك صميمى دوستلرى كوچك صالونلرده وخلوت اوطه‌لرنده اجتماع ايدرلر . بواوطه‌لرك كورمكه الويريشلى ولطيف برحاله وضعى آرزو اولندى . ديوارلر خاليلر ايله اورتلدى . قبااخشابدن معمول ومزاوا مقعدلر قولتوقلره ولطيف صنداليه‌لره دكشدى . فرانسه‌ده منقولاتك شكلى هردور سلطنتده تبدل ايتدى . باشلوجه اوچ اصول واردر : اون دردنجى لوئى ، اون بشنجى لوئى ، اون التنجى لوئى زمانلرينك مساكى در . اون سكزنجى قرن شو صنايع تزيينيه‌نك الك كوزل دورى اولوب ذى قيمت احجار ، نازك طاشلر ايله مزين طبقه‌لر وساعتلر ، « واطو » و « غوشه » كبى رسامر طرفندن ترسيم ايدلمش يلپازه‌لر ، قولتوقلر ، كوزل بويالو قادوچه‌لر ، پورسلندن كوچك هيكلر زمانيدر . اووقت الك كوچك مواد برلطافت وزينت المشدركه حقيقى صنايع تزيينيه صره‌سنه كيرمشدر .

٢١٥ ٠— موسیقی ٠— بزم استعمال ایتدیکمز

ادوات موسیقیه همان علی‌العموم دور تجدده طوغری اختراع اولنمشدر. پرنسلرك اون‌التنجی قرندن بری موسیقی طاقملری وارایدی‌که قصرلرنده وبایر املرنده چالارلر ایدی. فن طبعك ایجادندن بری بوموسیقی پارچه‌لری اهالی بیننده انتشار ایتدی. فرانسه‌ده، المانیاده، انکلتره‌ده‌بسته کارلر چوق ایدی موسیقی نظریاتی دخی ذاتاً باشلانمش ایدی. لکن متفرق پارچه‌لردن، رقصلردن، دعالردن والهیلردن عبارت ایدی.

اون یدنجی قرنده درونته موسیقی پارچه‌لرینك وضع ایدلدیکی شکللر ایجاد اولندی: کرك اوپرا کرك اوراتوریو ١٦٠٠ سنه‌سنده ایتالیاده تولد ایتدی. سال مذکورده فلورانسه‌ده ماری دومه دیچی‌نك دردنجی هانری ایله ازدواجی رسمنده برپارچه موزیقه ایله ارائه اولندی؛ ایشته برنجی اوپرا بو ایدی. رومادهسن - فیلیپ دونه‌ری « اوراتووار » کلیساسنده مقدس بردرام میدانه قویدردی‌که موزیقه ایله اره‌ده شعر سویلنیر ایدی. ایشته بودخی « اوراتوریو » نك برنجیسیدر.

اول وقتدن برو ایتالیا عادتا برموسیقی مملکتی عد اولنوب اون سکزنجی قرن نهایتنه قدر هر سرایده وحتی المانیاده ایتالیا موسیقی شناسلرندن برجمعیت بولندیرمق معتاد ایدی .

اوپرا ایتالیاده سریعاً تغیر ایتدی ' موسیقی مراقلیلری مغنیلرك صداسنی موسیقی‌یه ترجیح ایدرلر ایدی . ا کلنمك ایچون اوپرانك « صولو » و یاخود « دوئو » هواسیله اجراسی لازم کلدی . اول وقت موسیقی هیئتلری سکوت ایتمش ایدی . پارچه‌لر دخی مغنی‌یه کلمات تدارك ایتمکه مخصوص اوزاندن عبارت اولدی . اون سکزنجی قرنده اوته‌دن بریدن طوپلانمش پارچه‌لر ایله اوپرالر تشکیل ایدلدی . ایتالیا موسیقیسی آنجق مضحك سوزلرله یاپیلان « اوپرابوفا » ده محافظه اولندی .

اوپرا فرانسه ایله المانیاده اکمال ایدلمشدر. ١٦٦٩ سنه‌سنده اون دردنجی لوئی پارسده برانجمن تشکیل ایده‌رك اوراده اوپرالرك تغنی وارائه ایتمه‌لرینه مساعده ایتدی . موسیقی دخی تغنی ایده‌جك وشعرلر ایتالیا اشعارینه بکزه‌ین فرانسه اشعاری اوله‌جق ایدی. ایلك فرانسه اوپراسی

«قادموس ايله هرميون» اولوب ١٦٧٣ سنه‌سنده اويناتمشدر ايتاليالو « لولی » اون دردنجی لوئی زماننده ، فرانسه‌لی « رامو » و المانيالی « غلوك » اون سكزنجی قرنده فرانسه‌نك صحنه‌لری ايچون موسيقی فاجعه‌لرندن عبارت اولان اوپرالر تركيب ايتديلر . اون سكزنجی قرنده اوپرا فرانسه‌ده تضاعف ايتدی . اون يدنجی قرندن بری پارسده اوپرا قربنده بر ايتاليان فرقه‌سی وار ايدی كه اكلنجه پارچه‌لرينی موسيقی ايله اوينارلر ايدی و بوكا اوپرا قوميق دينيرايدی . بر فرانسز قومپانيه‌سی دها وار ايدی كه تركی ايله قاريشق اوله‌رق « قومدی وودويل » ايله اوينارلر ايدی . ايتاليانلر ١٧٥٣ سنه‌سنده برامر قرالی ايله طرد اولندقلرندن « اوپراقوميق » ديركتوری فرانسزجه پارچه‌لر ارائه‌سنه باشلادی . بو اصوله اولا « قوميته آريه‌ت » نامی ويرلدی . مؤخراً « اوپراقوميق » دينلدی . درحال پارچه‌لر جديت حالنی آلدی . لكن ينه « اوپرا قوميق » اسمنی محافظه ايتدی . بونك اوپرادن فرقی شودركه بونلر تكلم صحنه‌لريله تغنی صحنه‌لرينك اختلاطی حصوله كتيرر ايدی .

ایتالیاده « اوراتوریو » دخی کسب ضعف ایتدی و اوپرایه بکزه‌دی . موسیقیٔ مذهبی اون اوچنجی قرنده « باش » و « هانده‌ل » نام المانلر طرفندن اکمال ایدلدی‌که بونلرك « اوراتوریو » سی شهرتشعار اوله‌رق قالمشدر . « حایده‌ن » و « موزارت » نامنده ایکی اوستریالی موسیقینك ایکی شکلنی احداث ایتدیلر : بری « صونات » دیکری « سیم فونی » در .

موسیقی قرنلردن بری بو صنعت نفیسه صره‌سنه چیقارلدی . علی‌الخصوص اون سکزنجی قرنده غایت مشهور بسته‌کارلر حصوله کلدی‌که بیوك رساملر ایله بیوك محررلره مشابهدر . ایتالیالی په‌رغوله‌ز ، پیکینی ، چی‌ماروزه ؛ فرانسه‌لی رامو ، غروی ، مه‌هول ؛ المانیالی باش ، هانده‌ل ، عیلوك ، هایدن ، موزارت کبی .

ایکنجی فصل

اون یدنجی و اون سکزنجی قرنلرده ممالك مختلفه‌نك حالی

مندرجات : فلاندریا ـ هولاندا ـ انکلتره ـ ایتالیا ـ اسپانیا .

٢١٦ ـ فلاندریا ـ اون التنجی قرنده فلاندریا دوچار مصائب اولدی . مؤخراً بورغونیا دوقه‌لرینك و ارثی شارل کن مملکت مذکوره‌نك توسع سعادتنه مساعده ایتدی ، لکن اندن صکره پروتستانلغك بلچیقاده انتشاری اوزرینه ایکنجی فیلیب و الب دوقه‌سی انی قان دریاسی حالنه کتیرمکه چالیشدیلر . ١٥٩٨ سنه‌سنده ایکنجی فیلیب بلچیقایه اعادهٔ حکومت ایتمکله سعادت مادیه و معنویه نمایان اولدی .

بو صره‌ده روبنس ظهور ایتدی که فلاماند صنایعی کندنده تشخص ایتمشدر . روبنس (١٥٧٧ ـ ١٦٤٠) وقتك مودهسی موجبنجه ایتالیاده سکز سنه اقامت و الوانی

وندیکلیلردن تحصیل ایتدی « آنودر شهرینه » عودتنده آرشیدوقلرك رسامی تعیین اولندی و ۳۰ سنه‌دن زیاده بر موقع ممتاز طوتدی ۲۰۰۰ دن متجاوز آثاری تعداد ایدلمکده‌در . روبنسك اثاری بت پرستلردن ، مواد اساطیریه‌دن ، مواد مذهبیه‌دن مقتبسدر . برمسلك سیاسیسی دخی واردر . دردنجی فیلیب انی مهم سفارتلره تعیین ایتدی ، لوندره‌یه کوندرلدی ، اسپانیا ایله انکلتره بیننده‌کی مذاکرهٔ صلحیه‌ده بولندی (۱۶۳۰). لکن رساملغی جمله‌سنه ترجیح ایدر ایدی .

روبنسك شاکردانندن الك مشهوری وان دیکدر (۱۵۹۹ — ۱۶٤۱) استادك اعمال خانه‌سندن چیقدقدن صوکره ایتالیایه سیاحت ایتدی . فلاندریاده یدی سنه اقامتندن صوکره انکلتره‌یه عزیمت واوراده توطن وسرایه کسب انتساب ایلدی . — روبنسك محبلردن ژوردان مواد مقدسه و تاریخیه ایله مشغول اولدی . داوید تەنیه دخی فلاماند نقاشیدر .

۲۱۷ . — هولانده صنایعی . — هولاندا مسلکی اول امرده فلاماند مسلکی ایله اختلاط ایتمش

ایدی . لكن اون یدنجی قرنك مبدأنده استقلالنی استحصال ایلدی . هولاندالیلرك ارائه ایتدكلری آثار حیات خصوصیه‌لری ووقوعات بیتیه‌لریدر ؛ ، چوجو . قلرینی اطرافنه طوپلامق ، موسیقی ایله مشغول اولمق ، اوزون چبوق ایچمك ، بیرا ویاشراب ایچمك ، شنلكلر یاپمق كبی .

هولانده‌لیلردن متعدد استادلر یتشمشدر : ازجمله رامبرانت (١٦٠٧ — ١٦٦٩) مشهور برنقاشدر . كتب مقدسه‌دن مستنبط برچوق لوحه‌لری واردر . ضیا ایله كولكه‌یی پك كوزل ارائه ایتدكلری كبی ماء جاری‌یی دخی كوسترمسنی پك كوزل بیلیر ایدی . بوندن بشقه برطاقم حیوانات وباغچه رساملری ومصورلر یتشمشدركه تعدادی مشكلدر .

هولاندا صنایعی ، اون یدنجی قرنده ماهر پك چوق صنعتكارلر یتشدیرمش ایسه‌ده اون سكزنجی قرنده انقراضه یوز طوتمشدر . ذوق ترصد ، علو حسیات ، درجات الوان محو اولدی . بعده فرانسه نفوذی استیلا ایتمش ایسه‌ده اولكی درجه‌یه واصل اوله‌مادی .

۲۱۸ ۔— انكلتره مسلكى ۔— انكلتره‌ده چوق وقت شخصى بر مسلك تشكل ايتمدى. اون سكزنجى قرنده انكلتره صنعتكارلرى شخصيتلرينى اكتساب ايتديلر. مصورلكده (ژورژه رەينولد) ايله (كەنسبورغ) پك ايلرو كتديلر. لاورانس ايله ويليام هوغار دخى كسب اشتهار ايتمشلردر. لكن رساملق ايله الوان ناقصدر.

۲۱۹ ۔— ايتاليا ۔— ايتاليا حال انقراضده ايدى، فن معمارى غير طبيعى برحاله كيردى. بنالرك خطوطى معوج و تزييناتى غريب اولوب «باروق» دنيلن اسلوبه عائددر، بونك نفوذى قسماً جزويتلرك تأثيريله اوروپانك هر طرفنه انتشار ايتدى. دور مذكورك الك مشهور معمارى برنى‌نى (۱۵۹۸ - ۱٦۸۰) اولوب نقارلق دخى بيلور ايدى.

نقاشلقده اون سكزنجى قرن صنعتكارلرى برنجى استادلردن عد اولنمشدر. بوراده ايكى فرقه حكم سوردى: برى فلسفهٔ منتخبه اربابى اولوب اون التنجى قرنك استادلرينه بكزەمك ايسترلر ايدى؛ پولونيا مسلكى بونلر طرفندن تشكيل اولنمشدر. انيبال قارراش

بو مسلكك الڭ بيوك اربابندندر . ايكنجيسى ، طبيعيون مسلكيدركه حقيقتدن اقتباس ايتمك ايسترلر ايدى . بو مسلكك سرفرازى ميكل انجه‌لو دوقاراواژ (١٥٦٩ ـ ١٦٠٩) دركه مواد مقدسه‌دن دخى بحث ايدر ايسه‌ده سرسريلرى ترجيح ايلردى . بو ايكى مسلك اربابى بيننده پك چوق مجادلات واقع اولمشدر . ازجمله پولونيا مسلككندن « دومى نيكن » مدت عمرنده مطرود ايدى . احتمال كه ناپوليده رقباسى طرفندن تسميم ايدلمشدر .

ونديكده اون سكزنجى قرنده شايان اشعار بعض صنعتكارلر تورەمشدر . ازجمله قانالتتو وشا كردى غواردى مشهور مصور ايديلر ، سرايلر ، كليسالر حصوله كتيرديلر . « ژان باپتيست تيه‌پولو » وسعت قريحه‌سى ومهارتى ايله شهرتشعاردركه نيجه اثارى ونديكده ومادريدده‌در .

٢٢٠ . — اسپانيا . — اسپانياده عظمت ومعمورىتنك دور تدنيسى اولان اون يدنجى قرنده برنقاش مسلكى ظهور ايتدى ، بو مسلك قراللرك وقاتوليك كليساسنك زير حمايه‌سنده انتشار ايتدى . اون التنجى قرنده

ایتالیا نفوذی اسپانیاده حکم سورمکده ایدی . شارل کنك و ایکنجی فلیپك سرایلرنده ایتالیا صنعتکارلری بولنور ایدی . یواش یواش مسلك ملی تشکل ایتدی که سه‌ویل بو مسلکك مرکزیدر . جسور اختیار هه‌ره‌را تقلید فکرینی سربست براقغه معاونت ایتمش ایدی . انك اعمال خانه‌سنده اسپانیانك الك کوزل استادی اولان وه‌لاسکه ظهور ایتدی ؛ عمرینك قسم اعظمنی دردنجی فلیپك سراینده کچیردی ؛ روبنس ایله کسب معارفه ایتدی . ایتالیایه ایکی کره سیاحت ایتمش ایسه‌ده شخصیتنه خلل کلمدی تصاویری شهرتشعاردر .

بونلردن بشقه دها نیجه مشهور رسامر و صنعتکارلر یتشمشدر .

اوچنجی فصل

اون یدنجی قرنده فرانسه صنایعی

مندرجات : اوصاف عمومیه ـ. معماری ـ. نقاشلق ـ. حکاکلق ـ. نقارلق ـ. حرف وصنایع .

۲۲۱ .— اوصاف عمومیه .— اون یدنجی قرن ، هیئت مجموعه‌سی اعتباریله فرانسه ایچون بر عظمت دوری‌در . ابتداسنده دردنجی هانری ایله « سولی » اسایشی اعاده‌یه ، داخلاً توسیع ثروته چالشدیلر ، خارجاً دخی بر مسلك سیاسی وضع ایتدیلر ، که ریشلیو ایله مازاره‌ن بو طریقه سلوك ایتدیلر . وستفالی وپره‌نه معاهده‌لرندن صوکرا فرانسه‌نك اوروپاده تفوقی تأسس ایتدی . اون دردنجی لوئی‌نك زمان سلطنتی بر شهرت وشان ایله باشلادی : توره‌ن وقونده مظفریتلری داخلا « قولبر » ك اجرا ایتدیکی اصلاحاته تصادف ایدر . فرانسه سرایی نزاکت وظرافتك تمثالی اولدی . فرانسه

ادبیاتی یونانستان و روما ادبیاتیله مسابقت ایده‌جك درجه‌یه واردی ، مع‌مافیه اون دردنجی لوئی‌نك زمان سلطنتنك نهایتلری فرانسه ایچون پك زیاده موجب کدر اولمشدر . فائده‌سز محاربات مملکتی تخریب ایتدی ، تعقیبات مذهبیه اسایشی اخلال ایلدی . حکومت مستبده‌نك بالجمله مساویسی اجرای حکم ایدر ایدی .

اون یدنجی قرنده صنایع و ادبیاتك قسم اعظمی حکمدارلرك ووکلانك حمایه‌سی التنده توسع ایتدی . دردنجی هانری ، ماری دومه‌دیچی ، ریشلیو ، اون اوچنجی لوئی ، آن دوتریش ، مازاره‌ن ، فوکه ، اون دردنجی لوئی ، قولبه‌ر انشا آتی تکثیر وارباب صنایعی تشجیع ایتدیلر . دور مذکورك اثارنده بر رسمیت صفتی وار ایدی . اون دردنجی لوئی‌نك زماننده صنعتکارلر نظامات مخصوصه‌یه تابع ایدی ، قولبه‌ر ارباب صنایعه شارل لوبرون نامنده‌کی نقاشی رئیس تعیین ایتدی . معمارلر ، نقاشلر ، نقارلر ، حکاکلر ، قیومجیلر ، ابانوسجیلر وسائر ارباب صنایع انك زیر اداره‌سنده بولنور واکثریا ترتیباتنه توفیق حرکت ایدرلر ایدی . فی‌الحقیقه صنایعك بووجهله

تحت اعصاره النمسى شايان مؤاخذه‌در ، لكن شو اتحاد بيوك اثرلر حصوله كتيرمشدر ؛ ارباب صنايعك على حاله ترك اولنملرينه نسبتله بووجهله اداره اولنملرى نتايج حسنه حصوله كتير دى . لكن صاحب مسلك اولان استادلر بوسلكه كيرمكدن استكراه ايدرلر وسرايك خارجنده يشارلر ايدى .

١٦٦٦ سنه‌سنده اون دردنجى لوئى رومادە فرانسه انجمن دانشنى تأسيس ايتدى . بولطفدن استفاده‌يه استحقاقى اكلاشيلان كنجلر حكمدارك مصارفيله سنه‌لرجه رومادە امرار وقت ايدرلر ايدى . لكن آنلره ايتاليادە اقامت كافى دكل ايدى ، اون التنجى واون يدنجى قرن اوستادلرينك اثرليله وآثار عتيقه ايله‌ده اشتغال ايدرلر ايدى ، مع هذا بونلر شخصيتلرينى ضايع ايتديلر . ذوق تقدير ، حب انتظام كبى اوصاف مليه‌لرينى ايتاليانك دورانقراضنده بيله محافظه ايتديلر . ازجمله پوسه‌ن ، قلودلوره‌ن ايتاليادە توطن ايتمكله برابر فكرلرى فرانسز اوله‌رق قالدى وبالجمله ايتاليانلره تفوق ايتديلر .

٢٢٢ . — معمارى . — قرن مذكورك اوائلنده

دردنجی هانری‌نك واون اوچنجی لوئی‌نك زمان سلطنتلرنده شاتولرده فرانسز اصولی محفوظ ایدی لکن ابنیهٔ عمومیه‌ده کیتدکجه معماریٔ ملی ترك ایدیله‌رك ازمنهٔ عتیقه وایتالیا نمونه‌لرینه امتثال ایدلمشدر . فرانسز صنعتکارلری ایتالیادن اوروپایه انتشار ایتمش اولان باروق اصولنك غرائبنی قبول ایتمدیلر دردنجی هانری لوور ، تویله‌ری ، مونته‌نه‌بلو ، سن ژه رمن عملیاتنه دوام ایتدیردی . ماری‌دومه‌دیچی‌نك معماری صالوموون دوبروس دخی لوکسنبرغ سراینك کلیساسنك قپوسنی انشا ایتدی اون اوچنجی لوئی زماننده لومه‌رسیه لوور سراینده چالشدی لکن انك بناسندن اثر قالمامشدر .

ژول حاردووین مانسار ، اون دردنجی لوئی‌نك منتخب معماریدر ؛ وه‌رسای شاتوسنك قسم اعظمنی انشا ایلدی . مع‌مافیه وه‌رسای سرایی او قدر جسامتیله برابر معمارلر نظرنده حائز اهمیت براصولك اوزره مؤسس دکلدر .

۲۲۳ —. نقاشلق . — اون یدنجی قرنك ابتداسنده فرانسه مسلکی پك منفور ایدی . میشل قره میته

اون دردنجی هانرینك نقاشی اولوب میکل آنجه‌لویی فنا بر صورتده تقلید ایتـدی . اندن صکره سیمون ووئه اون اوچنجی لوئی‌نك برنجی نقاشی ایدی . شاکردانی کندینه تفوق ایتمشدر . « ف. دوشامپه‌نی» بروکسلده تولد وفرانسه‌ده توطن ایتمش وماری دومه‌دیچی ایله ریشه‌لیونك منتخب نقاشی اولمش ایدی ، بونك آثاری اوقدر پارلاق دکلـه‌ده افاده‌ـی چوق کوزلدر .

اوزتاش لوسـوئور (١٦١٧ — ١٦٥٥) ماهر بر نقاش ایدی . زوجهـسـنك وفاتیله عنفوان شـبابنده فلاکت زده اوله‌رق وفات ایتمشدر ، پك چوق اثرلری واردر ، استادلری حیرتده براقمشدر . « نیقوله پوسه‌ن» انده‌لیزده تولد ورومه‌ده توطـن ایتمشدر . اون اوچنجی لوئی ایله ریشه‌لیو فرانسه‌یه کلمسنی آرزو ایتدیلر ، لکن سرایك انتریقه‌لرینه الیشه‌مدیغندن رومایه عودت ایدوب من بعد طیشاری چیقمه‌دی . نیجـه صنعتکارلر اطرافنده اجتماع ایتدیلر وتأثیرینه تابع اولدیلر . — اون دردنجی لوئی‌نك سرایـنده نیجه نقاشـلر یتشمش محاربه‌لرینـك ومحاصره‌لرینك وقایعنی تصویر ایتمشلردر .

٢٢٤ ٠— حكاكلق ٠— اوللری فرانسەدە حـكاكلـق تأسيس ايتمەمش ايدی . « ژاق قالو » حكاكلكی تحويل ايتدی اون ايكی ياشنده ايكن لورەنی ترك ايدوب ايتاليادە بولنان بوهميالی رفقاسنك يانند كيتدی ، باباسنك مملكتنه جلب ايدلمش ايسەدە تكرار فرار ايلدی اون ايكی سنه ايتاليادە عمر چكيروب فرانسەيه ١٦٢١ سنەسنده عودت ايلدی . قالو اول امرده معدن حكاكلكی ايله باشلادی قريحەسی پك واسع ايدی ، اسكندرك محارباتنی تصويره مأمور اولدی .

٢٢٥ ٠— نقارلق ٠— قرن مذكورك نصف اولنده كيلەن، سارازەن، آنكيەنامنده مشهور استادلر يتشمش وروماده تحصيل ايلمشلردر. بونلكه برابر فرانسه منقولاتنی ترك ايتمديلر. لوبرون نام استادك مؤخراً اون دردنجی لوئینك خدمتنەو يرديكی نقارلرانلرك معلوماتندن اقتباس ايتمشلردر.

پيەر پوژەدخی مشهور نقارلردندر سرايك خارجنده چالشمشدر.

٢٢٦ ٠— حرف وصنايع ٠— قولبەر، ١٦٦٢

سنه‌سنده « قو به‌لن » کارخانه‌سنی تأسیس ایتمکله فرانسه خالیجیلغنڭ تفوقنی تأمین ایتدی، بوکالو برون مدیر تعیین اولندی: بورادن چیقان بیوك دیوار خالیلری اول وقت تزیناتڭ نمونه‌سی عد اولنور ایدی. حالاقیو مجیلقده، منقولات بیته‌ده‌داشبو نقاشلڭ نفوذی بولنمقده‌در.

دردنجی فصل

اون سکزنجی قرنده فرانسه صنایعی

مندرجات : اوصاف عمومیه . ـ معماری . ـ نقاشلق . ـ حکاکلق . ـ نقارلق . ـ حرف . صنایع .

۲۲۷ .— اوصاف عمومیه .— اون سکز- نجی قرنده سیاسیاتده و ادبیاتده اولدیغی کبی صنایعده دخی اون یدنجی قرنك منقولاتی ترك ایدلدی وساخته وضعیتلر وقاعده یه غیر موافق اثار اوعظمت نما وموافق قاعده اثاره خلف اولدی . اون دردنجی لوئی نك ومعاصرلرینك نمایش التنده ستر ایتدکاری اخلاق بوزقلقلری هرطرفه انتشار ایتمش ایدی .

قرن مذکورك نصف اخیرنده ایسه جدیات ارزو ایدلدی ، آثار اساطیریه ترك اولندی . بوزمانده ایدی که

« دیده‌رو » تیاترو یه‌قروی درامنی ادخال ایتدی. ینه او وقتده ایدی که ژان ژاق روسو طبیعته عودتی توصیه ایده‌یور ایدی. اول وقتدن اعتباراً قروی اولان صورت حیاتك تصویری مودا حکمنه کیردی. یاخود آثار عتیقه‌یه عودت اولندی. انی منتقدلر ثنا ایدر ومعمارلر، نقارلر، نقاشلر تحصیل ایدر ایدی.

۲۲۸ — فن معماری. — اون سکزنجی قرنك نصف اولنده ابنیهٔ خصوصیه معماریسی زیاده‌بر لطافت کسب ایتدی. بوبابده‌کی ترقیاتك اك مهمی بنالرك تقسیماتنده‌در، اوللری هردرلو مساعی بنالرك خارجنه واحتشاماته صرف اولنور ایدی: آثار عتیقه وایتالیا بنالرینه توفیقاً انشا ایدیلن بنالر پك واسع والویرشسز ایدی. قرن مذکور بنالرینك تقسیماتی، کیزلی نردبانلری ایسه مسکنلره لطیف براقامتگاه رنکنی ویرمشدر.

مع مافیه معماریٔ عتیق مسلکی بالکلیه منقرض اولمامش ایدی، ابنیهٔ عمومیه‌ده انك قواعدینه مراجعت اولنور ایدی. ۱۷۴۳ سنه‌سندن اعتباراً اون بشنجی لوئی‌نك باش معماری غابریلك تأثیر نفوذیله قلاسیق

مسلکی بر قوت جدیده آلدی . اون سکزنجی قرنك
اواخرنده مسلك مذکور کماله واصل اولدی ، ارتق
بو فرانسه معمار یسی دکل ایدی .

۲۲۹ — نقاشلق . — نقاشلق خصوصنده
اون یدنجی واون سکزنجی قرنلر بیننده تفاوت پك
ظاهردر واطو مسلك جدیدك الك کوزل براستادیدر :
واطو مخترع ایدی ، نیجه شاکرد یتشدیردی ، اثرلری
پك چوقدر .

بوندن ماعدا برچوق استادلر یتشمش ایسه‌ده مهار-
تلری اودرجه‌ده دکلدر . ازجمله لوموئین ، ورسای
سراینك طوانی تزیین ایتمش ، وولترك بیله حیرتنی جلب
ایلمشدر . بوشه (۱۷۰۳ — ۱۷۷۰) انك شاکردیدر ،
اون سکزنجی قرن اواسطنده بیوك برشهرت قزانمشدر .
بوشه‌نك علیهنه رقباسی شدتله هجوم ایدرلر ایدی . اون
دردنجی لوئی زماننده منقوشات ومنقوراته دائر عمومی
سرکیلر اچلمش ایدی ، اون بشنجی لوئی‌نك زماننده
بو سرکیلر تحت انتظامه النوب ۱۷۳۷ سنه‌سندن
اعتباراً هر سنه وقوعبولور ایدی . ۱۷۵۳ سنه‌سندن

صکره ایکی سنه‌ده بر وقوعبولمغه باشلادی. انجمن دانش اعضالری اثرلرینی اوراده عرض ایدرلر و صنایع وفنون مراقلیلرینك ذوقنی تحریك ایلرلر ایدی. مع‌مافیه انتقادات صناعیه ظهوره کلـدی « دیده‌رو » نام مورخ بوشه‌نك علیهنده اثرلر نشر ایتمکه باشلادی . « دیده‌رو » نك ثنا ایتدیکی استاد « غروز » در ، اخلاقه دائر چوق اثرلر تصـویر ایتمشدر. فکری وحسـیاتی معاصرلرینه کندینی سودیرمشدر. مع‌مافیه حیاتنـك صوکنده یکی یتیشنلر طرفندن تحقیر اولنمغه باشلادی ، ۷۵ یاشنده بیله تعیش ایچـون چالیشمغه مجبور وحکومتك توصیه‌سـنه محتاج ایدی .

اسملری تخطر ایدیله‌مه‌ین دها نیجه صنعتکارلر کسب اشتهار ایتمشدر : بونلردن بعضلری رفائل وتیتین درجه‌سنه چیقارلمق ایستنیلور.

۲۳۰ — حکاکلق — اون‌سکزنجی قرن؛

فرانسه حکاکلغنك دور ترقیسـیدر. مع مافیه هرکس بوکا اشتراك ایتدی ومختلف مسلکلر چیـقدی . « ژه‌رار اودران » لـك شـاکردی لیـونلی پیه‌ر دروه ، اوغـلی

پەر امبیەر ، یکی قلود مسلك مذكورك رؤساسی ایدیلر :
تاریخه منسوب نیجه آثار حصوله كتیردیلر .

۲۳۱ ٠— فن نقر ٠— اون دردنجی لوئی‌نك
زمان سلطنتی فن نقره مساعد ایدی. حکمدار مسکنلرینی
هیکل ایله طولدیردیلر. بوأثرلرده او صاف احتشام
وزینت واردر. بومسلکلر اون بشنجی لوئی زماننده
دوام ایتدی. ژان باتیست لوموئین الك ماهر نقارلردن
بری ایدی ، قولسز نصف هیکلرك و تاریخه منسوب
هیاكلك ماهر براستادی ایدی . اون بشنجی لوئی‌نك
هیکلنی یاپمق ایچون تعیین اولندی . — فالقونه بیوك
بیوك بر نقار اولوب دلی پترونك آته بینمش اولدیغی
حالده‌کی هیکلنی انشا ایتمشدر ، پترسبورغده موجوددر.
هوده‌ن نام نقار دخی مونته سکیونك ، دیده‌رونك ،
الامبه‌رك ، ژان‌ژاق روسونك ، بوفونك قولسز نصف
هیکلرینی حصوله کتیرمشدر. صنایع نفیسه مراقلیلرینك
نزدنده الك زیاده نام قزانان آثار بونصف هیکلر ایله
پیشمش طوپراقدن معمول تصاویر ومجموعه‌لردر
بونلر تزیینات داخلیه‌یه یرار ایدی . بو صورتله

يكی بر نقارلق ظهور ایتدی كه قلودیون (١٧٣٨ – ١٨١٤) بومسلك اربابندندر .

٢٣٢ . — حرف و صنایع . — اون دردنجی لوئی‌نك زمان سلطنتنده منقولات بیتیه پك ظریف دكل ایدی . اون سكزنجی قرنده دها ظرافت كسب ایتدی . ساقسونیانك ، چینك ، ژاپونیانك ، پورسلن اوانیسی ایله مساكن تزیین اولنور ایدی ، قلم ایله ایشلنمش و مذهب طوبجلر دخی موده ایدی . قانبه‌ری ، غودیه‌ر بوجنسدن چوق اثرلر حصوله كتیردیلر و صنایع نفیسه مراقلیلری طرفندن حمایه اولندیلر . اون التنجی لوئی زماننده فرانسه‌ده چینی فابریقه‌لری چوق ایدی . روآن‌ده ، نه‌ورده ، موستیه‌ده ، استراز بورغده فابریقه‌لر وار ایدی . بونلر فغفوریلری چیچكلر ایله ، اشخاص تصویریله ، عربدن مأخوذ نقوش ایله تزیین ایدرلر ایدی كه حالا آنلره تقلید ایدلمكده‌در ؛ ینه بوزمانده پورسلن صنعتی ترقی ایتدی ، ١٧٥٦ سنه‌سنده سه‌ورده قرال فابریقه‌سی تأسیس اولندی .

بشنجی فصل

— اون طقوزنجی قرنده ترقیات فنیه و صناعیه —

مندرجات . ــ اصنایع نفیسه : رساملق . ــ نقارلق . ــ معماری . ــ موسیقی . ــ ۲ فنون : فنونك ترقیاتی . ــ علوم اخلاقیه . ــ فلسفه . ــ حرفت ، زراعت ، تجارت . ــ ۳ فنونك تطبیقاتی . ــ بخار . ــ الکتریق . ــ زراعتك ترقیسی . ــ ترقئ تجارت . ــ مشهر عمومیلر . ــ اهالینك وثروتك تزایدی .

صنایع نفیسه

۲۳۳ . — رساملق . — مقدما پرنسلرك تشکیل ایتمش اولدقلری الواح وهیاکل مجموعه‌لری اون طقوزنجی قرنده فرانسه حکومتنك تحت تملکنه کیردی .

بو مجموعه‌لر عمومی موزه‌لره وضع اولنمغله اوراده هم صنایع نفیسه مراقلیلرینه وهم صنایع اربابنه یارامقده‌در. قرن حاضرده‌کی رسام‌لر ایچون همان اوروپانك هر پایتختنده سنوی رسم ونقر مشهرلری تنظیم اولنمشدر؛ بونلردن الك اهمی پارس صالونیدرکه اون سکزنجی قرنده باشلامشدر؛ بوکا هرسنه اوچ بیکدن زیاده لوحه وبشیوز هیکل وضع اولنمقده‌در. زنکین صنایع نفیسه مراقلیلری بیننده خصوصی دیوانخانه‌لره مالك اولمق موده‌سی ظهور ایده‌لیدن بری مشتریلرك رقابتی لوحه‌لره بیلمه‌ین نیجه قیأتلر ویردی: اوچ یوز بیك فرانقه قدر صاتیلان لوحه‌لر سویلنمکده‌در. شوصوك سنه‌لرده قرن حاضر رسام‌لرینك لوحه‌لری دور تجدد اوسته‌لرینك اثرلرندن بیله زیاده قیأته چیقمشدر؛ رساملق بر صنعت منتظمه حالنه کیردی. الیوم نیجه بیکلرله رسام تعداد ایدلمکده‌درکه چوغی فرانسه‌ده‌در؛ بونلردن الك معروفلری استراحت ایله عمر کچیرمکده و بعضلری دخی ثروت عظیمه‌یه نائل اولمقده‌در.

اون طقوزنجی قرنك مورخلری کبی رسام‌لری دخی

رسمك هر درلوسنی تجربه ایتدیلر . پارس صالونده کوروله‌بن هیچ بر نوع رسم بولنه‌ماز . ادبیات کبی رساملق دخی متعاقباً اوچ مسلکدن کچمشدر : اون طقوزنجی قرنك ابتداسنده قلاسیق مسلکی باشلارکه بونك مرکزی پارس اولوب رئیسی داویددر ؛ بومسلك اربابی ازمنهٔ عتیقه‌دن وعلی‌الخصوص روما تاریخندن النان موادی ترجیحاً ترسیم و بویادن زیاده رسمه دقت ایدرلر . ثانیاً ، المانیاده ۱۸۲۰ سنه‌سنده بر رومانتیك مسلکی تشکل ایتمشدرکه رئیسی اووه‌ربه‌ك ایله قورنلیوس‌در . المانیارومانتیکلری خرستیانلره وشوالیه‌لره دائر موادی آلیر ، لکن رنکه‌رسم قدر اهمیت و یرمزلر . رومانتیك مسلکنك فرانسه‌ده ترقیسی ۱۸۳۰ سنه‌سندن صکره‌در . اوچنجیسی ره آلیست مسلکیدر ، که اشیانك لطافتنه اصلا دقت ایتمیه‌رك اولدیغی وجهله بر وجه حقیقت ارائه‌سنی ایستر .

قلاسیق مسلکی ایله رومانتیك مسلکنك ترجیح ایتدکاری جنس تاریخ رساملغیدر ، که ماضینك صحنه‌لرینی ارائه ایدر . قلاسیقلر صحنه‌لرینی ازمنهٔ عتیقه‌دن ،

رومانتیکلر قرون وسطادن، قولوریستلر شرقدن البرلر.
مورخلر کبی رساملر دخی کندی اثرلرینک محلی اولان
رنکنی و یرمکه چالیشه‌رق کوسترد کلری اشخاصه
صحنه‌نك موضوع بولندیغی زمانك وممالکتك قیافتنی
و یررلر ایدی. یارم قرندن بری تاریخ رساملغی، تاریخ
درامی ایله تاریخ رومانی‌نك حالنی آلدی . صنعتکار
آنجق کندی رأی ایتدیکی شیلری ارائه ایده‌جکدر.
رساملق اوچ درلودر برنجیسی جنس رساملغی، ایکنجیسی
په‌ی‌زاژ دینیلن مواقع طبیعیه رساملغی، اوچنجیسی
تصویردر. المانیاده جنس رساملغی حکمفرما اولوب
دوسه‌لدورف مسلکیله‌یکی مونیخ مسلکی طرفندن ارائه
اولنمشدر. تصویر و په‌ی‌زاژ رساملرندن الك بیوکلری
فرانسزدر. قورو، روسو، میله، فرومانته‌ن، قابانه‌ل،
بره‌تون کبی..

۳۳٤ — نقارلق. — نقارلق اون طقوزنجی
قرنك ابتداسنده ایتالیاده قارناوا وسائرلری طرفندن
ترقی ایتدیرلمشدر. یارم قرندن بری ماهر نقارلر
المانیاده، ایتالیاده، وعلی الخصوص فرانسه‌ده

نادر دکلدر . بونقارلر مقابر ایچون واما کن عمومیه‌ده یاپلمسی معتاد اولان حاطره کذار مؤسسات ایچون چالیشیرلر . لکن نقارلق رساملق قدر مراقلیلر طرفندن تحری اولنمدیغندن نقارلر اکثریت اوزره حکومتك توصیه‌لرینی ارامقله و یاخود اشخاصك قولسزنیم هیکللرینی یاپمقله یشامق درجه‌سنه تنزل ایتمشلردر .

نقارلقده رومانتیکلر ایله قلاسیقلر بیننده مناقشه یوقدر . جمله‌سی آثار عتیقه‌یی نمونه مقامنده طوته‌رق ساده و شدتلی رسملری اتخاذ ایدرلر ١٨٤٨ سنه‌سندنبری نقارلردن بر قسمی رءالیست مسلکنه دونمشلردر . کندی نمونه‌لرینی تماماً وعیناً چیقارمغه چالیشیرلر . یاپدقلری تصویرلره بر افاده وحرکت و یررلر . کوزل شکللری تحری ایتمکده اولان قلاسیق هیکلتراشلغی یاننده افاده هیکلتراشیسی دخی ظهور ایتدیکه اشخاصك سیمالرینی کوسترمکه غیرت ایدر .

٢٣٥ . — فن معماری . — اون طقوزنجی قرنده انشا ایدیلن ابنیهٔ عمومیه یعنی کلیسالر ، شهراوتللری ، حکومت قوناقلری ، تیاترولر ، خسته‌خانه‌لر ، قشله‌لر ،

مکتبلر قدر اثر هیچ برزمان حصوله کتیرلمه‌مشدر ؛ لکن بونلردن چوغی اسلو بسز ابنیه‌دن عبارت اولوب دیکرلری دخی مؤسسات عتیقه‌نك تقلیدتدن بشقه برشی دکلدر .

اون سکزنجی قرنك نهایتنده روقوقو اسلوبندن وایتالیا مؤسساتنك تقلیدندن نفرت ایدلمش ایدی . دور تجدد صنعتکارلرینی تقلید واسطه‌سیله مؤسسات عتیقه‌یی تقلید ایتمکدن اوصاندلدی . معمارلر طوغریدن طوغری‌یه مؤسسات عتیقه‌یی تدقیق ایچون ایتالیایه و یونانستانه عزیمت ایتدیلر . بووجهله قلاسیق مسلکی تولد ایتدی‌که مؤسسات عتیقه اشکالنی نقطه‌سی نقطه‌سنه حصوله کتیرمکدن عبارتدر ؛ علی‌الخصوص فرانسه‌ده روما صنایعنه والمانیاده یونانستان صنایعنه تقلید ایدلدی . اول وقت فرانسه‌ده ماده‌لن و بورس ابنیه‌سی انشا ایدلدی‌که اسکی معابدك تقلیدیدر . قاروزه‌ل طاق ظفری انشا ایدلدی بوده تیتوس طاقنك تقلیدیدر . مؤخراً المانیاده باویه‌را قرالی برنجی لوئی مونیخ‌ده یونان بنالریله تماماً بر شهر انشا ایتدیردی . بویونان جدید مسلکی ١٨٤٨ تاریخنه قدر امتداد ایتدی .

ایتالیانلر آنجق تیاترو ایچون چالشدیلر؛ آنلرك اوپرالری فرانسه خلقنه مخصوص اوله‌رق فرانسز کلماتندن مرکبدر. فرانسه موسیقیسنه کلنجه‌بو براو پراو یاخود اوپراقومیك اولوب ایکی بیوك مسلك بیننده واسطه‌در.

رومانتیك مسلکنك حکم سوردیکی اثناده ایتالیانلر فرانسه‌ده موده‌اولمشلر ایدی: پارسده‌کی ایتالیا تیاتروسی بیوك جمعیتلرك محل تلاقیسی ایدی. الیوم اهالی المانیا موسیقیسنی ترجیح ایتمکده‌درکه دها آهنکلی، دها عمیق ایتالیا مسلکندن دها متنوع بولنمقده‌در. ریشار واغنه‌ر اسمنده برالمانیالی موسیقی‌دزامنی ایجاد ایدرك اوپرایی تجدید ایتدی: موسیقیسنی لیبرالیست دنیلن اوپراکفته‌سی محررلرینه توصیه ایدیلن کلمات اوزرینه یازه‌جغی‌یرده کرك کفته‌یی وکرك موسیقی‌یی برطرز نوینده ترکیب ایلمشدر. وقعه‌نك انقطاع ایتدیکی یرلرده مصراعلری قطع ایتدی. مغنی‌نك بوصره‌ده برآقتوراولمسنی وموزیقه‌نك کفته ایله برابر بولنمسنی ایستدی.

زمانمزده دخی عوامك قبول ایتدیکی مه‌لودیلرده

جدید بر موسیقی منبعی کشف اولندی وعلی الخصوص المانیاده واسلاو ممالکنده عامیانه هوالر جمع ایدلدی.

۲ — فنون

۲۳٦ — فنونك ترقیاتی — قرن حاضره اکثریا « علوم وفنون دوری » دنیلیر. بالجمله اقوام متمدنه مؤسسات فنیه یه مباشرت ودارالفنونلر کشاد ایتمشلردرکه بونلرك معلمرینك اقدم وظائفی فنونی ترقی ایتدیرمکدر؛ هیچ بر وقت شمدیکی قدر فنون متنوعه یه واقف علما یتشمه مشدر. هیچ بر وقت علوم وفنون شمدیکی قدر منتظم بر یولده کیتمه مشدر. هر فنك بالجمله ترقیاتنی تماماً تعداد ایتمك ایچون صحیفه لری طولدیرمق لازم کلیر. الك سریع ترقیات علم کیمیا ایله علوم طبیعیه ده نمایان اولمشدر. علم حیوانات کوویه طرفندن فن شکلنه قونمشدرکه بوذات تشریح حیواناتی میدانه قویمش و « سلسلهٔ حیوانات » نام اثرنده حیواناتك تصنیف عمومیسنی ارائه ایلمشدر. — علم نباتات دخی « تشریح نباتات » و « وظائف الاعضاء نباتات » ایله اکمال ایدلمشدرکه بوفنلر نباتاتك اعضاسنی ووظائف

مهمی دخی تحلیل طیفی درکه اوزاقده بولنان کواکب ثابته ویاسیاره‌دن هر هانکی بر جسمك ضیاسنی طوپلایه‌رق وتحلیل ایده‌رك نه‌دن مرکب اولدیغنی تدقیقه مساعده ایتمشدر .

علم هیئت ، شمسك وارضك وبالجمله سیاراتك تشکلنی ایضاح ایدن « لاپلاس » فرضیه‌سیله تشکلنی اکمال ایتمش و (نه بولوز دنیلن) سحابك ترکیباتنك کشفیله کسب کمال ایلمشدر . — علم جو ، ایچون جبال شاهقه‌نك ذروه‌سنده رصدخانه‌لر اعمال ایدلمش وبرچوق حادثاتی جمع ایتمش ایسه‌ده هنوز برفن حالنه کیرمه‌مشدر .

۲۳۸ — . علوم ادبیه . — اون طقوزنجی قرنده علوم ادبیه‌ده بوحرکت ظهوره کلدی . اخلاقه دائر وقوعه کلن علائم وحادثاته وقوف واطلاع ارزوسی تولد ایتدی . بالجمله عالمده ساحه نمای بروز اولان لسانلر ، کتابلر ، قوانین ، تشکیلات کبی فکر بشرك مظاهرینك مطرداً تدقیقنه وانلری اداره ایدن قوانینك تحریسنه دائر ایلك تجربه‌لر اجرا اولندی . بومساعی علی الخصوص

انكلتره دارالفنونلرینك معلملری طرفندن اجرا ایدلمشدر. هندوستانك وعجمستانك السنه ومذاهب عتیقه‌سی الده ایدلدی . بونلری روملرك ولاتینلرك لسانلرینه ومذهبلرینه مقایسه ایتدیلر بومقایسه‌دن علم اللسان وعلم مقایسهٔ اساطیر وجوده کلدی . لسانلرك قوانین منتظمه‌یه توفیقاً تشکل ایتدیکی مشاهده اولندی . اول وقته قدر اوروپاجه علم صرف اسبابی بیلنمه‌ین برطاقم قواعد مجموعه‌سندن بشقه برشی دکل ایدی ، « غریم » ایله « بوپ » نام متفننلر « غرامر » ی لسانلرك اصلنی وتحولاتنی بیلدیرن بر علم حالنه کتیردیلر . « هومبولد » دخی میسیونرلر طرفندن جمع ایدلمش اولان اقوام چینیه لسانلریله اقوام وحشیه لسانلرینی مقایسه‌یه ادخال ایده‌رك « لنکیستیك » نامیله « برعلم عمومئ السنه » احداث ایتمشدر. بعینه بوتجددك تاریخده دخی ایقاعی ارزو ایدلدی . یالکز نقل وقوعات یرینه جمعیات بشریه‌نك انقلاباتنك منتظماً تدقیقنه کیرلدی . بوتشبث علی الخصوص المانیا فیلسوفلریله محررلری طرفندن اجرا ایدلدی. بونلر تاریخك انجق دلائل موثوقه ایله تاریخ اوله‌بیله‌جکی

اساسنی قویدیلر ؛ تغییر ایدلمش عباره‌لری یکیدن تشکیله ومزیتنی تعیینه مساعد اولان انتقاد اصولنی اختراع ایتدیلر . یازیلری وآثار عتیقه بقایاسنی بولمق ایچون یونانستانك ، ایتالیانك ، مصرك ، آثورك اراضیسی حفر ایدلدی . کتبخانه‌لرده ومخزنلرده اوروپانك تاریخی حقنده دلائل تحری اولندی . بو علمانك برقرن اثناسنده‌کی جهد وغیرتلری سایه‌سنده تاریخ همان یکی بر علم حالنه کیردی .

تاریخ حقنده اتخاذ ایدیلن بو اصول جمعیتلرك تدقیقی خصوصنده دخی تطبیق اولندی ، اقوام مختلفه‌نك قوانین ونظاماتی نصل تشکل ایتدیکی تحری اولندی . بو وجهله « ساوینیی » نك پیشرو اولدیغی المان مسلکی طرفندن احداث ایدیلن « حقوق تاریخیه » تشکل ایتدیکی کبی علم سیاسیات تاریخیه ، فن تدبیر سیاسیٔ تاریخی دخی تشکل ایتدی . ایشته بو جهتلردن « اون طقوزنجی قرن ، بر تاریخ دوریدر » دینه بیلیر .

۲۳۹ .— فلسفه . — زمانمزده ایکی بیوك مسلك حصوله کتیرمشدر : بری المانیا ، دیکری انکلتره ،

مسلککیدر. « قانت » دن بری کان المانیا فیلسوفلری علم مافوق الطبیعه ایله اشتغال ایتمشلردر، بونلرك مطمح نظری هیئت مجموعهٔ کائناتی افاده ایده جك وکائناتده انسانك طوتدیغی موقعی کوستره جك بر اصول تأسیس ایتمکدر. قانت، فیهت، شللینغ، هه کل، شوپنهاوئه ر کبی فلاسفه دن هر برینك کندینه مخصوص بر مسلکی واردر: فکرلرینك تعمق ایله، واثرلرینك لطافت شاعرانه سیله افکار عمومیه یی حرکته کتیرمشلردر؛ بالجمله محررلرده، سیاسیونده وزمانلرینك علماسنده بو فیلسوفلرك افکارینك ایقاع نفوذ ایتدیکی کورلمکده در.

بالعکس انکلیزلر منطقه وعلم روحه منتسبدرلر. بونلر انسانلرك فکرندن کچن وقایعه نظر ایده رك انلری تصنیف ایدرلر. بونلرك علم مافوق الطبیعه دن حصه لری آزدر: ترجیحاً علم سیاسیات وعلم اخلاق ایله اشتغال ایدرلر؛ معاملات بشریه یی اداره ایدن قوانینی مشاهده ایده رك علوم مذکوره یی علم شکلنده تشکیل ایتمك ایسترلر.

٣ . حرفت ، زراعت ، تجارت

٢٤٠ . — فنونك تطبيقاتى . — اون طقوزنجى قرنده فنون بالكز كسب وسعت وترقى ايتمكله اكتفا ايتميوب منافع بشريه يه خادم اولدى . موافق حقيقت اولان قوانين ونظريات معينه يه واصل اوله رق جهات عمليه يه دخى تطبيق ايديله بيله جك برحاله كلدى . فنونك كسب ترقى ايتمسى بووجهله جمعيت بشريه نك بالجمله صنايعنه كمال ايراث ايتدى ؛ بونلرده حرفتى ، زراعتى ، وسائط نقليه يى تجديد ايلديلر . بوترقيات دخى احوال حياتيه ده اصلا كورلمه ين برتحول سريع حصوله كتيردى . هرمملكتده علما يكيدن برطاقم علائم جديده كشف ايتدكجه وقوانين جديده يى ايضاح وافاده ايلدكجه ارباب حرفت ، مهندسلر ، كيمياكرلر بونلدن استفاده يه قالقشديلر : بعضلرى طبيعتى كوزل طانيمغه ، بعضلرى دخى قواى طبيعيه يى منافع بشريه ده استخدام ايتمكه چالشديلر .

٢٤١ . — بخار . — بوزمانه قدر وقوعه كلن كشفياتك الك زياده ثمره بخش اولانى بخارك قوهٔ تحريكيه‌

سی‌در . بونك اوچ بیوك جهت تطبیقه‌سی واردر :
بخار ماکنه‌سی ؛ بخار سفائنی ، تیمور یوللری‌در . اون
سکزنجی قرنده « واط » نام عالم بخار ماکنه‌سنی ایجاد
ایتمش ایدی ، بوماکنه اکمال ایدلدکله الیوم بالجمله اعمالاتك
آلات جسیمه‌سنی تحریکه خدمت ایتمکده‌در حتی دکرمنلرده
صو یك سقوطی یرینه بیله استعمال اولنه‌یور . — بخار
سفینه‌سی فکری ، پاپن زمانده ومارکی‌دو ژوفروایه قدر
ترقی ایدر . لکن بونك اختراعی ، انجق اون‌طقوزنجی
قرنده و « فولتون » نام امریقالینك ایلك بخارسفینه‌سنی
« هودسون » دکزینه‌ایندیردیکی زماندنبری (۱۸۰۸)
موقع اجرایه قونمشدر . اوجه چرخلی سفینه‌لر انشا
ایدلمشیدی ، ۱۸٤۰ تاریخندنبری « ئه‌لیس » دنیلن
بورغو چرخنه تبدیل ایدلمشدر . بخارسفینه‌لری یلکن
سفائنندن همان بالجمله یوجیلری المش وکیت کیده امتعهٔ
تجاریه‌یی جلب ایتمش وحتی بالقجی قایغی اولمغه دخی
باشلامشدر . بونلرك فائده‌سی هم سرعتله وهمده هرروزکا ـ
رده حرکت ایتمکدر . دمیر یوللری دها صکره میدانه کلمشدر .
بخارعربه‌سیله دمیریوللر بشقه‌بشقه زمانلرده ایجاداولندی .

بخار عربه‌لری سوقاقلرده حرکت ایتدیریلیر، دمیر یوللر ایسه معدن اوجاقلرنده بربار کیر قوشولمش عربه‌یی سوق ایتمك ایچون قوللانیلیر ایدی. « ستەفانسون » بخار لوقوموتیفنی رایلر (دمیرچیبوقلر) اوزرینه قویه‌رق شمندوفری ایجاد ایتدی. اولجه ١٨٢١ تاریخنده شمندوفر آنجق کمور طاشیمقده قوللانیلیر ایدی ١٨٣٠ تاریخندن اعتباراً انسانلر ایچون قوللانلمغه باشلانمشدر.

شیمدی یه‌قدر هم براً وهم بحراً سیاحت اجراسی ایچون بر واسطه بولنمق ارزو ایدیلیور ایدی : شوسطرلرك یازلدیغی صره‌ده (١٨٩١ سنهٔ میلادیه) اسوپچره عالم مدنیته بر مرکب ذو المعاشین اهدا ایتمشدر. هم قره‌ده کزن وهم دکزده یوزن شو مرکب اسوچده کائن لونکه‌غرن ترسانه‌سنده انشا ایدلمشدر، یکدیکره قریب ایکی کولده ایشلیه‌جکدر. شویله‌که کولك برینی بخار سفینه‌سی کبی قطع ایتدکدن صکره ساحلك برطرفندن قره‌یه چیقه‌جق و بر دمیر یولك اوزرنده دیکر کولك ساحلنه‌قدر تراموای کبی یورویه‌جك و تکرار صویه اینه‌رك بولنه‌دوام ایده‌جکدر. ایلك نجربه اولمق اوزره انشا ایدیلن شو مرکبك

ماکنه‌سی اون بارکیرقوتنده‌در واجرا ایدیلن تجربه‌ده نتایج مکمله حاصل اولمشدر.

اوته‌دن بری انسانلر هوائی سیاحتلر اجراسنی دخی کمال تهالکله آرزو ایتمکده‌درلر. آنجق متبدل وفورطنه‌لی هوالرده مراکب هوائیه‌نك ایستنیلن طرفه سوقنه بر واسطه بولنه‌مامسی شیمدی‌یه قدر آنلری بو آرزولرندن محروم براقشدر. آنجق ارباب صنایع موفقیتلرندن قطع امید ایتمیوب متمادیاً بر دومن تحریسیله مشغولدرلر. ازجمله ره‌نار وقره‌بس نامنده ایکی ذات طرفندن بو یولده اپی زحمت چکلمش وبردرجه‌یه قدر موفقیت نمایان اولمشدر. بومرکب هوائی‌نك شکلی جسیم بر بالغه بکزر آلتنده حیزراندن بر صندالی واردرکه ایلروسنده یدی متروقطرنده برچرخ وکیروسنده دومن واردر. بونك قوهٔ محرکه‌سی پك بهالو اولدیغندن هنوز استفاده ایدیله‌مه‌مشدر.

٢٤٢ — الکتریق. — الکتریق ، یارم قرندن بری موقع تطبیقه قونمش واول امرده تلغرافی ، بعده تلفونی ، اندن صکره ضیای الکتریقی‌یی وتصنیع غلوانی‌یی تولید ایتمشدر. تلغراف الکتریقی عینی بر زمانده المانیاده ،

انكلتره‌ده ۱۸۳۳ و ۱۸۳۸ سنه‌لری آره‌سنده اختراع اولنمشدر. بر دمیرتل واسطه‌سیله تلغرافك طریق تنظیمی بولندقدن صکره مخابراتك نقلی حقنده‌کی اصوللر اکمال ایدلدی؛ اوجه حرفلری بر مینه اوزرنده کوسترن ابره اعمال ایدلمش ایدی بعده بر کاغد شریداوزرینه خطوط ونقاط شکلنده رسم ایدن (مورس) جهازی اختراع اولندی ونهایت تلغراف ظابع (یعنی حرفلری عیناً طبع ایدن تلغراف) ایجاد ایدلدی. تلغراف استعمالی انجق ۱۸۵۰ تاریخندن صوکره تعمم ایتمشدر . — تحت البحردخی تلغراف خطلری واردر. دمیرتل کوتاپرقا ایله صاریله‌رق محافظه اولنمقدن عبارتدر ؛ بونوع خطلرك الك برنجیسی ۱۸۵۱ تاریخنده « قاله » ایله « دوور » بیننده وضع اولنمشدر . بحر محیطی کچه‌رك اوروپا ایله امریقایی یکدیکرینه وصل ایدن تلغراف خطی ۱۸۵۷ تاریخنده تمدید ایدلمش ایدی ؛ لکن ایلك تجربه موفقیت پذیر اولمادی . مخابره انجق ۱۸٦۵ تاریخنده تأسیس ایدیله‌بیلمشدر ؛ بونك ایچون یکی بر میخذ ایجادی لازم کلمشدر .

تلفون (دورشنو) پك یکیدر ، هنوز درجهٔ کمالنه

واصل اولامشدر . شمدی بیوك شهرلرك چوغنده تأسیس اولندیغی ، هر تجارت اونده زحمتسزجه مخابره یه مساعد بر تلفون واردر .

٢٤٢ .— زراعتك ترقیسی .— زراعت ، علی الخصوص فن ماکنه و کیمیا واسطه سیله کسب کمال ایتمشدر . فن ماکنه ایله بیچکی ماکنه سی ، اوراق ماکنه سی ، خرمن ماکنه سی کبی آلات زرعیه حصوله کلەرك اوراق ، طیرپان دوکن کبی ال آلتلرینك یرینه قائم اولمش ودها آز عمله ایله دها سریع ایش کورمکه مساعده ایتمشدر .— علم کیمیا واسطه سیله معدنی کوبره لر تدارك اولنمشدرکه عادی کوبره دن دها مؤثر و بعضاً دها اوجوزدر .— علم حیوانات وعلم نباتاتك بعض اقسامندن دخی استفاده اولنمشدر . بیوك چفتلك صاحبلری حیواناتك عرقنی اصلاحه و یکی مزروعات ادخالنه چالشدیلر . هر یرده زراعته دائر جمعیتلر تشکل ایتمش وزراعت حقنده کی تدقیقاتی نشر وزراعه کندی صنعتلرینك اکمالی ایچون مکافاتلر و یره رك تشویق ایلمشلردر .

بوندن ماعدا علوم وفنون ، ترقئ تجارت دخی
زراعتی ترقی ایتدیرمشدر : ایکی تکرلکلی « قانی » لردن
بشقه واسطهٔ نقلیه بولنمدیغی زمانلر زارعلر کندی
صرفیات شخصیه‌لریله هم جوار اولان شهرلر چارشوسی
ایچون لازم اولان مقداردن زیاده محصول میدانه
کتیرمکدن برشی استفاده ایتمزلر ایدی. قاتیل کویلیلولری
حبوباتی چورومك ایچون براغیرلر وروسیه کویلیلری
دخی نقلیه فیأتنی چیقاره‌دبنی ایچون صاتمغه مقتدر
اوله‌مزلر ایدی. هرطرفده شمندوفرلر ومنتظم طریقلر انشا
ایدیله‌لیدن بری زارعلر کندی محصوللرندن دائما استفاده‌یه
مقتدر اولدقلرندن امین اولمه‌لریله لاینقطع بومحصولاتی
تزیید چالیشدیلر . کوبره‌لر واسطه‌سیله عینی بر ارضیدن
زیاده محصول المغه غیرت اولندی . هر اوچ سنه‌ده
برزمینی دیکلندیرمك ایچون همان هرطرفده اتخاذ
ایدیلن اصول عتیقه ترك ایدلدی وکلیتلو پانجار زرع
اولندی. علی الخصوص اراضئ مزروعه‌نك مقداری
تزیید ودائما کلنبه‌یه براقیلان عادی اراضی زرع ایدلدی.
آمریقانك او واسع وخالی اووه‌لری بغدای ترلالرینه

تحویل اولندی. اوروپاده ۱۸۵۰ تاریخنده انجق یوز اللی میلیون هکتار اراضئ مزروعه بولندیغی حالده ۱۸۸٤ سنه‌سنده ایکی یوز میلیون هکتار زرع اولندی. ممالك مجتمعهٔ آمریقاده ۱۸۵۰ سنه‌سنده آنجق یکرمی ایکی میلیون هکتار اراضئ مزروعه اولدیغی حالده ۱۸۸٤ سنه‌سنده همان اوچ مثلی راده‌سنده التمش درت میلیون مزرعه وارایدی. حیوانات دخی بویله‌در. اوستراليا، امیدبورنی، پلاته کبی کاپیتاله فیون یتشدیرن ممالك جسیمه‌دن ۱۸٦٤ سنه‌سنده انجق ٤۵۰ بیك دنك یوك کلدیکی حالده ۱۸۸۵ سنه‌سنده ۱۷۰۰۰۰۰ دنك یوك کتیرلمشدر. پاموق ۱۸۷۰ سنه‌سنده ۲٤۰۰۰۰۰ اوقه اولدیغی حالده ۱۸۸۵ سنه‌سنده درت میلیون اوقه اوروپایه ادخال ایدلمشدر. زراعت اوتوز سنه ظرفنده اون سکز قرن اثناسنده‌کی ترقیاتندن زیاده ترقی حصوله کتیرمشدر.

۲٤۳. — حرفتك ترقیسی. — حرفت، علوم وفنونك وعلی الخصوص ماکنه ایله کیمیانك تطبیقاتندن پك چوق استفاده ایتمشدر. اون طقوزنجی قرنده یکی متعدد حرفتلر تولدایتدی. یوز سنه‌دن بری همان

بالجمله آلات واصولی تبدل ایتمه ین برحرفت عتیقه بولنه ـ
میه جق درجه یه کلمشدر. حرفتلر، کسب کمال ایتدیکی زمان
انتشـاری دخی تزایدایتمش اولدی؛ اهـالینك وثروتك
آرتمه‌سی، نقلیاتك سهولتی مستحصلاری دهازیاده استحصاله
سوق ایتمشدر. اسـکیدن موجود اولان فابریقه‌لر توسـع
ویکیلری تأسیس ایدلدی: روسیه، مجارستان، ممالك امریقا
کبی اولری منحصراً زراعت محلی اوله‌رق قالان مملکتلرده
علی الخصوص اوتوز سـنه‌دن بری نیجه کارخانه‌لر انشـا
اولندی. اون طقوزنجی قرنده بالجمله حرفت شـعبه‌لرینك
ایکی تاریخی واردر: برنجیسی اصول اعمـالری حقنده
متعاقباً وقوعه کلن استکمـالات تاریخی، دیکری مختلف
ممـالك متمدنه‌یه ادخال ایدلملری تاریخیدر. بوتاریخـك
تفصیلاتنه کیرشمکه اثرمزك حجمی مساعد اولمدیغندن قرن
حاضرده اختراع ویاتجدید ایدیلن باشلوجه حرف وصنایع
بروجه آتی بیان اولنور. حرف عتیقه میاننده:

معدن کوری استخراجی.— ١٨١٠ تاریخنده معدن
کوزی اوجاقـلری انجق طقوز میلیـون طونو یردیکی
حالده ١٨٦٠ سنه‌سـنده ١٤٠ میلیـون طون، ١٨٨٠
سنه‌سنده ٣٤٤ میلیون طون ویرمشدر؛

دمیرجیلك صنعتی . اودون یاقیلان دمیرجی اوجاقلری معدن کوری یاقیلان اوجاقلره تحویل ایدلمش و بعده یوکسك حرارتلی فرونلر و کلیتله دمیر ذابه سنه و ایشلسنه مساعد موقعلر یاپلشدر ؛ دمیر معمولاتی ۱٦٥۰ سنه سنده درت میلیون طون اولدیغی حالده ۱۸۸۲ سنه سنده یکرمی میلیون طونه چیقمشدر ؛

سلاحجیلق صنعتی . چاقاقلی تفنك یرینه پیستونلی تفنکلر اقامه اولندی . بعده سریع آتش ایدیلن تفنکلر ، قیچدن طولار پرنج طوپلر ، قره بینه لر ، رووولورلر اختراع ایدلدی ؛

منسوجاتی بیاضلتمق اصولی ، قلور استعمالیله تجدید ایدلمشدر ؛

دباغت خانه لر ؛

پاموقدن ، یوکدن ، ایپکدن معمول ایپلك و طوقومه صنعتلری ؛

فن طبع . بخار مطبعه لرینك و قالبلرك اختراعندن صوکره تجدید اولنمشدر ؛

کاغدجیلق صنعتی . ماکنه استعمالی ایله تجدد ایتمشدر .

حکاکلك صنعتی. لیطوغرافیا، پرنج اوزرینه حکا-
کلك، توتیا حکاکلکی، قروموليطوغرافیا کبی متعدد
اختراعات متعاقبه ایله تجدد ایتمشدر.

مخترعات جدیده ایچنده واپور والکتریق تطبیقاتندن
ماعداسنك باشلوجه‌لری شونلردر:

کیمیوی کبریتلر،

پانچار شکری،

غاز،

پترول،

قاوونشو وکوتاپرقا،

فوطوغرافیا وهلیوغرافیا «ضیای شمس ایله
حك صنعتی»

تصنیع غلوانی،

معدن کورندن چیقاریلان بویالر،

مأکولاتك محافظه‌سی واتك خلاصه‌سی.

الیوم هر بیوك شهرده وحتی بعض نواحیده وقریه‌لرده
یالکز صنعت ایله تعیش ایدن نیجه اهالی واردر؛ معدنلرده
وفابریقه‌لرده ایشله‌ین عمله ۱۸۸۰ سنه‌سنده اوروپاده
وممالك مجتمعهٔ امریقاده ۱٦ میلیون نفوسه بالغ اولمشدرکه

٧٠ میلیار حصوله کتیررلر ایدی؛ یالکز پاموق ایله یوك اوچ بچق میلیون عمله‌یی اشتغال ایدر ایدی که مجموع مبلغك ربعنی حصوله کتیررلر ایدی. فرانسه‌ده ایکی میلیونه قریب عمله وار ایدی.

٢٤٤ .— ترقیٔ تجارت .— تجارت

ایکی بیوك تحول سببیله بالکلیه بشقه حاله کیرمشدر: بونلردن بری وسائط نقلیه‌نك تحولی، دیکری وسائط مخابره‌نك تحولیدر.

دکز اوزرنده یلکن سفینه‌سی، دها سریع کیدن بخار سفائننه منقلب اولدی؛ لیمانلر تنظیم اولندی. سواحل فنارلر ایله محافظه ایدلدی؛ دکزلرك کرك درینکلرینی وکرك جریانلرینی بیلدیرن بحریه خریطه‌لری یاپیلدی؛ بیوك لیمانلرده بخار سفائننه مخصوص مأموریتلر ترتیب ایدلدی؛ الیوم بحراً سیر و سیاحت ایدیلن یوز قدر خط واردر. یول او قدر معلوم و او قدر منتظماً تعقیب ایدلمش درکه دکزك قعرنده سفینه‌لرك آتدیغی کمور کوللرینك ایزی ایله سفائنك معتاد اولان کچیدینی بولمق ممکندر. اوللری انکلتره‌دن آمریقایه سیاحت بر ماه امتداد ایتدیکی حالده شیمدی یدی کونده منتظماً اجرا ایدلمکده‌در. حساب

ایدلدیکنه کوره بربخار سفینه‌سی الیوم عین وسعتده بریلکن سفینه‌سنك نقلیاتندن عین زمان ظرفنده بش قات زیاده نقل ایتمکده‌در. برآ نقلیات مقدما انجق یولجیلر ایچون دیلی ژانس عربه‌لریله ، امتعۀ تجاریه ایچون عادی عربه‌لرله توزلی و نیجه محللری چوقور اولان بیوك یوللرده اجرا اولنور ایدی. پاریسدن لیون شهرینه قدر اوچ کون اوچ کیجه‌ده کیدن پوسته فرانسه‌ده بیوك بر ترقی کبی عد اولنمش ایدی. ۱۸۵۱ سنه‌سندن بری باالجمله بیوك خطلرده دیلی ژانس وعادی عربه‌لر غیبوبت ایتمش و برینه شمندوفرلر قائم اولمشدر. اسکی طوغری یوللرکیر نتیسلی چیقنتیلی قالدیرملرله دوشنمش اولدیغی حالده الیوم « ماقادام » اصولیله تنظیم اولنمشدر. ۱۸۸۳ تاریخنده عالمك هر طرفنده ٤٥٠٠٠٠ کیلومترو شمندوفر موجود اولوب ۱۸۳۰۰۰ کیلومترو سی اوروپاده و ۲۲۰۰۰۰ کیلومترو سی امریقاده ایدی. بونلرده‌کی سرعت قطاری ساعتده ٦٠ کیلومترو مسافه قطع ایدر. لوندره ایله ادیمبرغ ارەسنده ایشله‌ین قطار ۹ ساعت ظرفنده ٦٤٦ کیلومترو مسافه قطع ایتمکده‌در. شمالی آمریقاده یولسز چوللرده ایکی خط انشا ایدلدی.

وسائط مخابره دخی بو وجهله تزاید ایتمشدر ؛ پوسته‌لر بوقرنك ابتداسنده تنظیم اولنمش ایدیسه‌ده مکاتیبك نقلی بطی وغالی ایدی. شمندوفرلر پوسته قواعدنده بیوك برانقلاب حصوله کتیردی الیوم پوسته بالجمله ممالك متمدنه‌ده ومستملکاتده تنظیم اولنمشدر. ۱۸۸۲ سنه‌سنده اتحاد پوسته‌سی تقریباً ۴۸۰۰ میلیون مکتوب ۹۰۰ میلیون پوسته کاغدی ۳۷۰۰ میلیون غزته ۱۲۰ میلیون تذکره نقل ایتدی‌که بونلرده ۶۵۰۰ میلیون فرانق قیمت کوریلور ایدی ؛ پوسته پولینك اختراعی مصارف نقلیه‌نك مرسله تحمیلنه مساعده ایتدی. الکتریق تلغرافلری انجق ۱۸۵۰ تاریخندن بری تنظیم اولندی ۱۸۸۳ سنه‌سنده ۱۲۰۰۰۰۰ کیلومترو تلغراف خطی وار ایدی‌که بونلردن ۵۰۰۰۰۰ کیلومتروسی اوروپاده ۴۳۰۰۰۰ کیلومتروسی آمریقاده ایدی بونلردن بشقه ۱۵۳۰۰۰ کیلومترو تلغراف خطی دها وار ایدی .

شو یکی وسائط نقلیه ومخابره کرك هر مملکتك داخلنده وکرك ممالك مختلفه آره‌سنده تجارتی تزیید ایتدی. ۱۸۳۰ سنه‌سندن ۱۸۸۰ سنه‌سنه قدر ۵۰ سنه ظرفنده اوروپانك وممالك مجتمعهٔ آمریقانك تجارتی یوزده (۸۰۰)

نسبتنده تزاید ایتدی ، ۹ ملیارن ۷۰ ملیاره چیقدی .
انکلتره ۲۲۰۰ میلیوندن ۱۵۰۰۰ میلیونه ، فرانسه
۱۵۰۰ میلیوندن ۹۲۰۰ میلیونه قدر ترقی ایتدی. حساب
ایدلدیکنه کوره ۱۸۸۳ سنه‌سنده اوروپانك تجارتی ۶۲
میلیاری تجاوز ایتمشدر. یالکز انکلتره ۱۰ میلیار ادخال
۶ میلیادن زیاده اخراج ایتمکده‌در. بومساعی متمادیاً
کل یوم آرتیور ۱۸۶۵ تاریخندن ۱۸۸۵ تاریخنه دکین
تجارت قات‌قات تضاعف ایتمشدر.

بونك نتیجه‌سی ، هرمملکت ایچون کندی محصولاتنی
خارجه کوندرمکه وآنلری اقوام سائره‌دن مشتریلره
عرض ایتمکه مساعده ایتمش وبوحال امتعهٔ تجاریه‌یی
حصوله کتیرن مملکتلرده آنلری تزییده وصاتون آلان
مملکتلرده فیأتنی تنزیله سبب اولمشدر . ۱۸۳۰ سنه‌سنده
بغدایك اولچکی انکلتره‌ده ۱۵ فرانق ۲۰ سانتیم ، فرانسه‌ده
۹ فرانق ۵۰ سانتیم ، آلمانیاده ۶ فرانق ۲۰ سانتیم
مجارستانده ٤ فرانق ۲۵ سانتیم قیمتنده ایدی . ۱۸۷۰
سنه‌سنده انکلتره‌ده ۹ فرانق ۹۰ سانتیمه تنزل ومجارستانده
۷ فرانق ۹۰ سانتیمه ترقی ایتدی. تفاوت یوزده یوز
اللیدن یوزده یکرمی اوچه تنزل ایتمشدر. بووجهله فیأتلر

عالمك بر اوچندن دیکر اوچنه قدر مساوات کسب ایتمکده‌در. تجارت حیات مادیه‌نك احوالنی بالجمله ممالك متمدنه‌ده همان عینی بر حاله ارجاع ایتمك درجه‌سنه وارمشدر .

٢٤٥ . — مشهر عمومیلر . — صنایعك وتجارتك ترقیات جسیمه‌سی ، بالجمله عالمك علی‌العموم محصولاتنی ومخترعاتنی جلب وجمع ایده‌جك وهم‌منظره وهمده مکتب اوله‌جق بر « مشهر عمومی » تأسیسی فکرینی تولید ایتدی. برنجی مشهر ١٨٥١ سنه‌سنده لوندره‌ده تشکل ایتمش ایدی‌که ١٧٠٠٠ سرکیجی وار ایدی. بعده ١٨٥٥ سنه‌سنده پارس مشهرنده یکرمی بیك سرکیجی ١٨٦٢ سنه‌سنده لوندره مشهرنده یکرمی بش بیك سرکیجی ١٨٦٥ سنه‌سنده پارس مشهرنده ٦٠ بیك سرکیجی وار ایدی. بونلردن ماعدا ١٨٧٣ سنه‌سنده ویانه مشهری ، ١٨٧٦ سنه‌سنده پارس مشهری ، مه‌لبورن ، آمستردام ، آن وه‌ر مشهرلری وقوع بولمشدر .

کچن ١٨٨٩ تاریخ میلادیسنده دخی پارسده بر مشهر جسیم تشکیل و بو مشهر مناسبتیله مؤسسنك نامنه منسوب اولان « ایفل قله‌سی » انشا ایدلدی. قاعده‌سنك بر ضلعی

یوز متره و ارتفاعی اوچیوز متره اولان بوقله مصر اهراملرینی قات قات تجاوز ایتمش و عجائب سبعهٔ عالمه برضمیمهٔ فائقه حصوله کتیرمشدر .

٤٤٦ . — اهالینك وثروتك تزایدی . — صنایعك وتجارتك ترقیاتی ، نیجه یکی ثروتلر حصوله کتیردی ؛ حیاته لازم اولان اشیانك کثرتی سکنه‌نك عددینی تزیید ایلدی . هیچ بروقت بودرجه سریع تزاید وقوعبولمامشدر ، ۸۲ سنه ظرفنده یعنی ۱۸۰۰ سنه‌سندن ۱۸۸۲ سنه‌سنه قدر اوروپا سکنه‌سی ۱۸۷ میلیوندن ۳۳۰ میلیونه ، ممالك مجتمعه اهالیسی ٥ میلیوندن ٥٠ میلیونه ترقی ایتدی . آنغلو ساقسون اقوامنك تزایدی جمله‌دن سریع وقوعبولمشدرکه ۸۰ سنه ظرفنده عددلری اوچ مثلنه بالغ اولمشدر .

ثروت ، دها زیاده تزاید ایتدی وحالا تزاید ایتمکده‌در . ممالك متمدنه سکنه‌سی وارداتلرینك مجموعنی صرف ایتمزلر ، هرسنه برمقدار مبلغ برطرفه وضع وبونلری منابع جدیده احداثنده استعمال ایدرلر . ایشته « تصرف » دنیلن بودر . انکلتره‌ده وسطی اوله‌رق ۱۶۰۰ میلیون ، فرانسه‌ده ۱۹۰۰ میلیون ، المانیاده بر میلیون ، ممالك

مجتمعهٔ امریقاده ٤١٠ میلیون که جمله‌سنده سنوی ١٢ میلیار تصرف واردر. اداره صندوقلری ١٨٦٠ سنه‌سنده ٣١٥٠ میلیون امانتی حاوی اولدیغی حالده ١٨٧٨ سنه‌سنده ٨٥٠٠ میلیونی حاوی ایدی.

خاتمه

عالمك حال حاضری

٢٤٧ . — بالجمله عروق بشرك حاوی اولدیغی افراد انسانیه‌نك مقداری ١٤٥٠ میلیون راده‌سنده تخمین ایدلمکده‌در: بونلردن ٣٣٠ میلیونی اوروپاده، ٨٠٠ میلیونی آسیاده، ٢٠٠ میلیونی آفریقاده، ١٠٠ میلیونی آمریقاده‌در. یریوزنده پك چوق عروق مختلفه واردر. لکن بونلردن چوغی بعض وحشی عشیرتلردر که سنه‌دن‌سنه‌یه تنزل ایده‌رك «تاسمانی» اهالیسی کبی بالکلیه منقرض اولمق اوزره‌در، ویاخود آمریقانك یرلی اهالیسنك حالی کبی کندیلرندن دهاقوتلی اولان عروق سائره‌یه انقلاب ایتمکده‌در. حال حاضرده اوچ بیوك عرق قالیور: برنجیسی عرق ابیضدرکه آسیا سکنه‌سنك نصفی، اوروپا، امریقا

اوستراليا وسواحل افريقا سكنه‌سی بو عرقه عائددر . ایکنجیسی عرق اصفردر، که آسیای شرقی اهالیسی بو عرقه منسوبدر و مالزجزائری اوزرینه دخی اورادن منتشر اولمشدر . اوچنجیسی عرق اسوددر، که آفریقاده واسارت طریقیله نقل ایدکلری آمریقاقطعه‌سنك بلاد حاره‌سنده اقامت ایدرلر .

مذاهب دخی بوحالده‌در ، حالاً متعدد مذهبلر واردر . لكن بو مذاهب مختلفه‌دن چوغی انجق بعض عشایر طرفندن اجرا ایدلمکده و کندیلرندن دها اساسلی مذاهب اوکنده عروق بشریه‌دن دها سریع برصورتله غائب اولمقده‌درلر . درت بیوك مذهب عالمی بینلرنده اقتسام ایتمشلردر . خرستیانلق اوروپاده وامریقاده حکم سورمکده‌در درتیوز اوتوز بش میلیون خرستیان تخمین ایدلمکده اولوب بونلر اوچ شعبه‌یه منقسمدر ۲۰۰ میلیونی قاتولیك، یوزاللی میلیونی پروتستان، ۸۵ میلیونی روم اورتودقسیدر . — دین مبین محمدی افریقاده وغربی آسیاده حکم سورمکده اولوب ۲۰۰ میلیون مسلمان تعداد ایدلمکده‌در . — « بودا » مذهبی، شرقی آسیاده حکم سورمکده اولوب ۵۰۰ میلیون تخمین

ایدلمکده‌دو . ـ « براهمـا » مذهبی هندده جاری اولوب ۱۵۰ میلیـون تخمین ایدلمکده‌در . بونلردن بشـقه ۷ـ۸ میلیون موسوی تخمین ایدلمکده اولوب بالجمله اقطار عالمه انتشار ایتمشلردر . جزایر بحر محیط وحشیلرنده ، امریقـا هندولرنده ، آفریقا زنجیلرنده ۲۳۰ میلیون قدر پت پرست واردر . بو پت پرستلردن برقسمی دین محمدی‌یه دیگر قسمی دخی نصرانیته تحویل مذهبه شتاب ایتمکده‌درلر .

عروق بشر مذاهب ایله متنـاسب دکلدر : بیـاضلر بیننده مسلمانلر ، خرستیانلر براهمالیلر واردر . زنجیلر ایسه قسماً محمدی وقسماً عیسـوی‌درلر . هر برمذهبـه برشکل مدنیت توافق ایدر مسلمانلغه عرب مدنیتی ، خرسـتیانلغه اوروپا مدنیتی ، براهما مذهبنه هند مدنیتی ، بودا مذهبنه چین مدنیتی عائددر . هندمدنیتی توسع وانتشاردن منقطع اولمشدر ، بلکه مرور ایام ایله انکلیزلر طرفندن هندوستانه نقل ایدیلن اوروپا مدنیتیله اختلاط ایده‌جکدر .

بو اقوام عینی آلات اشتغالیه‌یه ، عینی اصول صناعیه‌یه ، عینی وسـائط نقلیه‌یه مالکدرلر . جمله‌سنک دستکاهلری ، بخار ماکنه‌لری ، دمیریوللری ، تلغرافلری واردر ؛ جمله‌سی یرلرینی حفر ومعدنلرینی اخراج ایدرلر . آمریقا وجزائر

بحر محیط ممالکی یکی اسکان ایدلمش اولوب زراع مملکتلر یدر. بلاد معتدله ده اولانلر بغدای وحیوانات اهلیه، بلاد حاره اهالیسی پاموق، پرنج، قهوه و بهارات حصوله کتیریرلر.

اوروپانك ثلثانی زنجیرلك حالنده در. جنوبده رومان مملکتلری شراب ومیوه، شرقده ممالك اسلامیه بغدای، دری واخشاب تدارك ایتمکده درلر. صنایع علی الخصوص شمالده کائن جرمانیا اقوامنی؛ انکلتره، بلچیقا، آلمانیا، اسویچره، شمالی فرانسه اهالیسنی اشغال ایده یور. سکنه نك الڭ چوق اولدیغی ممالك بورالری اولوب کیتدکجه تکثر ایتمکده در. بلچیقاده برمربع کیلومترویه ١٩٢، انکلتره ده ١٧٢، هولانداده ١٢٨، آلمانیاده ٨٤، جنوه ناحیه سنده ٣٦٤ نفوس تخمین ایدلمکده در. انکلتره اهالیسنده هرسنه یوزده ٢,٩ اسویچره ٥,١١ آلمانیاده ١٠ هولانده ده ٩ نسبتنده تزاید وقوعبولقده در ١٧٠٠ تاریخ میلادیسندن بری بیوك بریتانیا سکنه سی ٨ میلیوندن ٣٥ میلیونه، آلمانیا سکنه سی ١٦ میلیوندن ٤٦ میلیونه چیقمشدر.

بالجمله ممالك متمدنه بالیق آغی کبی شمندوفرلرله

(٤٥٠٠٠٠ كيلومترو) واپور خطـلريله (٩٧) تلغرافلرله (١٢٠٠٠٠٠ كيلومترو) تحت‌البحر تلغراف خطـلريله (١٥٠٠٠٠ كيلومترو) عمومی پوسته اتحاديله يكديكرينه ربط و الصـاق ايدلمشدر. محصـوللرينی وسرمايه‌لرينی يكديكريله مبادله ولاينقطع اختلاط ايتمكده‌درلر. هركون تلغرافلر واسطه‌سيله جريده‌لر اطراف واكنافدن اكتساب معلومات ايله بالجمله عالمه حوادث نشر ايتمكده‌درلر.

ممالك متمدنه‌نك هرطرفنـده اصول حيات كيتدكجه اتحاد ايتمكده‌در. هر يرده طرق واسـعه ومستقيمه ايله، بيوك ميـدانلر، قالديريمـلر، ياياقالديريمـلری؛ ترامو ايلر، غازلر، لغمـلر، اوزاقـدن كتيرلمش صـولر ايله مجهز ويكديكرينك عينی قصبـات جسيمه بولنيور. پك بطائت ايله تحول ايدن قرا اهاليسی وعمله كروهی شرقی اوروپاده هنوز عادتلرينی، اخلاقلرينی محـافظه ايتمكده‌درلر. لكن معتبران اهالی هر يرده بردرلو اشـتغالات، عينی اكلنجه‌لر، عينی استعمالات ايله مشـتغلدرلر. هر يرده لباسـلر، مودالر، تيـاترولر، غزته‌لر، دائره‌لر، بورسـه‌لر واردر.

افكاردخی برمملكتدن ديكرينه اختلاط ايتمكده‌در.

هر يرده علمانك بنى اصوللره توفيقاً تعليم وتدريس وعلوم وفنونى تعميم ايتمكده درلر. بوندن بشقه بين الاقوام فن قونغره لرنده اجتماع ايتمكده درلر. — رساملق، نقارلق، معمارلق موسيقى بالجمله اقوام بيننده مشترکدر. يالكز ادبيات، لسانلرك اختلافى سببيله منسوب اولديغى ملته مخصوص قالمقده در. بو ادبيات دخى ترجمه طريقيله ممالك اجنبيه ده دوران وعالمك براوجندن ديكر اوجنه قدر عينى مجرالرده جريان ايتمكده در.

اقوام متمدنه يكديكرينك اصول سياستلرينى دخى اخذ ايتمكده درلر هر مملكتده قانون اساسى موجوددر. اوروپاده ١٨ آمريقاده هكذا ١٨ حكومات مستقله واردر. اوروپا حكوماتنك ايكيسندن ماعداسى بر حكمدارك زير اداره سنده در. آمريقانك بالجمله حكوماتى جمهوريتدر.

صنايع، تجارت، حيات عملى، علوم، فنون، اخلاق عمليه والحاصل لسان مستثنا اولديغى حالده اقوام متمدنه نك حياتنى تشكيل ايدن هرشى بالجمله اقوام متمدنه بيننده مشترکدر. معهذا بونجه روابط ايله ارتباط ايدن اقوام نه يكديكرينه انقلاب، نه ده اشتراك ايلمكده درلر: لسان ايله، رقابت صناعيه ايله، ضديت قديمه ايله تفريق

اولنمشلردر . علی الخصوص نفوسك كثرتلی اولديغی آوروپاده حالا اغتشاشات دوام ايتمكده‌در : نيجه قرنلر دوام ايدن محاربات ، فتوحات ، اهالی بيننده كين وعداوت تخمنی صاچمشدر. حكومتلر يكديكرينه عدم امنيتله باقمقده‌درلر. پروسياليلرك فرانسزلره غلبه‌لرندن بری بالجمله دول معظمه حربه مهيا درلر ، اصلا كورلمه‌مش برصورتده دائمی اردولر طوتمقده‌درلر. روسيه‌نك ٧٥٠ بيك ، ايتاليانك ٧٥٠ بيك ، فرانسه‌نك ٦٠٠ بيك ، المانيانك ٤٥٠ بيك عسكری واردر. معذرت مشروعه‌سی اولميان بالجمله انسانلری سلاح آلتنه طوپلايان احتياط اصولی سايه‌سنده بوعسكرك مقداری اوچ قات اوله‌بيلور. بوكا « ملت مسلحه اصولی » دينلمكده‌در. هر سنه اوروپاده وسطی اوله‌رق درت بچوق ميليار مصرف وقوعبولمقده‌در. آوروپا حال صلحده كورلمكده ايسه‌ده بوبر « صلح مسلح » دركه حربدن دها مضردر.

عالم مدنيت ، يكديكرينه قارشو ايكی جريان بيننده محصوربولنمقده‌در : بری مدنيت عموميه‌نك حصوله كتيرديكی عمومی برجرياندركه بوجريان اهالی‌يی يكديكره تقربه سوق ايتمكده‌در ؛ ديكری فعليات وعداوتك حصوله كتيرديكی

ملی بر جریاندرکه اهالی‌یی یکدیکرندن تجرید و خصمانه معامله‌یه سوق ایتمکده‌در . عالمك استقبالی شو جریانلرك قوتنه تابع اوله‌جقدر .

مدنیت حاضره‌نك اوصافی

۲٤۸ . — محاطی بولندیغمز برمدنیتك اوصافنی ادراك ایده‌بیلمك ایچون کندی حیاتمزی ازمنهٔ عتیقه‌نك ودور تجددك حیاتنه مقایسه ایده‌لم ؛ بینلرنده‌کی تضاد ، قرن حاضرمزك قرون سالفه‌دن نه قدر متفاوت اولدیغنی بزه کوستررو مدنیتمزك اساسنی ارائه ایدر .

اقوام متمدنه عالمك برقطعه‌سنده محصور دکلدر : کرهٔ ارضك کافهٔ جهاتنی تحت تصرفلرینه آلدیلر ، کرهٔ ارضی مزروع ومسکون برحاله افراغه چالشمقده‌درلر : آرتق مدنیت منحصراً برقطعه‌نك مدنیتی اولمیوب «مدنیت عالم» در .

حیات مدنیه‌نك قبا ایشلری عداولنان اشغال مادیه‌یی ایفا ایچون اجدادمزك النده انجق انسان ایله حیوانات اهلیه‌نك قوتی وار ایدی ، مدنیت حاضره ایسه بو اشغالی ماکنه‌لر واسطه‌سیله اجرا ایتمکده‌در . ال ایشلرینك مقداری آزالدی ، فابریقه‌لر حیاته لازم اولان موادك کافه‌سنی

کلیت اوزره اعمال ایتمکده‌در. زراعت بیله بر صنعت حالنه کچدی؛ مدنیت بر « مدنیت صناعیه » اولدی.

صنایع جسیمه احتیاجاتدن زیاده ثروتلر حصوله کتیردی، هیچ اولمازسه برقرندن بری محصولاتك فضله‌سی او قدر جسیم سرمایه‌لر جمع ایتدی‌که زمانمزك ارباب حرفتی وبانکرلری غناده اسکی زمانك بیوك دره‌بکلرینی کچدیلر.

ثروتك شو زمان ازدیادنده احتشام دخی آرتدی و تعمیم ایتدی، بو احتشام هر نه قدر بیوك دره بکلرینك کسب تمایز ایتدکلری زمانلرده‌کی قدر پارلاق دکلسه‌ده دها عمومی اولوب جمعیتك هر طبقه‌سنه نفوذ ایتمشدر؛ صنایع، بالجمله معمولات صناعیه‌یی اوجوز فیأت ایله اعمال ایتدی. تجارت ممالك خارجه‌نك بالجمله محصولاتنی اویله بر کثرتله نقل ایتدی‌که آرتق بونلر سفاهته عائد اشیا اولمق درجه‌سندن چیقدی و صنوف عادیه‌نك صرفیاتنه داخل اولدی. اختراعات جدیده‌دن، حسن معیشت و رفاه تولد ایتدی، اجدادمزك انجق خیاللرنده کوزدکلری بیك درلو وسائطدن نقلیات سریعه، طرق منتظمه، کوزل تفریش ایدلمش اوتللر، دکز حماملری، لاجل التنزه سیاحتلر، غزته‌لر، رساله موقوته‌لر، تیاترولر، قونسرلر، موزه‌لر، قالدیرملی

تنویر وتطهیر ایدلمش یوللر کبی اموردن استفاده ایدییورز: زمانمزك کچوك برکویلوسی ایله اسکی زمانك بیوك بردره بکسندن دها لطیف برعمر سورمکده‌در .

مقدما یکدیکرندن مجرد یاشایان اقوام نقلیات وروابطك کسب سهولت ایتمسیله یاقلاشمشلردر . هر فرد عمومك ترقیاتندن استفاده ایدییور. تجارت، اعتبار، مطبوعات، علوم « برمدنیت بین الاقوام » حصوله کتیرمشدر .

بومدنیتك روحی علوم وفنوندر. مقدما علوم افکار منتخبه اصحابنك امرار وقت ایتمه‌لرینه برواسطه ایدی. لکن بوعلوم برطاقم اصوللر تشکیل ایده‌لی ونتایجنی تصدیق ایتدیره‌لی بری برجهت عملیه اخذ ایتمشدر: صنایعك وتجارتك رهبری اولدی، سیاسیاتی بیله تنظیمه باشلادی، اهالینك بالجمله صنوفی ایچون تربیهٔ فکر وتحسین اخلاق واسطه‌سی اولدی. هریرده مکتبلر وکتبخانه‌لر منافع عمومیه‌یه عائد مؤسسات صره‌سنه کیردی مکاتب ابتدائیه حکومته عائد مؤسساتدن اولدی .

والحاصل علوم حاضره علائم وحادثاتی کمال دقتله ترصد وتطبیقاته سوق ایدر، وانسانلره حقیقتی اولدیغی کبی کورمك ذوقینی القا ایلر. انتهی